BOFIT

BOFIT Viikkokatsaus
Vuosikirja 2012

Suomen Pankki
BOFIT – Siirtymätalouksien tutkimuslaitos

BOFIT Viikkokatsaus
Päätoimittaja Seija Lainela

Suomen Pankki
BOFIT – Siirtymätalouksien tutkimuslaitos

PL 160
00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268
Fax: 010 831 2294

Sähköposti: bofit@bof.fi
Nettisivu: http://www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

BOFIT Viikkokatsaus – Venäjä 2012

5.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 1/2012

Valtionyritysten toimintaan suunnitellaan muutoksia.
Moskovan kaupungin laajentaminen sinetöitiin parlamentissa joulukuun lopussa.
Rupla heikkeni hieman vuonna 2011.

12.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 2/2012

Muutoksia strategisille aloille tehtäviä ulkomaisia investointeja koskevaan lakiin.
Turkki myönsi luvan South Stream -kaasuputken rakentamiseen aluevesilleen.

19.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 3/2012

Vuoden 2011 inflaatio ennätyshidasta.
Federaatiobudjetti oli viime vuonna ylijäämäinen.
Yritysten rekisteröitymistä veroparatiiseihin selvitetään.

26.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 4/2012

Vaihtotaseen ylijäämä suuri vuonna 2011.
Pääoman vienti kasvoi vuonna 2011.
Venäjän luottoluokitus on pysynyt ennallaan.

2.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 5/2012

Talouden hyvää kasvua vuonna 2011 tuki muun muassa maatalous.
Luotonanto kasvoi voimakkaasti viime vuonna.
Pääministeri Putin korosti talouspoliittisessa ohjelmassaan sekä yksityisen yritystoiminnan että valtionyritysten merkitystä.

9.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 6/2012

Venäjän keskuspankki organisoi pankkivalvontaa uudelleen parantaakseen sen tehokkuutta.
Rahoitussektorin likviditeettitilanne pysyy viimevuotista kireämpänä.
Keskuspankin johtokunta ei kokouksessaan 3. helmikuuta nähnyt syytä muuttaa korkoja.

16.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 7/2012

Kaupan ala houkuttelee Venäjälle eniten ulkomaisia suoria sijoituksia.
Kysynnän elpyminen jatkui Venäjän eri puolilla vuonna 2011.
Valtiollinen VTB-pankki lunastaa takaisin arvoa menettäneitä osakkeitaan.

23.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 8/2012

Hallitus valmistelee merkittävää verouudistusta.
Ministeriöillä on eri näkemyksiä valtionyritysten myynnistä.

1.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 9/2012

Verotulojen voimakas kasvu vuonna 2011 sai aikaan budjetin huomattavan ylijäämän.
Kilpailulainsäädäntöä tehostetaan.

8.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 10/2012

Presidentinvaalien jälkeistä talouspolitiikkaa valmistellaan.
Vientihintojen nousu sai Venäjän ulkomaankaupan ennätyslukemiin vuonna 2011.
Suomen Venäjän-vienti elpyy verkkaisesti.

15.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 11/2012

BOFIT ennustaa Venäjän talouden kasvavan vuosina 2012–2014 noin 3,5 % vuodessa.
Putinin vaalilupausten budjettivaikutukset merkittäviä.

BOFIT Viikkokatsaus – Venäjä 2012

22.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 12/2012
2020-strategia julkaistu.

29.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 13/2012
Venäjän kotimainen kysyntä kehittynyt heikosti alkuvuonna.
Venäjän 2020-strategiassa talouden ulkosuhteiden painopiste IVY- ja EU-yhteistyössä.
Venäjä pyrkii houkuttelemaan maahan uudenlaisia siirtolaisia.

5.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 14/2012
Venäjä laski liikkeelle suuren euro-obligaatiolainan.
Naisen rupla on 65 kopeekkaa.

12.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 15/2012
Maaliskuun inflaatio ennätyshidasta.
Pääomavirta Venäjältä on jatkunut voimakkaana.

19.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 16/2012
Keskuspankki täydentää rahapoliittisia välineitään.
Hallitus tavoittelee paluuta kireämpään budjettipolitiikkaan.

26.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 17/2012
Kysynnän kehitys vaisua vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
Venäläisten kulutuskysyntä heijastuu Suomeen.

3.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 18/2012
Venäjä toivottaa kiinalaiset sijoittajat tervetulleiksi Kaukoitään.
Hallitus kiistelee Siperian ja Venäjän Kaukoidän kehittämistoimista.

10.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 19/2012
Valtiontalous voi olla tasapainossa tänä vuonna.
Verolinjauksia vuosille 2013–2015 muotoutumassa.
Putinin lupaus verohelpotuksista sai liikkeelle öljyhankkeita ulkomaisten yritysten kanssa.

16.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 20/2012
Aikataulutettuja tavoitteita presidentti Putinilta.
Asutus keskittyy yhä harvemmille paikkakunnille.

24.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 21/2012
Venäjän talouden kasvu heikentynyt.
Venäjän uusi hallitus jatkanee aiempaa talouspoliittista linjaa.
Ensimmäiset tiekartat investointi-ilmapiirin kohentamiseksi hyväksytty.

31.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 22/2012
Luottojen merkitys asunnon ostossa kasvaa.
Federaation hallintoelinten siirtymistä Moskovan kaupungin uusille alueille valmistellaan.
Vauraan Moskovan elintasoerot ovat suuria.

7.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 23/2012
Rupla heikkeni raakaöljyn halpenemisen seurauksena.
Hallitus valmistautuu euroalueen kriisin mahdollisiin vaikutuksiin.
Skolkovon innovaatiokeskusta kehitetään – valtionyritykset mukana rahoituksessa.

BOFIT Viikkokatsaus – Venäjä 2012

14.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 24/2012

Kiitokset kaikille helmikuiseen lukijakyselyymme vastanneille!
Valtionyritysten yksityistämisohjelma hyväksytty, käytännön toteutus epäselvää.
Euroopan komissio huolissaan Venäjän protektionistisista toimista WTO-jäsenyyden lähestyessä.

21.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 25/2012

IMF ennakoi talouden kasvun jatkuvan ripeänä, mutta varoittaa liian löysästä finanssipolitiikasta.
Venäjän kilpailuviraston johtaja huolissaan kilpailua lisäävien toimien tyssäämisestä.
Venäläisten pankkien yritysluotonannon kasvu on tasaantunut.

28.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 26/2012

Maailmanpankki julkaisi selvityksen liiketoimintaympäristöstä Venäjän kaupungeissa.
Hallitus lupasi jatkoa maataloustuille.

5.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 27/2012

Budjettipolitiikkaa pyritään kiristämään.
Erityinen virasto alkaa hoitaa valtion lainoja ja sijoituksia.
Kunnallispalveluiden hintoja nostettiin heinäkuun alussa.
Alkoholi kallistui heinäkuun alussa.

12.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 28/2012

Duuma hyväksyi Venäjän WTO-jäsenyyttä koskevan sopimuksen tiistaina 10.6. niukalla äänten enemmistöllä.
Venäjän ensimmäinen yritysten oikeuksia valvova asiamies nimitetty.

19.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 29/2012

Maatalouden tukimuotoja uusitaan Venäjän WTO-jäsenyyden lähestyessä.
Rautatiet kärsivät jo pitkään jatkuneesta investointien puutteesta.

26.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 30/2012

Keskuspankki lisäsi ruplan kurssin liikkumavaraa.
Venäjän talouskasvu on hieman hidastunut.
Vaihtotaseen ylijäämä ja pääomavirta Venäjältä edelleen huomattavia.

2.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 31/2012

Ukraina ja Venäjä ovat edelleen erimielisiä maakaasun hinnasta.
Venäjä on aktiivisesti suunnittelemassa uusia kaasuprojekteja ja kaasun kuljetusreittejä.
Gazprom alensi maakaasun vientihintoja.
Ukraina hyväksyi IVY-alueen vapaakauppasopimuksen.

9.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 32/2012

Inflaatio kiihtyi odotetusti heinäkuussa.
Hallitus suunnittelee lievennyksiä mannerjalustan hyödyntämistä koskeviin rajoituksiin.
Venäjä ratifioi Yhdysvaltojen kanssa solmitun vastavuoroisen viisumihelpotuksia koskevan sopimuksen.

16.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 33/2012

Pankkisektorin kasvu jatkuu.
Venäjän ulkomaankauppa kasvoi maltillisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla.

BOFIT Viikkokatsaus – Venäjä 2012

23.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 34/2012

Venäjästä tuli WTO:n jäsen 22.8.2012.
Venäjän WTO-jäsenyyden myötä voimaan muutamia Suomen kannalta tärkeitä tullien alennuksia.
Venäjän autoteollisuuden korkea tuontisuoja jatkuu WTO-jäsenyydestä huolimatta.

30.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 35/2012

Valtiontalouden menot voimakkaassa kasvussa.
Uudet verolait vähentävät Moskovan kaupungin verotuloja.
Moskovan alue tavoittelee lisää verotuloja.

6.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 36/2012

Venäjän Kaukoitää kehitetään.
Venäjä aikoo lisätä satamakapasiteettia erityisesti Kaukoidässä ja itämerellä.

13.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 37/2012

BOFIT ennustaa Venäjän talouskasvun hidastuvan mutta olevan suhteellisen nopeaa.
Investoinnit edelleen hyvin energiapainotteisia ensimmäisellä vuosipuoliskolla.
Suomen Venäjän-vienti jatkoi maltillista kasvua.

20.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 38/2012

Keskuspankki nosti ohjauskorkoja inflaation kiihdyttyä.
Keskuspankki vähensi omistustaan Sberbankissa.
Presidentti Putin puolustaa Gazpromia.

27.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 39/2012

Metsäteollisuudessa suuria suunnitelmia.
Venäjän väestö on yksi maailman koulutetuimmista, mutta oppimistulokset ovat kehittyneiden maiden keskitasoa heikompia.

4.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 40/2012

Keskuspankin tavoitteena luopua ruplan kurssin ohjauksesta vuonna 2015.
Viljan hinta Venäjällä ennätyskorkealla – vientirajoitusten mahdollisuus kiistetään.
Sberbankin osakkeiden myynnistä saaduilla tuloilla monta ottajaa.

11.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 41/2012

Pörssikurssit nousussa, joskin vaihtelut suuria.
Sisäpiiritiedon hyödyntäminen on edelleen ongelma Venäjän arvopaperimarkkinoilla.
Vaihtotaseen ylijäämä supistunut, mutta edelleen suuri.

18.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 42/2012

Pääomavirta Venäjän yrityssektorilta ulkomaille lisääntynyt.
Suoria sijoituksia Venäjälle kanavoitu edelleen vahvasti Kyproksen kautta.

25.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 43/2012

Venäjän talouskasvu on hidastunut.
Gazprom avasi uuden suuren kaasukentän Luoteis-Siperiaan.
Valtion sairaaloille ja klinikoille lupa veloittaa tietyistä hoitotoimenpiteistä.

1.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 44/2012

Venäjä pysyy kesäajassa yhdessä Valko-Venäjän kanssa.
Hallitus päätti ensi vuonna myyntiin tulevista suurten valtionyritysten osakkeista.
Venäjän öljyn ja kaasun tuotanto 2012–2015 – hidasta kasvua.

BOFIT Viikkokatsaus – Venäjä 2012

8.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 45/2012

Venäjän kulutusmarkkinat kasvaneet mittaviksi.
Venäläismatkailijoiden kulutus Suomessa kasvaa edelleen nopeasti.
Venäjän hallitus hyväksyi vuoteen 2020 asti ulottuvan ympäristönsuojeluohjelman.

15.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 46/2012

Kuluvan vuoden inflaatioennustetta nostettiin.
Venäjän asema maailman energiamarkkinoilla muuttumassa.
Venäjä haluaa viisinkertaistaa telakkateollisuuden tuotannon vuoteen 2030 mennessä.

22.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 47/2012

Valtionyritysten mahdollisuuksia yritysostoihin rajoitetaan.
Valtionyhtiöiden rooli taloudessa on kasvanut 2000-luvulla.
Kansallinen arvopaperikeskus muodostettu.

29.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 48/2012

Federaation ja sosiaalirahastojen ensi vuoden budjetit hyväksyttiin duumassa.
Duuma hyväksyi viime viikolla muutoksia vuonna 2002 uudistettuun eläkejärjestelmään.

6.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 49/2012

WTO-jäsenyyden vaikutuksia pyritään lieventämään.
Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliitto selvittää kaupan esteitä.
Venäjästä G20-ryhmän puheenjohtajamaa.

13.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 50/2012

Keskuspankki teki pieniä korkomuutoksia ensi kertaa syyskuun jälkeen.
Gazprom aloitti South Stream kaasuputken rakennustyöt Venäjällä.
Gazprom alentanut kaasun vientihintoja kansainvälisten kaasumarkkinoiden muutosten seurauksena.
Venäjä ei tehnyt uusia sitoumuksia päästövähennyksistä Dohan ilmastokokouksessa.

20.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 51–52/2012

Yhdysvallat normalisoi kappasuhteensa Venäjän kanssa.
Hallitus ohjelmoi lisää edullisia asuntoja.
Venäjällä uusia lakeja korruption kitkemiseksi.

BOFIT Viikkokatsaus – Kiina 2012

5.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 1/2012

Kiinaan uusi johtajakaksikko vuonna 2012.
Juanin vahvistumispaineet hellittivät loppuvuonna 2011.
Pörssissä vaisu vuosi 2011.

12.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 2/2012

Kiinan korkein johto hahmotteli rahoitussektorin kehityksen suuntaa.
Kiina pyrkii houkuttelemaan aiempaa korkeamman teknologian ulkomaista tuotantoa.
Inflaatio ennallaan joulukuussa.
Kiinan ulkomaankaupan ylijäämä pieneni vuonna 2011.

19.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 3/2012

Kiinan talouskasvu painui alle 9 prosentin loka-joulukuussa.
Tulojen nousu jatkuu nopeana.
Kiinan valuuttavaranto supistui loka-joulukuussa.

26.1.2012 BOFIT Viikkokatsaus 4/2012

Kiinasta ulkomaille tehdyt suorat sijoitukset eivät kasvaneet vuonna 2011.
Suorien sijoitusten virta Kiinaan nousi uuteen ennätykseen vuonna 2011.
Rautatiet kuljettivat taas sankoin joukoin kiinalaisia uudenvuoden viettoon.

2.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 5/2012

Maailmantalouden tilanne painaa Kiinan talousnäkymiä.
Hallinto on ryhtynyt taloutta elvyttäviin toimiin.
Kiinan harvinaisten maametallien viennille asettamat rajoitukset ovat WTO-sopimuksen vastaisia.

9.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 6/2012

Kiinan talouskasvu lepää tuottavuuden kasvun varassa.
Ensimmäinen länsimainen luottokorttiyhtiö sai toimiluvan Kiinassa.
Taiwanin Kiina-myönteinen presidentti jatkaa vallassa.

16.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 7/2012

Kiinalaiset ovat huolissaan eläkkeistään.
Uudenvuoden juhlinta kiihdytti inflaatiota.
EU-johto Kiinassa, Xi Jinping Yhdysvalloissa.

23.2.2012 BOFIT Viikkokatsaus 8/2012

Kiina höllentää rahapolitiikkaa.
Tilastojen keruuta parannetaan.
Shanghailla suuria suunnitelmia rahoitussektorin kehittämiseksi.

1.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 9/2012

Kiinan talouden nopea kehitys edellyttää suuria muutoksia talouspolitiikassa.
Hukou-järjestelmään muutoksia.
Juanin vahvistuminen dollariin nähden vaikuttaa laantuneen.

8.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 10/2012

Kiinan kansankongressi linjasi tavoitteita kuluvan vuoden talouskehitykselle.
Kiinan kansainvälisten patenttihakemusten määrä kasvaa nopeasti.

15.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 11/2012

BOFIT ennustaa Kiinan talouskasvun hidastuvan.
Keskiviikkona 14.3. päättynyt kansankongressi käsitteli useita uudistuksia.

BOFIT Viikkokatsaus – Kiina 2012

22.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 12/2012

Bo Xilain erottaminen nosti keskustelun Kiinan kehitysvaihtoehdoista.
Yli neljännes julkisen sektorin toimista jäi budjetin ulkopuolelle vuonna 2011.

29.3.2012 BOFIT Viikkokatsaus 13/2012

Euroopan komission kilpailuraportti antaa risuja ja ruusuja Kiinan kilpailupolitiikalle.
Kiina panostaa sotilasteknologiaan.
Suomen Kiinan-kaupan alijäämä kasvussa.

5.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 14/2012

Raakaöljyn kotimaisen tuotannon hidas kasvu pakottaa tuonnin lisäämiseen Kiinassa.
Kiinalaispankkien voittojen kasvu jatkui viime vuonna.

12.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 15/2012

Inflaatio kiihtyi maaliskuussa – rahapolitiikkaa kevennetty varovaisesti.
Yhdysvallat on noussut EU:n rinnalle Kiinan tärkeimmäksi vientimarkkinaksi.

19.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 16/2012

Kiinan talouskasvu hidastui odotetusti.
Kiinan keskuspankki levensi juanin valuuttaputkea dollariin nähden prosenttiin aiemmasta puolesta prosentista.

26.4.2012 BOFIT Viikkokatsaus 17/2012

Kiina jatkaa talouskasvuvertailun kärkimaiden joukossa kuluvana ja ensi vuonna.
Tulojen vahva nousu jatkui ensimmäisellä neljänneksellä.

3.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 18/2012

Suorat sijoitukset Kiinaan edelleen laskussa.
Kiinan lentoliikenne kasvaa nopeasti.
Kiinan laivanrakennusteollisuus haasteiden edessä.

10.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 19/2012

Kauppataseen ylijäämä kasvoi vaisun tuonnin seurauksena.
Kiinassa on jo yli miljardi kännykän käyttäjää.
Kiinalaiset kahmivat kultaa.

16.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 20/2012

Kiinan talouskasvun hidastuminen jyrkkeni huhtikuussa.
Inflaatio hidastui huhtikuussa – keskuspankki kevensi rahapolitiikkaa.
Autojen tuotannon kasvu hidastunut.

24.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 21/2012

Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitukseen haetaan uudistuskokeiluilla helpotusta.
Luottokannan kehitys kertoo yritysten ja kotitalouksien näkymien heikentymisestä.
Kiinan, Japanin ja Korean välinen vapaakauppasopimus askeleen lähempänä toteutumista.

31.5.2012 BOFIT Viikkokatsaus 22/2012

Juanin ja jenin suora vaihdettavuus avaa uuden väylän juanin kansainvälistymiselle.
Talouskasvun hidastuminen ei näy pörssikursseissa.
Hongkong yhä Kiinan kilpailukykyisin kaupunki – Sisä-Mongolia parantaa asemiaan.

BOFIT Viikkokatsaus – Kiina 2012

7.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 23/2012

Kiinassa ryhdytty maltillisiin toimiin talouskasvun tukemiseksi.
Kaasuprojekti ei edennyt presidentti Putinin Kiinan-vierailulla.
Yhä useampi eurooppalaisyritys harkitsee sijoitusten siirtämistä pois Kiinasta.

14.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 24/2012

Hintapaineet hellittävät ja rahapolitiikkaa kevennetään.
Kiinan ulkomaankauppa piristyi toukokuussa – vienti Yhdysvaltoihin kasvoi merkittävästi.
Kiinan teollisuus jarruttaa edelleen.

21.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 25/2012

Rahamarkkinoiden vapauttaminen etenee, pankit alkavat vähitellen kilpailla koroilla.
Juan heikentynyt suhteessa dollariin, mutta vahvistunut reaalisesti.
Elintarviketurvallisuuskriisi koettelee jälleen Kiinaa – ulkomaalaisten maitotuotteiden kysyntä kasvaa.

28.6.2012 BOFIT Viikkokatsaus 26/2012

Kiinalaisyritykset kasvattavat investointeja Eurooppaan.
Hongkongin erityishallintoalueen perustamisesta 15 vuotta.

5.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 27/2012

Kiina kokeilee aiempaa vapaampia pääomaliikkeitä erityisalueella.
Hongkongin ja Manner-Kiinan taloudellinen yhteistyö syvenee.
Rakentajat odottelevat viranomaisilta toimia sektorin piristämiseksi.

12.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 28/2012

Inflaatio hitainta sitten tammikuun 2010 – viitekorkoja laskettiin jo toistamiseen kuukauden aikana.
Ulkomaankaupan ylijäämä odotettua suurempi.
Kiina uudisti kotitalouksien sähkön hinnoittelua.

19.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 29/2012

Kiina turvautuu jälleen investointeihin talouskasvun vauhdittamiseksi.
Tulojen nousu jatkuu nopeana – tuloerot kasvavat.

26.7.2012 BOFIT Viikkokatsaus 30/2012

Viljelykasvien kesäsato hyvä.
Suorat sijoitukset Kiinaan supistuvat – Kiinan sijoitukset ulkomaille kasvavat nopeasti.

2.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 31/2012

Kiinan investointikehitys huolestuttaa valuuttarahastoa.
Kiinan joukkovelkakirjamarkkinoiden avaaminen ulkomaisille sijoittajille etenee pienin askelin.

9.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 32/2012

Kiinan palvelusektori ja rakentaminen jatkavat vakaata kasvuaan.
Kiinan maksutase ensimmäistä kertaa alijäämäinen neljääntoista vuoteen.
Kiina lupasi Afrikalle 20 miljardia dollaria edullista lainaa.

16.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 33/2012

Kiinan heinäkuun talousluvut hermostuttivat maailman rahoitusmarkkinoita.
Kiinan arvokkaimmat tuotemerkit ovat kansainvälisesti tuntemattomia.

BOFIT Viikkokatsaus – Kiina 2012

23.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 34/2012

Pörssikurssit laskussa.
Kiina jatkaa Pohjois-Korean erityistalousalueiden aktiivista kehittämistä.
Japani on Kiinan tärkeimpiä kauppakumppaneita.

30.8.2012 BOFIT Viikkokatsaus 35/2012

Talouskasvun hidastumisesta huolimatta pankkisektorin voitot kasvoivat edelleen ensimmäisellä vuosipuoliskolla.
Kiina laajentaa palvelusektorin ALV-kokeilua.
Aasian kehityspankki hoputtaa Kiinaa ympäristöpoliittisiin uudistuksiin.

6.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 36/2012

Mongolia jarruttaa kiinalaisia investointeja mineraalikentilleen.
Kohta myös Taiwanissa saa luottoa juaneissa.
Xinjiang profiloituu Euraasian alueen yhteistyön keskuksena.

13.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 37/2012

BOFIT ennustaa Kiinan talouskasvun hidastuvan.
Öljy ja halventuneet raaka-aineet painoivat tuonnin kasvun miinukselle elokuussa.

20.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 38/2012

Kiinan ja Japanin saarikiista muistuttaa alueen poliittisista riskeistä.
Lisää kauppakiistoja WTO:n käsittelyyn.
Kiinalaiset ostavat jo neljänneksen ylellisyystavaroista.

27.9.2012 BOFIT Viikkokatsaus 39/2012

Kiina vahvisti rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen jatkuvan.
Kiinteiden investointien kasvussa ei juuri piristymisen merkkejä.

4.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 40/2012

Kommunistisen puolueen kokous pidetään marraskuussa.
Juan on taas vahvistunut, mutta kurssimuutokset ovat olleet vähäisiä.
Kiinan kilpailukyky muihin maihin nähden laski.

11.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 41/2012

IMF alensi jälleen ennustettaan Kiinan talouskasvusta.
Kiinalaisturistien ulkomaanmatkailu nopeassa kasvussa.
Pörssikurssien yleisvire edelleen mollivoittoinen.

18.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 42/2012

Kiinan BKT:n kasvussa yllättäviä piristymisen merkkejä.
Kuluttajahinnat olivat syyskuussa 1,9 % vuoden takaista korkeammalla.
Ulkomaankaupan ylijäämä edelleen suuri syyskuussa.

25.10.2012 BOFIT Viikkokatsaus 43/2012

Optimismi Kiinan talouden nykytilanteesta näyttää vahvistuneen yritysten keskuudessa lokakuussa.
Kiinan valuuttavaranto kasvoi hieman.
Tulojen nopea nousu jatkuu.
Korruptio huolettaa kiinalaisia vallanvaihdon alla.

1.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 44/2012

Monet piilevät ongelmat varjostavat Kiinan rahoitusmarkkinoiden kehitystä.
Kiina satsaa maakaasuun.

BOFIT Viikkokatsaus – Kiina 2012

8.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 45/2012

Kiinalla ja Yhdysvalloilla riittää soviteltavaa myös Obaman toisella presidenttikaudella.
Eurokriisi jarruttaa Kiinan viennin kasvua; vienti Suomeen vetää edelleen.

15.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 46/2012

Xi Jinping odotetusti Kiinan johtoon.
Kiinan talouskasvu ylitti selvästi tavoitteet Hu Jintaon aikana.

22.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 47/2012

Kiinan talouspolitiikkaan ei odotettavissa merkittäviä muutoksia.
Kiinan talous piristymässä.
Kiinan vaihtotaseen ylijäämä suunnilleen viime vuoden tasolla, mutta pääomavirrat ovat muuttaneet suuntaa.

29.11.2012 BOFIT Viikkokatsaus 48/2012

Muutokset Kiinassa pehmentäneet Yhdysvaltojen kantaa Kiinan valuuttakurssipolitiikkaan.
Terveydenhoitomenot kasvavat vauhdilla.

6.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 49/2012

Teollisuusyritysten voitot kasvoivat lokakuussa viidenneksen vuoden takaisesta.
IEA arvioi Kiinan energiankulutuksen jatkavan nopeaa kasvuaan.

13.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 50/2012

Investoinnit ja yksityinen kulutus kannattelevat Kiinan talouskasvua, vientimarkkinoilla vaikeaa.
Kiina ja Etelä-Korea tukevat kansallisten valuuttojen käyttöä maiden välisessä kaupassa.
Kiinan asema korruptiovertailussa heikkeni.

20.12.2012 BOFIT Viikkokatsaus 51–52/2012

Talouspolitiikan kokous ei tarjonnut yllätyksiä.
Yliopisto arvioi työttömyysasteen olevan 8 %.
Kiinan patenttitoimistolle toimitettiin eniten hakemuksia vuonna 2011.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
1 • 5.1.2012

Venäjä

Valtionyritysten toimintaan suunnitellaan muutoksia. Budjettiasiantuntijoiden hallitukselle joulukuun lopussa antaman selvityksen mukaan budjetista maksettiin vuonna 2010 erilaisia yritystukia 1 800 mrd. ruplaa (43 mrd. euroa). Summa vastaa 4 %:a BKT:stä. Asiantuntijat arvostelevat tukien suuruutta ja sitä, että tuilla pidetään yllä elinkelvottomia yrityksiä ja että tuet mm. vähentävät yritysten tarvetta kehittää toimintaansa. Asiantuntijat ehdottavat tukien supistamista noin 1,5 prosenttiin BKT:stä.

Vielä vuonna 2006 tukien arvo oli 1,7 % BKT:stä. Nopein kasvu ajoittui vuoteen 2007, jolloin muodostettiin 7 suurta nk. valtion korporaatiota. Korkeimmillaan yritystuet olivat vuonna 2009, jolloin valtion elvytystoimet nostivat ne 5,4 prosenttiin BKT:stä.

Vladimir Putinin aloitteesta muodostettuja valtion korporaatioita ovat mm. aseteollisuuden pohjalle rakentunut monialayritys Rostehnologii, kehityspankki VEB ja Sotshin olympiarakentamisesta vastaava Olimpstroi. Korporaatioiden asema on hyvin itsenäinen eikä niiden toimintaa valvota samalla lailla kuin muiden valtionyhtiöiden toimintaa. Samoihin aikoihin korporaatioiden kanssa alettiin muodostaa myös muita valtionomisteisia suuria yrityksiä, mm. OSK (United Shipbuilding Corporation) ja OAK (United Aviation Corporation). Niihin yhdistettiin samalla alalla toimivia yrityksiä tavoitteena muodostaa innovoivia ja kansainvälisessä kilpailussa menestyviä yhtiöitä.

Mm. talousministeriö ja valtiontalouden tarkastusvirasto ovat jo pitkään suhtautuneet kriittisesti suuriin valtionyrityksiin, erityisesti vähäiseen tiedonsaantiin niiden toiminnasta ja varojen käytöstä. Näkyvin esimerkki on Olimpstroi ja Sotshin olympiarakentamisen jatkuvasti kasvaneet kustannukset.

Suuret valtionyhtiöt ovat viime vuosina laajentuneet yritysostoin uusille aloille, mikä usein merkitsee kilpailun vähenemistä ja yksityisen yritystoiminnan supistumista ko. aloilla. Erityisesti tässä on kunnostautunut Rostehnologii. Joulukuussa presidentti Dmitri Medvedev antoi hallituksen tehtäväksi valmistella esityksen siitä, kuinka valtionyhtiöt saadaan luopumaan niiden toimialaan kuulumattomista yrityksistä ja kuinka uusia yritysostoja voidaan rajoittaa.

Finanssiministeriö on puolestaan viemässä hallitukseen ehdotusta säännöiksi, jotka rajoittaisivat valtionyhtiöiden ulkomaista lainanottoa. Vuoden 2008 rahoituskriisin aikana valtionyhtiöitä rasittivat huomattavat ulkomaiset lainat.

Moskovan kaupungin laajentaminen sinetöitiin parlamentissa joulukuun lopussa. Moskovan kaupungin ja Moskovan alueen duumat hyväksyivät muutokset jo muutamaa viikkoa aiemmin. Laajennusprojekti sai alkunsa viime kesänä presidentti Medvedevin ehdotuksesta ja se toteutetaan heinäkuussa 2012. Silloin Moskovan kaupunki laajenee luoteeseen Kalugan alueen rajalle asti. Laajennuksen myötä Moskovan pinta-ala kasvaa yli kaksinkertaiseksi ja asukasluku lisääntyy runsaalla 200 000 henkilöllä. Laajennuksen avulla pyritään helpottamaan Moskovan valtavia ruuhkia sekä tiivistä asumista, sillä kaupungin asukasluku on lähes kaksinkertaistunut 11,5 miljoonaan edellisen vuonna 1961 tehdyn laajennuksen jälkeen.

Moskovan hallinnolla on kunnianhimoisia aikeita laajennusalueen kehittämiseksi. Sinne on kaavailtu mm. finanssikeskusta sekä innovaatiokeskus Skolkovon ympärille perustettavaa tiede- ja innovaatioklusteria. Lisäksi alueelle voitaisiin siirtää federaation ja kaupungin hallintoa. Alueen arvioidaan mahdollistavan jopa miljoonan uuden työpaikan luomisen ja kahden miljoonan moskovalaisen asuttamisen. Tämän on arvioitu vaativan runsaan 100 miljoonan neliömetrin uudisrakentamista sekä liikenneyhteyksien merkittävää kohentamista. Alueen kehittämisestä ei kuitenkaan toistaiseksi ole laadittu tarkempia suunnitelmia tai aikatauluja.

Rupla heikkeni hieman vuonna 2011. Viime vuoden lopussa ruplan arvo eurosta ja dollarista koostuvaan valuuttakoriin nähden oli vajaat 4 % heikompi kuin vuoden alussa. Ruplan heikkeneminen johtui pääosin kansainvälisen taloustilanteen huomattavasti lisääntyneestä epävarmuudesta.

Vuoden 2011 aikana ruplan arvo valuuttakoriin nähden oli alimmillaan lokakuun alussa, jolloin se oli 14 % heinäkuun lopun huippuaan heikompi. Loppuvuodesta rupla kuitenkin vahvistui jälleen hieman, mutta sen kehitys oli hyvin vaihtelevaa.

Venäjän keskuspankki lisäsi viime vuonna edelleen valuuttakurssipolitiikkansa joustavuutta laajentamalla ruplan vaihteluväliä valuuttakoriin nähden sekä lisäämällä valuuttaputken liikkuvuutta. Vuoden 2011 lopussa dollarin kurssi oli 32,1 ruplaa ja euron 41,7 ruplaa.

Ruplan kurssi suhteessa valuuttakoriin ja keskuspankin määrittelemä valuuttaputki vuonna 2011

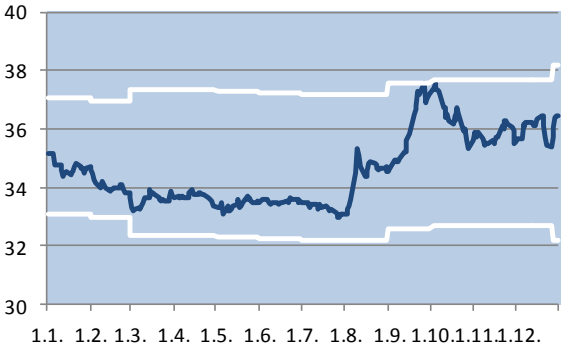

Lähteet: Bloomberg, Venäjän keskuspankki

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
1 • 5.1.2012

Kiina

Kiinaan uusi johtajakaksikko vuonna 2012. Kiinan presidentin Hu Jintaon ja pääministerin Wen Jiabaon odotetaan ilmoittavan jäävänsä eläkkeelle kuluvan vuoden syksyllä. Presidentin ja pääministerin toimikaudet ovat enintään kahden viisivuotiskauden mittaiset ja johtokaksikolle on tulossa kymmenen vuotta täyteen. Vaikka käytännössä seuraajat valitaan jo syksyn puoluekokouksessa, muodollisesti uudet johtajat nimittää Kiinan kansankongressi kokouksessaan keväällä 2013.

Todennäköinen seuraava johtokaksikko on ollut jo pitkään tiedossa. Nykyinen varapresidentti Xi Jinping noussee presidentiksi ja varapääministeri Li Keqiang on nousemassa uudeksi pääministeriksi. Ennen nykyisen johtajakaksikon valintaa vallanvaihdoksiin latautui aina suuria sisäisiä jännitteitä. Jännitteille on tilaa nytkin, sillä etenkin pääministerin paikalle on ehdolla muitakin nimiä kuin Li.

Juanin vahvistumispaineet hellittivät loppuvuonna 2011. Kiinan juan vahvistui viime vuoden aikana dollariin nähden 4,7 % ja euroon nähden 8,1 %. Vuonna 2005 tapahtuneen dollarikiinnityksen purkamisen jälkeen juan on vahvistunut dollariin nähden yli 31 %, vaikka kurssi pidettiin vakaana lähes kaksi vuotta vuosien 2008–2010 aikana. Euroon nähden juanin arvo on runsaan kuuden vuoden jaksolla noussut 21 %.

Marraskuun loppuun mennessä juanin kauppapainotettu nimellinen valuuttakurssi oli vuoden alusta vahvistunut lähes 4 % ja reaalinen kurssi vajaat 5 %.

Viime vuoden loppupuolella juanin vahvistumispaineet hellittivät ainakin väliaikaisesti. Syys-lokakuussa dollarilla sai Hongkongissa selvästi enemmän juaneja kuin Manner-Kiinassa ja myöhemmin juan heikentyi myös jälkimmäisillä markkinoilla. Vaikka juan taas vahvistui Manner-Kiinassa joulukuun lopussa alle 6,3 juaniin dollarilta, vuoden lopun termiinikurssien (NDF) mukaan markkinat odottavat juanin hieman heikkenevän seuraavan 12 kuukauden aikana. Viime vuonna termiinikurssit tosin ennakoivat huonosti juanin vahvistumisen ja on ehkä ennenaikaista todeta vahvistumisen jo päättyneen, sillä Kiinan kasvuvauhti on edelleen ylivertaista muihin suuriin talousalueisiin verrattuna. Sen sijaan juanin kurssivaihtelut voivat lisääntyä, sillä keskuspankki toivoo enemmän joustavuutta kurssiin ja se haluaa laajentaa juanin 0,5 prosentin päivittäistä vaihteluväliä.

Epävarmuuden lisääntyminen juanin kurssikehityksen suhteen on heijastunut valuuttavirtoihin, mikä kauppataseen ylijäämän pienenemisen ja euron heikkenemisen myötä johti siihen, että Kiinan dollareissa mitattu valuuttavaranto väheni syyskuussa. Valuuttakurssikehityksen ja -odotusten perusteella näyttää siltä, että nettopääomavirta Kiinaan oli loppuvuonnakin vähäinen eikä tilanne ole lähiaikoina muuttumassa. Syyskuussa Kiinan valuuttavaranto oli 3 217 miljardia dollaria.

Dollarin juankurssi Manner-Kiinassa ja Hongkongissa

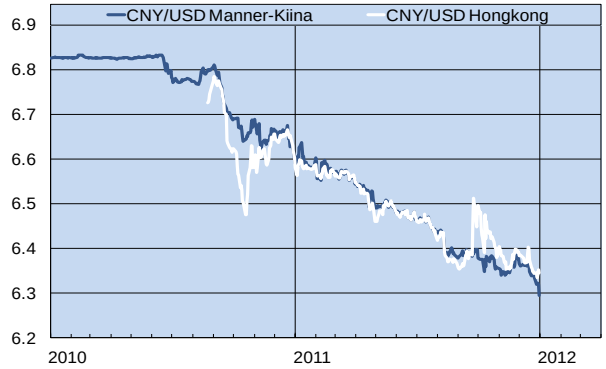

Lähde: Reuters

Pörssissä vaisu vuosi 2011. Kiinan pääpörssissä Shanghaissa osakekaupan volyymi jäi noin 20 % vuotta 2010 pienemmäksi ja A-osakeindeksi laski yli 20 % vuoden 2011 aikana. Kiinan toisessa pörssissä Shenzhenissä osakekurssien lasku oli Shanghaitakin hurjempaa, kun A-osakeindeksi laski yli 30 %. Vaikka osakekurssit laskivat vuoden aikana monissa muissakin kehittyvissä talouksissa, Kiinassa kurssien lasku oli selvästi useimpia muita maita voimakkaampaa.

Vuoden aikana etenkin rakentajien, IT-alan ja teollisuuden osakekurssit laskivat. Vaikka pankkisektorin hoitamattomien saamisten odotetaan olevan kasvussa lähivuosina ja pankkien osakekurssit olivat vuoden aikana aika-ajoin kovassakin laskussa, suurista pankeista vain Bank of Chinan osakekurssi päätyi lopulta 10 % vuoden alkua alemmalle tasolle. Muiden kolmen suuren kurssit olivat vuoden lopussa suunnilleen vuoden alun tasolla.

Kehittyvien talouksien sekä Kiinan ja Venäjän osakeindeksit

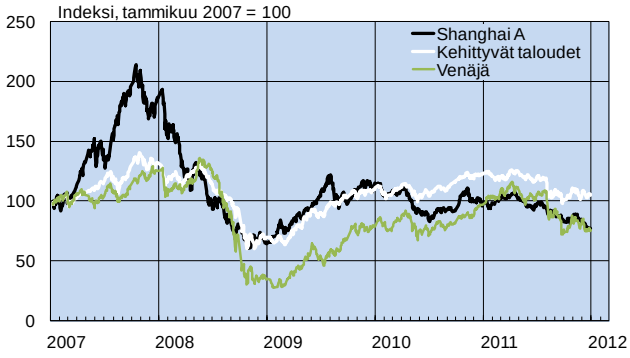

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
2 • 12.1.2012

Venäjä

Muutoksia strategisille aloille tehtäviä ulkomaisia investointeja koskevaan lakiin. Marraskuussa hyväksyttyjen muutosten tarkoituksena on lieventää joitakin vuonna 2008 voimaan astuneen lain vaatimuksia. Laissa lueteltiin strategisiksi katsotut alat, joille sijoittamiseen ulkomaiset investoijat tarvitsevat pääsääntöisesti hallituksen alaisen komission luvan, jos ulkomainen omistusosuus investoinnin jälkeen muodostaa vähintään 50 % yhtiöstä. Lakimuutokset astuivat voimaan 18. joulukuuta 2011.

Alkuperäisessä muodossaan laki määräsi mm., että luvan tarvitsevat ulkomaiset investoinnit säteilylähteitä tai tietoliikenteen salaustekniikkaa käyttäville aloille. Nyt strategisten toimintojen listalta poistettiin säteilylähteitä siviilituotannossa käyttävät alat. Tällaisia ovat esim. lääkeja elintarviketeollisuus. Listalta poistettiin myös pankit (muut kuin valtion omistamat), jotka olivat mukana, koska ne käyttävät toiminnassaan salaustekniikkaa. Sen sijaan listalle jäivät salaustekniikkaa käyttävät vakuutusyhtiöt.

Sijoituksia strategisille luonnonvarasektoreille helpotettiin siten, että ulkomaisen yksityisen investoijan on hankittava komission lupa, jos ulkomainen omistusosuus muodostaa vähintään 25 % yrityksestä, kun aiemmin lupa oli hankittava 10 prosentin omistusosuudelle.

Laki asettaa ulkomaisille valtion omistamille investoijille enemmän rajoitteita kuin yksityisille sijoittajille. Nyt tehdyt muutokset helpottavat erikseen nimettävien ”korkealuokkaisten kansainvälisten rahoituslaitosten” sijoitustoimintaa. Hallituksen on määrä julkaista lista ko. organisaatioista. Niihin kuulunevat mm. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD) ja Maailmanpankin yhteydessä toimiva International Finance Corporation (IFC).

Venäläisten investoijien asemaa puolestaan helpotti muutos, jonka mukaan ulkomaista investointia ei enää tarvitse hyväksyttää hallituksen alaisessa komissiossa, jos sijoittajana on ulkomaille rekisteröity yritys, jonka omistaja on venäläinen. Kaikista komission käsittelemistä hakemuksista kolmanneksessa sijoittajana on ollut ulkomaille rekisteröity venäläisessä omistuksessa oleva yritys.

Kolme vuotta toiminut strategisille aloille tehtäviä ulkomaisia sijoituksia käsittelevä komissio oli viime vuoden loppuun mennessä käsitellyt yhteensä 136 hakemusta, joista 8 on hylätty. 24 tapauksessa hakemus hyväksyttiin ehdolla, että investoija täyttää tietyt lisävelvoitteet.

Turkki myönsi luvan South Stream -kaasuputken rakentamiseen aluevesilleen. Gazpromin pääjohtajan Aleksei Millerin mukaan putken rakentamiseen tarvittavat luvat on Turkin suostumuksen myötä saatu ja rakennustyöt aiotaan aloittaa vuoden kuluessa. Gazpromin ja eurooppalaisten Enin, EdF:n ja Wintershallin suunnitteleman kaasuputken on määrä kulkea Venäjän Mustanmeren rannikolta merenpohjaa pitkin Bulgarian Varnaan ja sieltä maitse muualle Eurooppaan. Kaasutoimitukset aiotaan aloittaa vuoden 2015 lopulla ja täysi 63 mrd. kuutiometrin kapasiteetti on määrä saavuttaa vuonna 2018.

Gazpromin mukaan South Streamin – kuten viime marraskuussa avatun North Streaminkin – avulla pyritään monipuolistamaan venäläisen kaasun kuljetusreittejä Eurooppaan. Noin 80 % Gazpromin Eurooppaan toimittamasta kaasusta kulkee Ukrainan kautta ja loput pääosin Valko-Venäjän kautta. Gazpromilla on ollut aiempina vuosina vaikeuksia kauttakuljetusten toteuttamisessa, mikä on johtunut hintakiistoista Ukrainan ja Valko-Venäjän kanssa. Ongelma ratkaistiin Valko-Venäjän osalta viime vuonna, kun Gazprom osti Valko-Venäjän putkikuljetusmonopolin Beltransgazin osana kauppaa, joka takasi Valko-Venäjälle seuraaviksi kolmeksi vuodeksi kaasun saannin aiempaa edullisempaan hintaan. Gazprom on pyrkinyt jo vuosia yhdistymään myös Ukrainan putkikuljetusmonopolin Naftogazin kanssa mm. pitämällä yhdistymistä edellytyksenä Ukrainalle myytävän kaasun hinnan alentamiselle. Sopimusta ei toistaiseksi ole syntynyt.

Gazpromin pääjohtaja Aleksei Miller arvioi viime vuoden lopulla keskustelussaan pääministeri Vladimir Putinin kanssa South Streamin rakentamisen olevan Gazpromille edullisempaa kuin kuljetusten jatkamisen Ukrainan kautta, kun huomioon otetaan Ukrainan Naftogazista pyytämä hinta, kaasuputkiverkon vaatima kunnostus sekä Ukrainalle myytävän kaasun hinnan alentaminen. Pääministeri Putin kehotti Gazpromia kuitenkin jatkamaan neuvotteluja Ukrainan kanssa, joka on Venäjän strateginen partneri. Putinin mukaan Ukrainan putkikuljetuskapasiteettia tarvitaan, sillä kaasun kysyntä on Euroopassa kasvussa mm. siksi, että jotkut maat ovat luopumassa ydinenergiasta.

South Streamin käyttöön saattaa kuitenkin liittyä Gazpromin kannalta epävarmuutta viime vuonna voimaan tulleen EU:n nk. kolmannen energialakipaketin myötä. Se edellyttää mm. kaasun jakeluverkon avoimuutta, mikä voi tarkoittaa, että Gazpromin on varattava putkistostaan tilaa myös muiden tuottajien kaasunkuljetuksiin. Gazprom on pyrkinyt neuvottelemaan South Streamille ja North Streamin mantereella kulkeville linjoille poikkeusaseman, mutta ei ole siinä toistaiseksi onnistunut.

EU itse suunnittelee South Streamin kanssa kilpailevaa Nabucco-putkea, joka toisi Eurooppaan kaasua Keski-Aasiasta ja Lähi-idästä.

Gazpromin Eurooppaan suuntautuvat kaasutoimitukset ja putkikuljetuskapasiteetti, mrd. m^3

Gazpromin sovitut toimitukset vuosille 2020–2025	158
Kuljetuskapasiteetti Ukrainan kautta	143
Kuljetuskapasiteetti Valko-Venäjän kautta	35
Kuljetuskapasiteetti Suomeen	7
Blue Stream (Turkkiin), kuljetuskapasiteetti	16
North Stream (osin käytössä), täyskapasiteetti v. 2015	55
South Stream (suunnitteilla), täyskapasiteetti v. 2018	63
Koko kuljetuskapasiteetti	319

Lähde: East European Gas Analysis

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
2 • 12.1.2012

Kiina

Kiinan korkein johto hahmotteli rahoitussektorin kehityksen suuntaa. Viralliset tiedonannot Pekingissä pidetystä rahoitussektorin työkonferenssista viestivät asian suuresta painoarvosta ja taustalla olevista jännitteistä. Rahapolitiikan viritystä muutetaan kasvua tukevaksi maailmantalouden kysynnän ehtyessä. Pääomaliikkeiden vapauttamista, juanin kansainvälisen käytön edistämistä ja rahoitusalan uudistuksia jatketaan taloudellisen kasvun turvaamiseksi, mutta varovaisin askelin ja vakaus ylläpitäen. Pankkisektorin kilpailua lisätään kasvattamalla yksityistä ja ulkomaista omistusta. Rahoitussektorin valvontaa tehostetaan ja pankkien riskitietoisuutta lisätään. Johdon tulevaisuuden visio mukailee IMF:n Kiinan rahoitussektorin kokonaisarviossa (FSAP) syksyllä julkaistuja ehdotuksia.

Konkreettista tietoa odotettavissa olevista uudistuksista saatiin, kun rahoitusmarkkinoita valvova viranomainen (CSRC) esitteli suunnitelmiaan. Markkinavalvojan lähiajan tavoitteena on Kiinan edelleen pienten joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittäminen yritysten rahoituksen monipuolistamiseksi mm. karsimalla liikkeellelaskuun liittyvää byrokratiaa. Ulkomaisten sijoittajien mahdollisuutta osallistua Kiinan osakemarkkinoille parannetaan nostamalla sijoituskiintiöitä ns. QFII sijoittajaohjelman puitteissa. Valvoja hyväksyi myös Citigroupin ja kiinalaisen osapuolen aikeen perustaa yhteisyrityksenä investointipankki Kiinaan.

Kiina pyrkii houkuttelemaan aiempaa korkeamman teknologian ulkomaista tuotantoa. Kehitys- ja uudistuskomissio (NDRC) ja kauppaministeriö julkistivat vuoden 2011 lopulla uuden Kiinaan suuntautuvien ulkomaisten sijoitusten listan. Listan avulla maa pyrkii ohjaamaan ulkomaisia sijoituksia haluamaansa suuntaan. Listalla tuotannonalat on jaettu kiellettyihin, rajoitettuihin ja kannustettaviin aloihin.

Uudessa listassa kannustetaan sijoituksia etenkin korkean teknologian ja jalostusarvon aloille kuten edistyneeseen tekstiili- ja kemianteollisuuteen, kone- ja laiteteollisuuteen sekä palveluihin, bioteknologiaan ja kierrättämiseen. Lisäksi joitakin aiemmin rajoitettuja aloja avattiin ulkomaisille sijoituksille. Samalla pyritään vähentämään sijoituksia työvoimavaltaisille, raaka-aineintensiivisille ja tavanomaisen teknologian aloille. Esimerkiksi sijoitukset perinteiseen polttomoottoriautoteollisuuteen eivät ole enää kannustettavien alojen joukossa, mutta sijoituksia sähkö- ja hybridiautoihin kannustetaan edelleen. Muutokset astuvat voimaan 30.1. Edellisen kerran listaan tehtiin suuria muutoksia vuonna 2007, mutta listaa on hienosäädetty vuosittain.

Inflaatio ennallaan joulukuussa. Kiinan tilastoviraston mukaan kuluttajahinnat nousivat joulukuussa 4,1 % vuotta aiemmasta, kun marraskuussa nousu oli 4,2 %. Vaikka inflaatio ei juuri muuttunut marraskuulta, hintojen nousupaineet ovat helpottamassa ja inflaation odotetaan hidastuvan kuluvan vuoden alkupuolella.

Kiinan ulkomaankaupan ylijäämä pieneni vuonna 2011. Kiina vei viime vuonna tavaroita lähes 1 900 miljardin dollarin arvosta, mikä oli 20 % enemmän kuin vuonna 2010. Tuonnin arvo kasvoi neljänneksen 1 740 miljardiin dollariin, joten tavarakaupan ylijäämä painui 155 miljardiin dollariin. Vuonna 2010 ylijäämä oli 185 miljardia dollaria. Ylijäämä oli suurimmillaan vuonna 2008, jolloin se oli lähes 300 miljardia dollaria.

Kaupan määrää koskevat tiedot vahvistavat kuvaa ulkomaankaupan kasvun hidastumisesta. Kun viennin määrä kasvoi 30 % ja tuonti 24 % vuonna 2010, viime vuoden tammi-marraskuun tietojen perusteella viennin ja tuonnin määrän kasvu oli 10 prosentin paikkeilla. Viime vuonna viennin kasvun hiipuminen loppuvuotta kohden kertoo ennen kaikkea vientimarkkinoiden ongelmista. On myös ilmeistä, että Kiinan tuottavuuden kasvu ei enää aikaisempaan tapaan pysty kompensoimaan nopeasti nousevia kustannuksia, mikä osaltaan hidastaa viennin kasvua. Vaikka tuonnin kasvu on voimakkaan elvytyspolitiikan kauden jälkeen hidastunut, nykyinen vauhti heijastaa edelleen vahvana jatkuvaa kotimaista kysyntää sekä ostovoiman lisääntymistä. Juanin reaalinen kurssi vahvistui viime vuonna vajaat 5 %.

Kiinan viennin kasvu on hidastunut erityisesti päämarkkinoille Eurooppaan, minkä seurauksena EU:n markkinaosuus Kiinan viennistä painui loppuvuonna alle 18 prosentin. Vaikka viennin kasvu myös Yhdysvaltoihin on ollut aikaisempaa hitaampaa, ei se EU-viennin tavoin notkahtanut viime vuonna, ja Yhdysvallat onkin markkinaosuudella mitattuna aivan EU:n kannoilla Kiinan tärkeimpien vientimarkkinoiden joukossa. Japanin osuus Kiinan viennistä on 8 %. Kiinan tuonnista EU kattoi viime vuonna noin 12 %, Japani 11 % ja Yhdysvallat 7 %.

Kiinan ulkomaankaupan kehitys

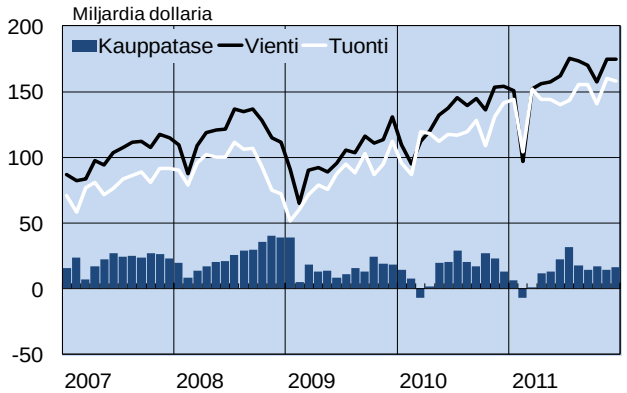

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
3 • 19.1.2012

Venäjä

Vuoden 2011 inflaatio ennätyshidasta. Kuluttajahinnat nousivat viime vuoden aikana 6,1 % eli hitaammin kuin koskaan nyky-Venäjän historian aikana. Venäjä kärsi Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen pitkään poikkeuksellisen nopeasta inflaatiosta. Vasta vuonna 2009 inflaatio painui alle 10 prosenttiin useamman vuoden ajaksi.

Viime vuoden rauhalliseen inflaatiokehitykseen vaikuttivat mm. kierrossa olevan rahamäärän hidastunut kasvu, joka osin johtui pääomien lisääntyneestä viennistä sekä se, että federaatiobudjetti oli ylijäämäinen, joten menojen kattamiseen ei tarvittu lisärahaa. Kolmas tekijä oli ruoan hidastunut kallistuminen vuoden 2010 heikon sadon aiheuttaman poikkeuksellisen nopean hinnannousun jälkeen. Asumiseen liittyvien kunnallisteknisten palveluiden säänneltyjen hintojen nousu on inflaatiota vuodesta toiseen ylläpitävä tekijä. Niiden nousu oli viime vuonna jälleen nopeaa eli 12 %.

Talousministeriö ennustaa kuluvan vuoden inflaation jäävän 5–6 prosenttiin.

Kuluttajahintainflaatio, %/v

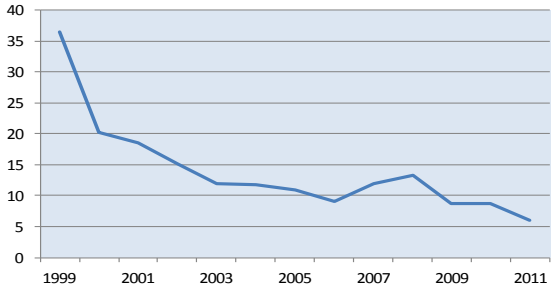

Lähde: Rosstat

Federaatiobudjetti oli viime vuonna ylijäämäinen. Finanssiministeriön alustavien tietojen mukaan budjetin ylijäämä oli 414 mrd. ruplaa (10 mrd. euroa), mikä on vajaa prosentti BKT:stä. Alun perin budjetti suunniteltiin alijäämäiseksi (alijäämän suuruus vajaat 4 % BKT:stä), mutta korkea öljyn hinta nosti verotulot ennustettua suuremmiksi. Viime vuonna venäläisen Urals-raakaöljyn keskihinta oli 109,5 dollaria tynnyriltä, kun budjettilaskelmat perustuivat 75 dollarin hintaan.

Viime vuoden lopussa budjetin ulkopuolisessa reservirahastossa oli varoja 812 mrd. ruplaa (20 mrd. euroa) ja kansallisen hyvinvoinnin rahastossa 2 800 mrd. ruplaa (noin 70 mrd. euroa). Molemmat rahastot on koottu lähinnä öljyverotuloista raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan ollessa korkealla. Reservirahaston varoilla rahoitettiin vuosien 2009 ja 2010 budjettialijäämiä. Enimmillään rahastossa oli 4 900 mrd. ruplaa (noin 120 mrd. euroa) vuoden 2009 keväällä. Kansallisen hyvinvointirahaston varoilla on tarkoitus rahoittaa tulevaisuudessa eläkejärjestelmän uudistukseen liittyviä menoja.

Kuluvan vuoden federaatiobudjetti on rakennettu raakaöljyn 100 dollarin keskihinnan pohjalle. Budjetin suunnitellaan olevan vajeellinen; vajeen suuruus on 876 mrd. ruplaa (22 mrd. euroa) eli 1,5 % BKT:stä.

Yritysten rekisteröitymistä veroparatiiseihin selvitetään. Viranomaiset ovat viime aikoina kiinnittäneet huomiota venäläisten yritysten rekisteröitymiseen ulkomaille ja siitä aiheutuviin ongelmiin. Yhtenä sysäyksenä oli vuosi sitten tammikuussa Moskovassa Domodedovon lentokentällä tapahtunut terrori-isku. Sen jälkiselvittelyissä syyttäjänvirastolla oli vaikeuksia saada selville kentän omistajat, jotka hallinnoivat kenttää veroparatiiseihin rekisteröityjen yhtiöiden kautta. Syytäjänvirasto on vaatinut, että tärkeiden liikenneyhtiöiden omistuksen olisi oltava Venäjällä.

Venäläisten yritysten omistus veroparatiiseihin rekisteröityjen yritysten kautta on yleistä. Tämä koskee lähes kaikkia aloja ja suurimpia yrityksiä; esimerkiksi metalliteollisuudessa mm. Severstalia, Evraz Groupia ja alumiinijätti Rusalia. Useimmiten omistus on järjestetty Kyprokselle rekisteröityjen yhtiöiden kautta; muita rekisteröitymispaikkoja ovat mm. Bahama-, Cayman- ja Neitsytsaaret, Jersey ja Mansaari sekä Luxemburg ja Alankomaat. Yksi syy ulkomaille rekisteröitymiseen on verojen minimointi.

Pääministeri Vladimir Putin kritisoi joulukuussa sähkönjakeluyhtiöitä siitä, että ne hoitavat liiketoimiaan niitä lähellä olevien ulkomaille rekisteröityjen yritysten kautta. Ko. yrityksiä käytetään usein varojen siirtoon pois Venäjältä. Putin viittasi erityisesti sähkömarkkinoiden tärkeimpiin vähittäismyyjiin, ns. sähköntoimitukset takaaviin yhtiöihin. Hallituksen alaiselle työryhmälle on annettu tehtäväksi selvittää mahdollisuuksia yritysten kotipaikan siirtämiseksi Venäjälle.

Samassa yhteydessä pääministeri määräsi, että vastaava toiminta on selvitettävä kaikissa infrastruktuuriyrityksissä ja kaikissa yrityksissä, joissa on valtion omistusta, mm. Gazpromissa, putkikuljetusmonopoli Transneftissä, Venäjän rautateillä ja Sovkomflot-varustamossa sekä valtion pankeissa. Ministeriöt saivat kaksi kuukautta aikaa selvitysten tekoon. Putin totesi yritysten omistussuhteiden kertovan maan yritysilmapiirin kehittymättömyydestä; hänen mukaansa ulkomaiset yritykset valittavat, että epätietoisuus todellisista omistajista haittaa liiketoimia venäläisyritysten kanssa.

Venäjän arbitraatio-oikeus kumosi marraskuussa alempien tuomioistuinten päätökset ja tulkitsi venäläisen yrityksen ulkomaiselta osakkeenomistajalta saamasta lainasta maksamat korot verotettaviksi osingoiksi. Kyseessä on merkittävä ennakkotapaus, sillä lainanotto veroparatiisivaltiossa sijaitsevalta samaan konserniin kuuluvalta yritykseltä on yritysten keskuudessa yleistä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
3 • 19.1.2012

Kiina

Kiinan talouskasvu painui alle 9 prosentin loka-joulukuussa. Vuonna 2011 Kiinan reaalisen BKT:n kasvuvauhti hidastui 9,2 prosenttiin edellisvuoden 10,4 prosentista. Tuotannon arvo nousi lähes 47 200 miljardiin juaniin (5 240 mrd. EUR/7 300 mrd. USD). Vuonna 2010 Kiina nousi maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi ohitettuaan Japanin, Yhdysvallat oli nimellisellä BKT:llä mitattuna viime vuonna vielä runsaat kaksi kertaa Kiinaa suurempi.

Kiinan kasvu hidastui vuoden loppua kohden ja viimeisellä neljänneksellä vuosikasvu painui aavistuksen 9 prosentin alapuolelle. Kausipuhdistettu neljännesvuosikasvu hidastui aikaisemmasta 2,3 prosentista 2,0 prosenttiin loka-joulukuussa. Kiinan kasvu on siis edelleen erittäin vahvaa, vaikka se onkin hidastumassa. Tänä vuonna kasvun uskotaan yleisesti jäävän viime vuotta hieman hitaammaksi.

Talouden tuotantorakenteen pääpiirteissä ei viime vuosina ole tapahtunut mitään muutosta. Teollisuus ja rakentaminen kattavat BKT:stä 47 % ja palvelut 43 %, joten maataloudelle ja muulle alkutuotannolle jää 10 prosentin osuus. Kansantalouden kysyntäpuolen tiedot tulevat myöhemmin, mutta investointien kasvu näyttää jonkin verran hidastuneen, vaikka vauhti onkin edelleen ripeää.

Kiinan BKT:n vuosikasvu, %

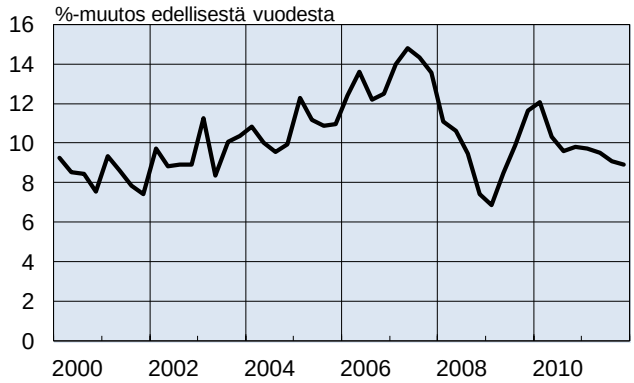

Lähteet: NBSC ja BOFIT

Tulojen nousu jatkuu nopeana. Kiinan tilastoviraston mukaan kotitalouksien käytettävissä olevat tulot olivat kaupungeissa viime vuonna keskimäärin 1 800 juania (200 euroa) kuukaudessa. Tulot kasvoivat reaalisesti yli 8 % vuotta aiemmasta eli suurin piirtein samaa vauhtia kuin koko talous. Maaseudulla kotitalouksien tulot ovat vain noin kolmanneksen (580 juania kuukaudessa) kaupunkilaisten tulotasosta, mutta tulojen kasvu oli selvästi kaupunkeja nopeampaa (reaalisesti yli 11 %). Tuloero maaseudun ja kaupunkien välillä on lisännyt muuttoliikettä kaupunkeihin, joissa asuva väestö ylitti viime vuonna virallisten tilastojen mukaan ensimmäisen kerran maaseudulla asuvan väestön. Siirtotyöläisten määrä lisääntyi viime vuonna 10 miljoonalla ja heitä oli virallisten tilastojen mukaan yhteensä 253 miljoonaa. Siirtotyöläisten tulot nousivat viime vuonna reaalisesti noin 15 % eli hyvin nopeasti verrattuna Kiinan keskimääräiseen tulokehitykseen.

Tulojen nousun odotetaan jatkuvan kuluvana vuonna vahvana. Nopean nousun jatkumista ennakoivat vähimmäispalkkoihin tehtävät korotukset, jotka vaihtelevat Pekingin 9 prosentin ja Sichuanin maakunnan 23 prosentin välillä. Helmikuun alusta alkaen Shenzhenin kaupungissa maksetaan 1 500 juanin (190 euroa) vähimmäispalkkaa, joka on suurin Kiinassa.

Nopea tulojen ja palkkojen kasvu yhdistettynä vahvistuvaan valuuttakurssiin murentaa kiinalaistuotteiden kansainvälistä hintakilpailukykyä ja heikentää samalla vientinäkymiä. Ostovoiman nopea nousu puolestaan vauhdittaa kotimaista kulutuskysyntää ja tuontia. Ulkomaankaupan ylijäämän voidaankin arvioida pienenevän tulevina vuosina.

Kiinan valuuttavaranto supistui loka-joulukuussa. Kiinan valuuttavaranto kasvoi viime vuonna 330 miljardia 3 180 miljardiin dollariin. Viimeisellä neljänneksellä varannon arvo kuitenkin supistui 20 miljardia dollaria. Viimeksi Kiinan valuuttavaranto väheni vuosineljänneksen aikana Aasian kriisin aikoihin vuonna 1998.

Välitön syy valuuttavarannon laskuun on nähtävästi euron heikkeneminen viime vuoden loppupuolella, mikä heijastuu suoraan euromääräisten sijoitusten dollariarvon laskuna. Varannon supistuminen heijastaa kuitenkin myös sitä, että todelliset tavara-, palvelu- ja rahavirrat Kiinan ja muun maailman välillä ovat tasapainottumassa. Kauppataseen ylijäämän pieneneminen ja juanin vahvistumispaineiden heikkeneminen viime kuukausina viittaavat tähän. Kiinnostavaa on jatkossa seurata, miten juanin käytön lisääntyminen ulkomaankaupassa vaikuttaa valuuttavarantoon.

Kiinan valuuttavaranto, mrd. USD

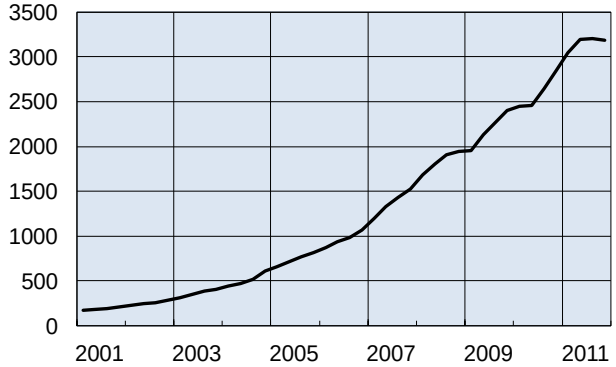

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
4 • 26.1.2012

Venäjä

Vaihtotaseen ylijäämä suuri vuonna 2011. Ylijäämä nousi keskuspankin alustavien tietojen mukaan 101 mrd. dollariin, mikä oli 5,5 % BKT:stä. Tavarakaupan ylijäämä kasvoi 198 mrd. dollariin (11 % BKT:stä). Edellisen kerran ylijäämät olivat näin suuria ennen lamaa vuonna 2008. Palvelujen kaupan vaje oli edellisvuosien tapaan 2 % BKT:stä.

Vaihtotaseen muiden erien alijäämä pysyi ennallaan lähes 3,5 prosentissa BKT:stä, sillä yrityssektorin ulkomailta saamista sijoituksista ja luotoista kertyneet osinko- ja korkomaksut ulkomaille kasvoivat edelleen.

Tavara- ja palveluviennin tulot kasvoivat vuoden 2010 tapaan lähes 30 % 576 mrd. dollariin. Tulot raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun viennistä lisääntyivät kolmanneksella ja muut vientitulot vajaalla neljänneksellä. Vientitulojen kasvu johtui lähinnä öljyjen ja kaasun hintojen noususta; öljyjen vientimäärät sitä vastoin supistuivat.

Tavara- ja palveluvientitulojen osuus BKT:stä nousi lähes 32 prosenttiin, ja öljyjen ja kaasun osuus tavara- ja palveluvientituloista kohosi 59 prosenttiin. Talouden riippuvuus energianviennin tuloista oli näin korkea viimeksi vuonna 2008.

Vienti, tuonti, vaihtotase ja pääoman nettovirta yksityiselle sektorille (% BKT:stä, neljän vuosineljänneksen keskiarvo)

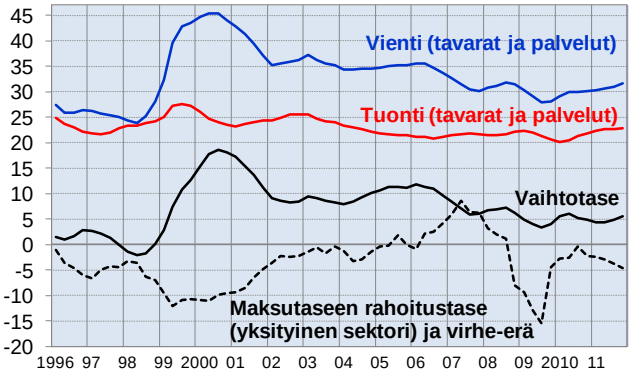

Lähteet: Venäjän keskuspankki, Rosstat, BOFIT

Tavara- ja palvelutuonnin arvo kasvoi 29 % 415 mrd. dollariin. Tuonnin osuus BKT:stä oli lähes 23 % eli suurimmillaan sitten vuoden 2003. Palvelujen osuus tuontimenoista pysyi runsaassa viidesosassa (palvelumenoihin kuuluu mm. matkailu, joka pääosin sisältää venäläisten matkailijoiden menoja tavaroiden ja palvelujen ostoon ulkomailla).

Pääoman vienti kasvoi vuonna 2011. Keskuspankin alustavien tietojen mukaan pääoman nettovirta ulkomaille oli 88 mrd. dollaria eli yli 4,5 % BKT:stä. Se syntyi lähes kokonaan yksityisellä sektorilla, ja lähes 60 mrd. dollaria vietiin toisella vuosipuoliskolla.

Yritykset (pl. pankit) veivät pääomia yli 100 mrd. dollaria. Summasta 70 mrd. dollaria oli suoria sijoituksia (runsaat 50 mrd. dollaria vuonna 2010). Keskuspankki arvioi harmaan pääomanviennin kasvaneen yli 40 mrd. dollariin. Harmaata pääomanvientiä on mm. verojen välttämiseksi tapahtuva pääomien vienti.

Pääomaa tuli yrityssektorille vajaat 60 mrd. dollaria. Suoria ulkomaisia sijoituksia tehtiin yrityssektorille (pl. pankit) 49 mrd. dollaria eli enemmän kuin vuonna 2010 (38 mrd. dollaria) mutta vähemmän kuin huippuvuonna 2008 (65 mrd. dollaria). Suuri osa suorista sijoituksista on venäläistä ulkomaiden kautta kanavoitua pääomaa.

Venäläisten yritysten luotonotto elpyi kahden hiljaisen vuoden jälkeen: luottoa otettiin 15 mrd. dollaria, joka on kuitenkin vielä vähän verrattuna lamaa edeltäneisiin vuosiin 2007–2008.

Venäjän luottoluokitus on pysynyt ennallaan. Viimeksi luottoluokitukseen otti kantaa Fitch tammikuun puolivälissä. Se piti luokituksensa Venäjän valtion pitkäaikaiselle velalle edelleen investointiluokan keskitasolla (BBB), mutta heikensi arviotaan maan näkymistä positiivisesta vakaaseen. Heikennystä perusteltiin lisääntyneellä poliittisella epävarmuudella ja maailmantalouden synkentyneillä näkymillä. Fitch on säilyttänyt Venäjän luottoluokituksen samalla tasolla helmikuusta 2009 lähtien. Myös Standard & Poor's ja Moody's ovat pitäneet Venäjä-luokituksensa ennallaan (BBB ja Baa1) vuoden 2008 loppupuolelta lähtien.

Fitchin mukaan Venäjän luokitusta tukee erityisesti maan varsin vahva julkinen talous. Venäjän valtio on yksi maailman vähiten velkaantuneista; sillä on velkaa vain runsaat 10 % BKT:stä. Lisäksi Venäjän valtiontalous kääntyi jo viime vuonna hieman ylijäämäiseksi ja valtiolla on säästöjä myös vararahastoissa. Venäjän julkisen talouden kehitys on kuitenkin altis voimakkaille vaihteluille, koska budjettitulot ovat riippuvaisia öljyn hinnasta. Viime vuonnakin lähes puolet federaatiobudjetin tuloista oli peräisin öljy- ja kaasusektorin verotuksesta.

Eräiden maiden julkinen velka vuonna 2010 (% BKT:stä) sekä valtion pitkäaikaisen valuuttavelan luottoluokitus

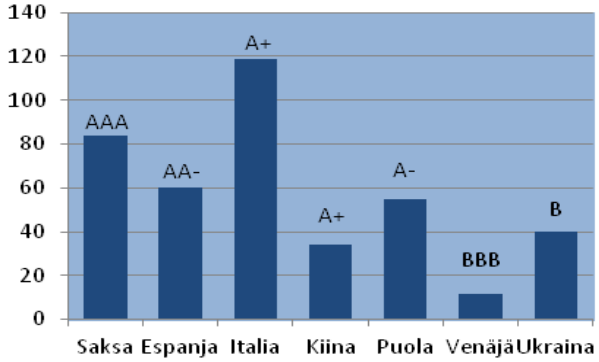

Lähteet: IMF, Fitch.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
4 • 26.1.2012

Kiina

Kiinasta ulkomaille tehdyt suorat sijoitukset eivät kasvaneet vuonna 2011. Kauppaministeriön mukaan suorien sijoitusten virta Kiinasta ulkomaille pysyi viime vuonna kutakuinkin muuttumattomana 60 miljardissa dollarissa. Luvusta puuttuvat rahoitussektorin sijoitukset, jotka viime vuoden tammi-syyskuussa olivat 4 miljardia dollaria eli miljardin vuotta aiempaa pienemmät.

Kiinan perinteisesti raaka-ainesektoreille ja Aasiaan suuntautuneiden sijoitusten lisäksi kiinalaista pääomaa on kuluvana vuonna virtaamassa runsaasti Eurooppaan. Kiinan valtion omistama Three Gorges -yhtiö on sopinut ostavansa huhtikuussa 2,7 miljardilla eurolla Portugalin valtiolta hieman yli 20 prosentin osuuden portugalilaisesta energiayhtiöstä EDP:stä. Tammikuussa kiinalaiset ostivat vajaalla 400 miljoonalla eurolla 75 prosentin osuuden italialaisesta Ferrettistä, joka valmistaa luksusjahteja. Kuluvalla viikolla telealan jätti Huawei sopi, että se ostaa Iso-Britannian valtiolta huipputason optiikkalaboratorion CIP:n.

Suorien sijoitusten virta Kiinaan nousi uuteen ennätykseen vuonna 2011. Huolimatta maailmantalouden kehitykseen liittyvistä epävarmuuksista ja Kiinan nopeasti nousevista tuotantokustannuksista maahan virtasi viime vuonna suoria sijoituksia enemmän kuin koskaan aiemmin. Kauppaministeriön mukaan suoria sijoituksia tehtiin Kiinaan yhteensä 116 miljardia dollaria, mikä on noin kymmenen miljardia enemmän kuin vuonna 2010. Samalla Kiina vahvisti asemiaan maailman toiseksi suurimpana suorien sijoitusten saajana Yhdysvaltojen jälkeen. YK:n arvion mukaan viime vuonna maailmassa tehtiin suoria sijoituksia yhteensä 1 500 miljardilla dollarilla.

Valtaosa Kiinaan tehdyistä sijoituksista tuli Aasiasta. Hongkong on jo vuosia ollut tärkein suorien sijoitusten lähde Kiinalle ja sen merkitys on viime vuosina kasvanut entisestään. Kun vielä viisi vuotta sitten Hongkongista tehtyjen sijoitusten osuus oli noin 30 %, viime vuonna osuus nousi jo yli 60 prosenttiin. 15 % sijoituksista tuli muualta Aasiasta, 6 % Euroopasta ja 3 % Yhdysvalloista. Veroparatiiseista tehtyjen sijoitusten osuus on viime vuosina pienentynyt, mutta se oli edelleen selvästi yli 10 %. Hongkongin suuri osuus sijoituksista kertoo alueen erityisasemasta, mutta myös siitä, että suorien sijoitusten tilastointi on nykymaailmassa hyvin vaikeaa.

Yhteisyrityksiin tehtävien suorien sijoitusten osuus on vuosi vuodelta pienentynyt, ja yhä useammin sijoitus tehdään kokonaan ulkomaisomisteiseen yritykseen. Sijoituksia suuntautuu etenkin teollisuuteen, jonka osuus sijoitusten virrasta on pysytellyt jo usean vuoden ajan vajaassa 50 prosentissa. Kiinteistösektorin osuus on noin viidennes. Sijoitukset palveluihin sekä tukku- ja vähittäiskauppaan ovat viime vuosina kasvaneet hyvin nopeasti, ja niiden kummankin osuus sijoitusvirrasta oli viime vuonna 7–8 %.

Suorat sijoitukset Kiinaan ja Kiinasta, mrd. dollaria.

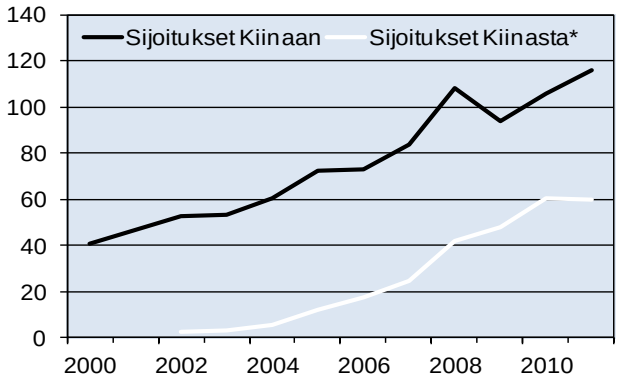

**) Eivät sisällä rahoitussektorin sijoituksia*
Lähde: Kiinan kauppaministeriö ja CEIC

Rautatiet kuljettivat taas sankoin joukoin kiinalaisia uudenvuoden viettoon. Juhlakauden aloituspäivänä viime perjantaina matkustajamäärä nousi kuuteen miljoonaan henkeen. Kiinan 91 000 kilometrin rautatieverkosto kuljettaa vuodessa toista miljardia matkustajaa ja puolitoista miljardia tonnia rahtia. Tämä muodostaa viitisen prosenttia maan matkustajaliikenteestä ja kymmenyksen rahtiliikenteestä. Eurooppaan verrattuna junamatkat ovat Kiinassa yleensä pitkiä ja junissa on paljon matkustajia. Useissa kansainvälisissä arvioissa Kiinan rautateitä on kehuttu tehokkaiksi ja turvallisiksi. Moderni luotijunaverkosto on noussut yhdeksi maan nopean teknisen kehityksen symboliksi.

Viime vuosi oli Kiinan rautateille kuitenkin tavallista vaikeampi. Alkuvuodesta rautatieministeri erotettiin korruption vuoksi, ja luotijunien nopeuksia jouduttiin alentamaan turvallisuuden takaamiseksi. Rautateiden uudistaminen, joka on perinteisesti rahoitettu lippu- ja rahtituloilla, on käynyt niin kalliiksi, että investoinnit tehdään kasvavassa määrin velaksi. Uudistuksista vastaavan rautatieministeriön velat nousivat viime kesänä jo runsaaseen kahteen tuhanteen miljardiin juaniin eli viiteen prosenttiin BKT:stä.

Maailmanpankin joulukuisen arvion mukaan Kiinan rautateiden ongelmien taustalla ovat vanhentuneet hallintorakenteet. Toisin kuin monissa muissa maissa rautateiden suunnittelu, operointi ja valvonta on Kiinassa keskitetty yhdelle viranomaiselle, rautatieministeriölle. Maailmanpankin mukaan ratahallinnon erottaminen suunnittelusta ja valvonnasta voisi auttaa Kiinaa vastaamaan kasvavan rataliikenteen ja nopean teknisen kehityksen asettamiin haasteisiin. Kiinan hallitus ilmoittikin kuluvalla viikolla rautatieoikeusistuimien siirtämisestä ministeriön alaisuudesta maakuntiin kesäkuun loppuun mennessä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
5 • 2.2.2012

Venäjä

Talouden hyvää kasvua vuonna 2011 tuki muun muassa maatalous. BKT kasvoi viime vuonna 4,3 % ja saavutti loppusyksyllä vuoden 2008 huipputasonsa.

Yksityinen kulutus kasvoi 6,5 % eli nopeammin kuin edellisenä vuonna. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot sen sijaan lisääntyivät vain vähän, vaikka kehitys paranikin kun inflaatio hidastui vuoden loppua kohden. Kulutuksen kasvua tuki kotitalouksien luotonotto pankeista.

Kiinteät investoinnit lisääntyivät 6 %, mikä vastasi edellisen vuoden tahtia. Investointien osuus BKT:stä säilyi noin viidesosassa eli pienenä maan investointitarpeisiin nähden ja verrattuna Aasian nouseviin talouksiin.

Tuotantosektoreista maatalous elpyi vuoden 2010 romahduksesta jopa yli odotusten; maataloustuotanto kasvoi hyvän sadon ansiosta noin 20 %.

Jalostavan teollisuuden tuotannon elpyminen taantumasta jatkui 6,5 prosentin tahtiin. Kaivannaisteollisuuden kasvu hidastui vajaaseen prosenttiin, sillä raakaöljyn tuotanto lisääntyi vajaan prosentin. Maakaasun tuotanto kasvoi 3 % ja sähkön tuotanto 1,5 %. Rakentaminen ja kauppa kasvoivat 5 %.

BKT, kysyntäerät ja tuonti, volyymin %-muutos

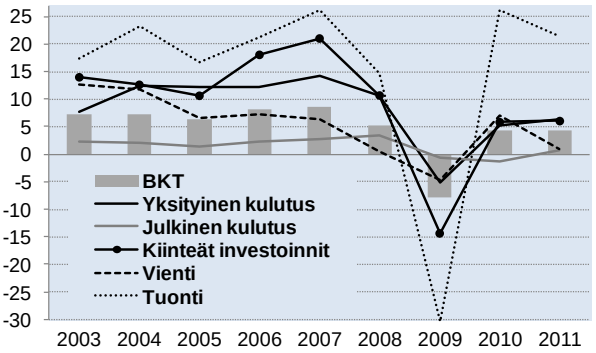

Lähde: Rosstat

Viennin kasvu hidastui vain noin prosenttiin, sillä öljyn ja öljytuotteiden vienti supistui. Tuonnin elpyminen vuoden 2009 syvästä lamasta jatkui: tuonnin määrä lisääntyi viime vuonna yli 20 % ja ylsi vuoden lopulla lähelle vuoden 2008 huippuaan.

Luotonanto kasvoi voimakkaasti viime vuonna. Pankkisektorin taseen loppusumma oli viime vuoden lopussa lähes neljänneksen suurempi kuin vuotta aiemmin eli noin 42 000 mrd. ruplaa (1000 mrd. euroa). Kasvu oli nopeinta suurimpien pankkien joukossa.

Kasvu johtui erityisesti luotonannon kasvuvauhdin kaksinkertaistumisesta edellisvuodesta 28 prosenttiin. Kotitalouksille myönnettyjen lainojen kanta kasvoi viime vuonna 36 %, ja keskuspankki pitää vauhtia jo liiankin kovana. Yrityslainojen kanta kasvoi 26 %. Järjestämättömien luottojen määrä on viime vuoden aikana pysynyt lähes ennallaan.

Vaikka kotitalouksien talletusten kasvu hidastui viime vuonna edellisvuodesta, se oli edelleen nopeaa ja tuki pankkisektorin kasvua. Talletukset lisääntyivät nimellisesti 21 % erityisesti talletuskorkojen nousun ansiosta.

Pankkien yhteenlaskettu voitto kasvoi viime vuonna ennätykselliset 48 % ja oli noin 850 mrd. ruplaa (20 mrd. euroa). Venäjän suurimman pankin, Sberbankin osuus voitosta oli 38 %, kun sen osuus sektorin taseesta oli 26 %. Voitot johtuvat erityisesti luottotappioita varten vuosina 2008 ja 2009 muodostettujen varausten purkamisesta.

Venäjällä toimi viime vuoden lopussa 978 luottolaitosta, mikä oli 34 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kuluvan vuoden alusta voimaan astuneen korotetun pääomavaatimuksen perusteella keskuspankki peruutti toimiluvan seitsemältä pankilta, joiden pääoma oli alle 180 milj. ruplaa. Vuoden 2011 alussa vielä 185 pankin pääoma oli alle tämän rajan.

Pääministeri Putin korosti talouspoliittisessa ohjelmassaan sekä yksityisen yritystoiminnan että valtionyritysten merkitystä. Vedomosti-sanomalehdessä maanantaina 30.1. julkaistussa artikkelissa pääministeri Vladimir Putin totesi Venäjän tarvitsevan uutta taloudellista mallia, joka saavutetaan talouden monipuolistamisella ja teknologisella kehittämisellä. Niin tavoitteet kuin keinot niiden saavuttamiseksikin ovat tuttuja, mutta kilpailun ja kansainvälisen avoimuuden merkitys korostui pääministerin puheessa hieman aiempaa enemmän.

Putinin mukaan talouden monipuolistamiseen tarvitaan yksityistä rahoitusta, jonka houkuttelemisessa keskeinen keino on liiketoimintaympäristön kohentaminen. Erityisesti Putin käsitteli oikeuslaitoksen toiminnan puutteita sekä yhteiskunnan systemaattista korruptiota. Sisämarkkinoiden kasvattaminen tulliliiton ja Euraasian talousalueen avulla auttaa myös houkuttelemaan investointeja. Kotimaisen rahoituksen saatavuutta on lisättävä mm. tehostamalla kotitalouksien säästöjen välittymistä pitkäaikaiseksi rahoitukseksi eläkerahastojen kautta.

Putin totesi makrotalouden vakauttamisen olleen Venäjän talouden viime vuosien suurin saavutus. Hän korosti valtiontalouden tasapainon säilyttämistä mm. menoja karsimalla ja tehostamalla (esim. lisäämällä avoimuutta valtion hankinnoissa) ja tasapainottamalla eläkejärjestelmä. Sosiaalikohteisiin, koulutukseen, terveydenhuoltoon ja asevoimiin kohdistuvia menoja ei vähennetä.

Valtionyhtiöiden roolia taloudessa on pääministeri Putinin mukaan määrä supistaa, mutta hän muistutti myös valtion merkityksestä talouden modernisoinnissa Kiinan ja Etelä-Korean esimerkin mukaisesti. Osuuksia valtionyrityksistä aiotaan myydä vähitellen pois markkinatilanteen kohennuttua. Yhtenä lähtökohtana on karsia valtionyrityksistä ydinliiketoimintoihin kuulumattomia osia, joista esimerkkinä Putin epäsuorasti viittasi Gazpromiin ja sen mediaomistuksiin.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
5 • 2.2.2012

Kiina

Maailmantalouden tilanne painaa Kiinan talousnäkymiä. Teollisuuden tilauksista kertovan ostopäällikköindeksien mukaan Kiinan tuotannon kasvu on jatkunut vaisuna. Virallinen PMI oli tammikuussa 50,5 ja HSBC:n julkaisema indeksi 48,8 eikä kumpikaan indikoinut suurta muutosta joulukuusta. Indeksin arvoa 50 suuremmat arvot merkitsevät teollisuuden tilanteen vahvistumista edellisestä kuukaudesta ja pienemmät arvot sen heikkenemistä.

Teollisuuden tilauksia koskevien tietojen perusteella näyttää siltä, että vientikysyntä on tammikuussa edelleen vähentynyt, mutta kotimaisten tilausten kasvu on kompensoinut vientikysynnän vähentymistä. Viennin ohella myös tuonti on aikaisempaa vaisumpaa, mikä heijastanee Kiinassa tapahtuvan jatkojalostuksen vähentynyttä komponenttitarvetta, joka johtuu lopputuotteiden viennin supistumisesta. Kahden ostopäällikköindeksin antama kuva on osin ristiriitainen ja muutokset ovat niin pieniä, ettei niiden perusteella kannata vetää juuri tämän pitemmälle meneviä johtopäätöksiä.

Alkuvuoden talouskehityksen arviointia vaikeuttaa se, että viikon kestänyt kiinalainen uudenvuodenloma ajoittui tänä vuonna tammikuulle. Uudenvuoden lomajakso ja paluu arkeen tarjoaa kuitenkin kiinnostavan ikkunan Kiinan yleiseen taloustilanteeseen ja työmarkkinoiden kehitykseen. South China Morning Postin mukaan ainakin joissakin Shenzhenin tekstiilialan yrityksissä työntekijöitä on jäänyt palaamatta loman jälkeen työpaikalleen selvästi viime vuotta enemmän, vaikka kaupungin minipalkkoja nostettiin helmikuun alussa lähes 14 % noin 1 500 juaniin (180 €). Mikäli ilmiö on laajamittainen, kertoo se työmarkkinoiden kiristymisestä, joka pakottaa halpaan työvoimaan nojaavat yritykset siirtämään tuotantoaan muualle Kiinaan tai Kiinaa halvemman työvoiman maihin muualle Aasiaan.

Hallinto on ryhtynyt taloutta elvyttäviin toimiin. Viime viikolla keskuspankki lisäsi pankkien likviditeettiä poikkeuksellisen suurella rahoitusmarkkinaoperaatiolla. Tällä viikolla hallitus ilmoitti tukevansa pienempien yritysten toimintaa uuden 15 miljardin juanin (2.4 mrd USD) suuruisen rahaston kautta. Pienemmille yrityksille on luvassa myös verohelpotuksia. Lisäksi hallitus ohjeisti pankkeja kärsivällisyyteen pienyritysten väliaikaisten maksuongelmien hoitamisessa.

Kiinan harvinaisten maametallien viennille asettamat rajoitukset ovat WTO-sopimuksen vastaisia. WTO:n vetoomustuomioistuimen kuluvalla viikolla antama päätös oli odotettu, sillä samalle kannalle päädyttiin jo asian paneelikäsittelyssä viime kesänä. Kiinan kauppaministeriö perustelee kiintiöitä ympäristönsuojelulla, sillä harvinaisten maametallien tuotanto vaatii paljon energiaa, ja siitä syntyvät radioaktiiviset saasteet rasittavat ympäristöä. Kiina halunnee toimillaan myös vaikuttaa metallien hintakehitykseen ja metalleja hyödyntävän tuotannon siirtämiseen Kiinaan. Suuri osa Kiinan harvinaisten maametallien tuotannosta sijaitsee Kiinan Sisä-Mongoliassa.

Kiinan kauppaministeriö ilmoitti joulukuussa uusista vientikiintiöstä kuluvalle vuodelle. Sen mukaan tavoitteena olisi kiintiöiden pitäminen likimain ennallaan. Viranomaiset ovat myös puuttuneet kovalla kädellä maametalleja tuottavien yritysten toimintaan, minkä on arveltu johtavan toimialan keskittymiseen. WTO:n päätöksen myötä Kiinan on muutettava politiikkaansa. Se pyrkinee löytämään keino- ja rajoitusten ylläpitämiseen WTO-sitoumustensa puitteissa.

Muiden maiden huoli Kiinan vientikiintiöistä johtuu siitä, että harvinaiset maametallit ovat keskeisessä asemassa useiden korkean teknologian laitteiden kuten kulutuselektroniikan, röntgenlaitteiden, tuuliturbiinien, kehittyneiden akkujen, erikoislasien ja laserien tuotannossa. Useiden harvinaisten maametallien louhinta on keskittynyt lähes täysin Kiinaan, joten vientikiintiöt ovat ongelma korkean teknologian yrityksille eri puolilla maailmaa. Harvinaisten maametallien maailmanmarkkinahinnat ovatkin Kiinan toimien seurauksena moninkertaistuneet.

Hintojen nousu on vauhdittanut tuotannon lisäämiseen tähtääviä hankkeita ympäri maailmaa, mutta eteneminen on hidasta ympäristösyiden vuoksi. Lähinnä toteutumista on Australialaisen Lynas-yhtiön harvinaisten maametallien rikastamo Malesian rannikon suoalueilla. Hanketta on kuvailtu maailman suurimmaksi. Se on edennyt loppusuoralle viranomaiskäsittelyssä, mutta odottaa edelleen poliitikkojen hyväksyntää. Hanke on herättänyt voimakasta vastustusta paikallisen väestön keskuudessa ympäristövaikutustensa vuoksi.

Eräiden harvinaisten maametallien hintakehitys

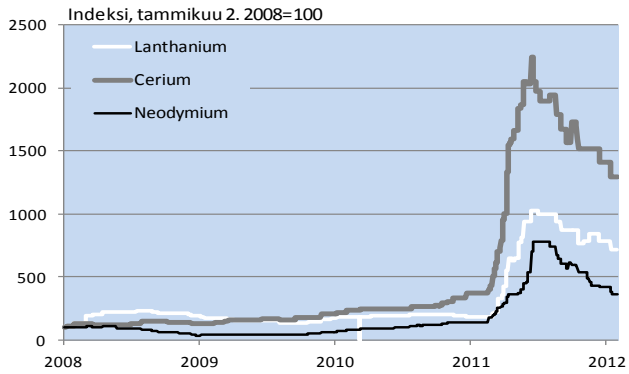

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
6 • 9.2.2012

Venäjä

Venäjän keskuspankki organisoi pankkivalvontaa uudelleen parantaakseen sen tehokkuutta. Säännösten laatimisesta ja käytännön pankkivalvonnasta vastannut keskuspankin pankkisääntely- ja valvontaosasto jaetaan kahtia sääntelyä ja valvontaa erikseen hoitaviin osastoihin. Sääntelyä suunnitellaan lähennettäväksi kansainvälisiin käytäntöihin, mikä joiltakin osin tarkoittaa säännösten lieventämistä. Esim. tiettyjen pankkilainojen riskiluokitukset ovat Venäjällä ankarampia kuin muissa maissa, mikä heikentää venäläisten pankkien kilpailuasemaa.

Valvontaa vahvistetaan ja sitä suunnataan erityisesti suuriin pankkeihin. Tehostaminen on seurausta parin viime vuoden aikana ilmi tulleista pankkien väärinkäytöksistä. Suurimpien pankkien valvonta suunnitellaan keskitettäväksi keskuspankin pääkonttoriin, kun tähän asti pankkeja ovat valvoneet aluekonttorien valvontaosastot. Joidenkin asiantuntijoiden mukaan valvonnan keskittäminen voi vähentää aluekonttoreiden ja pankkien ehkä tiiviidenkin suhteiden vaikutusta valvontaan.

Seurauksena Bank Moskvyn viime vuonna tapahtuneesta lähes 300 mrd. ruplaa (7,5 mrd. euroa) valtiolle maksaneesta saneerauksesta keskuspankki on tehostanut alueviranomaisten omistuksessa olevien pankkien valvontaa. Erityisesti tarkastetaan pankkien lainanantoa niiden omistajille. Moskovan kaupungin omistuksessa osittain olleen Bank Moskvyn vaikeudet tulivat ilmi sen jälkeen, kun Moskovan kaupungin johto vaihdettiin syksyllä 2010.

Keskuspankki on päättänyt helpottaa ulkomaisessa omistuksessa olevien venäläisten pankkien sivukonttorien perustamista. Tällä hetkellä ulkomaisomisteiset pankit tarvitsevat keskuspankin luvan sivukonttorin perustamiseen, mutta muutoksen jälkeen keskuspankille tehtävä ilmoitus asiasta riittää. Muutos noudattaa Venäjän WTO-sopimuksen velvoitetta kohdella ulkomaisia toimijoita samalla tavalla kuin kotimaisia (lukuun ottamatta erikseen mainittuja poikkeustapauksia). Ulkomaisomisteiset pankit ovat vuosittain avanneet Venäjällä vain muutamia sivukonttoreita.

Rahoitussektorin likviditeettitilanne pysyy viimevuotista kireämpänä. Viime vuoden alkupuoliskolla rahoitussektorilla vallinnut kevyt likviditeettitilanne alkoi syksystä lähtien kiristyä eikä uutta keventymistä keskuspankin mukaan ole näköpiirissä.

Osasyynä tilanteeseen on keskuspankin vuoden 2009 talouskriisin jälkeen asteittain toteuttama valuuttakurssipolitiikan muutos, jonka mukaan ruplan kurssi saa muodostua aiempaa vapaammin kysynnän ja tarjonnan perusteella. Keskuspankki ei ruplan vahvistumista estääkseen enää osta valuuttoja yhtä paljon kuin ennen, jolloin kotimaan markkinoille ei synny entistä määrää ylimääräistä ruplalikviditeettiä. Toinen vaikuttava tekijä on Venäjän rahoitussektorin kehittymättömyys, jonka vuoksi venäläiset pankit ovat varainhankinnassaan keskimääräistä riippuvaisempia ulkomaisesta lainarahoituksesta. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kiristyminen on vähentänyt kehittyville markkinoille kuten Venäjälle suuntautuvaa rahoitusta ja siten kiristänyt venäläisten pankkien lainansaantimahdollisuuksia.

Pankit ovat viime aikoina nostaneet talletuskorkojaan voimakkaasti kilpaillessaan rahoituksesta. Korkojen noston aloittivat viime syksynä suuret valtiolliset VTB ja Sberbank ja niitä seurasivat keskisuuret pankit vielä korkeammin koroin. Keskuspankki on huolestunut korkojen nostosta ja pitää yli 10 prosentin talletuskorkoja liian korkeina.

Keskuspankki on myös kiinnittänyt huomiota kotitalouksille suunnatun luotonannon poikkeuksellisen nopeaan kasvuun viime vuonna. Keskuspankki on varoittanut pankkeja lainanannon liiallisesta kasvattamisesta ja joidenkin pankkien aggressiivisesta tavasta markkinoida lainoja. Keskuspankki korostaa pankkien sosiaalista vastuuta ja velvollisuutta selvittää lainanottajan takaisinmaksukyky.

Keskuspankin johtokunta ei kokouksessaan 3. helmikuuta nähnyt syytä muuttaa korkoja. Päätös perustuu yhtäältä inflaatiota ja toisaalta talouskasvun hidastumista ja kansainvälistä taloustilannetta koskeviin riskiarvioihin.

Kuluttajahintojen vuosinousu oli tammikuussa vain 4,1 %. Keskuspankki odottaa hintojen nousun kiihtyvän vuoden kuluessa ja inflaation olevan vuoden lopussa 5–6 %. Viime vuoden lopussa inflaatio oli 6,1 %. Tammikuussa inflaatio oli poikkeuksellisen hidasta, koska tänä vuonna kunnallisteknisten palveluiden säänneltyjä hintoja korotetaan vasta kesällä, kun ne tavallisesti nousevat vuoden alussa. Näiden säänneltyjen hintojen vaikutus inflaatiovauhtiin on huomattava.

Keskuspankin yhden päivän repoluoton korko pysyi 6,25 prosentissa ja yhden päivän talletuskorko 4 prosentissa. Keskuspankin mukaan rahoitussektorin likviditeettitilanne ei ole huolestuttavan kireä. Pankki vakuuttaa olevansa jatkuvasti markkinoilla ja tarjoavansa liikepankeille tarpeellisen määrän rahoitusta. Pankkien välisten markkinoiden korot ovat vaihdelleet voimakkaasti alkuvuonna mutta ovat säilyneet suhteellisen korkealla tasolla.

Yhden päivän MosPrime-korko, %

Lähde: Keskuspankki

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
6 • 9.2.2012

Kiina

Kiinan talouskasvu lepää tuottavuuden kasvun varassa. Amerikkalainen Conference Board -tutkimuslaitos julkaisi tammikuussa vuosittaisen arvionsa tuottavuuden kehityksestä eri maissa. Raportin mukaan työn tuottavuuden kasvu hidastui viime vuonna kaikkialla ja maailmanlaajuisesti kasvun arvioidaan olleen keskimäärin 2,5 %. Kun työvoiman määrä kasvoi 1,4 %, tuottavuuden kasvu kattoi lähes kaksi kolmasosaa maailmantalouden 3,9 prosentin kasvusta. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria; Afrikassa, Lähidässä ja Latinalaisessa Amerikassa työvoiman määrän kasvu on talouskasvun tärkein osatekijä, mutta muualla valtaosa BKT:n kasvusta tulee tuottavuuden lisäyksestä.

Kiinassa tuottavuuden kasvu on hidastumisestaan huolimatta edelleen omaa luokkaansa. Conference Boardin laskelmien mukaan työn tuottavuus kasvoi viime vuonna 8,8 %, mikä on noin prosenttiyksikön vähemmän kuin vuonna 2010. Tänä vuonna laitos arvio tuottavuuden kasvun hidastuvan edelleen 7,6 prosenttiin. Kun työvoiman kasvu on Kiinassa 0,3 prosentin luokkaa, laitoksen arvio kuluvan vuoden BKT:n kasvusta on noin 8 %. Intiassakin, jossa työvoiman määrä lisääntyy yli kahden prosentin vuosivauhtia, pääosa viime vuoden noin 7,5 prosentin talouskasvusta tuli tuottavuuden noususta.

Kiinan kasvun lähteiden tarkempi jaottelu osoittaa, että työn tuottavuuden kasvun taustalla on valtava panostus perinteisiin tuotannollisiin investointeihin. Conference Boardin arvion mukaan vuoden 2010 noin 10 prosentin BKT:n kasvusta 6 prosenttiyksikköä tuli pääomapanosten lisäyksestä, vajaa prosenttiyksikkö tietotekniikkainvestoinneista ja pari prosentin kymmenystä työvoiman määrän kasvusta ja laadun paranemisesta. Jäljelle jäävä vajaat 3 prosenttiyksikköä tuli kokonaistuottavuuden (Total Factor Productivity) lisäyksestä eli siitä, kuinka tehokkaasti edellä mainittuja panoksia käytetään. Hyvän kokonaistuottavuuden katsotaan olevan yhteydessä talouden rakenneuudistuksiin ja innovaatiokykyyn. Euroalueen kokonaistuottavuuden Conference Board arvioi jääneen keskimäärin lähelle nollaa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Vaikka tuottavuuden kasvu nousevassa Aasiassa on nopeaa, ovat useimmat maat vielä kaukana tuottavuudeltaan parhaimmista maista. Jos tuottavuutta mitataan ostovoimakorjatulla BKT:llä työntekijää kohden ja Yhdysvaltojen tuottavuuden tasoa arvolla 100, Kiinan tuottavuuden taso on tällä hetkellä 16. Kymmenen vuotta sitten kiinalaisen työntekijän tuottavuus oli vain 7 % amerikkalaisen työntekijän tuottavuudesta. Intiassa työn tuottavuus on edelleen alle 9 % Yhdysvaltojen tasosta. Sen sijaan Taiwanissa työn tuottavuus on 79 % ja Hongkongissa 89 % Yhdysvaltojen tuottavuudesta ja ne ovat tällä tuottavuusmittarilla mitattuna parhaiden länsieurooppalaisten maiden tasolla.

Koko talouden tasolla mitattu alhainen tuottavuus heijastelee Kiinan kaltaisessa maassa paljolti maataloudessa työskentelevien suurta määrää ja maatalouden vähäistä osuutta kokonaistuotannosta. Tuotanto- ja työvoimatilastoihin liittyy myös suuria ongelmia, joten tuottavuusvertailut ovatkin lähinnä suuntaa antavia. Kehittyneissä maissa työn tuottavuutta koskevat arviot perustuvat yleensä työtuntia kohden aikaansaatuun tuotantoon, kun taas useimmissa muissa maissa joudutaan tilastojen puuttuessa käyttämään paljon karkeamaa tuotanto/työntekijä-mittaria.

Ensimmäinen länsimainen luottokorttiyhtiö sai toimiluvan Kiinassa. Citibank ilmoitti, että viranomaiset ovat näyttäneet vihreää valoa sen luottokorttihankkeelle. Asian etenemistä on seurattu tarkasti myös Kiinan ulkopuolella, sillä WTO:n käsittelyssä on paraikaa valitus Kiinan ulkomaisille luottokorttiyhtiöille asettamista rajoituksista. Yhdysvaltojen tekemä valitus koskee Kiinan viranomaisten vaatimusta, jonka mukaan luottokorttiyhtiöiden on käytettävä kiinalaisen Unipayn maksuliikepalveluja. Lehtitietojen mukaan myös Citibankin luottokortti tulee toimimaan Unipayn varassa.

Kiinalaiset käyttävät ahkerasti pankkikortteja, joita maassa oli yli kaksi miljardia viime vuoden syyskuussa. Näistä runsaat kaksisataa miljoonaa oli luottokortteja. Luottokorttien määrä kasvoi viime vuonna noin 20 %.

Taiwanin Kiina-myönteinen presidentti jatkaa vallassa. Tammikuun puolivälissä järjestetyt Taiwanin presidentinvaalit voitti vallassa oleva presidentti Ma Ying-jeou, joka edustaa Kiina-myönteistä Kuomintang-puoluetta. Vaalivoitto oli selvästi pienempi kuin edellisellä kerralla, mitä on pidetty merkkinä Kiina-myönteisyyden vähenemisestä saarella. Tästä huolimatta Ma on ilmoittanut jatkavansa alueiden taloussuhteiden kehittämistä. Sekä Kiina että Yhdysvallat ilmoittivat olevansa tyytyväisiä vaalien tulokseen. Man vuonna 2008 alkaneen ensimmäisen kauden aikana Manner-Kiinan ja Taiwanin väliset suhteet ovat lämmenneet selvästi. Mm. alueiden välistä liikennettä on helpotettu, tullimaksuja on alennuttu tai poistettu kokonaan ja investointimahdollisuuksia on lisätty.

Taiwanin talous kasvoi viime vuonna 4 %. Vahvasti viennistä riippuvaisen talouden kasvu kuitenkin hidastui viime vuoden loppua kohti maailmantalouden tilanteen heikettyä. Taiwanin viennin arvo on lokakuun jälkeen supistunut jo kolmena peräkkäisenä kuukautena. Manner-Kiinan vahva kasvu kuitenkin pehmentää muun maailmantalouden heikkoutta, ja Taiwanin kasvun odotetaan jäävän kuluvana vuonna vain hieman viime vuotta hitaammaksi. Taiwanin viennistä lähes 30 % suuntautuu salmen toiselle puolelle Kiinaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
7 • 16.2.2012

Venäjä

Kaupan ala houkuttelee Venäjälle eniten ulkomaisia suoria sijoituksia. Keskuspankin tilastojen mukaan Venäjälle tehtiin viime vuoden tammi-syyskuussa ulkomaisia suoria sijoituksia 38 mrd. dollarin arvosta. Edellisen vuoden vastaavana aikana sijoituksia tehtiin 27 mrd. dollaria ja huippuvuoden 2008 tammi-syyskuussa 62 mrd. dollaria.

Tukku- ja vähittäiskaupan osuus ulkomaisista sijoituksista oli suurin eli 36 %. Seuraavaksi eniten sijoituksia suuntautui rahoitus- ja vakuutussektorille, jonka osuus oli 17 %. 13 % sijoituksista meni jalostavaan teollisuuteen ja siellä erityisesti elintarviketeollisuuteen.

Sijoitusten kokonaismäärästä kertovat tuoreimmat tilastot koskevat vuotta 2010. Tuolloin Venäjälle kertyneiden ulkomaisten suorien sijoitusten kanta oli 493 mrd. dollaria. Lähes 80 % sijoituksista oli tehty veroparatiiseiksi katsottavista tai vastaavista maista eli oli alkuperältään todennäköisesti valtaosin venäläistä. Venäjältä ulkomaille tehtyjen sijoitusten kanta oli 369 mrd. dollaria. Veroparatiiseihin oli suuntautunut lähes 80 % Venäjältä tehdyistä sijoituksista.

Kysynnän elpyminen jatkui Venäjän eri puolilla vuonna 2011. Vähittäiskaupan myynti, joka muodostaa 70 % yksityisestä kulutuksesta, kasvoi Venäjän eri alueilla määrältään suunnilleen samaa vauhtia kuin edellisenä vuonna eli 6–8 %. Vain Kaukoidässä kasvu oli hitaampaa. Suurista asutuskeskuksista Moskovassa vähittäiskauppa lisääntyi lähes 7 % mutta Pietarissa alle 4 %. Lähes kaikilla alueilla ja suurimmissa keskuksissa myynti ylitti jo reippaasti vuoden 2008 tason. Väkirikkaimman alueen, keskisen federaatiopiirin osuus oli runsas kolmasosa koko maan vähittäiskaupasta, ja federaatiopiiriin kuuluvien Moskovan ja sitä ympäröivän Moskovan alueen osuus oli lähes neljäsosa. Keskisen federaatiopiirin osuus väestöstä on 27 %.

Investointien alueellinen kehitys oli huomattavasti epätasaisempaa. Investoinnit lisääntyivät erittäin voimakkaasti Kaukoidässä ja Siperiassa. Kaukoidässä investointeja kasvattivat Vladivostokin kesän 2012 APEC-konferenssiin liittyvät rakennustyöt ja Siperiassa energiahankkeet. Lähes kaikkialla muualla investoinnit kasvoivat 6–10 %, joskin Luoteis-Venäjällä kasvu oli hitaampaa. Pietarissa investoinnit vähenivät merkittävästi. Pietarin ohella etenkin Moskovassa ja Moskovan alueella investointeja tehtiin edelleen suunnilleen 25–35 % vähemmän kuin ennen taantumaa vuonna 2008. Näiden suurimpien väestökeskittymien osuus koko maan investoinneista oli vain noin 15 %.

Teollisuustuotannon nopea kasvu jatkui Pietarissa viime vuonna 14 prosentin vauhdilla. Kasvu oli nopeaa myös Moskovan alueella. Teollisuustuotanto lisääntyi keskimäärin 5–7 % Venäjän Euroopan puoleisella alueella Pohjois-Kaukasiaa lukuun ottamatta, kun taas Uralin itäpuolella tuotanto kasvoi hitaammin. Teollisuustuotanto ylitti vuoden 2008 tason huomattavasti lukuun ottamatta Moskovaa ja Uralin federaatiopiiriä, joissa tuotanto on elpynyt hitaasti.

Vähittäiskaupan myynnin määrä eri federaatiopiireissä ja suurimmissa keskuksissa, 2008=100

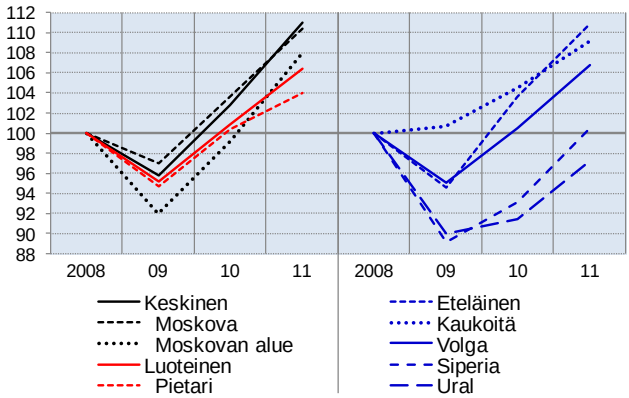

Lähde: Rosstat

Valtiollinen VTB-pankki lunastaa takaisin arvoa menettäneitä osakkeitaan. Pääministeri Vladimir Putin kehotti helmikuun alussa Moskovassa pidetyssä investointifoorumissa VTB-pankkia lunastamaan takaisin pankin listautumisannissa myytyjä osakkeita, joiden arvo on alentunut huomattavasti sitten listautumisen. Tarkoituksena on korvata osakkeiden arvonalennus erityisesti piensijoittajille. Kehotus tuli yllätyksenä VTB:n johdolle, joskin pankissa oli jo aiemmin pohdittu keinoja pettyneiden piensijoittajien menetysten korvaamiseksi.

Vuonna 2007 tapahtuneessa listautumisessa osakkeen hinnaksi muodostui 13,6 kopeekkaa, mutta vuoden 2008–2009 taantuma romahdutti hinnan alimmillaan kahteen kopeekkaan. Viime aikoina VTB:n osakkeen kurssi on ollut 7 kopeekan tienoilla.

Listautumisen jälkeen valtion omistusosuus VTB:stä väheni 75,5 prosenttiin. Osakeanti oli kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla vuoden suurin ja VTB keräsi sillä 8 mrd. dollaria. Suurta huomiota herättäneeseen ’kansalliseen antiin’ haluttiin mukaan myös piensijoittajia, minkä vuoksi vähimmäissijoituksen arvoksi asetettiin 30 000 ruplaa (noin 800 euroa). Listautumisantiin osallistui noin 120 000 venäläistä sijoittajaa.

Osakkeet lunastetaan takaisin alkuperäiseen liikkeellelaskuhintaan. Yhdeltä osakkeenomistajalta lunastetaan osakkeita enintään 500 000 ruplan arvosta, jolloin valtaosa eli 105 000 piensijoittajaa saa myytyä koko osakeomistuksensa. Osakkeiden takaisinosto vähentää VTB:n osakepääomaa arviolta vajaalla prosentilla. Lunastus tapahtuu kevään aikana.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
7 • 16.2.2012

Kiina

Kiinalaiset ovat huolissaan eläkkeistään. Sosiaaliturva nousi jälleen selvälle ykköstilalle Kansan Päivälehden lukijakyselyssä, jossa kartoitettiin mielipiteitä hallinnon tärkeimmistä kehityskohteista. Myös kahtena aiempana vuonna sosiaaliturva ja erityisesti eläkejärjestelmä ovat nousseet uudistusta kaipaavien asioiden listan kärkeen. Vanhuuden turva on ajankohtainen ongelma yhä useammalle kiinalaiselle väestön ikääntyessä. Arvioiden mukaan yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä nousee nykyisestä kymmenestä prosentista lähelle kahtakymmentä prosenttia vuoteen 2040 mennessä.

OECD:n tuoreen tutkimuksen mukaan Kiinan eläkejärjestelmän suurena ongelmana on heikko kattavuus, sillä vain vajaa viidennes työikäisestä väestöstä kuuluu pakollisen eläkejärjestelmän piiriin. Aasian kehittyvien maiden eläkejärjestelmien kattavuusvertailussa Kiina sijoittui Vietnamin (kattavuus 10 %) ja Thaimaan (20 %) välimastoon, kauas Malesian (36 %) tasosta. Kehittyneissä maissa tyypillisesti kaksi kolmesta työikäisestä kuuluu pakollisen eläkejärjestelmän piiriin.

Pakolliseen eläkejärjestelmään kuuluvien eläkeikä on Kiinassa useimmiten miehillä 60 ja naisilla 55 vuotta. Raskaissa töissä tai erityisistä syistä eläkeikä on tätä viisi vuotta alhaisempi. 50–60 vuoden eläkkeellesiirtymisikä on melko tyypillinen Aasian kehittyvissä maissa. Kiinassa eläkejärjestelmän piirissä olevien eläkkeen taso on näihin vertailumaihin nähden korkea, lähes 80 % työajan tuloista. OECD:n arvion mukaan järjestelmä ei olisi kestävällä pohjalla, jos se laajennettaisiin koko väestöä koskevaksi.

Kiinan hallinto on käynnistänyt kokeiluja eläkejärjestelmän kattavuuden laajentamiseksi. Tilastojen mukaan 364 miljoonaa kiinalaista kuului viime vuoden lopulla kansallisen eläkejärjestelmän piiriin, ja kuluvana vuonna järjestelmää pyritään laajentamaan. Hallinto on tämän lisäksi lupaillut eläkkeisiin korotuksia. Myös eläkeiän nostaminen on harkinnassa.

Uudenvuoden juhlinta kiihdytti inflaatiota. Kiinan kuluttajahintainflaatio kiihtyi tammikuussa vuositasolla 4,5 prosenttiin, kun se joulukuussa oli 4,1 %. Inflaation kiihtyminen johtui kiinalaisen uudenvuoden ajoittumisesta tammikuulle, mikä nosti elintarvikkeiden kysyntää ja hintoja. Elintarvikkeiden paino hintaindeksissä on noin kolmannes. Tuottajahinnat olivat tammikuussa vain vajaan prosentin korkeammalla kuin vuosi sitten eivätkä hinnat muuttuneet juurikaan joulukuusta.

Helmikuun alkupuolella kansallinen kehitys- ja uudistuskomissio nosti viljelijöille maksettavaa riisin takuuhintaa yli 10 prosentilla ja liikennepolttoaineiden hintaa yli 3 prosentilla. Näiden hintojen merkitys kuluttajahintaindeksissä on kuitenkin pieni ja inflaation uskotaan kevään mittaan hidastuvan elintarvikkeiden hintojen nousun rauhoittuessa.

Rauhallisen hintakehityksen puolesta puhuu myös se, että rahamäärään (M2) vuosikasvu hidastui tammikuussa yli prosenttiyksiköllä lähelle 12 prosenttia. Samalla uusia luottoja myönnettiin selvästi odotettua vähemmän. Helmikuun kehitys paljastanee, kuinka paljon näihin tekijöihin vaikutti uudenvuoden lomakausi ja missä määrin ne kuvaavat talouskasvun hidastumista. Tällä viikolla julkaistussa rahapolitiikkaraportissa keskuspankki ilmoittaa tämän vuoden M2:n kasvutavoitteeksi 14 %.

Kiinan kuluttajahintainflaatio, vuosimuutos %

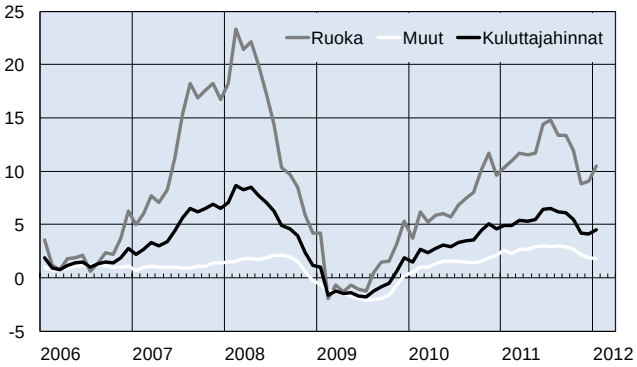

Lähde: Macrobond

EU-johto Kiinassa, Xi Jinping Yhdysvalloissa. Kuluvalla viikolla EU:n presidentti Herman Van Rompuy ja EU-komission puheenjohtaja José Manuel Barroso vierailivat Pekingissä. Keskustelujen pääteema oli Euroopan talouskriisi, mutta myös muita ajankohtaisia aiheita kuten Syyrian, Iranin ja Tiibetin tilannetta käsiteltiin. Teemat ovat kokolailla samoja kuin ne, joita oli esillä Saksan liittokanslerin Angela Merkelin vieraillessa Kiinassa helmikuun alussa. Kuluvan viikon tapaamisista ei juuri konkreettisia tuloksia raportoitu, mutta Kiinan korkein johto totesi maan osallistuvan kansainvälisiin hankkeisiin Euroopan kriisin ratkaisemiseksi.

Kiina on pyrkinyt viime vuosina hajauttamaan valuuttavarantoaan ja arvioiden mukaan siitä 25–30 % (610–735 mrd. euroa) on sijoitettuna euromääräisiin arvopapereihin, joista valtaosa lienee valtioiden velkakirjoja. Lisäksi kiinalaiset yritykset ovat viime kuukausina hankkineet innokkaasti osuuksia Etelä-Euroopan maiden yrityksistä. Sijoituksia on tehty ainakin kahteen portugalilaiseen energiayhtiöön ja italialaiseen luksustavaroita tuottavaan yritykseen.

EU-johdon vieraillessa Pekingissä Kiinan seuraavaksi presidentiksi kaavailtu Xi Jinping vieraili Yhdysvalloissa, jossa hän tapasi mm. presidentti Barack Obaman. Kyseessä oli lähinnä tutustumiskäynti. Presidentti Hu Jintao kävi ennen valintaansa vastaavalla vierailulla Yhdysvalloissa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
8 • 23.2.2012

Venäjä

Hallitus valmistelee merkittävää verouudistusta. Pääministeri Vladimir Putin ilmoitti keskustelussaan suuryritysten etujärjestön Delovaja Rossijan kanssa joulukuun lopussa, että veropolitiikkaa on uudistettava, jotta se tukisi tuotannollisia investointeja ja korkean teknologian alojen kehittämistä. Talous- ja finanssiministeriöt saivat aikaa helmikuun puoliväliin valmistella esityksiä verojärjestelmän uudistamiseksi. Lopulliset esitykset eivät vielä ole valmistuneet ja asiantuntijoiden mielipiteet tarvittavista muutoksista eroavat toisistaan merkittävästi. Toistaiseksi ei näytä olevan selkeää näkemystä siitä, halutaanko uudistuksella keventää vai kiristää verotusta.

Verotuloja on kasvatettava, jotta budjetista pystytään kattamaan jo päätetyt puolustussektorin menonlisäykset sekä pääministeri Putinin viime aikoina lupaamat sosiaalisektorin lisämenot, mm. opettajien ja lääkärien huomattavat palkankorotukset. Toisaalta erityisesti finanssiministeriö on sitä mieltä, että veroja ei tarvitse nostaa, jos menojen kasvua hillitään ja menojen käyttöä tehostetaan.

Verouudistuskeskustelussa ovat olleet esillä mm. yritysten omaisuusveron helpotukset, työnantajan maksaman sosiaalivakuutusmaksun suuruus, arvonlisäverojärjestelmän toimivuus ja veroprosentti sekä ylellisyystuotteiden verotus.

Sosiaalivakuutusmaksun suuruus on yhteydessä eläkejärjestelmän uudistukseen, josta on tarkoitus päättää kuluvana vuonna. Eläkejärjestelmä uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2002, mutta järjestelmän rahoitus ei ole kestävällä pohjalla. Sosiaalivakuutusmaksua on muutettu useasti viime vuosien aikana. Vuonna 2011 maksu nostettiin 8 prosenttiyksiköllä 34 prosenttiin ja kuluvan vuoden alusta se alennettiin 30 prosenttiin. Nyt maksua suunnitellaan jälleen korotettavaksi, joskin useat asiantuntijat vastustavat korotusta. Vuoden 2011 korotus johti pimeästi maksettujen palkkojen osuuden kasvuun, jolloin verotulojen lisäys jäi odotettua pienemmäksi. Yhtenä vaihtoehtona on mainittu sosiaalivakuutusmaksun nosto takaisin 34 prosenttiin siten, että korotuksen maksaisivat työntekijät, jotka eivät tähän mennessä ole verojen muodossa osallistuneet sosiaalikulujen rahoitukseen.

Venäjän yleinen arvonlisäverokanta on 18 %. Arvonlisäverotuksen ongelmana on, että Venäjän korruptoituneessa liiketoimintaympäristössä veron kiertäminen ja jopa sillä ansaitseminen perusteettomien ALV-palautusten muodossa on suhteellisen helppoa. Tämän vuoksi verottaja seuraa erityisen tarkasti arvonlisäveron muodostumista ja veron hallinnointi on yrityksille työlästä. Esimerkiksi ALV-palautukset saa usein vain tuomioistuimen kautta. Ehdotusten mukaan arvonlisäverokantaa voitaisiin korottaa 2–4 prosenttiyksikköä.

Sosiaalisen tasa-arvon nimissä on pohdittu ylellisyystuotteiden verotusta. Viimeisimpien ehdotusten mukaan erityisen kalliita ajoneuvoja voitaisiin verottaa normaalia korkeammalla liikenneverolla ja kalliita asuntoja uudella kiinteistöverolla. Ongelmana on kuitenkin, että verotus ei koskisi valtaosaa kaikkein rikkaimpien ihmisten omaisuudesta, joka on useimmiten siirretty ulkomaille.

Päätökset verojärjestelmän muutoksista nyt tehtävien selvitysten pohjalta tekee maaliskuisten presidentinvaalien jälkeen nimitettävä uusi hallitus vuoden 2013 budjetin käsittelyn yhteydessä.

Ministeriöillä on eri näkemyksiä valtionyritysten myynnistä. Energiasektorista vastaava varapääministeri Igor Setshin on ehdottanut, että valtion omistusosuuksien myyntiä erityisesti energiayhtiöistä ja pankeista hidastetaan nykyisessä epävarmassa markkinatilanteessa ja että osuuksia ei tulisi myydä halvemmalla kuin mitä niistä saatiin listautumisanneissa. Suuret Sberbankin, VTB-pankin ja Rosneftin listautumiset tapahtuivat vuosina 2006 ja 2007, minkä jälkeen yhtiöiden kurssit ovat laskeneet huomattavasti. Setshinin ehdotus merkitsisi myyntien lykkäämistä epämääräiseen tulevaisuuteen. Talousministeri Elvira Nabiullinan mukaan kaikki suuryritykset on pidettävä yksityistämislistalla ja niiden valmistelua myyntiin on jatkettava. Tällä varmistetaan yksityistämisprosessin suunnitelmallinen jatkuvuus. Myynnit voidaan toteuttaa, kun markkinatilanne on suotuisa.

Kysymyksessä on periaatteellinen näkemysero, jossa vastakkain ovat hallituksen kaksi eri linjaa, valtionomistusta korostava linja ja liberaalien ministerien yksityistämistä ajava linja.

Hallitus laajensi viime vuoden lopulla presidentti Medvedevin pyynnöstä listaa suurista valtionyrityksistä, joiden osuuksia on määrä myydä. Samalla valtiolle jäävää osuutta yrityksistä pienennettiin useissa tapauksissa. Lista sisältää mm. öljy-yhtiö Rosneftin, vesivoimayhtiö Rusgidron, Venäjän ulkopuolella toimivan Zarubezhneft-öljy-yhtiön, timantteja tuottavan jakutialaisen Alrosan, valtion viljainterventioita hoitavan viljayhtiö OZK:n, Sheremetjevon lentokentän sekä Aeroflotin. Kaikista näistä yrityksistä on tarkoitus jättää valtiolle vain ns. kultainen osake, joka antaa veto-oikeuden tärkeimpiin päätöksiin.

Valtion osuuden on määrä laskea 50 prosenttiin + yhteen osakkeeseen Sberbankista, laivanvarustamo Sovkomflotista ja lentokoneteollisuusyritys OAK:sta. Venäjän rautatieyhtiö, Transneft-putkikuljetusmonopoli ja sähkön kantaverkkoyhtiö FSK jäisivät 75-prosenttisesti valtion omistukseen.

Myyntien on määrä tapahtua asteittain vuoteen 2017 mennessä. Viime vuonna toteutui vain yksi suuryritystä koskeva kauppa: helmikuussa myytiin 10 prosenttia VTB-pankin osakkeista. Sberbankin osakkeiden myynti peruuntui huonon markkinatilanteen vuoksi.

Talousministeri Nabiullinan mukaan hallituksen on määrä selvittää valtionomaisuuden yksityistämisstrategia toukokuuhun mennessä, jolloin uusi presidentti astuu virkaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
8 • 23.2.2012

Kiina

Kiina höllentää rahapolitiikkaa. Kiinan keskuspankki laski liikepankkien vähimmäisvarantovaatimusta 0,5 prosenttiyksiköllä siten, että perjantaista 24. helmikuuta lähtien suurimpien liikepankkien vastaanottamista talletuksista vähintään 20,5 % ja muiden pankkien talletuksista 17,0 % on pidettävä pankin holvissa käteisenä tai talletuksena keskuspankissa.

Keskuspankki aloitti rahapolitiikan keventämisen viime vuoden lopulla laskemalla pankkien varantovaatimusta puolella prosenttiyksiköllä joulukuun alussa.

Viitekorot, inflaatio ja varantovaatimus, %

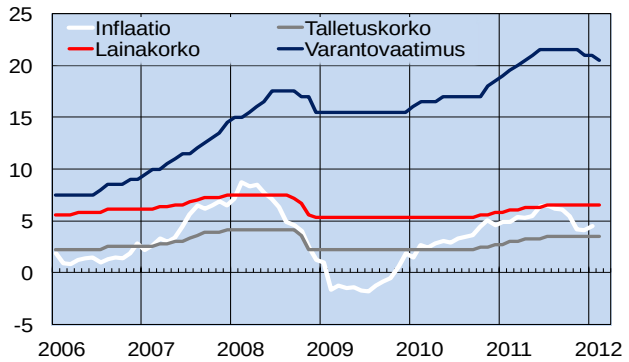

Lähde: Bloomberg ja Kiinan keskuspankki

Rahapolitiikan keventäminen johtuu talouskasvun hidastumisesta ja hintojen nousun rauhoittumisesta. Kuluttajahintainflaatio kiihtyi tammikuussa 4,5 prosenttiin, mutta se johtui lähinnä kiinalaisen uudenvuoden vaikutuksesta elintarvikkeiden hintoihin. Jatkossa inflaation odotetaan hidastuvan. Myös luottojen ja rahamäärän kasvu oli tammikuussa odotettua hitaampaa.

Asuntomarkkinoilla hinnat ovat laskussa. Tammikuussa tilastoviraston raportoimasta 70 suuresta kaupungista kahdessa kolmasosassa hinnat laskivat joulukuusta eivätkä hinnat enää nousseet yhdessäkään kaupungissa. Neljässä suurimmassa kaupungissa hinnat kääntyivät laskuun jo viime vuoden kesällä, minkä jälkeen ne ovat laskeneet enimmillään 3 %. Virallisten tilastojen antama kuva asuntojen hintamuutoksista on kuitenkin epäuskottavan maltillinen suhteessa markkinoilla esitettyihin arvioihin hintojen viime vuosien noususta ja vastaavasti niihin nyt kohdistuvista laskupaineista. Monet asiantuntijat arvioivat asuntojen hintojen laskevan vielä 10–20 %.

Kiinan rahapolitiikka pohjautuu pitkälle varantovaatimuksiin ja keskuspankin pankeille antamiin suoriin ohjeisiin (window guidance). Korkopolitiikka on ollut sivuroolissa, mutta raha- ja valuuttamarkkinoiden kehittyessä ja instrumenttivalikoiman kasvaessa tilanteen hallinta ilman aktiivista korkopolitiikkaa on käymässä vaikeaksi. Keskuspankki linjasi jo vuosi sitten uutta viisivuotiskautta koskevien aloitteiden yhteydessä ajavansa korkopolitiikalle nykyistä suurempaa roolia. Kynnys kokeilujen aloittamiselle on kuitenkin korkea, sillä viranomaiset pelkäävät erityisesti kohtuutonta riskien ottoa pankkien kilpaillessa talletuksista. Toinen suuri ongelmakokonaisuus on valtion omistamien pankkien hallitseva asema ja siitä johtuvat kilpailutilanteen mahdolliset vääristymät.

Tilastojen keruuta parannetaan. Kiinan tilastovirasto ilmoitti ottaneensa käyttöön järjestelmän, joka virtaviivaistaa tilastojen keruuta ja samalla parantaa tilastojen luotettavuutta. Jatkossa yhteensä 700 000 teollisuuden, kaupan sekä kiinteistö- ja palvelusektorin yritystä lähettää tietonsa suoraan tilastoviranomaisille. Tuhansia virkamiehiä on lähetty valvomaan yrityksiä, jotta uuden tilastointijärjestelmän käyttöönotto sujuisi mutkattomasti.

Aiemmin tilastojen keruussa oli yhdestä neljään väliporrasta ennen kuin tiedot päätyivät tilastovirastoon. Useat väliportaat mahdollistivat tilastojen kaunistelemisen paikallistasolla, jossa aluejohtajien uranäkymät on tavallisesti sidottu saavutettuihin talouslukuihin. Tilastovirasto on valvonut paikallisviranomaisten tilastointia mm. pistokokein ja kyselyillä ja tarpeen vaatiessa korjannut kansallisia tilastoja. Viime vuonna esimerkiksi alueiden julkistama yhteenlaskettu BKT oli yli 4 600 miljardia juania (520 mrd. euroa) suurempi kuin koko maan BKT. Erotus vastaa Turkin BKT:tä.

Ensimmäiset uudella tavalla kerätyt tilastot julkistetaan tilastoviraston mukaan jo maaliskuussa.

Shanghailla suuria suunnitelmia rahoitussektorin kehittämiseksi. Tammikuun lopulla Shanghai ja Kiinan kansallinen uudistus- ja kehityskomissio NDRC julkistivat suunnitelman, jonka mukaan Shanghain rahoitusmarkkinoita avataan merkittävästi enemmän ulkomaisille toimijoille ja kaupungista tehdään vuoteen 2015 mennessä kansainvälisen juankaupan keskus. Samalla on tarkoitus kolminkertaistaa kaupankäynnin volyymi ja houkutella kaupunkiin yhä enemmän rahoitussektorin pääkonttoreita. Kiinan suurista pankeista Bank of China on jo avaamassa Pekingin pääkonttorin rinnalle toista pääkonttoria Shanghaihin.

Jotta Shanghain suunnitelma voisi toteutua, Kiinan on vietävä juanin kansainvälistämishanke läpi mm. poistamalla pääomaliikkeille asetettuja rajoitteita ja vapauttamalla korkosääntelyä.

Shanghaissa ja Kiinan toisessa pörssissä Shenzhenissä pörssikurssit ovat olleet nousussa vuoden alusta lähtien, ja molempien pörssien A-indeksit ovat 8 % vuodenvaihdetta korkeammalla. Kurssien nousu on kuitenkin ollut selvästi hitaampaa kuin monissa muissa kehittyvissä talouksissa. Esimerkiksi Venäjällä pörssikurssit ovat nousseet vuoden alusta 20 %, Intiassa 17 % ja Brasiliassa 16 %.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
9 • 1.3.2012

Venäjä

Lukijakysely. Hyvä lukija, käytä muutama minuutti ajastasi vastaamalla otsikkolinkin takana oleviin kysymyksiin, jotka tähtäävät palvelumme parantamiseen. Kiitos!

Verotulojen voimakas kasvu vuonna 2011 sai aikaan budjetin huomattavan ylijäämän. Federaation ja alueiden yhteenlasketun ns. konsolidoidun budjetin tulot kasvoivat nimellisesti peräti 30 % ja reaalisestikin yli 20 %, kun taas budjetin menot lisääntyivät huomattavasti hillitymmin, nimellisesti 14 %. Tulojen määrä oli 20 854 mrd. ruplaa (510 mrd. euroa) ja menojen määrä 20 005 mrd. ruplaa (487 mrd. euroa).

Tulojen voimakkaan kasvun ansiosta budjettiylijäämää kertyi yli 2 % BKT:stä. Tulojen osuus nousi yli 38 prosenttiin BKT:stä eli lähes yhtä suureksi kuin taantumaa edeltäneinä nopean talouskasvun vuosina. Menojen osuus BKT:stä pieneni 37 prosenttiin taantumavuosien 2009–2010 elvyttävän politiikan nostamalta tasolta.

Tulojen kasvua ennakkoarvioita nopeammaksi siivitti öljyn roima hinnannousu, jonka ansiosta öljy- ja kaasusektorilta vientitulleina ja tuotantoveroina perityt verot paisuivat lähes puolella. Julkisen talouden riippuvuus öljystä ja kaasusta nousi taantumaa edeltäneelle huipputasolle em. verotulojen osuuden kasvaessa 27 prosenttiin konsolidoidun budjetin tuloista. Nämä verot virtaavat valtaosin federaation budjettiin, jonka tulot kasvoivat 37 %. Öljystä ja kaasusta saadut verot muodostivat 50 % federaatiobudjetin tuloista.

Muutkin budjettitulot kasvoivat lähemmäs 30 %, sillä työnantajien palkkakulujen mukaan määräytyvistä sosiaalivakuutusmaksuista kertyvät tulot lisääntyivät yli 40 % (niiden osuus kokonaistuloista nousi 17 prosenttiin). Sosiaalivakuutusmaksuja nostettiin vuoden 2011 alussa tuntuvasti (tämän vuoden alussa maksuja taas laskettiin). Tulot työtuloveroista kasvoivat vain runsaat 10 %, ja niiden osuus konsolidoidun budjetin tuloista supistui vajaaseen 10 prosenttiin.

Julkisen talouden suurista menoeristä nopeimmin kasvoivat menot terveydenhoitoon, talouden eri sektoreille, puolustukseen ja koulutukseen, kukin suunnilleen viidenneksellä. Edellisenä vuonna näiden lohkojen menot kasvoivat vain vähän. (Terveydenhoidon ja koulutuksen menot ovat kasvaneet hitaasti jo kahtena edellisenä vuonna.)

Sosiaalipolitiikan menot lisääntyivät vain 5 %, sillä eläkemenojen kasvu pysähtyi, toisin kuin kolmena edellisenä vuonna, jolloin eläkemenot kasvoivat hyvin voimakkaasti. Muut sosiaalimenot sen sijaan lisääntyivät viime vuonna yli viidenneksellä kasvettuaan jo useana edellisenäkin vuonna nopeasti. Kokonaisuutena sosiaalimenojen osuus julkisen talouden menoista laski hieman mutta oli edelleen kolmannes. Seuraavaksi suurimpina menolohkoina säilyivät edelleen puolustus ja sisäinen turvallisuus & järjestys (yhteensä 15 %), talous (14 %) sekä koulutus ja terveydenhoito (kumpikin runsaat 10 %).

Kilpailulainsäädäntöä tehostetaan. Tammikuussa astui voimaan nk. kolmas antimonopolilakipaketti, joka sisältää merkittäviä kilpailulainsäädännön uudistuksia. Uudistukset helpottavat kilpailuviranomaisten toimintaa määrittelemällä aiempaa konkreettisemmin mm. kartellien ja kilpailua rajoittavien sopimusten tunnusmerkit sekä monopolihinnoittelun kriteerit. Kilpailuviranomaisten mukaan uusittu lainsäädäntö on laadittu WTO-normien mukaisesti ja se vastaa kansainvälisiä käytäntöjä.

Yksi Venäjän talouden toimintaa vakavasti haittaavista piirteistä on kilpailun puute ja monopolien vahva asema monilla markkinoilla. Markkinoita hallitsevat suuret yritykset ovat usein valtion tai aluehallinnon omistuksessa tai niihin sidoksissa.

Federaation kilpailuvirasto FAS (Federalnaja antimonopolnaja sluzhba) toimii aktiivisesti kilpailun lisäämiseksi. Viraston pääjohtaja Igor Artemjev mm. esitti helmikuussa Gazpromin jakamista kahdeksi yhtiöksi samalla tavalla kuin tehtiin sähköntuotannossa ja rautateillä. Tällöin valtion omistama yhtiö hoitaisi putkistoa ja kaasun tuotannosta vastaisivat kaupalliset yritykset. Tällä hetkellä Gazprom tuottaa noin 80 % Venäjän maakaasusta ja omistaa kaasuputkistot, mikä antaa sille mahdollisuuden vaikuttaa muiden tuottajien kaasunkuljetuksiin ja jopa kieltäytyä niistä.

Kartellien vastainen taistelu on kilpailuviraston yksi tärkeimmistä työsaroista. Artemjevin mukaan kuluvana vuonna tutkitaan erityisesti kemianteollisuutta, joka on monilta osin kartellisoitunut, sekä öljytuote- ja lääketeollisuutta. Vuosina 2008 ja 2009 FAS vei oikeuteen suuret öljy-yhtiöt Rosneftin, LUKOILin, Gazpromneftin ja TNK-BP:n öljytuotteiden hintojen perusteettomasta nostamisesta ja tarjonnan keinotekoisesta rajoittamisesta. Pitkällisten oikeuskäsittelyiden jälkeen FAS voitti oikeusjutut ja öljy-yhtiöt maksoivat valtiolle huomattavat korvaukset.

Kilpailulain uutuutena on kilpailuviraston mahdollisuus antaa monopoliasemassa oleville yritykselle varoitus markkina-aseman väärinkäytöstä. Jos yritys ei 30 päivän kuluessa korjaa virhettään, FAS vie asian oikeuteen. Aiemmin väärinkäytökset vietiin heti oikeuteen, mikä on pitkällinen prosessi. Varoituksia voidaan antaa tapauksissa, joissa kyse on monopolin kieltäytymisestä tuotteen tai palvelun tarjoamisesta normaalein ehdoin. Ilmiö on yleisin energiamarkkinoilla. Käytännössä kysymys on esimerkiksi lahjusten tai kalliiden rakennustöiden vaatimisesta yritykseltä, joka haluaa liittyä lämpö- tai sähköverkkoon. Tällaiset tapaukset muodostavat puolet kilpailuviraston käsittelemistä hallitsevan markkina-aseman väärinkäyttöä koskevista tapauksista. FAS odottaa uuden menettelyn parantavan yritysten asemaa niiden ostaessa monopolien palveluita ja vapauttavan viraston resursseja muihin tehtäviin.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
9 • 1.3.2012

Kiina

Kiinan talouden nopea kehitys edellyttää suuria muutoksia talouspolitiikassa. Arvio perustuu Maailmanpankin ja Kiinan hallituksen kehitystutkimusinstituutin (DRC) tuoreeseen raporttiin, jossa linjataan Kiinan talouden kehitysnäkymiä vuoteen 2030. Raportin pääsanoma on, että talouspolitiikan haasteet kasvavat sitä mukaa kun Kiinan kehitystaso nousee. Onnistuneen talouspolitiikan avulla Kiinalla on kuitenkin hyvät edellytykset nousta keskituloisten maiden joukosta korkean tulotason maaksi, jolla on johtava rooli maailmantaloudessa.

Kiinan haasteeksi arvioidaan valtion ylisuuri rooli kansantaloudessa. Hallinto puuttuu edelleen monin tavoin käytännön päätöksentekoon niin yrityksissä kuin rahoitussektorilla. Keskusjohtoinen päätöksentekomalli rajoittaa siirtymistä seuraajataloudesta innovaatiotalouteen, jossa kehitys syntyy luovan ajattelun sekä yritysten ja erehdysten kautta. Valtion roolia yritystoiminnassa tulisikin edelleen vähentää ja ulkomaisten yritysten toimintarajoituksia sekä rahoitussektorin sääntelyä purkaa kilpailun lisäämiseksi. Valtion tulisi panostaa nykyistä enemmän talouden rakenteisiin, kuten toimivaan ja oikeudenmukaiseen lainsäädäntöön sekä koulutuksen kehittämiseen.

Raportissa arvostellaan Kiinan pyrkimystä luoda puhtaasti kansallisiin resursseihin nojaava innovaatiostrategia. Avautumalla se pääsisi osaksi kansainvälisiä tutkimusverkostoja, joissa merkittävä osa innovaatioista syntyy. Maa tarvitsee toimivaa innovaatiostrategiaa paitsi talouskasvunsa ylläpitämiseen myös vakavien ympäristöongelmiensa hoitamiseen. Kiina on viime vuosina onnistunut nousemaan kohti ympäristöteknologian kansainvälistä kärkeä. Sen ympäristöteollisuuden asema on lupaava, sillä laajat kotimarkkinat takaavat yrityksille suuria skaalaetuja.

Sisäisen vakauden ylläpitämiseksi Kiinan olisi saatava taloudellisen etenemisen mahdollisuus kaikkien ulottuville ja parannettava sosiaaliturvaa. Kiinan väestö ’ikääntyy ennen kuin se vaurastuu’, eikä eläkejärjestelmä ole kestävällä pohjalla. Hukou-järjestelmä, joka jakaa väestön maalaisiin ja kaupunkilaisiin, heikentää maaseutuväestön edellytyksiä päästä nauttimaan talouskasvun hedelmistä. Raportissa kiinnitetään huomiota myös poliittisen järjestelmän kehittämiseen ja kysytään, kuinka kauan kasvava keskiluokka tyytyy passiiviseen rooliinsa poliittisessa päätöksenteossa.

Kasvun myötä Kiinalle lankeaa aiempaa merkittävämpi rooli kansainvälisessä talouspolitiikassa. Passiivisen, omia lyhyen tähtäimen etuja painottavan politiikan sijaan sen tulisikin tukea kansainvälisen kaupan ja ympäristöongelmien ratkaisemiseen rakennettujen järjestelmien ja instituutioiden toimintaa.

Hukou-järjestelmään muutoksia. Hallitus julkisti raportin, joka linjaa asumisoikeusjärjestelmään (hukou) tehtäviä muutoksia. Raportin mukaan kaupungit jaetaan kolmeen ryhmään. Pienissä kaupungeissa pysyvän asumisoikeuden voi saada, jos hakijalla on pysyvä työpaikka ja vuokra- tai omistusasunto. Keskisuuresta kaupungista asumisoikeutta hakevan on pitänyt asua kaupungissa vähintään kolme vuotta. Suurten kaupunkien osalta muutoksia ei tehdä. Lisäksi raportissa todetaan, etteivät maaseudun viranomaiset saa väkisin ottaa haltuunsa kaupunkilaisiksi siirtyneiden asukkaiden maa-alueita tai kiinteää omaisuutta.

Viranomaiset eivät ole kommentoineet viime viikolla julkistettua raporttia, vaikka ihmetystä on herättänyt se, että raportti on päivätty viime vuoden helmikuulle. Joidenkin arvioiden mukaan raportti liittyy käytäntöjen harmonisointiin pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa, joissa on kokeiltu monenlaisia vaihtoehtoja hukou-järjestelmän kehittämiseksi. Lisäksi suurten kaupunkien jättämistä uudistusten ulkopuolelle on kritisoitu. Joissakin suurissa kaupungeissa kuten Shanghaissa pysyvän asumisoikeuden on viime vuosina voinut saada, kunhan tiukahkot kriteerit täyttyvät.

Kiinan sisäisten siirtotyöläisten määrä on kasvanut ja vuonna 2011 heitä oli 253 miljoonaa. Siirtotyöläisten liikkuminen on periaatteessa vapaata, mutta asumisoikeus ei siirry siirtotyöläisten mukana. Sosiaalietuudet kuten ilmainen lasten koulutus ja terveyspalvelut ovat sidottuja asuinoikeuspaikkaan. Hukou-järjestelmän uudistamista on pitkään pidetty yhtenä tärkeimmistä hankkeista, mutta hanke on edennyt hyvin hitaasti.

Juanin vahvistuminen dollariin nähden vaikuttaa laantuneen. Juanin arvo dollariin nähden oli helmikuun lopussa lähes sama kuin vuodenvaihteessa. Tammikuussa kurssi jopa hetkellisesti heikentyi dollariin nähden. On vielä epäselvää, kertovatko valuuttakurssiliikkeet enemmän keskuspankin toimista vai markkinapohjaisista tapahtumista. Viime vuoden lopulla valuuttavirrat suuntautuivat joinakin kuukausina poikkeuksellisesti Kiinasta ulospäin ja vastaavaa on voinut tapahtua tammi-helmikuussa. Asiantuntijat odottavat juanin vahvistuvan kuluvana vuonna noin 2–4 %.

Juanin kurssikehitys dollariin nähden

Lähteet: Bloomberg ja Reuters

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
10 • 8.3.2012

Venäjä

Presidentinvaalien jälkeistä talouspolitiikkaa valmistellaan. Vladimir Putin voitti sunnuntaiset presidentinvaalit 64 prosentin äänimäärällä. Putin astuu virkaan 7. toukokuuta, jonka jälkeen ryhdytään muodostamaan uutta hallitusta. Tarkkailijat odottavat useiden nykyisen hallituksen ministerien vaihtuvan; pääministeriksi nimitettäneen presidentti Dmitri Medvedev. Odotettavissa on, että aiempien presidenttikausiensa tapaan Putin pitää itsellään tärkeän roolin talousasioista päätettäessä myös kolmannella kaudellaan.

Uuden hallituksen linjauksia on valmisteltu jo jonkin aikaa. Yhtenä lähtökohtana on ns. 2020-strategia, jossa hahmotellaan Venäjän taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen politiikkavaihtoehtoja vuoteen 2020 asti. Pääministeri Putin tilasi strategian uutta presidenttikautta varten maan johtavilta liberaaleilta talousasiantuntijoilta vuosi sitten.

Strategiassa etsitään talouskasvun uusia edellytyksiä nykyisen luonnonvarojen käyttöön pohjautuvan kasvun sijaan. Ehdotukset ovat radikaaleja ja edellyttävät talouden kaikinpuolista vapauttamista, jotta markkinat voisivat toimia normaalisti. Toinen tärkeä asia on inhimillisen pääoman ylläpitäminen ja kehittäminen, jossa Venäjä on asiantuntijoiden mukaan jäänyt vakavasti jälkeen muista maista. Mm. terveydenhuoltojärjestelmä sekä sosiaali-, asunto- ja ympäristöpolitiikka on uudistettava vastaamaan modernin yhteiskunnan tarpeita. Uuden tiedostavan keskiluokan esiinmarssi on kasvattanut muutospaineita näillä aloilla entisestään.

Strategian ehdotukset tuskin toteutuvat sellaisinaan, mutta jokin vaikutus politiikkalinjauksiin niillä voi olla.

Putinin kolmas presidenttikausi eroaa kahdesta aiemmasta siinä, että enää ei ole odotettavissa yhtä nopeaa talouskasvua kuin vuosina 2000–2008, jolloin BKT kasvoi keskimäärin 7 %/v. Talouden perustana oleva öljyntuotanto ei lähivuosina juurikaan lisäänny eikä öljyn hinta nouse nykyiseltä korkealta tasoltaan 2000-luvun huikeaa vauhtia.

Toinen ero koskee valtiontalouden tilaa. Viime vuosina voimakkaasti kasvatettujen budjettimenojen rahoittamiseksi raakaöljyn hinnan tulisi pysyä vähintään 110–115 dollarissa tynnyriltä. Tätä taustaa vasten väestön reaalitulojen 2000-luvun kaltainen nopea nousu ja erityisesti julkisen sektorin palkkojen ja sosiaalimenojen (mm. eläkkeiden) kasvu ovat lähivuosina epätodennäköisiä, mikä voi vaikuttaa presidentin kansansuosioon.

Vientihintojen nousu sai Venäjän ulkomaankaupan ennätyslukemiin vuonna 2011. Tavaraviennin arvo oli 520 mrd. dollaria ja tavaratuonnin arvo 320 mrd. dollaria. Molemmat kasvoivat 30 % vuotta aiemmasta. Myös kauppataseen 200 mrd. dollarin ylijäämä oli historiallisen suuri ja vastasi 14 %:a BKT:stä. Venäjän tärkeimmät vientimarkkinat olivat Alankomaat, Kiina ja Italia. Tuontimaista suurimpia olivat Kiina, Saksa ja Japani.

Viennin arvon kasvua siivitti jälleen raaka-ainehintojen nousu, sillä viennin määrä supistui hieman. Vienti koostui edelleen pääosin öljystä ja kaasusta sekä metalleista ja muista raaka-aineista. Tärkeimmistä vientituotteista vain maakaasun vientimäärä kasvoi, kun taas mm. raakaöljyn, öljytuotteiden ja useimpien metallien vientimäärät supistuivat. Niiden tuotanto kuitenkin kasvoi, joten aiempaa suurempi osuus tuotannosta jäi kotimarkkinoille.

Tuonnista pääosa oli kulutus- ja investointitavaroita. Koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden osuus tuonnin arvosta oli lähes puolet ja niiden tuontimäärä kasvoi kolmanneksella. Suurin yksittäinen tuoteryhmä olivat henkilöautot. Huolimatta 50 %:n kasvusta autojen tuontimäärä ylsi vain hieman yli puoleen huippuvuoden 2008 tasosta.

Suomen Venäjän-vienti elpyy verkkaisesti. Vuonna 2011 viennin arvo Venäjälle kasvoi 13 % ja oli 5,3 mrd. euroa, mutta jäi vielä kauas kriisiä edeltäneestä tasosta. Kehitys johtuu osin jälleenviennin (muualla kuin Suomessa tuotettujen tavaroiden vienti Venäjälle) hitaasta elpymisestä. Tullihallitus arvioi jälleenviennin osuuden supistuneen edelleen viime vuonna ja muodostaneen enää 13–14 % Suomen Venäjän-viennin arvosta.

Viennistä kolmannes koostui koneista ja laitteista; muita tärkeitä tuoteryhmiä olivat kemialliset tuotteet sekä puu ja paperi. Venäjä oli runsaan 9 prosentin osuudellaan Suomen kolmanneksi suurin vientimarkkina Ruotsin ja Saksan jälkeen. Elintarvikkeiden, tekstiilien sekä kemiallisten tuotteiden viennistä meni jopa 20–25 % Venäjälle.

Suomesta Venäjälle suuntautuvien maantietransitokuljetusten arvo nousi viime vuonna 21 mrd. euroon. Suomen kautta kuljetettava osuus Venäjän tuonnista on supistunut selvästi esim. henkilöautojen osalta, kun taas Ust Lugan sataman osuus on kasvanut nopeasti. Viime vuonna Ust Lugan koko liikennevirta kaksinkertaistui ja ylsi jo 23 milj. tonniin. Suomen suurimman yleissataman Kotka-Haminan liikennevirta oli noin 16 milj. tonnia.

Suomen Venäjän-tuonnin arvo nousi ennätyskorkeaksi 11 mrd. euroon raaka-aineiden korkeiden hintojen myötä. Venäjä oli jälleen Suomen suurin tuontimarkkina lähes 19 prosentin osuudellaan.

Venäjän autotuonti tuontireiteittäin, 1000 kpl.

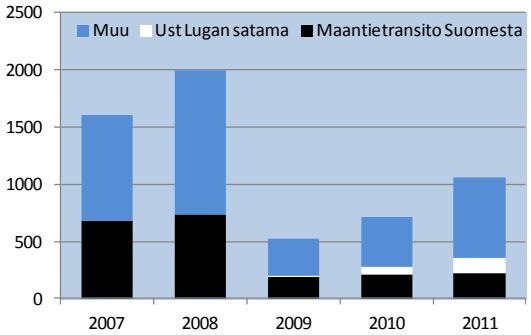

Lähteet: Tullihallitus, Rosstat, Ust Lugan satama

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
10 • 8.3.2012

Kiina

Kiinan kansankongressi linjasi tavoitteita kuluvan vuoden talouskehitykselle. Vuosikokouksessa keskusteltiin myös valtiontalouden tilasta ja pitkän tähtäimen kasvutavoitteista sekä arvioitiin istuvan hallinnon toimia ennen loppuvuonna tapahtuvaa vallan vaihtoa. Joitakin uusia linjauksia tehtiin ympäristöpolitiikassa.

Suurimpana haasteena hallinto nosti esille kulutuskysynnän elvyttämisen. Päättäjät tiedostavat tämän edellyttävän toimia kotitalouksien tulokehityksen turvaamiseksi ja säästämistarpeen vähentämiseksi. Suuren maatalousväestön tulotason kasvattaminen palvelee niin kulutuskysynnän roolin kasvattamista kuin nykyistä tasaisemman tulonjaon tavoitetta.

Kuluvan vuoden BKT:n kasvutavoitetta laskettiin 7,5 prosenttiin ja investointien kasvutavoitetta 16 prosenttiin. Muutokset edellisvuodesta ovat melko pieniä ja osoittavat pikemminkin kehityksen suuntaa sen sijaan että olisivat varsinaisia ennusteita. Kasvutavoitteiden alentaminen heijastelee maailmantalouden heikkoa kehitystä sekä sitä, että rakennemuutos investointipainotteisesta talouskasvusta kulutusvetoiseen johtaa kasvuvauhdin hidastumiseen.

Tämän vuoden budjettialijäämäksi kaavaillaan 1,5 prosenttia BKT:stä, kun viime vuonna vaje oli 1,3 %. Toteutunut budjettivaje on tyypillisesti ollut budjetoitua pienempi, joskin todellinen kuva julkisen talouden tilasta on vaikeasti hahmotettavissa. Kansankongressissa päättäjät ovat taas patistaneet paikallishallintoja pitämään huolta velkojen maksusta ajallaan.

Rahapolitiikassa rahamäärälle (M2) on jo aikaisemmin asetettu 14 prosentin kasvutavoite, mikä vastaa viime vuoden toteutunutta kehitystä. Inflaatiotavoitteen nosto 4 prosenttiin luo tilaa elvyttävälle talouspolitiikalle. Tärkeimmäksi syyksi inflaatiotavoitteen nostolle on kuitenkin arveltu polttoaineiden hintojen nousupaineita. Kiinassa hiilen ja tärkeimpien liikennepolttoaineiden kuluttajahinnat ovat säänneltyjä ja eurooppalaisella mittapuulla halpoja – bensalitra maksaa tyypillisesti 80–90 eurosenttiä. Viime kuussa tehdyistä korotuksista huolimatta polttoaineiden kuluttajahinnat ovat nousseet Kiinassa hitaammin kuin maailmanmarkkinahinnat, mikä on heikentänyt öljy-yhtiöiden kannattavuutta huolestuttavasti.

Polttoaineiden hintojen nousu tukee myös Kiinan ympäristötavoitteita, jotka jäivät viime vuonna suurelta osin saavuttamatta. Kasvihuonekaasuja ja typpioksideja päästettiin ilmaan suunniteltua enemmän, eikä vesistön tilaa saatu parannettua toivotulla tavalla. Hallinto vahvisti, että ydinvoiman käyttöä tullaan lisäämään talouden energiatarpeen tyydyttämiseksi. Kiinassa on tällä hetkellä toiminnassa 15 ydinvoimalaa, ja rakenteilla on 26 voimalaa. Ydinvoima tuottaa tällä hetkellä vai pari prosenttia Kiinan sähkön tarpeesta. Ydinvoima joutui epäsuosioon Japanin Fukushiman onnettomuuden jälkeen, mutta nyt tehdyt linjaukset osoittavat, kuinka vaikeaa sille on löytää hyviä vaihtoehtoja.

Kiinan kansainvälisten patenttihakemusten määrä kasvaa nopeasti. WIPO (World Intellectual Property Organization) julkaisi kuluvalla viikolla alustavat tilastot kansainvälisen patenttiyhteistyösopimuksen (PCT) puitteissa viime vuonna jätetyistä patenttihakemuksista. Heikosta taloustilanteesta huolimatta kansainvälisten patenttihakemusten määrä kasvoi kymmenyksellä lähes 182 000 hakemukseen. Yhdysvallat on 27 prosentin osuudellaan selvästi suurin patenttihakemusten tuottaja. Japanin osuus kaikista hakemuksista oli runsas viidennes ja Saksan 10 %. Japanilaisyritysten hakemusten määrä kasvoi kuitenkin huomattavasti kärkikolmikon muita maita nopeammin.

Kiina vahvistaa Aasian roolia teknologiarintamalla. Vuonna 2010 maa nousi Korean ohi maailman neljänneksi suurimmaksi PCT-patenttihakemusten tuottajaksi ja viime vuonna kiinalaisyritysten hakemusten määrä kasvoi peräti kolmanneksella 16 400 hakemukseen. Ensi vuonna Kiina ohittanee jo Saksan.

Kiinalaisyritysten dynaamisuutta osoittaa se, että maan tietoliikennealan jätit ZTE ja Huawei olivat viime vuonna ensimmäisellä ja kolmannella sijalla kaikkien PCT-hakemuksia jättäneiden yritysten joukossa, välissään japanilainen Panasonic. Sadan tärkeimmän hakijayrityksen joukossa on edellisten lisäksi vain yksi kiinalaisyritys. Vaikka nämä kolme yritystä vastaavat lähes kolmanneksesta Kiinan kansainvälisiä patenttihakemuksia, suuri joukko muitakin kiinalaisyrityksiä panostaa tuotekehitykseen. Patenttihakemusten määrän kasvu tulee valtaosin kolmen suurimman hakijayrityksen ulkopuolelta.

Patenttihakemuksilla mitaten Kiina on ylivoimainen toimija verrattuna Intiaan ja Venäjään, vaikka jälkimmäisissäkin maissa hakemusten määrä on kasvussa. Intiasta tuli viime vuonna runsaat 1400 ja Venäjältä vajaat 1000 hakemusta. Suomen PCT-hakemusten määrä oli noin 2000, mikä oikeuttaa 13. sijaan eniten patentteja hakeneiden maiden joukossa. Nokian-yhtymän osuus suomalaishakemuksista oli noin kolmannes.

Eniten patenttihakemuksia (PCT) jättäneet maat

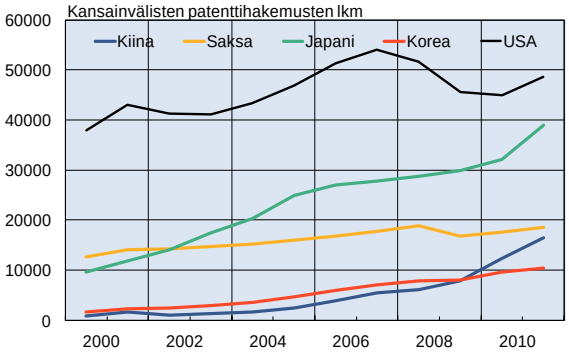

Lähde: www.wipo.int

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
11 • 15.3.2012

Venäjä

BOFIT ennustaa Venäjän talouden kasvavan vuosina 2012–2014 noin 3,5 % vuodessa. Talouden ja tuonnin elpyminen syvästä taantumasta jatkui viime vuonna lähes samaan tahtiin kuin vuonna 2010. BKT kasvoi 4,3 % ja tuonti lisääntyi yli viidenneksellä. Kului kuitenkin kolme vuotta ennen kuin Venäjän tuotanto ja tuonti saavuttivat loppuvuonna 2011 taantumaa edeltäneen vuoden 2008 huipputasonsa.

Talouden elvyttyä sen kasvun ennustetaan vuosina 2012–2014 jatkuvan noin 3,5 prosentin tahtiin (ks. BOFIT-ennuste). Tuonnin arvioidaan lisääntyvän noin 7 % vuodessa. Ennustejakson loppua kohti talouden kasvun ennakoidaan hidastuvan, sillä öljyn hinnan oletetaan laskevan nykytasoltaan noin 10 % vuoteen 2014 mennessä.

Yksityisen kulutuksen ja investointien kasvun arvioidaan tänä vuonna notkahtavan maailmantalouden sekä Venäjän sisäisten epävarmuuksien johdosta mutta elpyvän ensi vuonna hieman. Venäjän viennin määrän ennakoidaan kasvavan hyvin hitaasti, sillä öljyn ja öljytuotteiden viennin kasvu näyttää näillä näkymin loppuneen.

Ennusteen riskien arvioidaan olevan valtaosin alasuuntaisia. Vaikka maailmantalouden kehitys ei muodostuisi ennusteen peruslinjaa heikommaksi, venäläisten kuluttajien toistaiseksi suhteellisen hyvä luottamus voi kääntyä heikommaksi. Venäjän viennin määrä kasvaisi ennustejakson loppua kohden ennakoituakin heikommin, jos keskeiset kansainväliset arviot Venäjän öljyntuotannon kääntymisestä lievään laskuun kävisivät toteen. Mikäli maailmantalouden ennustettua suurempi notkahdus pudottaisi öljyn hintaa tai rahoitusmarkkinoiden epävarmuus lisääntyisi, tämä vaikuttaisi nopeasti Venäjään. Tarpeen vaatiessa Venäjän johdon voi kuitenkin odottaa ryhtyvän laman lievitykseen kaikin keinoin.

Venäjän BKT:n kasvu ja BOFIT-ennuste vuosille 2012–2014

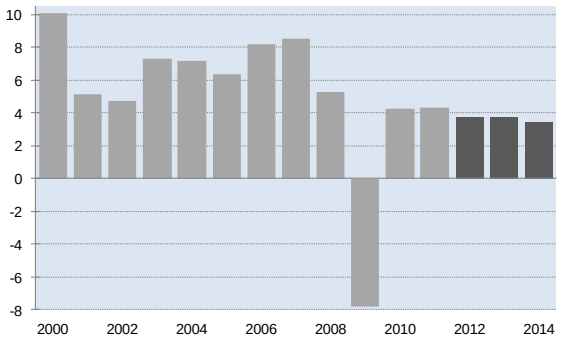

Lähteet: Rosstat ja BOFIT

Putinin vaalilupausten budjettivaikutukset merkittäviä. Presidentinvaalikampanjansa aikana pääministeri Vladimir Putin lupasi ennätysmäärän parannuksia kansalaisten toimeentuloon. Julkisella sektorilla toimivien lääkäreiden, korkeakouluopettajien sekä tutkijoiden palkat nostetaan asteittain kaksinkertaisiksi maan tai alueen keskipalkkaan nähden. Palkat nousevat myös kulttuurin alalla. Vähävaraisten opiskelijoiden stipendejä korotetaan, veteraaneille rakennetaan asuntoja ja väestökadosta kärsivillä alueilla maksetaan vähävaraisille perheille kolmannesta lapsesta erikoislapsilisää. Jo kuluvan vuoden tammikuussa armeijan palkat kaksinkertaistettiin ja poliisivoimienkin palkkoja nostettiin huomattavasti. Edellisen kerran mittavia tasokorotuksia matalapalkka-alojen palkkoihin tehtiin 2000-luvun jälkipuoliskolla.

Useat asiantuntijat suhtautuvat kriittisesti luvattuihin toimiin. Mm. investointipankki Fitch Ratings varoittaa Venäjää lisäämästä budjetin menoja, sillä jo nyt budjetin tasapainottaminen on vaikeaa.

Pääministeri Putin kommentoi vaalilupauksiaan vaalien jälkeen ja huomautti niiden kaikkien olevan toteutettavissa. Hänen mukaansa menojen lisäämisen yhteydessä on uudistettava niiden käyttöä ja tehostettava vastaanottavien organisaatioiden toimintaa. Putin mainitsi esimerkkinä korkeakoulut. Niitä on Neuvostoliiton ajan perintönä liian paljon, ja joukossa on tehottomasti toimivia laitoksia, jotka tulisi lopettaa. Useissa korkeakouluissa on liian paljon opettajia; esimerkiksi Moskovan valtionyliopistossa MGU:ssa on yksi opettaja neljää opiskelijaa kohden. Lisäksi keskimäärin vain 50 % korkeakoulujen työntekijöistä toimii opetustehtävissä ja muut ovat avustavaa ja hallintohenkilöstöä.

Putin korosti lapsilisien ja stipendien korotusten kohdistumista vähävaraisiin kansalaisiin. Se on siten linjassa monien kansainvälisten asiantuntijaorganisaatioiden suositusten kanssa sosiaalituen suuntaamisesta erityisesti heikoimmassa asemassa oleville kansalaisille.

Vyshaja shkola ekonomiki -talousyliopiston rehtorin Jaroslav Kuzminovin mukaan lähes kaikki Putinin lupaamat toimet sisältyvät asiantuntijoiden laatimaan talous- ja sosiaalipoliittiseen ohjelmaan, nk. 2020-strategiaan (ks. Viikkokatsaus 10/2012), joka jätettiin hallitukselle joulukuussa.

Talousyliopiston laskelmien mukaan sosiaalimenojen lisäys kasvattaa budjettimenoja vuosittain summalla, joka vastaa 1,2–1,3 %:a BKT:stä. (Viime vuonna julkisen talouden menot olivat 37 % BKT:stä.) Suurimmasta menoerästä, palkkojen nostosta, aiheutuu suhteessa BKT:hen 1prosentin suuruinen menojen kasvu. Lapsilisien korotuksen aiheuttama menolisäys on 0,2 %/BKT ja stipendien noston 0,06 %. Noin puolet menojen lisäyksestä voidaan Kuzminovin mukaan kattaa organisaatioiden toiminnan tehostamisella. Suuri osa lisämenoista menee aluebudjettien katettaviksi, sillä niistä maksetaan opettajien ja lääkäreiden palkat.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
11 • 15.3.2012

Kiina

BOFIT ennustaa Kiinan talouskasvun hidastuvan. Kasvu hidastui viime vuonna 9,2 prosenttiin ja BOFIT ennustaa sen hidastuvan myös jatkossa. Vuosina 2012–2013 BKT:n kasvu on 8 prosentin luokkaa, minkä jälkeen se hidastuu 7 prosenttiin vuonna 2014. Hidastumisesta huolimatta kasvuvauhti jatkuu siis nopeana.

Tammi-helmikuun toteutunutta ulkomaankauppaa, teollisuustuotantoa ja vähittäiskauppaa koskevat tiedot viittaavat kasvun hidastumisen jatkuneen. Inflaatiokin hidastui helmikuussa 3,2 prosenttiin. Kasvun hidastuminen heijastaa euroalueen velkakriisin vaikutuksia Kiinaan sekä suhteellisen kireää kotimaista talouspolitiikkaa. Vaikka Kiinassa talouspolitiikan painopiste on jo siirtynyt inflaation hillinnästä talouskasvun tukemiseen, parin vuoden takaisen luottokuplan sulattelu, luottoriskien kasvu ja hintakehityksen epävarmuudet vaikeuttavat talouspolitiikan keventämistä.

Pidemmällä aikavälillä raaka-aineiden tarjonnan rajallisuus, työikäisen väestön määrän kääntyminen laskuun sekä investointien ylisuuren roolin pienentämiseksi tarvittava kysynnän rakennemuutos hidastavat kasvuvauhtia. Maailmantalouden elpyminen ei muuta tilannetta tältä osin. Kiinan talouskasvun hallittu hidastuminen pikemminkin hyödyttää sekä Kiinaa että maailmantaloutta.

Vaikka investointien rooli säilyy tärkeänä, yksityisen kulutuksen odotetaan ennustejaksolla kasvavan investointeja nopeammin. Samalla investointien osuus BKT:stä (investointiaste) laskee hieman nykyisestä yli 45 prosentista ja kulutuksen 35 prosentin osuus kääntyy vihdoin kasvuun. Muutosta tukee reaalitulojen nopea kasvu, minkä puolesta puhuvat tälle vuodelle jo sovitut vähimmäispalkkojen 9–23 prosentin korotukset ja työikäisen väestön määrän kääntyminen laskuun.

Kiinan viennin määrä kasvaa vain hieman maailmankauppaa nopeammin vuosina 2012–2014. Koska tuonnin kasvu on vientiä nopeampaa, kauppa- ja vaihtotaseen ylijäämien odotetaan edelleen supistuvan. Viime vuonna vaihtotaseen ylijäämä painui jo alle 3 prosentin, kun sen enimmillään oli 11 % vuonna 2007.

Euroopan velkakriisi aiheuttaa ongelmia Kiinalle, vaikka maalla riittää päänvaivaa omastakin takaa. Ongelmalista on pitkälti sama kuin ennenkin. Kiinteistömarkkinoiden ja rakentamisen mahdollinen hiljentyminen iskisi talouskasvun lisäksi paikallishallintojen kykyyn selvitä viime vuosina kasvaneesta velkataakasta. Pahimmillaan ongelmat leviävät pankkisektorille. Toisen ongelmakokonaisuuden muodostavat talousreformit ja niiden hallinta. Esillä olleet avautumista ja kilpailua edistävät sekä talouden rakenteita korjaavat reformit ovat välttämättömiä, mutta talouden vapauttaminen tuo tunnetusti mukanaan vaikeasti hallittavia ongelmia. Palkkavaatimuksia tukevien lakkojen lisääntyminen ja paikallisviranomaisten väärinkäytösten avoin vastustaminen muistuttavat puolestaan poliittisista riskeistä.

Kiinan BKT:n kasvu ja BOFIT–ennuste vuosille 2012–2014

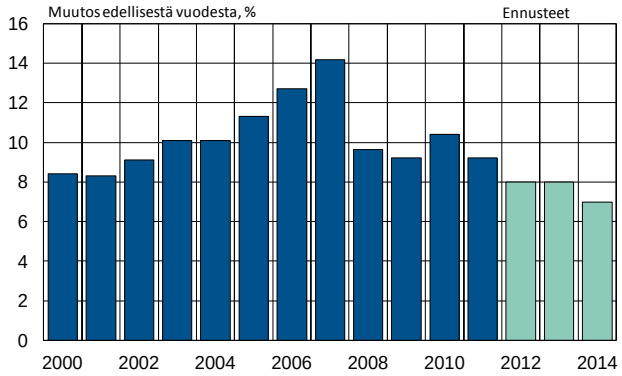

Lähteet: Kiinan tilastovirasto ja BOFIT

Keskiviikkona 14.3. päättynyt kansankongressi käsitteli useita uudistuksia. Yksityisten yritysten toimintamahdollisuuksia luvattiin parantaa avaamalla nykyisiä monopolisektoreita kilpailulle. Yksityisiä sijoituksia valtion dominoimille aloille kuten rautateille, kunnallispalveluihin, energiantuotantoon, koulutukseen ja terveydenhoitoon aiotaan kannustaa. Finanssiministeri Xie Xuren esitti, että paikallishallinnot perustavat erityisrahastoja suurten velkojensa hoidon varmistamiseksi. Sosiaalijärjestelmää pyritään parantamaan mm. laskemalla terveydenhuollon hintoja lääkehankintoja kilpailuttamalla. Myös kansankongressin kokouksen siirtäminen maaliskuulta vuoden vaihteen tietämille oli esillä. Lisäksi pääministeri Wen Jiabao korosti tarvetta muuttaa Kiinan poliittista järjestelmää asteittain kohti sosialistista demokratiaa, jotta maa välttyisi laajoilta levottomuuksilta.

Kansankongressissa oli esillä myös kulutustavaroiden ja ylellisyystuotteiden tuontitullien alentaminen. Korkeiden tullien vuoksi ulkomaiset merkkituotteet ovat Kiinassa kalliita. Tämän lisäksi tarjolla on runsaasti väärennöksiä, ja kiinalaiset hankkivatkin merkkituotteita ulkomaanmatkoiltaan. Patoutunutta kysyntää ulkomaisille tuotteille näyttäisi olevan, sillä kiinalaisten kuluttajien ulkomaiset ostokset ovat voimakkaassa kasvussa. Kiinan ainoan luottokorttiyhtiön UnionPayn mukaan kiinalaisilla pankkikorteilla ulkomailla tehdyt ostot kasvoivat viime vuonna lähes 70 %. Tuontitullien alentaminen olisi tervetullut piristysruiske ylellisyystuotteita valmistaville länsimaille.

Vaikka kansankongressissa oli esillä lukuisia erilaisia uudistuksia, yleisesti arvellaan, että kuluvana vuonna tehdään vain pieniä uudistuksia ja laajemmat reformit aloitetaan ensi vuonna, kun uusi johtokaksikko on noussut valtaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
12 • 22.3.2012

Venäjä

2020-strategia julkaistu. Pääministeri Vladimir Putinin vuosi sitten tilaamaa taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen ohjelmaa valmisteli yli tuhat asiantuntijaa yli kahdessakymmenessä yhteiskunnan eri aloja käsitelleessä työryhmässä. Strategia esittelee eri kehitysvaihtoehtoja ja antaa suosituksia uuden presidentin ja hallituksen talous- ja sosiaalipoliittisiksi linjauksiksi. Nykyinen presidentti Dmitri Medvedev on jo aloittanut työryhmien edustajien kanssa tapaamiset, joissa käsitellään ryhmien toimenpidesuosituksia.

Uuden talouspolitiikan tarve nousi konkreettisesti esiin vuosien 2008–2009 taantumassa, jonka jälkeen Venäjän talous ei enää ole saavuttanut aiempaa kasvuvauhtiaan. Tuolloin hallituksen piirissä alettiin entistä vakavammin pohtia keinoja talouden energiariippuvuuden vähentämiseksi ja kasvun uusien lähtökohtien löytämiseksi.

2020-strategian talouspoliittiset päälinjaukset noudattelevat jo aiemmin ainakin periaatetasolla voimassa olleita tavoitteita, joiden mukaan inflaation hidastuminen ja konservatiivinen budjettipolitiikka ovat talouspolitiikan kulmakiviä.

Strategia asettaa tavoitteeksi inflaation hidastamisen melko nopeasti eli vuoden 2013 loppuun mennessä; tuolloin vuosi-inflaatio olisi korkeintaan 5 %. Inflaation nopea taltuttaminen tapahtuu rahapolitiikkaa kiristämällä, minkä hintana talouskasvu on seuraavien parin vuoden ajan hitaampaa kuin ilman inflaatiota hidastavia toimia. Strategian laatijoiden mukaan kasvun hidastuminen kuitenkin korvautuu seuraavien vuosien aikana, kun investoinnit alkavat lisääntyä hintavakauden ansiosta. Tavoitteena on päästä BKT:n keskimäärin 5 prosentin vuosittaiseen kestävään kasvuun, joka on nopeampaa kuin kehittyneissä maissa.

Kun 5 prosentin inflaatiotaso on saavutettu, voi keskuspankki siirtyä käyttämään rahapolitiikan perustana inflaatiotavoitetta valuuttakurssitavoitteen sijaan. Tavoitteena olisi EU:n keskimääräinen inflaatio plus 1,5–2 prosenttiyksikköä. Käytännössä valuuttakurssitavoitetta on jo alettu höllentää, kun keskuspankki on vuodesta 2009 alkaen sallinut ruplan kurssin yhä suuremmat vaihtelut.

2020-strategiassa halutaan irti nykyisestä politiikasta, jossa mm. valtiontalouden kannalta tärkeät taloudelliset ja sosiaaliset uudistukset on voitu jättää tekemättä, koska raakaöljyn kallistuminen on aina lopulta tullut budjetin avuksi verotuloja kasvattamalla. Tällaisia uudistuksia ovat mm. koulutuksen ja terveydenhuollon uudistaminen ja liikenneinfrastruktuurin kehittäminen. Nyt on tultu tilanteeseen, jossa nämä rakenteelliset reformit ovat välttämättömiä uudenlaisen talouskasvun aikaan saamiseksi. Reformit vaativat kuitenkin rahaa eikä viime vuosina paisutettuja budjettimenoja voi merkittävästi lisätä.

Strategiassa todetaan budjettipolitiikan keventyneen erityisesti vuosien 2008–2009 taantumasta lähtien. Tuolloin ei noudatettu vuosina 2002–2004 laadittua budjettisääntöä, jonka mukaan julkisia menoja ei saanut lisätä yhtä nopeasti kuin verotulot kasvoivat, vaan lisätulot oli siirrettävä vararahastoihin. Viime vuosien merkittävistä menonlisäyksistä strategia mainitsee paitsi eläkemenojen kasvun sekä puolustus- ja turvallisuusmenojen lisäämisen myös poliittiset päätökset järjestää kalliita ja suuria investointeja vaativia tapahtumia kuten vuoden 2012 APEC-huippukokous Vladivostokissa, vuoden 2014 olympialaiset Sotshissa ja vuoden 2018 jalkapallon MM-kilpailut.

Strategia korostaa paluuta menokuriin valtiontalouden pitkän tähtäimen kestävän tasapainon saavuttamiseksi ja ehdottaa uuden menoja rajoittavan budjettisäännön käyttöön ottoa. Säännön mukaan federaatiobudjetin menot on mitoitettava siten, että budjetti on tasapainossa, kun raakaöljyn maailmanmarkkinahinta on nk. perustasolla. Perustasona pidetään Urals-öljyn 10 edeltävän vuoden keskiarvohintaa. Strategiassa esitetään myös lievempi budjettisääntö, joka sallii vuosittaisen budjettivajeen, jonka suuruus on enintään 1 % BKT:stä. Julkinen velka kasvaisi tämän vaihtoehdon mukaan nykyisestä noin 10 prosentista 25 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2020 mennessä.

Strategian laatijoiden mukaan poliittisten päätöksentekijöiden tehtävänä on valita näiden kahden linjan välillä. Vastakkain ovat yhtäältä valtiontalouden nopea tasapainottaminen, mutta rajalliset mahdollisuudet rakenneuudistusten tekoon ja toisaalta jonkin verran lisääntyvä julkinen velka, mutta enemmän rahoitusta uudistuksille. Molemmat vaihtoehdot edellyttävät menojen kohdentamista uudelleen, jotta reformeihin riittää rahaa. Esimerkiksi koulutukseen Venäjällä käytetään suhteessa BKT:hen 1,5–2 prosenttiyksikköä vähemmän rahaa kuin OECD-maissa keskimäärin. Terveydenhuollossa ero on 3–4 prosenttiyksikköä.

Kolmantena talouspolitiikan kulmakivenä strategia nostaa esiin talouskasvun institutionaalisten esteiden poistamisen, jonka tärkeydestä on parin viime vuoden aikana puhuttu toistuvasti myös hallinnon korkeimmilla tasoilla. Yritysten toimintaympäristöä on parannettava mm. vähentämällä merkittävästi julkista sääntelyä ja rajoituksia sekä karsimalla yritystukia, korjaamalla virkamiesten työnteon kannustimia ja pienentämällä julkisen sektorin ylisuurta virkamieskuntaa.

Strategiassa korostetaan uudenlaisen sosiaalipolitiikan merkitystä. Sosiaalipolitiikan tärkeänä tehtävänä säilyy heikoimmassa asemassa olevan väestönosan tukeminen, mutta sen lisäksi sosiaalipolitiikan toimia on suunnattava keskiluokan tarpeiden tyydyttämiseen mm. ympäristö- ja asuntopolitiikassa sekä ammatillisessa kehittymisessä. Keskiluokka on se osa yhteiskuntaa, josta luovan ja innovatiivisen väestönosan on määrä syntyä ja jonka tiedoille ja taidoille uudenlaisen talouskasvun toivotaan osaltaan perustuvan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
12 • 22.3.2012

Kiina

Bo Xilain erottaminen nosti keskustelun Kiinan kehitysvaihtoehdoista. Vaikka Chongqingin puoluejohtaja Bo Xilai joutui jo aikaisemmin epäilyttävään valoon entisen alaisensa toimien ja paljastusten johdosta, tuli erottaminen virasta viime viikolla kansankongressin päätteeksi yllätyksenä. Tapahtumat käynnistivät monitasoisen ja kiinnostavan keskustelun Kiinan päätöksentekojärjestelmän ongelmista, reformipolitiikan vaihtoehdoista ja tiedonvälityksen roolin kasvamisesta.

Pääministerispekuloinneissa ehdolla olleen Bon erottaminen ennen syksyn johtajavaihdoksia muistuttaa vallanvaihdon vaikeudesta yksipuoluejärjestelmässä ja tuo taas esiin puolueen sisällä olevat linjaerot. Nykyisen presidentin Hu Jintaon ja pääministeri Wen Jiabaon valinta virkoihinsa vuonna 2002 onkin ainoa kerta, kun johtajavaihdos on nykyKiinassa tapahtunut ilman dramatiikkaa. Bon ero muistuttaa myös päätöksentekojärjestelmän suljetusta luonteesta ja arvaamattomuudesta.

Bo tuli tunnetuksi ns. Chongqingin mallista, jonka elementteinä ovat nopea talouskasvu massiivisten julkisten investointien siivittämänä, maaseudun ja kaupunkien toimeentuloerojen pienentäminen, korruption ja muun rikollisuuden vastustaminen sekä jonkinlainen nostalginen maolaisuus. Monien mielestä mallia kuvaa parhaiten kuitenkin populismi, huonomaineinen kampanjalähestymistapa sekä läpinäkymätön ja laeista piittaamaton tapa torjua rikollisuutta. Pääministeri Wen viittasi jopa viheliäiseen kulttuurivallankumoukseen tuomitessaan Chongqingin epäonnistumiset.

Vaikka Bon erottaminen monelta osin kuvastaa vanhaa järjestelmää, uutta tapahtumissa on tiedonvälityksen rooli. Ensinnäkin Bo itse on tunnettu mediakyvyistään, mutta myös hänen erottamisestaan on Kiinan sosiaalisessa mediassa käyty vilkasta keskustelua. Tiedonvälityksen roolin kasvu on selviö ja se tulee vaikuttamaan myös politiikan tekemiseen jatkossa.

Varovaisena yhteenvetona kansankongressissa pidetyistä puheista, Bon edustaman Chongqingin mallin joutumisesta huonoon valoon ja median roolin kasvamisesta voidaan ehkä sanoa, että paine ja tahtotila markkinataloutta tukeville talousuudistuksille on lisääntynyt.

Yli neljännes julkisen sektorin toimista jäi budjetin ulkopuolelle vuonna 2011. Kiinan julkinen talous voidaan jakaa kahteen osaan, keskushallintoon ja paikallishallintoon. Viime vuonna finanssiministeriön budjettikertomuksen mukaan keskus- ja paikallishallintojen tulot olivat suurin piirtein yhtä suuret ja yhteensä 10 400 miljardia juania (1 150 mrd. euroa, 22 % BKT:stä). Julkiset menot olivat 10 900 miljardia juania (1 210 euroa, 23 % BKT:stä). Keskushallinto siirtää kerääämistään veroista suuren osan paikallishallinnoille, joiden osuus menoista oli viime vuonna noin 85 %. Tulojen odotettua nopeamman kasvun vuoksi julkisen talouden vaje jäi budjetoitua pienemmäksi ja oli 500 miljardia juania (1,1 % BKT:stä).

Budjettikertomuksen mukaan budjetin ulkopuoliset tulot kasvoivat viime vuonna jo 4 200 miljardiin juaniin. Valtaosa summasta oli paikallishallintojen maankäyttöoikeuksien myynnistä saatuja varoja. Myös valtion omaisuuden hallinnasta (mm. yritysten valtiolle tulouttamat voitot, valtion omaisuuden myyntitulot ja osingot) syntyneet tuotot ovat budjetin ulkopuolista tuloa, mutta niiden osuus on pienehkö. Valtaosa budjetin ulkopuolisista tuloista käytettiin rakentamiseen.

Vuoden 2012 budjetissa julkisten tulojen odotetaan lisääntyvän 10 % ja menojen 14 %, joten alijäämän odotetaan hieman kasvavan. Koulutukseen, terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan käytettäviä menoja lisätään selvästi keskimääräistä enemmän. Budjetin ulkopuolisten tulojen odotetaan supistuvan 3 600 miljardiin juaniin lähinnä maakaupoista saatavien tulojen vähenemisen myötä. Budjetin ulkopuoliset tulot käytetään kuluvanakin vuonna pääosin rakentamiseen.

Vaikka Kiina on parantanut tuntuvasti budjettikertomustaan viime vuosina, julkisen sektorin toimintaa on edelleen vaikea seurata. Esimerkiksi kuluvan vuoden julkisista menoista noin 30 prosentille ei ilmoiteta käyttötarkoitusta ja epäselvyyttä on sisäiseen turvallisuuteen allokoiduista varoista. Toisena esimerkkinä on vuosien 2008–2009 talouden elvytysohjelma, jonka toteutus jäi pitkälti paikallishallintojen vastuulle. Lain mukaan paikallishallintojen budjettien pitää olla kuitenkin tasapainossa eli ne eivät voi velkaantua. Elvytyksen toteuttamiseksi ne joutuivat velkaantumaan budjetin ulkopuolelle, ja niiden velan suuruudeksi arvioidaan 30–60 % BKT:stä. Viime vuonna muutamalle paikallishallinnolle myönnettiin lupa laskea itse liikkeelle velkakirjoja. Kokeilun laajentaminen alistaisi paikallishallinnot markkinoiden valvontaan, mikä pakottaisi ne lisäämään taloudenpidon läpinäkyvyyttä.

Budjetin suurimmat menoerät vuonna 2012, %-osuus

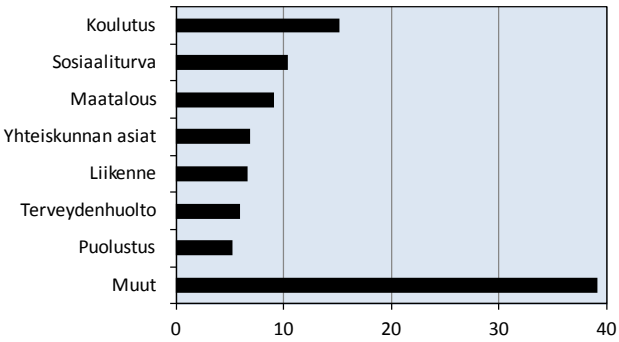

Lähde: Finanssiministeriö

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
13 • 29.3.2012

Venäjä

Venäjän kotimainen kysyntä kehittynyt heikosti alkuvuonna. Tammikuussa kotimainen kysyntä supistui, eikä helmikuussa tapahtunut käänne parempaan riittänyt paikkaamaan tilannetta täysin. Kausitasoitettu vähittäiskaupan myynnin määrä oli helmikuussa suunnilleen joulukuun tasolla, ja investoinnit olivat alustavien tietojen mukaan pienemmät kuin viime vuoden loppukuukausina. Kotitalouksien reaalitulot ovat joulukuun huipun jälkeen vähentyneet huolimatta inflaation hidastumisesta.

Toisaalta teollisuustuotannon vahva kasvu jatkui tammihelmikuussa niin jalostavan teollisuuden kuin energiantuotannon piirissä. Tuotanto on alkuvuonna elpynyt useilla teollisuudenaloilla, ja sitä on tukenut mm. raakaöljyn viennin piristyminen sekä valtion budjettimenojen lisääminen. Teollisuusyritysten luottamusindikaattorit olivat maaliskuussa edelleen varsin hyvällä tasolla.

Venäjän 2020-strategiassa talouden ulkosuhteiden painopiste IVY- ja EU-yhteistyössä. Venäjän taloussuhteissa tärkeimpinä haasteina nähdään viennin öljyriippuvuus sekä nopeasti kehittyvien talouksien – erityisesti Kiinan – painoarvon lisääntyminen kansainvälisessä taloudessa. Vastauksena haasteisiin strategiassa suositellaan ulkoisten taloussuhteiden syventämistä ja laajentamista, ulkomaankaupan vapauttamista sekä ulkomaisten sijoitusten tukemista.

Monista kansainvälisistä arvioista poiketen strategiassa pidetään tuntuvana riskinä energiaraaka-aineiden ylitarjontaa ja siitä johtuvaa hintojen laskua maailmanmarkkinoilla. Öljyn tynnyrihinnan ennakoidaan pysyvän yli 70 dollarissa tällä vuosikymmenellä. Korkea öljyn hintakin voi olla pulma, sillä se voi luoda vahvistumispaineita valuuttakurssille ja siten heikentää muiden vientisektoreiden kilpailukykyä.

Kiinan vahvistuvan aseman arvioidaan voivan vaikeuttaa Venäjän pyrkimyksiä mm. lisätä ruplan kansainvälistä käyttöä ja tiivistää IVY-maiden keskinäistä integraatiota Keski-Aasiassa. Lisäksi kiinalaisten yritysten kilpailukyky ja nopea teknologinen kehitys heikentää venäläisten yritysten asemaa kotimarkkinoilla ja voi uhata myös niiden mahdollisuuksia kehittyä korkean teknologian tuotannossa.

Alueellisena prioriteettina strategiassa on Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliiton syventäminen yhtenäiseksi talous- ja valuutta-alueeksi eli Euraasian unioniksi sekä muun IVY-yhteistyön kehittäminen. IVY-yhteistyötä pidetään tärkeänä sekä poliittisista syistä että venäläisten tuotteiden markkinoiden laajentamisen kannalta. Teknologiselle kehitykselle ensisijaisena kumppanina nähdään EU.

Yhteistyötä suositellaankin tiivistettäväksi myös EU:n kanssa esim. pyrkimällä laajennettuun vapaakauppasopimukseen, joka merkitsisi mm. palvelukaupan osittaista vapauttamista ja lisätoimia sijoittajansuojan parantamiseksi. EU:n tekniset standardit tulisi ottaa pohjaksi myös tulliliitossa sekä helpottaa huomattavasti viisumikäytäntöjä. Taloussuhteiden syventämisestä huolimatta Venäjän riippuvuutta EU:sta pitäisi vähentää ja vientimarkkinoita monipuolistaa erityisesti Aasiaan. Aasian vientimarkkinoista kiinnostavimpana nähdään Kiina, kun taas teknologiayhteistyötä ja sijoituksia toivotaan erityisesti Japanista ja Etelä-Koreasta.

Strategiassa esitetään myös toimia ulkomaankaupan ja ulkomaisten investointien edistämiseksi, kuten tullien laskua, vientitukien nostoa, ulkomaisten sijoitusten rajoitusten vähentämistä sekä erityistalousalueiden määrän lisäämistä.

Venäjä pyrkii houkuttelemaan maahan uudenlaisia siirtolaisia. 2020-strategiassa todetaan Venäjän tarvitsevan maahanmuuttajia työvoimatarpeensa tyydyttämiseksi. Maa pystyy kuitenkin houkuttelemaan siirtolaisia vain heikosti. Nykyinen maahanmuuttopolitiikka on asiantuntijatyöryhmän mukaan rajoittavaa ja tähtää maahanmuuttajien väliaikaiseen viipymiseen maassa. Se ei sisällä toimia maahanmuuttajien sopeuttamiseksi yhteiskuntaan eikä esimerkiksi ota huomioon perheittäin tapahtuvaa maahanmuuttoa.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Venäjälle on muuttanut yli 7 milj. ihmistä. Muutto kompensoi lähes 60 % samanaikaisesta väestön luonnollisesta vähenemisestä. Valtaosa maahanmuuttajista on venäläisiä entisistä neuvostotasavalloista, ja pääosa muuttoliikkeestä tapahtui 1990-luvulla. Venäjä olisi edelleen valmis ottamaan vastaan näitä etnisiä venäläisiä, mutta heidän muuttohalunsa on vähentynyt.

Suurin osa maahanmuuttajista tulee nykyään Venäjän eteläisistä rajanaapureista Keski-Aasiasta ja Kaukasukselta ja tekee töitä, jotka eivät vaadi korkeaa ammattitaitoa. He työskentelevät erityisesti suurissa kaupungeissa kuten Moskovassa. Heitä on myös maaseudulla maataloustöissä.

Maahanmuuttajien todellinen lukumäärä on epäselvä. Federaation maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2009 maassa työskenteli laillisesti noin 1,7 milj. siirtotyöläistä. Laittomasti Venäjällä työskentelee viraston arvion mukaan 3–5 milj. siirtotyöläistä. Virallinen siirtotyöläisten kiintiö oli viime vuonna 1,7 milj. henkeä. Laillisten siirtotyöläisten osuus työllisistä on noin 2,5 %. 2020-strategian tavoite on houkutella vuosittain 250 000–300 000 maahanmuuttajaa.

2020-strategiassa ehdotetaan maahanmuuton nykyisen yleisen kiintiöjärjestelmän korvaamista maahanmuuttajaryhmittäin eriytetyillä ohjelmilla. Erityisen tervetulleita ryhmiä olisivat koulutetut asiantuntijat perheineen, yrittäjät ja sijoittajat perheineen sekä sellaiset työntekijät, joista on pulaa. Näiden ryhmien maahanmuuttoa on pyrittävä helpottamaan mm. parantamalla heidän oikeudellista asemaansa, sosiaaliturvaansa ja sallimalla rekisteröityminen useammaksi vuodeksi. Vuonna 2010 tehtiin jo joitakin muutoksia korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden maahanmuuttoa helpottamaan. Tulokset ovat toistaiseksi olleet heikkoja.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
13 • 29.3.2012

Kiina

Euroopan komission kilpailuraportti antaa risuja ja ruusuja Kiinan kilpailupolitiikalle. Myönteistä kehitystä on helmikuussa julkistetun raportin mukaan tapahtunut viimeisen puolen vuoden aikana julkisten hankintojen avaamisessa ulkomaiselle kilpailulle. Sen sijaan ulkomaisten investointien rajoituksia ja standardisointia koskevissa kysymyksissä ei EU:n arvion mukaan ole edistytty. Kiina on asettanut uusia rajoituksia ulkomaisille investoineille, joita se voi jatkossa estää kansalliseen turvallisuuteen vedoten.

Kiinan ja EU:n kauppasuhteita hiertävät myös vientituet, joilla Kiina pyrkii edistämän korkean teknologian yritystensä menestystä maailmalla. Esimerkkinä tuetuista vientialoista on ympäristöteknologia, jolla Kiina pyrkii valloittamaan maailmanmarkkinoita arvostelijoiden mielestä epäreiluin keinoin. Yhdysvaltojen ja Intian aurinkopaneeleja tuottavat yritykset ovat valittaneet viranomaisille polkumyynnistä kiinalaisten voittaessa markkinoita. Yhdysvallat asetti viime viikolla rangaistustullin kiinalaisille aurinkopaneeleille polkumyyntiin vedoten.

Kauppapoliittiset kiistat ovat nousseet esille myös monissa muissa yhteyksissä. Viime viikolla julkistetussa amerikkalaisen kauppakamarin vientiyrityksilleen tekemässä kyselyssä ilmeni, että Kiina suosii kotimaisia yrityksiä ulkomaisiin verrattuna liiketoimintalisenssejä myöntäessään. Yhdysvallat, EU ja Japani valittavat myös WTO:lle Kiinan asettamista maametallien vientirajoituksista. Tammikuisessa päätöksessä WTO jo totesi Kiinan useille metalliraaka-aineille asettamat vientirajoitukset sopimusten vastaisiksi. Uudella valituksella Yhdysvallat, EU ja Japani hakevat vastaavaa päätöstä nimenomaan harvinaisille maametalleille, jotka eivät kuuluneet tammikuisen päätöksen piiriin. Kiina tuottaa yli 90 % harvinaisista maametalleista, joiden vientiä se rajoittaa mm. kiintiöin. Kiina perustelee politiikkansa ympäristösyillä.

Kiina itse ampuu kovin panoksin EU:ta lentoyhtiöiden hiilidioksidipäästöjä koskevassa kiistassa. Kiista sai alkunsa, kun EU sisällytti lentoyhtiöt vuoden alusta päästökaupan piiriin. Päätöksen seurauksena Euroopan kenttiä käyttävien lentoyhtiöiden on ostettava päästöoikeudet päästökauppapörssistä. Kiinan viranomaiset ovat kieltäneet kiinalaisia lentoyhtiöitä osallistumasta EU:n päästökauppajärjestelmään. Myös niiden lentokonehankintoja eurooppalaiselta Airbus-yhtiöltä on uhattu perua. Intia seurasi Kiinan esimerkkiä kieltäen lentoyhtiötään maksamasta ympäristöveroa.

Kiina panostaa sotilasteknologiaan. Maaliskuussa pidetyn kansankongressin alla Kiina ilmoitti maan puolustusmenojen kasvavan tänä vuonna 11 % noin 670 miljardiin juaniin (106 mrd. USD). Puolustusmenojen osuus maan budjetista on noin 6 %. Puolustusmenoilla pidetään yllä 2,3 miljoonan sotilaan Kansan vapautusarmeijaa, joka on henkilövahvuudeltaan maailman suurin.

Ulkopuoliset asiantuntijat arvioivat todellisten puolustusmenojen olevan virallisia lukuja huomattavasti korkeammat, koska kaikkia tutkimus- ja tuotekehitysmenoja ei ole sisällytetty puolustusbudjettiin. Tukholman Kansainvälisen Rauhantutkimuslaitoksen SIPRIn arvioiden mukaan Kiinan dollareissa mitatut puolustusmenot olivat vuonna 2010 runsaat kaksi kertaa suuremmat kuin Japanin tai Venäjän puolustusmenot ja menojen olevan runsaat 2 % Kiinan BKT:stä.

Kiinaa panostaa vahvasti asetuotantonsa teknologiatason nostamiseen, mistä esimerkkeinä ovat lentotukialusprojekti, tutkassa näkymättömän hävittäjälentokoneen kehitystyö sekä sotilaallinen avaruusteknologia. Vaikka Kiinan aseteknologisen tason nousu on ollut monessa tapauksessa uskottua nopeampaa, se on edelleen riippuvainen Venäjästä hävittäjien suihkumoottoreissa sekä joidenkin komponenttien osalta muista Euroopan maista.

Teknologisen tason nousun myötä Kiinan riippuvuus asetuonnista on kuitenkin jo laskenut ja samalla sen oma vientipotentiaali on kasvanut. SIPRIn juuri julkaiseman vuoden 2011 kansainvälistä asekauppaa koskevan raportin mukaan Kiina on viimeisen viiden vuoden aikana tippunut suurimpien aseiden ostajien listalla sijalta yksi sijalle neljä. Venäjä on viimeisen viiden vuoden aikana kattanut Kiinan tavanomaisten aseiden tuonnista 78 %, ja Kiina on 16 prosentin osuudellaan ollut Venäjän toiseksi tärkein aseiden ostaja Intian (33 %) jälkeen. Venäjän Kiinaan suuntautuvan aseviennin volyymit ovat viime vuotta lukuun ottamatta olleet kuitenkin jo vuosikausia selvässä laskussa.

Kiinan aseiden viennistä viimeisen viiden vuoden aikana on 73 % suuntautunut muualle Aasiaan, 12 % Lähi-itään, 9 % Afrikkaan ja 6 % Etelä-Amerikkaan. Pakistan on lähes 64 prosentin osuudellaan ylivoimaisesti tärkein kauppakumppani eikä Kiina SIPRIn mukaan ole vielä saavuttanut läpimurtoa muilla markkinoilla.

Suomen Kiinan-kaupan alijäämä kasvussa. Suomen tullin mukaan Kiinaan suuntautuneen tavaraviennin arvo oli 2,7 miljardia euroa vuonna 2011, ja vienti supistui hieman vuotta aiemmasta. Kun Kiinasta tuotujen tavaroiden arvo kasvoi 16 prosenttia 4,4 miljardiin euroon, ulkomaankaupan alijäämä laventui vuoden 2010 miljardista eurosta 1,7 miljardiin euroon. Alijäämä ei kuitenkaan ollut poikkeuksellisen suuri, sillä ennen finanssikriisiä vuosina 2006–2008 alijäämä oli yli 2 miljardia euroa. Suomen palvelukauppa Kiinan kanssa on sen sijaan ollut tyypillisesti ylijäämäistä.

Kiina on tavarakaupassa Suomen seitsemänneksi tärkein vientimarkkina ja neljänneksi tärkein tuontimaa. Palvelukaupassa vientiä suuntautui vuonna 2010 neljänneksi eniten Kiinaan ja sieltä ostettiin kuudenneksi eniten palveluita.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
14 • 5.4.2012

Venäjä

Venäjä laski liikkeelle suuren euro-obligaatiolainan. Laina on suuruudeltaan 7 mrd. dollaria, ja se on yksi suurimmista kehittyvien maiden ottamista lainoista vuosikymmeneen. Lainan järjestäjinä toimivat BNP Paribas, Citigroup ja Deutsche Bank sekä venäläiset Troika Dialog ja VTB Capital. Edellisen kerran Venäjä laski liikkeelle dollarimääräisen lainan kansainvälisillä pääomamarkkinoilla vuonna 2010. Tuolloin lainan määrä oli 5,5 mrd. dollaria. Viime vuonna Venäjä laski liikkeelle kaksi ruplamääräistä euro-obligaatiolainaa yhteisarvoltaan 90 mrd. ruplaa (2,3 mrd. euroa)

Viime viikolla liikkeelle laskettu laina jakautuu kolmeen osaan: 5 ja 10 vuoden joukkovelkakirjalainat ovat molemmat 2 mrd. dollarin suuruisia ja 30 vuoden joukkovelkakirjalaina 3 mrd. dollarin suuruinen. Viiden vuoden lainan tuotto on 3,325 %, 10 vuoden lainan tuotto 4,591 % ja 30 vuoden lainan tuotto 5,798 %. Lainan kysyntä ylitti huomattavasti tarjolla olleen lainamäärän. Erityisen kysytty oli 30 vuoden laina.

Venäjän lainojen tuotot ovat jonkin verran korkeampia kuin mm. muiden BRIC-maiden lainojen tuotot, mihin on osaltaan syynä Venäjän talouden yksipuolinen rakenne ja siten suurempi herkkyys kansainvälisten suhdanteiden vaihteluille. Venäjää kuitenkin pidetään kansainvälisillä pääomamarkkinoilla melko hyvänä lainanottajana, sillä sen valtiontalous on suhteellisen hyvässä kunnossa ja bruttokansantuotteelle ennustetaan lähivuoksi vakaata noin 4 prosentin vuosittaista kasvua.

Vuosien 2012–2014 budjettilain mukaan finanssiministeriö voi kuluvana vuonna ottaa ulkomaista lainaa 7 mrd. dollaria, joten nyt liikkeelle lasketun lainan lisäksi ei uusia lainoja ole tänä vuonna odotettavissa. Myös ensi ja seuraavana vuonna Venäjä voi ottaa ulkomaista lainaa 7 mrd. dollarin arvosta.

Tämän vuoden budjetti on tasapainossa, jos venäläisen Urals-raakaöljyn keskihinta maailmanmarkkinoilla on 117 dollaria tynnyriltä. Näin on sillä edellytyksellä, että pääministeri Vladimir Putinin lukuisat vaalilupaukset eivät kasvata julkisia menoja vielä tänä vuonna. Urals-öljyn alkuvuoden keskihinta on ollut noin 117 dollaria tynnyriltä ja tällä hetkellä hinta on runsaat 120 dollaria tynnyriltä. Varafinanssiministeri Tatjana Nesterenkon mukaan kuluvan vuoden budjetti voi muodostua jopa hieman ylijäämäiseksi.

Venäjä ei siis välttämättä tarvitse nyt otettua lainaa valtiontalouden alijäämän rahoittamiseen. Yhtenä lainan tarkoituksena on pitää kansainvälisillä pääomamarkkinoilla yllä venäläistä lainamarkkinaa ja toimia viitteenä muiden venäläisten lainanottajien lainoille, mikä helpottaa esimerkiksi venäläisten yritysten lainansaantia. Finanssiministeri Anton Siluanovin mukaan merkittävintä nyt otetussa lainassa on 30 vuoden joukkovelkakirjojen suuri kysyntä. Lainaan osallistui myös uudenlaisia sijoittajaryhmiä, jotka eivät ole aiemmin sijoittaneet venäläisiin lainoihin. Lainan liikkeellelaskun ajoitukseen vaikutti nyt vallitseva suotuisa markkinatilanne.

Naisen rupla on 65 kopeekkaa. Venäjä sijoittuu 43. sijalle 135 maan joukossa tuoreimmassa *World Economic Forumin (WEF)* sukupuolten välistä tasa-arvoa tarkastelevassa raportissa. Vertailun kärjessä ovat pohjoismaat ja häntäpäähän sijoittuvat eräät Afrikan ja Lähi-idän maat. Kiinan sijoitus on 61.

Raportissa vertailtiin naisten asemaa neljällä eri osa-alueella. Venäjän sijoittui parhaiten eli sijalle 29 naisten taloudellista osallistumista ja mahdollisuuksia kuvaavassa indikaattorissa. Tähän vaikuttaa mm. se, että naisten osallistumisaste työelämään on Venäjällä korkea. Tilanne on sama useimmissa muissakin entisen Neuvostoliiton maissa. Koulutusta vaativissa asiantuntija- ja teknisissä tehtävissä Venäjällä työskentelee huomattavasti enemmän naisia kuin miehiä. Naisten palkka on kuitenkin keskimäärin vain 65 % vastaavaa työtä tekevien miesten palkasta, joskin osuus on kasvanut viime vuosina.

Venäläisten naisten osuus politiikan ja yrityselämän johtotehtävissä ja korkeammissa viroissa työskentelevistä on WEF:n arvion mukaan 37 %. Mitä korkeamman johdon tehtävistä on kyse, sitä pienempi on naisten osuus niin Venäjällä kuin muissakin maissa. Johtotasolla naiset ovat Venäjällä paljolti keskittyneet perinteisesti naisten aloiksi katsotuille aloille. PricewaterhouseCoopersin tekemän tutkimuksen perusteella venäläisyritysten pääkirjanpitäjistä sekä henkilöstö- ja rahoitusjohtajista pääosa on naisia.

Grant Thornton International -konsulttiyhtiön selvityksen mukaan 46 % venäläisyritysten toimivasta johdosta on naisia, ja 15 prosentissa yrityksistä toimitusjohtaja on nainen. Molemmat osuudet ovat suurempia kuin useimmissa muissa selvityksen 39 maassa – esimerkiksi Suomessa, Ruotsissa, Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa. McKinseyn arvion mukaan yritysten hallituksissa sitä vastoin on Venäjällä naisia selvästi vähemmän kuin useimmissa Länsi-Euroopan maissa, vain 8 %. EU:ssa esillä ollut ehdotus naiskiintiöistä voisi lisätä naisten osuutta myös suurten venäläisyritysten hallituksissa, koska merkittävä osa suuryrityksistä on rekisteröity EU-maihin, esimerkiksi Alankomaihin ja Iso-Britanniaan.

Terveyttä ja koulutusta koskevissa WEF:n tasa-arvo-indikaattoreissa Venäjän sijoitus oli hieman korkeampi kuin sen kokonaissijoitus. Esimerkiksi naisten odotettu elinikä suhteessa miesten odotettuun elinikään on Venäjällä korkeampi kuin missään muussa maassa (mikä kuitenkin johtuu miesten hyvin alhaisesta eliniänodotteesta). Koulutuksessa naisten asemaa parantaa se, että suurempi osa venäläisistä naisista kuin miehistä opiskelee korkeakouluissa. Venäjän heikoin sijoitus koski naisten poliittista valtaa; duuman edustajista ja ministereistä alle viidesosa on naisia.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
14 • 5.4.2012

Kiina

Raakaöljyn kotimaisen tuotannon hidas kasvu pakottaa tuonnin lisäämiseen Kiinassa. Viime vuonna Kiinan öljyntuonti kasvoi viitisen prosenttia 253 miljoonaan tonniin, kun maan oma raakaöljyn tuotanto pysyi edellisen vuoden tasolla 204 miljoonassa tonnissa. Tämän vuoden tammi-helmikuussa raakaöljyn tuotanto oli runsaan prosentin suurempi kuin vuosi sitten, kun taas raakaöljyn tuonti kasvoi lähes 13 %. Öljyntuonti on jo pitkään kasvanut Kiinan omaa tuotantoa nopeammin ja tuontiöljyn määrä ohitti kotimaisen tuotannon vuonna 2009. Kiinan kysyntä pitää tärkeältä osin yllä raakaöljyn korkeaa maailmanmarkkinahintaa.

Vuonna 2011 Kiinan raakaöljyn tuonnista 20 % tuli Saudi-Arabiasta, 12 % Angolasta ja 11 % Iranista. Tämän vuoden tammi-helmikuussa Saudi-Arabian osuus on lisääntynyt, kun taas Iranin osuus on laskenut neljä prosenttiyksikköä. Irak on kasvattanut osuuttaan tasaisesti ja tällä hetkellä se kattaa noin 7 % Kiinan öljyntuonnista.

Raakaöljyn tuonti Venäjältä on viime vuoden alussa käyttöön otetun uuden öljyputken myötä reippaassa kasvussa nyt kun putken käyttöä koskevia hintaerimielisyyksiä on saatu selvitettyä. Viime vuonna Venäjän osuus Kiinan öljyntuonnista jäi vielä noin 7 prosenttiin, mutta tämän vuoden tammi-helmikuussa se oli jo 10 %.

Kiinalaisyritykset jatkavat tiivisti maan öljynsaannin turvaamista hankkimalla osuuksia öljylähteistä eri puolilta maailmaa. Maaliskuun lopussa Kiinan valtiollinen öljyyhtiö Sinopec sinetöi viime vuoden marraskuussa sovitun noin 5 miljardin dollarin sijoituksen, jolla se sai 30 prosentin osuuden öljynporausta harjoittavasta brasilialaisesta Petrogal Brasil -yhtiöstä. Sinopec on Kiinan suurin öljynjalostaja ja sillä on kymmeniä tuotantoprojekteja yli 20 maassa.

Kiinan raakaöljyn tuotanto ja tuonti, milj. tonnia

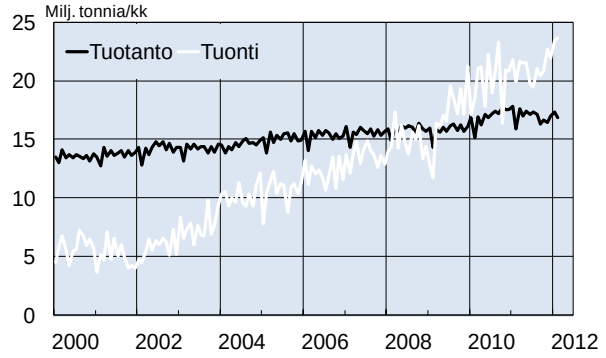

Lähde: CEIC

Kiinalaispankkien voittojen kasvu jatkui viime vuonna. Kiinan suurimmat pankit ovat maalis-huhtikuussa julkistaneet viime vuoden tuloksiaan. Pankkisektoria dominoivat neljä suurta valtiollista pankkia Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China, China Construction Bank ja Agricultural Bank of China pystyivät viime vuonna parantamaan edelleen kannattavuuttaan. Pankkien voitot kasvoivat 19–28 % ja em. neljälle pankille kertyi voittoa yhteensä 623 miljardia juania (69 mrd. euroa). Useissa keskisuurissa pankeissa voittojen kasvu on ollut vielä suuriakin pankkeja nopeampaa.

Valtaosa pankkien voitoista muodostuu peruspankkitoiminnasta eli talletuksien vastaanottamisesta ja luottojen annosta. Valtio takaa pankeille vähimmäismarginaalin sääntelemällä talletus- ja lainakorkoja. Pankit onnistuivat viime vuonna leventämään edelleen nettokorkomarginaalejaan, mikä heijastelee pankkitoiminnan tehostumista. Nopeimmin kasvoivat kuitenkin erilaiset pankkien perimät palkkiot ja muut maksut.

Suurten pankkien järjestämättömät saamiset vähenivät viime vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana, mutta niiden määrä alkoi jälleen lisääntyä vuoden viimeisellä neljänneksellä. Vuoden lopussa hoitamattomia lainoja oli suhteellisen vähän, noin prosentti lainakannasta. Hoitamattomien lainojen lisääntymisen odotetaan kuitenkin jatkuvan lähivuosina, kun talouden elvytyshankkeisiin vuosina 2009–2010 myönnettyjä lainoja alkaa erääntyä. Elvytystoimien aikana uusia hankkeita aloitettiin hyvin nopeaan tahtiin ja osan hankkeista epäillään jäävän kannattamattomiksi.

Viranomaiset ovat kehottaneet pankkeja varautumaan tappioiden kertymiseen, ja pankkien vähimmäisvakavaraisuusastetta ollaan nostamassa heinäkuun alussa. Vakavaraisuuttaan pönkittääkseen suuret pankit jakavat viime vuoden voitoistaan osinkoina aiempaa pienemmän osuuden. Vaikka hoitamattomien lainojen lisääntymistä odotetaan, pankkien ja koko rahoitussektorin osakekurssit ovat pitäneet varsin hyvin pintansa Shanghain laskevilla markkinoilla.

Shanghain A-osakeindeksi ja rahoitussektorin indeksi

Lähde: CEIC

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
15 • 12.4.2012

Venäjä

Maaliskuun inflaatio ennätyshidasta. Vuosi-inflaatio oli maaliskuussa 3,7 %, kun se viime vuoden lopussa oli 6,1 % ja viime vuoden maaliskuussa 9,5 %. Inflaatio on hidastunut melko tasaisesti koko 2000-luvun ajan 1990-luvun huipputasosta, kun talous on normalisoitunut ja sen rakenteet ja raha- ja finanssipolitiikan välineet ovat kehittyneet.

Hintojen nousun hidastuminen nykyiselle matalalle tasolle on kuitenkin väliaikaista, sillä se johtuu useiden säänneltyjen hintojen noston lykkäämisestä kesään. Inflaatioon voimakkaasti vaikuttavia kunnallispalveluiden hintoja nostetaan tänä vuonna vasta heinäkuussa, kun niitä on tavallisesti korotettu vuoden alussa. Alkoholin valmisteveron nosto jaettiin tänä vuonna kahteen osaan: veroa nostettiin vuoden alussa 10 % ja heinäkuun alussa vero nousee vielä 20 %.

Joidenkin muiden hintojen nousua on rajoitettu alkuvuonna epävirallisesti. Jalostamot sopivat hallituksen kanssa vuoden alussa pitäytyvänsä bensiinin tukkuhintojen nostosta maaliskuuhun asti. Myös sähköntuottajat sopivat sähkön tukkuhintojen nousun rajoittamisesta. Sopimuksen seurauksena bensiinin vähittäishinta oli maaliskuussa joulukuun tasolla. Maaliskuun alussa järjestettyjen presidentinvaalien jälkeen tuottajat ovat alkaneet vähitellen nostaa tukkuhintoja, ja vähittäismyynnissäkin bensiinin odotetaan pian kallistuvan.

Hallituksen virallisena tavoitteena on 5–6 prosentin inflaatio kuluvan vuoden lopussa. Keskuspankin pääjohtajan Sergei Ignatjevin mukaan tavoitteen saavuttaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa kesällä tapahtuvien hinnankorotusten vuoksi. Useat asiantuntijat ennustavat inflaatiovauhdin olevan vuoden lopussa yli 6 %.

Pääomavirta Venäjältä on jatkunut voimakkaana. Yksityiseltä sektorilta ulkomaille suuntautuva pääomavirta oli keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä nettomääräisesti noin 35 mrd. dollaria eli saman verran kuin viime vuoden viimeisellä neljänneksellä. Pääomien viennin jatkuminen näin voimakkaana ensimmäisellä neljänneksellä tuli viranomaisille epämieluisana yllätyksenä.

Viimeisen puolen vuoden aikana ulos virranneen pääoman määrä vastaa noin 8 prosenttia ajankohdan BKT:stä; viimeksi kuluneen vuoden ajalta pääomanvienti oli 96 mrd. dollaria ja osuus BKT:stä 5 %. Tätä merkittävästi enemmän Venäjältä on virrannut pääomaa vain vuoden 1998 kotimaisen talouskriisin ja vuoden 2009 taantuman aikaan.

Merkittävän osan pääoman viennistä muodostavat verojen välttämiseksi tehdyt keinotekoiset vienti- ja tuontikaupat. Tällainen harmaan pääoman vienti on jatkunut mittavana – viimeksi kuluneen vuoden nettopääomavirrasta Venäjältä yli 45 mrd. dollaria eli 45 % on johtunut eri tavoin tapahtuvasta harmaasta pääomaviennistä.

Ulkomaisia suoria sijoituksia tuli Venäjälle vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vähemmän kuin vuotta aiemmin, kun taas suorien sijoitusten virta Venäjältä ulkomaille jatkui ennallaan (luvut eivät sisällä pankkisektoria, jonka tietoja keskuspankki tilastoi erikseen). Parin viime vuoden aikana suoria sijoituksia Venäjältä ulkomaille on tehty huomattavasti enemmän kuin suoria sijoituksia ulkomailta Venäjälle. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Venäjältä tehtiin suoria sijoituksia noin 70 mrd. dollaria ja Venäjälle sijoitettiin 44 mrd. dollaria. Lisäksi ulkomailta aiemmin tulleita portfoliosijoituksia on viety pois maasta. Venäläiset yritykset ovat jatkaneet luotonottoa ulkomailta kohtalaisessa määrin (27 mrd. dollaria viimeksi kuluneen vuoden aikana).

Pääoman virtaus ulos pankkisektorilta on myös ollut merkittävää; nettomääräisesti pankit veivät pääomia viimeksi kuluneen vuoden aikana 33 mrd. dollaria, ja vienti kasvoi edelleen vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Toisaalta pääomanvienniksi kirjautuu myös käytännössä kotimaisia transaktioita kuten ulkomaille rekisteröityjen venäläisten suuryritysten venäläisiltä pankeilta ottamat lainat.

Vaihtotase ja yksityisen sektorin nettopääomavirta Venäjälle, % BKT:stä, neljän viimeisen vuosineljänneksen keskiarvo

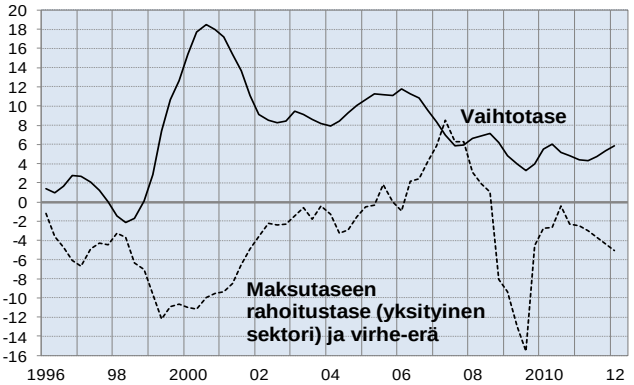

Lähde: Venäjän keskuspankki, Rosstat

Venäjä on ollut pääomien nettoviejä suurimman osan 2000-luvusta. Perussyynä on arvioiden mukaan se, että maan talous ei pysty investointien muodossa ottamaan vastaan kaikkia niitä varoja, jotka viennillä ansaitaan. Tämä johtuu mm. talouden rakenteellisista ongelmista, infrastruktuurin puutteista ja investointi-ilmapiirin heikkoudesta. Venäläiset yritykset siirtävät pääomia mieluummin ulkomaille esim. paremman omaisuudensuojan ja investointien pienempien riskien vuoksi. Erityisesti venäläisten yritysten ja kotitalouksien ulkomaiset kiinteistökaupat ovat lisääntyneet viime aikoina.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
15 • 12.4.2012

Kiina

Inflaatio kiihtyi maaliskuussa – rahapolitiikkaa kevennetty varovaisesti. Tilastoviraston mukaan kuluttajahinnat olivat maaliskuussa 3,6 % vuotta aiempaa korkeammalla. Vaikka inflaatio hieman kiihtyi helmikuulta, hintojen nousuvauhti on selvästi hidastunut viime vuodesta – vielä syyskuussa inflaatio oli yli 6 %. Valtaosa inflaatiosta on peräisin ruoan hintojen noususta, kun taas muiden hyödykkeiden hinnat ovat nousseet maltillisesti. Kiina on ilmoittanut kuluvan vuoden inflaatiotavoitteeksi 4 %, jonka yleisesti arvioidaan olevan saavutettavissa. Tuottajahinnoista ei muodostu painetta kuluttajahintoihin, sillä tuottajahinnat olivat maaliskuussa vuotta aiempaa alhaisempia.

Kun inflaatio on hidastunut selvästi viime vuoden korkeahkoista luvuista, kansankongressin kokouksen yhteydessä maaliskuussa Kiina ilmoitti talouspolitiikan painopisteen siirtyvän kuluvana vuonna inflaation hillinnästä talouskasvun tukemiseen. Talouskasvua tukeakseen Kiina on löysännyt rahapolitiikkaa keventämällä liikepankeille annettuja lainanantoa koskevia suoria määräyksiä ja laskemalla sekä joulu- että helmikuussa kaikkien liikepankkien varantovelvoitteita puolella prosenttiyksiköllä. Lisäksi keskuspankki ilmoitti maaliskuussa alentavansa yli viidensadan maataloussektorin rahoitukseen keskittyneen pankkikonttorin varantovelvoitetta.

Kiinan keskuspankki ei ole muuttanut viitekorkoja viime vuoden heinäkuun jälkeen. Keskustelua on kuitenkin käyty paitsi viitekorkojen laskemisesta myös korkosääntelyn purkamisesta. Nykyään keskuspankki määrää pankkien talletuskoroille ylärajan ja lainakoroille alarajan, mikä takaa liikepankeille vähimmäistuottomarginaalin. Pankkien kilpailua rajoittava korkosääntely ei ole yleistä muissa maissa, kuten eivät ole myöskään pankkikonttorikohtaiset varantovaatimukset. Kiinassakin tällainen rahapolitiikan yksityiskohtainen ohjaus näyttää entistä vaikeammalta markkinauudistusten edetessä.

Inflaatio ja rahapolitiikan välineitä, %

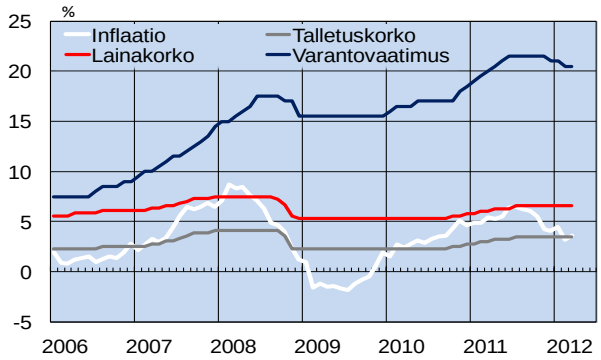

Lähteet: Kiinan tilastovirasto ja keskuspankki

Yhdysvallat on noussut EU:n rinnalle Kiinan tärkeimmäksi vientimarkkinaksi. Kiinan ulkomaankaupan kehitys vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ei anna aihetta erityiseen huoleen. Vaikka kiinalaisen uudenvuoden vuoksi tammi-maaliskuun kauppavirroissa oli suuria heilahteluja, koko neljänneksen kuva on tasapainoinen. Viennin ja tuonnin arvo kasvoi 7–8 % viime vuoden tammi-maaliskuusta ja kauppatase oli viime vuoden alun tapaan lähestulkoon tasapainossa.

Raaka-aineiden ja energian tuonnin kasvu Kiinaan on alkuvuonna jatkunut vahvana. Vaikka teräksen tuonti jäi lähes viidenneksen viime vuoden tammi-maaliskuuta pienemmäksi, rautamalmin tuontimäärä oli kuutisen prosenttia vuoden takaista suurempi. Kuparia tuotiin 50 % ja alumiinia lähes 40 % enemmän kuin vuosi sitten. Raakaöljyn tuontimäärä kasvoi 11 %. Kone- ja laitetuonti sen sijaan oli arvoltaan samalla tasolla kuin tammi-maaliskuussa 2011, mikä viittaa investointikysynnän kasvun hidastumiseen.

Kiinan vienti kuvastaa hyvin maailmantalouden epätahtista kehitystä. Vienti Yhdysvaltoihin ja Japaniin on alkuvuonna kasvanut toistakymmentä prosenttia, mutta Euroopan markkinoilla on vaikeampaa. Vienti Saksaan ja Ranskaan oli suunnilleen viime vuoden tasolla, kun taas Italianviennin arvo on laskenut miltei kolmanneksen ja myös vienti Espanjaan on laskussa. Eurooppa ja Yhdysvallat ovat yli 17 prosentin osuudellaan tasavahvasti Kiinan tärkeimmät vientimarkkinat. Japani on kolmanneksi suurin vientimarkkina yli 8 prosentin osuudella.

Maaliskuun lopussa Kiinan 12 kuukauden kauppataseen ylijäämä oli noin 160 miljardia dollaria. Yhdysvaltojen kanssa käytävässä kaupassa ylijäämää on kertynyt 210 miljardia dollaria ja ylijäämä näyttää olevan kasvussa, mikä enteilee kauppapoliittisten kiistojen jatkumista Yhdysvaltojen presidentinvaalien alla. EU-kaupassa Kiinan ylijäämä on hieman laskenut 140 miljardin dollarin tienoille.

Kiinan kauppatase suurimpien kauppakumppaneiden kanssa, 12 kk:n liukuva summa, mrd. USD

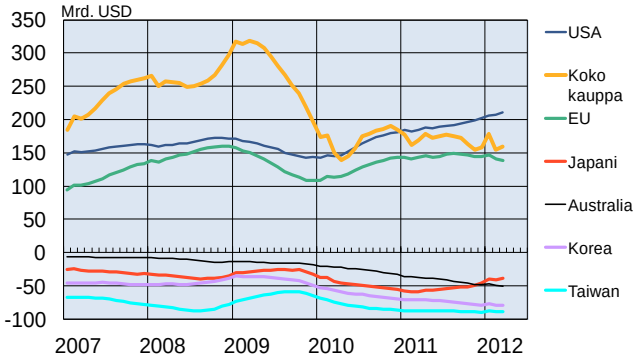

Lähde: Macrobond

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
16 • 19.4.2012

Venäjä

Keskuspankki täydentää rahapoliittisia välineitään. Keskuspankki otti huhtikuussa käyttöön viikon pituisen uuden talletusinstrumentin ja muutti samalla joidenkin markkinaoperaatioiden järjestämiskäytäntöä. Tehdyillä muutoksilla pankki pyrkii parantamaan korkopolitiikan tehokkuutta ja kaventamaan otto- ja antolainauskorkojen välistä eroa ja siten vähentämään markkinakorkojen heilahtelua. Venäjän keskuspankin korkopolitiikka ei vielä ole yhtä tehokasta kuin kehittyneillä markkinoilla, ja keskuspankin ja maan hallituksen päämäärä siirtyä vähitellen ruplan kurssin ohjaamisesta inflaatiotavoitteeseen edellyttää rahapolitiikan välineiden kehittämistä.

Keskuspankin näkemyksen mukaan rahamarkkinoiden likviditeettitilanne on kiristymässä pysyvästi 2000-luvun runsaan likviditeetin ajasta. Pankkien rahoituksen helpottamiseksi keskuspankki on pidentänyt joidenkin lainainstrumenttiensa maturiteettia ja laajentanut niiden saatavuutta mm. lieventämällä vakuuksia koskevia vaatimuksia.

Keskuspankki ei muuttanut huhtikuun alun kokouksessaan korkoja. Rahamarkkinoiden keskeisin korko eli yhden päivän repoluoton korko pysyi 5,25 prosentissa. Keskuspankki odottaa pääjohtaja Sergei Ignatjevin mukaan korkotason laskevan jonkin verran lähitulevaisuudessa.

Helmikuussa pankkien yrityksille myöntämien alle vuoden pituisten ruplamääräisten lainojen keskikorko oli 8,9 % ja kotitalouksien alle vuoden pituisten talletusten keskikorko 5,3 %. Pankkien välisten markkinoiden yhden päivän MIACR-korko (Moscow Interbank Actual Credit Rate) on alkuvuonna ollut viiden prosentin tietämillä.

Pankkien välisten markkinoiden yhden päivän pituisten lainojen korko (MIACR), %/v

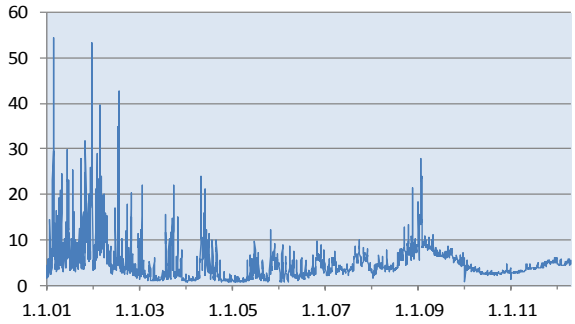

Lähde: Venäjän keskuspankki

Hallitus tavoittelee paluuta kireämpään budjettipolitiikkaan. Presidentin talouspoliittinen neuvonantaja Arkadi Dvorkovitsh ilmoitti, että kuluvan vuoden alussa on tehty periaatepäätös federaatiobudjetin menojen rajoittamisesta niin, että öljystä ja kaasusta saatavia verotuloja ei käytetä kokonaan menojen rahoittamiseen, vaan osa tuloista siirretään vararahastoihin. Kyseessä on paluu samantyyppiseen käytäntöön kuin mikä oli voimassa ennen vuosien 2008–2009 taloustaantumaa. Vuodesta 2003 lähtien Venäjä alkoi kerätä budjetin ulkopuolista vararahastoa siten, että vain osa öljystä saatavista verotuloista käytettiin budjettimenojen rahoittamiseen ja osa siirrettiin vararahastoihin. Rahastojen kartuttaminen keskeytettiin vuonna 2008, kun öljyn hinta maailmanmarkkinoilla romahti ja talous joutui taantumaan. Reservirahastoon kertyneillä varoilla rahoitettiin vuosina 2009 ja 2010 federaatiobudjetin alijäämiä.

Useat öljyntuottajamaat keräävät öljytuloistaan budjetin ulkopuolisia rahastoja. Myös Venäjän johdossa ollaan sitä mieltä, että rahastoja on syytä alkaa jälleen säännönmukaisesti kartuttaa. Finanssiministeriö julkisti huhtikuussa presidentti Dmitri Medvedevin pyynnöstä laaditun ehdotuksen rahaston uusiksi kartuttamisperiaatteiksi. Ehdotuksen mukaan rahastoihin siirretään öljyn, öljytuotteiden ja maakaasun tuotanto- ja vientiverotuloja siltä osin kuin öljyn hinta on korkeampi kuin maailmanmarkkinoiden viimeisten kymmenen vuoden keskihinta. Jos hinta on tätä alempi, ei rahastoa kartuteta. Periaate merkitsisi budjettipolitiikan kiristämistä nykyisestä, vaikkakin politiikka pysyisi paljon kevyempänä kuin ennen taantumaa, jolloin rahastoitiin nyt ehdotettua paljon suurempi osa öljyverotuloista.

Urals-öljyn viimeisten 10 vuoden keskihinta on 61 dollaria tynnyriltä. Jos periaatetta alettaisiin soveltaa ensi vuoden budjetista lähtien, merkitsisi se menojen leikkausta lähes puoleen tämänvuotisesta. Siksi finanssiministeriö ehdottaa, että seuraavien kolmen vuoden aikana vararahastoihin siirretään pienempi osa tuloista (esim. ensi vuonna rahastoihin siirrettäisiin verotulot öljyn hinnan 102 dollaria ylittävältä osalta). Vuodesta 2016 lähtien alettaisiin käyttää 10 vuoden keskiarvoa.

Hallitus ei ole yksimielinen rahastojen kartuttamisperiaatteista ja oletettavaa on, että niistä tullaan keskustelemaan vielä pitkään.

Venäjällä oli maaliskuun lopussa vararahastoissa yhteensä 152 mrd. dollaria. Summasta 62 mrd. dollaria oli tulevien vuosien budjettivajeiden rahoittamiseen tarkoitetussa reservirahastossa ja 90 mrd. dollaria mm. eläkejärjestelmän reformiin tarkoitetussa kansallisen hyvinvoinnin rahastossa.

Urals-öljyn hinta (vasen akseli) ja vararahastot (oikea akseli)

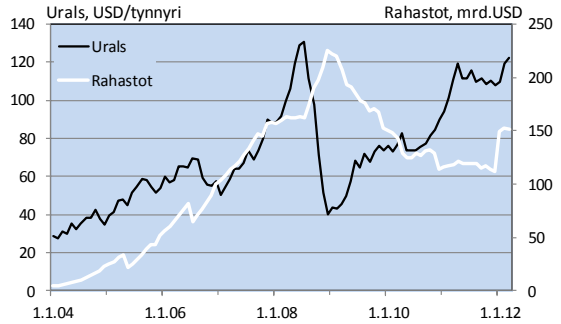

Lähde: Venäjän finanssiministeriö ja Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
16 • 19.4.2012

Kiina

Kiinan talouskasvu hidastui odotetusti. Kiinan tilastoviraston mukaan BKT:n kasvu oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä reaalisesti 8,1 % vuotta aiemmasta ja 1,8 % edellisestä neljänneksestä. Kasvu hidastui viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä, jolloin vuosikasvu oli 8,9 % ja neljännesvuosikasvu 1,9 %. Toteutunut talouskasvu on ennusteiden mukaista, sillä esimerkiksi BOFIT odottaa talouden kasvavan kuluvana vuonna 8 % ja useimmat muut ennustelaitokset 8–9 %. Tästä huolimatta markkinoilla odoteltiin Kiinan julkistavan hieman suurempia kasvulukuja.

Kiinan BKT:n kehitys, %-muutos edellisestä neljänneksestä, kausitasoitettu

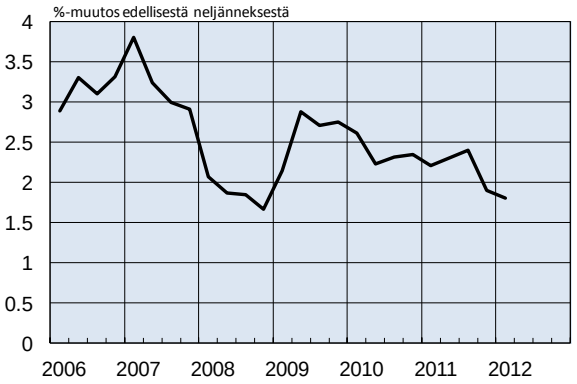

Lähteet: BOFIT (vuosien 2006–2010 arviot) ja Kiinan tilastovirasto (vuodet 2011 ja 2012)

BKT:n ohella muissakaan julkistetuissa talousluvuissa ei ollut juuri yllätyksiä. Viitteitä talouden rakenteen muutoksesta investointivetoisesta kasvusta kulutusvetoiseen kasvuun ei vieläkään ole havaittavissa. Kotimaista kulutuskysyntää heijastelevan vähittäiskaupan kasvu on ollut tasaisen vakaata kuukaudesta toiseen. Vaikka investointien kasvu on hidastunut, kiinteät investoinnit lisääntyivät vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edelleen vähittäiskaupan myyntiä nopeammin.

Rakentamisen hidastuminen jatkui ensimmäisellä neljänneksellä, kun viime- ja edellisvuoden aikana käynnistetyt toimet sektorin ylikuumenemisen hillitsemiseksi purevat. Uusien ja vanhojen asuinhuoneistojen hinnat laskivat lähes kaikkialla Kiinassa, asuinrakennushankkeita aloitettiin vähemmän kuin vuosi sitten, asuntoja ja liikehuoneistoja myytiin vähemmän ja maankäyttöoikeuksien kauppa supistui. Lisäksi myynnissä olevien liike- ja asuinhuoneistojen määrä kasvoi. Seurauksena kiinteistösektorin luottamus on laskenut historiansa lähes alimpiin lukemiin. Rakentajat odottavat hintojen alenevan edelleen tuntuvasti ja ensimmäisiä pieniä rakentajia on jo mennyt konkurssiin. Heikosta tilanteesta huolimatta tunnelma sektorilla on varsin rauhallinen.

Kiinan keskuspankki levensi juanin valuuttaputkea dollariin nähden prosenttiin aiemmasta puolesta prosentista. Muutos astui voimaan kuluvan viikon maanantaina. Muutoksen myötä juanin päivän sisäiset kurssivaihtelut voivat jonkin verran kasvaa, mutta vaikutus jäänee kuitenkin melko pieneksi suuren yleisön kannalta. Muutosta on pidetty periaatteellisesti tärkeänä askeleena kohti juanin vapaampaa vaihdettavuutta, johon pyritään suunnitelmien mukaan asteittain vuoteen 2015 mennessä.

Juanin kurssikehityksessä dollariin nähden on tapahtunut merkittävä muutos kuluvan vuoden aikana. Puolitoista vuotta jatkunut vahvistumisvaihe dollariin nähden näyttää päättyneen, sillä sekä juanin virallinen dollarikurssi Shanghaissa että Hongkongin off-shore kurssi ovat pysyneet koko alkuvuoden ajan vakaana 6,3:n juanin tuntumassa. Myös juanin vahvistumisodotukset näyttävät laantuneen valuuttamarkkinoilla, sillä odotuksia heijastelevat futuurikurssit ovat asettuneet lähelle nykyistä kurssitasoa.

Lehtitietojen perusteella keskuspankin kanta näyttäisi olevan, että juanin nykyinen dollarikurssi on lähellä tasapainoa. Yhtenä perusteluna on käytetty kauppatasetta, joka oli ensimmäisen neljänneksen aikana likimain tasapainossa. Kiinalle on kuitenkin tyypillistä, että kauppatase on heikoimmillaan nimenomaan ensimmäisen neljänneksen aikana. Myös valuuttavarannon kasvu on hidastunut, mutta varannon muutos viittaa kuitenkin siihen, että Kiinan keskuspankki on ostanut tammi-maaliskuussa valuuttaa markkinoilta ja estänyt juania vahvistumasta. Mikäli kauppataseen ylijäämä kääntyy kuluvalla neljänneksellä edellisvuosien tapaan jälleen nopeaan nousuun ja valuuttavarannon kasvu jälleen kiihtyy, nousee myös keskustelu juanin kurssitasosta uudelleen esiin.

Juanin kurssi dollariin nähden Shanghaissa ja Hongkongissa

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
17 • 26.4.2012

Venäjä

Kysynnän kehitys vaisua vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Kausitasoitettu vähittäiskaupan myynnin määrä pysyi maaliskuussa melko ennallaan. Koko ensimmäisellä neljänneksellä vähittäiskauppaa oli saman verran kuin vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä ja yli 7 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kotitalouksien reaalitulojen kasvu oli ensimmäisellä neljänneksellä pysähdyksissä. Investoinnit vähenivät maaliskuussa ja koko ensineljänneksellä huomattavasti mm. rakentamisen heikon kehityksen vuoksi. Vuoden takaiseen verrattuna investointeja tehtiin yli 5 % enemmän. Öljyn ja kaasun vientitietojen valossa koko viennin määrä kehittyi heikosti ensimmäisellä neljänneksellä (vuonna 2011 vienti kasvoi alle puoli prosenttia).

Kysynnän heikko kehitys on alkanut vaikuttaa tarjontaan, eräiden arvioiden mukaan siksi, että taantuman jälkeen käynnistynyt varastojen voimakas kasvu on laantunut. Kausitasoitettu BKT supistui talousministeriön arvion mukaan maaliskuussa ja kasvoi hitaasti ensimmäisellä neljänneksellä. Teollisuustuotanto notkahti maaliskuussa selvästi, joskin koko ensineljänneksen osalta kasvu muodostui hyväksi. Vuotta aiemmasta BKT ja teollisuustuotanto kasvoivat 4 %. Kausitasoitetun tuonnin kasvu pysähtyi helmimaaliskuussa. Vuoden alussa tuonti kuitenkin lisääntyi niin voimakkaasti, että tuonnin arvon pysyminen loppuvuoden ajan samana kuin ensimmäisellä neljänneksellä merkitsisi sen kasvua koko tämän vuoden osalta noin 15 prosentilla.

Useimmissa keskeisissä ennusteissa BKT:n tämän vuoden kasvua on tarkistettu muutaman kuukauden takaisista ennusteista hieman ylöspäin lähinnä korotetun öljynhintaoletuksen johdosta. Ennusteissa BKT:n arvioidaan kasvavan 3,5–4,0 %. Talousministeriön tuore ennuste on 3,4 %.

Venäjän talouden kausitasoitettuja kysyntä- ja tarjontaindikaattoreita (volyymeja, jollei toisin mainittu), 2006=100

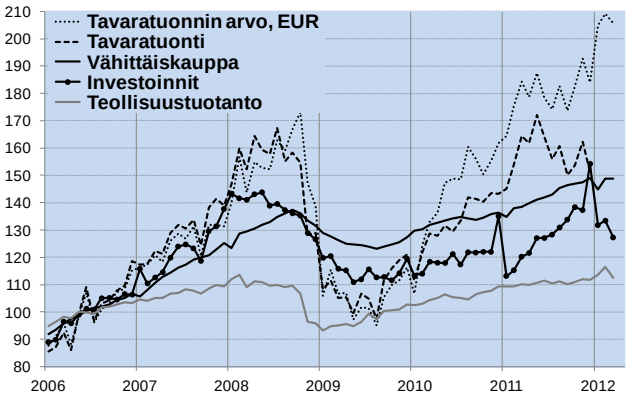

Lähteet: Rosstat, Venäjän keskuspankki, BOFIT; viennin ja tuonnin volyymi: Maailmanpankki

Venäläisten kulutuskysyntä heijastuu Suomeen. Venäläisten turistien Suomessa tekemien verovapaiden ostosten arvo kasvoi tammi-maaliskuussa 30 % vuotta aiemmasta. Venäläisten yöpymiset suomalaisissa majoitusliikkeissä taas lisääntyivät tammi-helmikuussa viidenneksellä vuotta aiemmasta.

Suomeen tulee selvästi eniten ulkomaisia matkailijoita Venäjältä, ja venäläisten turistien merkitys Suomen palvelusektorille kasvaa vuosi vuodelta. Viime vuonna venäläisten osuus kaikista yöpymisistä suomalaisissa majoitusliikkeissä oli jo yli 6 % ja suomalaisten vähittäiskauppojen liikevaihdosta runsas 1 % tuli venäläisten matkailijoiden ostoksista. Vuonna 2010 venäläiset matkailijat toivat tavaroiden ja palvelujen ostoina Suomeen yhteensä 650 miljoonaa euroa.

Venäläisten matkailijoiden merkitys on keskimääräistä huomattavasti suurempi tietyillä alueilla ja toimialoilla. Tammikuussa merkitys korostuu entisestään, kun venäläiset viettävät uudenvuoden lomiaan. Alueellisesti tarkasteltuna venäläiset matkailijat ovat selvästi tärkeimpiä Etelä-Karjalassa. Vuonna 2011 venäläisten osuus yöpymisistä alueen majoitusliikkeissä oli 40 % ja tammikuussa osuus nousi jopa kahteen kolmannekseen. Esimerkiksi Lappeenrannassa venäläisten matkailijoiden verovapaiden ostosten osuus vähittäiskaupan myynnistä oli vuonna 2010 jo yli 7 %. Otettaessa huomioon myös muut kuin verovapaat ostokset, osuus nousee vielä selvästi suuremmaksi.

Toimialoista venäläiset matkailijat ovat tärkeimpiä vaatekaupoille sekä kulta- ja kelloliikkeille, joiden liikevaihdosta 4 % tuli venäläisten verovapaista ostoksista vuonna 2010.

Tulotason nousu Venäjällä, mistä ennusteet ovat varsin yksimielisiä, lisännee matkailua myös jatkossa. Viimeisen vuosikymmenen aikana venäläisten ulkomaanmatkojen määrä on lähes kolminkertaistunut, mutta silti 70 % venäläisistä – lähes 100 miljoonaa ihmistä – ei ole ikinä matkustanut entisen Neuvostoliiton maiden ulkopuolelle Levada-keskuksen maaliskuussa tekemän kyselytutkimuksen mukaan. Alle viidenneksellä venäläisistä on ulkomaanpassi.

Suomi oli vuonna 2010 venäläisten suosituin matkakohde ennen viisumivapaita Turkkia ja Egyptiä. Tämä johtuu erityisesti Suomeen tehtävien lyhyiden ostosmatkojen suuresta määrästä.

Venäläiset kotitaloudet käyttävät matkailuun ja vapaa-aikaan liittyviin palveluihin keskimäärin 3-4 % kulutusmenoistaan, mikä vuonna 2011 merkitsi noin 150–200 euroa henkilöä kohti vuodessa. Tulotasoiltaan korkeammissa Pietarissa ja Moskovassa summa nousi 200–250 ja 300–400 euroon. Lähes kolmannes venäläisistä pitää eksoottisille saarille matkailua ja 14 % meriristeilyjä ylellisen elämän merkkeinä Romir-konsulttiyhtiön hiljattain tekemän kyselyn mukaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
17 • 26.4.2012

Kiina

Kiina jatkaa talouskasvuvertailun kärkimaiden joukossa kuluvana ja ensi vuonna. Arvio perustuu tuoreeseen IMF:n maailmantalouden katsaukseen, jonka mukaan Kiinan lähiajan talouskasvu asettuu 8–9 prosentin haarukkaan. Tätä vauhdikkaampaa talouskasvua odotetaan lähinnä eräissä sodasta toipuvissa Afrikan ja Lähi-idän maissa sekä Mongoliassa, jonka kasvu nojaa vahvasti elinvoimaiseen kaivosteollisuuteen. Talousnäkymät ovat Kiinan lisäksi melko valoisat myös muissa suurissa siirtymätalouksissa Intiassa, Venäjällä ja Brasiliassa. Länsimaiden, erityisesti velkakriisistä kärsivän Euroopan, talouskasvun odotetaan sen sijaan jäävän vaisuksi. IMF:n mukaan ennustekuvan suurimmat riskit liittyvät edelleen valtioiden velkakriisin mahdolliseen kärjistymiseen Euroopassa.

BKT:n kasvu ja IMF:n ennuste BRIC-maille, %

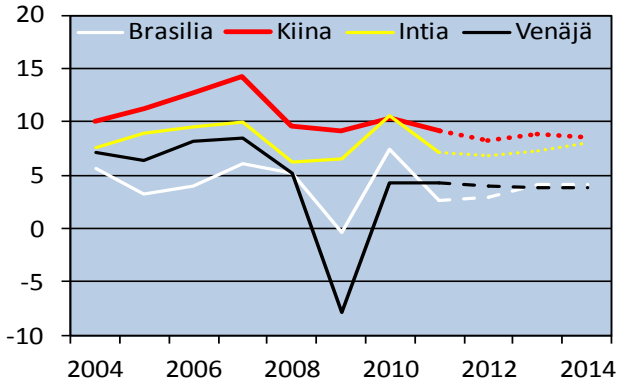

Lähde: IMF

Muiden keskeisten ennustelaitosten tavoin IMF povaa Kiinalle 'pehmeää laskua' nopean käänteen sijaan. Kiinan, kuten usean muuan kehittyvän talouden, uhkakuvana ollut talouden ylikuumenemista on saatu hillittyä aktiivisella talouspolitiikalla. Tästä selkeänä merkkinä on ollut asuntojen hintojen lasku talven kuluessa Kiinan suurissa kaupungeissa. Lähiajan ennusteiden yhtenä haasteena on varastotilanteen arviointi, josta Kiinan tilastoviranomaiset tiedottavat kitsaasti. Kiinalla on merkittäviä raaka-ainevarantoja esim. energiatuotteissa, metalleissa ja elintarvikkeissa. Varastojen muutokset näkyvät suoraan tuontiluvuissa ja voivat tätä kautta heiluttaa BKT:n kasvua. Kiinan varastotilanne heijastuu myös raaka-aineiden hintoihin maailmanmarkkinoilla.

Yksi viime vuosien suurista yllätyksistä Kiinan taloudessa on IMF:n mukaan ollut vaihtotaseen ylijäämän nopea sulaminen. Kiinan vaihtotaseen ylijäämä oli viime vuonna enää 2,8 % BKT:stä, kun se vuonna 2007 oli vielä yli kymmenen prosentin tasolla. Tähän löytyy monta syytä, kuten kiinalaisten tuotteiden kysynnän heikkeneminen laman kanssa painiskelevissa länsimaissa. Kiinan oman investointikysynnän voimakas kasvu, tuotantokustannusten nousu Kiinassa, sekä juanin vahvistuminen dollariin nähden ovat nekin vaikuttaneet vaihtotaseeseen tasapainottavasti. IMF arvioi, että vaihtotaseen ylijäämä kääntyy maltilliseen kasvuun kuluvan vuoden aikana.

Tulojen vahva nousu jatkui ensimmäisellä neljänneksellä. Kiinan tilastoviranomaisten mukaan tulojen nousu jatkui vahvana vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Kotitalouksien keskimääräinen tulo oli kaupungeissa 2 460 juania (n. 300 euroa) kuukaudessa ja maaseudulla 850 juania (n. 100 euroa). Tulot nousivat reaalisesti yli 10 % vuotta aiemmasta. Kaupungeissa noin kaksi kolmasosaa tuloista koostuu palkoista ja hieman yli 20 % tulonsiirroista. Maaseudulla puolestaan yli puolet tuloista tulee maataloudesta ja kolmannes on palkkatuloja. Kaupunkilaisten odotukset tulojen noususta tulevaisuudessa ovat kyselytutkimusten mukaan edelleen suhteellisen vahvat.

Kiinassa pieni- ja keskituloisten verotus on alhainen. Suuri osa palkansaajista ei joudu maksamaan veroja lainkaan, sillä vuoden 2011 syyskuusta lähtien alle 3 500 juanin kuukausipalkan on saanut tienata verottomasti. 3 500–5 000 juanin palkasta menee veroa 3 %, ja veroaste nousee tämän jälkeen portaittain niin, että korkeimmillaan tulovero voi olla 45 % (kuukausipalkka yli 83 500 juania). Maataloudesta saatujen tulojen verotus lopetettiin vuonna 2006.

Tulojen nopean nousun myötä Kiina on vastannut lähes yksin maailman köyhyyden vähenemisestä. Maailmanpankin tuoreen arvion mukaan alle köyhyysrajan (tulot alle 1,25 USD per päivä) olevien määrä Kiinassa supistui jo 172 miljoonaan ihmiseen vuonna 2008, kun vielä vuonna 1981 alle köyhyysrajan olevia ihmisiä oli 832 miljoonasta. Koko maailmassa köyhyysrajan yläpuolelle nousseiden ihmisten lukumäärä samalla ajanjaksolla on lähes täsmälleen sama kuin Kiinassa. Vaikka kaikkein köyhimpien absoluuttinen määrä ei muualla maailmassa ole vähentynyt, väestön kasvun myötä monissa maissa köyhien suhteellinen osuus väestöstä on pienentynyt. Köyhyyden vähenemisestä huolimatta tulojen nousu on ollut Kiinassa epätasaista ja tuloerot ovat kasvaneet vuodesta toiseen.

Tulojen nopea nousu Kiinassa vauhdittaa talouden rakennemuutosta, kun ostovoiman kasvaessa kulutus lisääntyy vääjäämättä. Toisaalta työvoimakustannusten nopea nousu myös vähentää vientiteollisuuden hintakilpailuetua muihin maihin nähden, mikä on erityisen merkittävää työvoimaintensiivisillä aloilla kuten tekstiiliteollisuudessa. Tulojen nousun rinnalla juanin reaalinen vahvistuminen laskee ulkomailla tuotettujen hyödykkeiden hintoja ja nostaa näin osaltaan myös kiinalaisten ostovoimaa. Samalla vahvistuminen heikentää kiinalaistuotteiden hintakilpailukykyä muissa maissa tuotettuihin hyödykkeisiin nähden.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
18 • 3.5.2012

Venäjä

Venäjä toivottaa kiinalaiset sijoittajat tervetulleiksi Kaukoitään. Kiinan varapääministerin Li Keqianin viimeviikkoisen Moskovan-vierailun yhteyteen järjestetyssä talousfoorumissa ilmoitettiin 27 sopimuksen solmimisesta maiden yritysten välillä. Vaikka valtaosaa sopimuksista oli käytännössä jo valmisteltu pitkän aikaa ja ne vain juhlallisesti vahvistettiin foorumissa, kertoo sopimusten yhteisarvo – 15 mrd. dollaria – kuitenkin taloussuhteiden nopeasta kasvusta maiden välillä.

Venäjän valtiollinen sijoitusrahasto Russian Direct Investment Fund (RDIF) ja Kiinan valtion sijoitusrahasto China Investment Corporation (CIC) sopivat perustavansa heinäkuun loppuun mennessä yhteisen Venäjä-Kiina-sijoitusrahaston. Periaatesopimus rahaston muodostamisesta solmittiin viime vuoden syksyllä. RDIF ja CIC sijoittavat kumpikin uuteen rahastoon aluksi miljardi dollaria, minkä lisäksi muiden kiinalaisten investoijien odotetaan sijoittavan rahastoon vielä kaksi miljardia dollaria. Rahaston on tarkoitus tehdä 70 % sijoituksista Venäjälle ja muihin IVY-maihin. Loput sijoituksista tehdään kiinalaisiin yrityksiin, jotka toimivat yhteistyössä venäläisyritysten kanssa. Ensimmäiset rahaston investoinnit kohdistuvat koneenrakennukseen, maa- ja metsätalouteen sekä kuljetussektorille.

Venäläiset toivovat uuden investointirahaston tuovan jo kuluvan vuoden aikana satojen miljoonien dollareiden sijoitusvirran maahan.

Venäläisten virkamiesten mukaan Kiina pystyy tarjoamaan pitkäaikaista ja suhteellisen edullista rahoitusta sekä ainutlaatuista osaamista, kun taas venäläisellä osapuolella on tarjottavanaan suuria valtion tukemia investointikohteita erityisesti maan raaka-ainerikkaissa itäosissa. Varapääministeri Igor Shuvalov toivotti neuvotteluissaan Li Keqianin kanssa kiinalaiset tervetulleiksi osallistumaan Itä-Siperian ja Venäjän Kaukoidän kehittämiseen, jota varten Venäjälle ollaan parhaillaan muodostamassa erityistä valtion organisaatiota.

Energiasektorilla Venäjän ja Kiinan välinen yhteistyö ei ole edennyt kaikin osin toivotulla tavalla. Monta vuotta kestäneiden hintaneuvottelujen jälkeen Venäjän valtion öljy-yhtiö Rosneft alkoi viime vuonna toimittaa raakaöljyä Kiinaan. Kiinalainen osapuoli on kuitenkin pitänyt öljyn hintaa liian korkeana, minkä vuoksi Rosneft kertoi huhtikuussa alentaneensa hintaa. Asiaa tutkii nyt Venäjän pääsyyttäjänvirasto, jolle on tehty valitus hinnan alentamisesta ja siitä johtuvasta Rosneftin tulojen menetyksestä ja tappiosta Venäjän taloudelle.

Venäjä ja Kiina eivät ole vieläkään pystyneet päättämään jo vuosikausia valmisteilla olleesta kaasuputken rakentamisesta Venäjältä Altain kautta Kiinaan. Myös tämän päätöksen esteenä ovat hintaerimielisyydet.

Kiina on nopeasti kasvattanut merkitystään Venäjän kauppakumppanina. Viime vuonna se oli Venäjän toiseksi suurin vientimarkkina ja suurin tuonnin lähde.

Hallitus kiistelee Siperian ja Venäjän Kaukoidän kehittämistoimista. Venäjän talouden painopiste on siirtymässä yhä kauemmas Siperian itäosiin ja Venäjän Kaukoitään, jossa asukkaita on vähän ja luonnonvaroja runsaasti, mutta luonnonvarojen hyödyntäminen on kallista ja vaikeaa. Myös alueen geopoliittinen merkitys on korostumassa Aasian ja Tyynenmeren alueen taloudellisen painoarvon kasvaessa.

Venäjän nykyinen hätätilaministeri ja hallituksen vaihtumisen jälkeen Moskovan alueen kuvernööriksi siirtyvä Sergei Shoigu ehdotti tammikuussa pääministeri Vladimir Putinille erityisen valtion korporaation perustamista Siperian ja Venäjän Kaukoidän alueiden kehittämiseksi. Maaliskuussa talousministeriö esitteli pääministerin toimeksiannosta laatimansa lakiluonnoksen korporaatiosta. Korporaation tehtävänä olisi erityisesti infrastruktuurin rakentaminen alueen suurten investointiprojektien tarpeisiin, mutta se voisi osallistua myös muihin investointeihin.

Korporaation toiminnan rahoittamiseksi talousministeriö ehdottaa, että seuraavien 10 vuoden ajan korporaatiolle siirretään öljyverotuloista kootun kansallisen hyvinvointirahaston varojen sijoittamisesta saadut tuotot, jotka esim. viime vuonna olivat 48 mrd. ruplaa (1,2 mrd. euroa). Lisäksi korporaation omistukseen esitetään siirrettäväksi useiden valtionyritysten osakkeita. Korporaatiolle ehdotetaan myös tuntuvia verohelpotuksia, ja se saisi oikeuden myöntää luonnonvarojen käyttölisenssejä ilman lainsäädännössä määrättyä kilpailutusta.

Valtion korporaatiot ovat Venäjän talouden erityispiirre. Niitä on tällä hetkellä 7 ja ne toimivat suoraan presidentin alaisuudessa ilman tavanomaista valvontaa hoitaen erityistehtäviä tai toimien tärkeäksi katsotuilla aloilla. Useat tahot, mm. valtiontalouden tarkastusvirasto, ovat jo pitkään arvostelleet valtion korporaatioita niiden tehottomuuden ja toiminnan läpinäkymättömyyden vuoksi. Finanssiministeriö ja aiemmin myös talousministeriö ovat vaatineet korporaatioiden muuttamista esim. osakeyhtiöiksi, jolloin niiden olisi noudatettava osakeyhtiölakia ja niiden toiminta muuttuisi avoimemmaksi.

Huhtikuun lopussa finanssiministeri Anton Siluanov lähetti projektista vastaavalle varapääministerille Igor Shuvaloville kirjeen, jossa vastustettiin voimakkaasti valtionyhtiön muodostamista Siperiaa ja Kaukoitää kehittämään. Tällä viikolla varapääministeri Shuvalov ilmoitti, että vaihtoehtona talousministeriön ehdottamalle korporaatiolle voisi olla kevyempi organisaatio, valtion kehityspankin VEBin alainen kehitysrahasto. Kuluvan vuoden alussa VEBin puitteissa aloitti toimintansa Baikalin alueen ja Venäjän Kaukoidän kehitysrahasto, jota laajentamalla voitaisiin aluetta kehittää ilman uuden suurorganisaation luomista.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
18 • 3.5.2012

Kiina

Suorat sijoitukset Kiinaan edelleen laskussa. Kiinaan virtasi tammi-maaliskuussa suoria sijoituksia yli 29 miljardin dollarin arvosta, mikä on noin 3 % vähemmän kuin vuosi sitten. Sijoitusten määrä suhteessa vuotta aikaisempaan on ollut laskussa jo marraskuusta.

Yhtenä syynä suorien sijoitusten määrän laskuun on kysynnän kasvun hidastuminen länsimaissa, sillä huomattava osa sijoituksista on kohdistunut pelkästään vientiin suuntautuvaan kokoonpanotuotantoon. Vaikka Kiinan tulotason nousu ja kotimarkkinoiden kasvu vetävät suoria sijoituksia jatkossakin, käsillä oleva sijoitusten väheneminen voi suhdannetilanteen lisäksi viitata siirtymäkauteen, jossa puhtaasti mataliin työvoimakustannuksiin pohjaava tuotanto on siirtymässä Kiinaa halvempiin maihin.

Hongkong kattoi ensimmäisellä neljänneksellä lähes 65 % Kiinaan suuntautuvista suorista sijoituksista ja Aasian ylivertaista roolia korostavat vielä Japanista, Taiwanilta ja Singaporesta tulleet sijoitukset. EU:sta tulleiden suorien sijoitusten osuus on painunut alle 5 prosenttiin ja Yhdysvaltojen osuus oli noin 3 %. Kuten Hongkongin suuresta roolista voi päätellä, yritykset voivat nykymaailmassa ohjailla sijoitusvirtoja itselleen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, joten tilastoihin kannattaa suhtautua varauksin.

Kiinalaisyritysten suorat sijoitukset ulkomaille lähes kaksinkertaistuivat 17 miljardiin dollariin tammi-maaliskuussa. Luvusta puuttuvat sijoitukset rahoitussektorilta. Tarkemmat tilastotiedot kiinalaisyritysten alkuvuonna ulkomaille tekemistä investoinneista julkaistaan myöhemmin.

Kiinan lentoliikenne kasvaa nopeasti. Matkustajalentoliikenne kasvoi vuonna 2011 noin 9 % matkustajamäärän kohotessa lähes 300 miljoonaan henkeen. Alan kasvunäkymät ovat hyvät, sillä lentoliikenne on Kiinassa väkilukuun verrattuna vielä melko pientä. Vuonna 2010 siviili-ilmailun käytössä oli noin 2 500 lentokonetta ja lentokenttiä vain vajaat 200. Lentoliikenne työllisti tuolloin vajaat 300 000 henkeä.

Matkustajat lentävät Kiinassa keskimäärin melko uusilla koneilla ja myös suuri osa lentokentistä kiiltelee uutuuttaan. Matkustajien pääasiallinen tyytymättömyyden aihe ovat lentojen myöhästelyt, jotka ovat viime vuosina lisääntyneet. Tästä turhautuneet matkustajat ovat paikoin jopa vaarantaneet lentoliikennettä rynnätessään kentän puolelle protestoimaan. Asiantuntijat syyttävät myöhästelyistä kalustopulan lisäksi kilpailun puutetta, vanhanaikaisia hallintorakenteita sekä siviili-ilmailun käytössä olevan ilmatilan pienuutta.

Sotilaskäyttö hallitsee suurinta osaa Kiinan ilmatilasta, josta vain vajaa kolmannes on siviili-ilmailun käytössä. Ulkomaisten yhtiöiden ei anneta lentää maan sisäisiä reittejä lainkaan. Sisäisistä reiteistä yli 90 % on neljän suuren kiinalaisen lentoyhtiön, Air Chinan, China Eastern Airlinesin, China Southern Airlinesin ja Hainan Airlinesin hallussa. Kolme ensiksi mainittua on valtion enemmistöomistuksessa.

Maailman suurimmat lentokonevalmistajat, eurooppalainen Airbus ja Yhdysvaltalainen Boeing, pitävät Kiinaa lupaavimpana markkina-alueena tuotteilleen lähivuosina. Matkustajamäärien sekä lentokoneiden ja lentokenttien lukumäärän ennakoidaan jatkavan voimakasta kasvuaan.

Kiinalla on myös omaa lentokoneteollisuutta, joka pyrkii saamaan osansa kasvavista markkinoista. Menestys on tähän mennessä jäänyt melko pieneksi. Viimeisin uutinen on ympäristöystävällisen lentopolttoaineen kehittämishanke kiinalaisten ilmailuteollisuusyritysten ja Boeingin yhteistyönä. Piirustuslaudalla on mm. kokonaan kiinalainen suurirunkoinen matkustajalentokone, jonka pitäisi suunnitelmien mukaan lentää vuonna 2016.

Kiinan laivanrakennusteollisuus haasteiden edessä. Maailmankauppa ja sen myötä merien rahtiliikenne kasvoivat hyvin voimakkaasti ennen kansainvälistä finanssikriisiä, ja laivanvarustamot tilasivat ennätysmäisiä määriä uusia laivoja. Kovan kysynnän avustuksella Kiina nousi nopeasti maailman suurimpien laivanrakentajien joukkoon Korean ja Japanin rinnalle. Tonneissa mitattuna Kiina lähes kymmenkertaisti laivojen tuotannon vuosien 2005 ja 2011 välillä ja sektorilla toimivien yritysten määrä kaksinkertaistui.

Laivabuumin, finanssikriisin ja sitä seuranneen epävarmuuden myötä maailman merille on syntynyt runsaasti ylikapasiteettia, mikä pitää uusien laivojen kysynnän heikkona vielä pitkään. Vaikka Kiinassa tuotettiin kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edelleen yhtä paljon laivoja kuin vuotta aiemmin, oli uusien tilausten määrä tammi-maaliskuussa puolet vuotta aiempaa pienempi, ja tuotannon odotetaan alkavan supistua.

Kilpailijamaihin nähden kiinalaisten laivanrakentajien kilpailuvalttina on hinta, kun taas Korea ja Japani pystyvät rakentamaan laadukkaita kaikkein edistyneimpiä laivoja, jotka kuluttavat vähemmän polttoainetta. Myös kiinalaiset ovat pyrkineet parantamaan alusvalikoimaansa ja laatua, mutta kilpailijamaiden etumatka on vielä pitkä. Kiinalaiset laivanrakentajat ovat heikoilla markkinoilla joutuneet turvautumaan etenkin hintakilpailuun, ja joidenkin arvioiden mukaan epätoivoisimmat rakentajat ovat jo laskeneet hintojaan tuotantokustannuksia pienemmiksi.

Kun Korean ja Japanin laivanrakennusteollisuudessa toimii vain kourallinen suuria yrityksiä, Kiinassa laivanrakentajia on 1 500. Vaikea kysyntätilanne tulleekin pakottamaan kiinalaiset laivanrakentajat yhdistymään suuremmiksi yrityksiksi. Joidenkin arvioiden mukaan puolet kiinalaisista laivanrakentajista selviää vaikeuksien yli, jotkut taas arvioivat jäljelle jäävän vain 10 % yrityksistä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
19 • 10.5.2012

Venäjä

Valtiontalous voi olla tasapainossa tänä vuonna. Finanssiministeriö arvioi hallituksen hiljattain käsittelemässä federaation lisäbudjettiluonnoksessa, että federaation budjetti näyttää tänä vuonna vain hiukan alijäämää (0,1 % BKT:stä). Edellisten vuosien kehityksen valossa myös valtiontalouden koko konsolidoitu budjetti (federaation budjetti, alue- ja paikallisbudjetit sekä valtion sosiaalirahastot) muodostunee tässä tapauksessa tasapainoiseksi.

Syynä pienentyneeseen alijäämäarvioon ovat odotukset budjetin tulojen kasvusta huomattavasti suuremmiksi kuin viime joulukuussa hyväksytyssä budjetissa ennakoitiin. Tuloarvion korotus perustuu pitkälti siihen, että Urals-öljyn tämän vuoden keskihinnan oletetaan olevan 115 dollaria tynnyriltä, kun oletus hyväksytyssä budjetissa oli 100 dollaria. Odotetut federaation budjetin lisätulot vastaavat yli prosenttia BKT:stä. Viime vuodesta tulot kasvaisivat nimellisesti yli 10 %.

Budjetin tasapaino tänä vuonna edellyttää luonnollisesti myös sitä, että budjettimenoja ei hyväksyttyyn budjettiin verrattuna liiemmin kasvateta. Tuoreessa federaation lisäbudjettiluonnoksessa, joka ainakin tällä erää on ainoa tänä vuonna, menoja lisätään vain hiukan.

Valtiontalouden tulot, menot ja ylijäämä, % BKT:stä, neljän viimeisen vuosineljänneksen keskiarvo

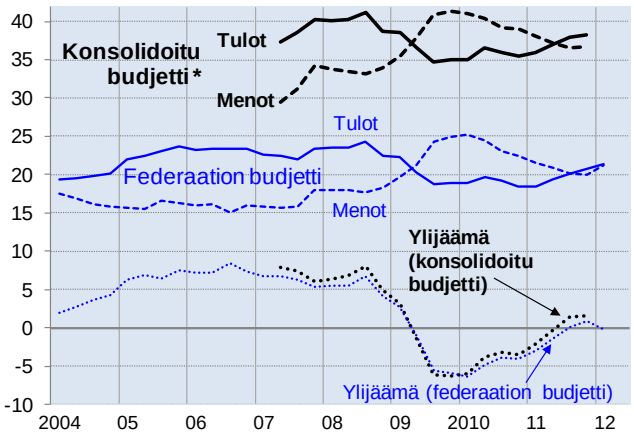

** federaation budjetti, alue- ja paikallisbudjetit, valtion sosiaalirahastot*

Lähde: Finanssiministeriö

Verolinjauksia vuosille 2013–2015 muotoutumassa. Hallitus hyväksyi verolinjaukset viime viikolla, joskin niihin saattaa tulla joitakin muutoksia laadittaessa valtiontalouden linjauksia vuosille 2013–2015. Vuosittain tehtävät valtiontalouden linjaukset kolmelle seuraavalle vuodelle finanssiministeriö on julkistanut yleensä heinäkuussa, ja hallitus on käsitellyt niitä syyskuussa. Linjauksiin voi tulla muutoksia myös vuosittain.

Tuoreissa verolinjauksissa ei oteta kantaa verotuksen tasoon useimpien keskeisten verojen osalta, ja arvonlisäveron, työtuloveron ja yritysten voittoveron odotetaankin yleisesti säilyvän ennallaan. Linjaukset eivät myöskään kata öljyn tuotantoveroa sekä öljyn ja kaasun vientitulleja. Työntekijöiden palkkojen mukaan määräytyvien yritysten sosiaaliverojen, joista tulee 17 % koko valtiontalouden tuloista, suunnitellaan pysyvän nykyisessä 30 prosentissa. Viimeisen vuoden mittaan viranomaisten piiristä on ehdoteltu sosiaaliverojen korottamista vuoden 2014 jälkeen. Finanssiministeriön mukaan sosiaaliverotukseen voi vielä vaikuttaa eläkeuudistussuunnitelma, joka on odotettavissa tämän vuoden aikana.

Maakaasun tuotantovero, joka tuo alle prosentin valtiontalouden tuloista, aiotaan kaksinkertaistaa Gazpromin osalta ja nelinkertaistaa muiden tuottajien osalta. Tämä lähes yhtenäistäisi Gazpromin ja muiden tuottajien tuotantoveron. Vero olisi runsaat tuhat ruplaa (35 dollaria) / 1000 m³ vuonna 2015; kaasun vientihinta oli alkuvuonna noin 350 dollaria / 1000 m³.

Tupakan, alkoholin, oluen ja moottoripolttoaineiden valmisteverojen korotuksia jatketaan myös vuonna 2015, jolloin ne ovat tupakan ja alkoholin osalta 2–2,5 -kertaiset verrattuna tähän vuoteen. Yksityishenkilöiden kalliiden kiinteistöjen ja tehokkaiden autojen verotus kiristyy.

Putinin lupaus verohelpotuksista sai liikkeelle öljyhankkeita ulkomaisten yritysten kanssa. Presidentti Vladimir Putin ehti pääministerikautensa viimeisinä päivinä valvoa kolmen uuden öljyalan yhteisyrityksen syntyä, kun valtion omistama Rosneft solmi tukun sopimuksia ulkomaisten öljy-yhtiöiden kanssa. Huhtikuun puolivälissä pääministeri Putin ilmoitti, että uusien mannerjalustalla sijaitsevien kohteiden vientiverot voidaan poistaa ja muita veroja laskea merkittävästi. Tämän jälkeen Rosneft ilmoitti nopeassa tahdissa arktisten alueiden öljykenttien tutkintaan keskittyvien yhteisyritysten perustamisesta ExxonMobilin, Enin ja Statoilin kanssa. Hankkeiden edellytyksenä olevat verohelpotukset vaativat vielä lakimuutoksia, joiden valmistelua vauhditettiin pääministerin 3.5. antamalla määräyksellä.

Kaikki kolme sopimusta tuovat Venäjän arktisen alueen öljyn- ja kaasunetsintään merkittävästi uutta kansainvälistä osaamista ja investointeja. Toisaalta myös Rosneftin asema vahvistuu Venäjän ehdottomasti suurimpana öljyntuottajana. Sopimusten perusajatus on, että Rosneft tuo yhteisyrityksiin alueiden tutkimuslisenssit ja ulkomaiset partnerit tuovat tarvittavaa osaamista sekä tutkimustoiminnan vaatiman pääoman. Kaikissa yhteisyrityksissä enemmistöomistus on Rosneftillä. Lisäksi kaikki sopimukset antavat Rosneftille mahdollisuuden kartuttaa osaamistaan myös osallistumalla joihinkin kumppaneidensa ulkomaisiin projekteihin.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
19 • 10.5.2012

Kiina

Kauppataseen ylijäämä kasvoi vaisun tuonnin seurauksena. Huhtikuussa ulkomaankaupan kasvu oli odotettua vaisumpaa, mikä heijastaa sekä Euroopan ongelmia että talouskasvun hidastumista Kiinassa. Kiina vei huhtikuussa tavaroita 163 miljardin dollarin arvosta, mikä oli 5 % enemmän kuin vuosi sitten. Tuonti jäi 145 miljardiin dollariin eli suunnilleen viime vuoden huhtikuun tasolle. Kausitekijät huomioon ottaen nimenomaan tuonnin kehitys näyttää heikolta, mutta se johtuu pitkälti raaka-aineiden hinnoista – raaka-aineiden ja erityisesti metallien hinnat ovat huomattavasti matalammat kuin viime vuonna. Raaka-aineiden tuontimäärät ovat edelleen kasvaneet.

Kauppataseen ylijäämä kasvoi huhtikuussa yli 18 miljardilla dollarilla. Alkuvuoden kumulatiivinen ylijäämä nousi 20 miljardiin dollariin, kun viime vuonna vastaavaan aikaan kaupan ylijäämä oli 11 miljardia dollaria.

Ulkomaankaupan kasvun hidastuminen näkyy sekä tavanomaisessa kaupassa että kokoonpanossa, jonka osuus viennistä oli tammi-huhtikuussa 40 %. Myös monet muut Aasian maat ovat raportoineet viennin kasvun hidastuneen.

Kiinan vienti, tuonti ja kauppatase, mrd. USD

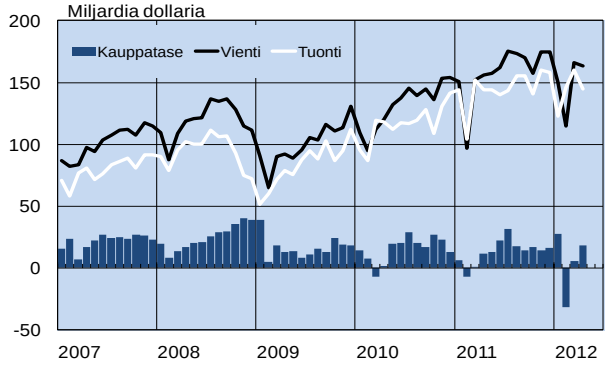

Lähde: Bloomberg

Kiinassa on jo yli miljardi kännykän käyttäjää. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä matkapuhelinliittymien määrä kasvoi 14 % vuotta aiemmasta ja määrä ylitti miljardi liittymää samalla kun lankapuhelinliittymien määrä supistui hieman vajaaseen 300 miljoonaan.

Matkapuhelimen internet-käyttö on kasvanut vahvasti. Viimeisen vuoden aikana 3G-liittymien määrä on kasvanut huikeat 146 prosenttia 150 miljoonaan liittymään. Vahvan kasvun odotetaan jatkuvan, sillä sujuvan internet-käytön mahdollistava 3G-palvelu on ollut Kiinassa tarjolla vasta vuodesta 2009 lähtien. Uuden sukupolven 4G-yhteydet, jotka yltävät tiedonsiirrossa kiinteän laajakaistaliittymän nopeuteen, ovat koekäyttöasteella. Uusille investoinneille Kiinan matkapuhelinverkkoon on tarvetta, sillä matkapuhelinten datasiirtonopeudet jäävät keskimäärin vielä alle kymmenykseen edistyneimpien maiden tasosta.

Asiakasmäärällä mitattuna Kiinan ja samalla maailman ylivoimaisesti suurin matkapuhelinoperaattori on China Mobile, jonka hallussa on kaksi kolmannesta Kiinan matkapuhelinliittymistä. Sen pääkilpailijat ovat lankapuhelinliittymien valtias China Telecom ja nopeasti kasvava China Unicom. Valtio on kaikkien kolmen yhtiön pääomistaja.

Matkapuhelinten kilpailussa Samsung on menestynyt Kiinan markkinoilla viime aikoina parhaiten. Se on kahmaissut lähes neljänneksen markkinaosuuden markkinatutkimuslaitos Gartnerin mukaan. Entinen ylivoimainen markkinajohtaja Nokia on pudonnut toiselle sijalle viidenneksen osuudellaan. Kiinan omat kännykkäjätit Huawei ja ZTE pitävät seuraavia sijoja reilun kymmenyksen markkinaosuudella Applen yltäessä viidenneksi 7 prosentin osuudella.

Älypuhelinten yleistyessä mobiilipelien markkinat kasvavat hurjaa vauhtia. Kiinasta onkin tullut kansainvälisille sovelluskehittäjille keskeinen markkina-alue. Suomalainen Rovio, maailman suosituimman kännykkäpeli Angry Birdsin kehittäjä, kertoo Kiinan olevan sen toiseksi suurin markkina-alue Yhdysvaltojen jälkeen. Kiinan oma mobiilipeliteollisuus kasvoi viime vuonna lähes 50 prosenttia 3,9 miljardiin juaniin (480 milj. euroa). Kiina vie mobiilisovelluksia myös ulkomaille, erityisesti Koreaan ja Japaniin.

Kiinalaiset kahmivat kultaa. Maailman kultaneuvoston tilastojen mukaan Kiina kulutti vuonna 2011 Intian jälkeen toiseksi eniten kultaa maailmassa. Kiina on kuitenkin nousemassa suurimmaksi kuluttajaksi ehkä jo kuluvana vuonna, sillä kullan kulutus on kasvanut viime vuosina 20 % vuodessa, kun taas kulutuksen kasvu Intiassa on ollut selvästi heikompaa. Kulutuksen arvioidaan kasvaneen edelleen vahvasti, sillä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Kiinan kultaostot Hongkongista ovat olleet moninkertaiset verrattuna vuotta aiempaan. Korujen osuus maailman kullan kulutuksesta on noin puolet, sijoituskullan 40 % ja teollisuuden 10 %.

Kiinassa kultaa ostavat tilastojen mukaan pääasiassa yksityiset kuluttajat ja sijoittajat. IMF:n tilastojen mukaan Kiinalla on valuuttareservissä 1 054 tonnia kultaa, jota keskuspankki on viimeksi kasvattanut vuonna 2009. Kiinan keskuspankki omistaa Yhdysvaltojen, Saksan, Italian ja Ranskan jälkeen viidenneksi eniten kultaa.

Ulkomaisten kultahankintojen lisäksi Kiina on vuodesta 2007 lähtien ollut maailman suurin kullan tuottaja. Viime vuonna Kiina tuotti 360 tonnia kultaa, mikä oli vajaa 13 % koko maailman tuotannosta. Kiinan tunnetut kultavarannot ovat maailman kolmanneksi suurimmat.

Maailmanmarkkinoilla kullan arvo on viime vuosina noussut ennätyslukemiin. Kultaa pidetään turvallisena sijoituskohteena ja sen kysyntä yleensä kasvaa maailmantalouden ongelmien lisääntyessä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
20 • 16.5.2012

Venäjä

Aikataulutettuja tavoitteita presidentti Putinilta. Virkaanastujaispäivänään 7.5. presidentti Vladimir Putin allekirjoitti 11 asetusta, joissa määritellään uuden presidenttikauden tavoitteet. Tavoitteet ovat pääosin samoja kuin Putinin presidentinvaalien alla esittämät lupaukset talouden, väestön elinolojen ja yhteiskunnan toiminnan kehittämisestä, mutta useita niistä on nyt konkretisoitu ja niille on annettu tiukka aikataulu presidentin kuusivuotisen toimikauden puitteissa.

Talouden pitkän aikavälin kehittämistä koskevassa asetuksessa hallitukselle annettiin seuraavat konkreettiset tavoitteet: 1) vuoteen 2020 mennessä on luotava 25 miljoonaa 'korkean tuottavuuden' työpaikkaa joko perustamalla uusia työpaikkoja tai modernisoimalla olemassa olevia, 2) investointien osuus BKT:stä on nostettava 27 prosenttiin vuoteen 2018 mennessä, 3) korkean teknologian tuotannon osuutta tuotannosta on kasvatettava vuoden 2011 tasosta 30 % vuoteen 2018 mennessä, 4) työn tuottavuuden on lisäännyttävä 50 % vuoteen 2018 mennessä ja 5) Venäjän sijoitus Maailmanpankin julkaisemassa eri maiden liiketoimintaympäristöä kuvaavassa tilastossa on nostettava nykyiseltä 120. sijalta 20. sijalle vuoteen 2018 mennessä.

Asiantuntijoiden mukaan tavoitteiden saavuttaminen määräajassa on vaikeaa. Esimerkiksi työn tuottavuuden vaadittu lisäys edellyttäisi tuottavuuden kasvavan vuosittain noin 6 %. Tämä tuskin on toteutettavissa, sillä useimpien ennusteiden mukaan talous kasvaa lähivuosina noin 4 % vuodessa eikä työvoiman määrä supistu merkittävästi. Asiantuntijat eivät myöskään odota investointien nopeaa lisäystä ja niiden BKT-osuuden huomattavaa suurenemista; investointien osuus BKT:stä on nyt noin 20 %. Investointien nopea kasvu edellyttäisi mm. liiketoimintaympäristön oleellista paranemista, jonka toteutuminen vie parhaassakin tapauksessa vuosia.

Sosiaalipolitiikkaa käsittelevässä asetuksessa hallitukselle annettiin tehtäväksi huolehtia mm. siitä, että reaalipalkat nousevat vuoteen 2018 mennessä 40–50 %. Erityisesti nostetaan palkkoja opetustoimessa ja terveydenhuollossa.

Terveydenhuollon alalla hallitus sai tehtäväkseen huolehtia siitä, että mm. sydän- ja verisuonitautien, tuberkuloosin ja liikenneonnettomuuksien aiheuttamat kuolemat sekä imeväiskuolleisuus vähenevät vuoteen 2018 mennessä tiettyihin raja-arvoihin. Syntyvyyden on vuoteen 2018 mennessä noustava niin, että naisten elinaikanaan saamien lasten määrä on 1,75, kun luku vuonna 2011 oli noin 1,6. Väestön keskimääräisen odotettavissa olevan eliniän on vuoteen 2018 mennessä noustava 74 vuoteen. Vuonna 2011 eliniänodote oli 70 vuotta.

Venäjän koulujärjestelmän uudistamista on valmisteltu jo vuosia, ja nyt uudistusta pyritään vauhdittamaan. Presidentin asetuksen mukaan hallituksen on tuotava duumaan koulutusta koskeva lakiluonnos viimeistään tämän vuoden kesäkuussa.

Asutus keskittyy yhä harvemmille paikkakunnille. Moskovalaisen Riippumattoman sosiaalipolitiikan instituutin (Nezavisimyi institut sotsialnoi politiki, Independent Institute for Social Policy) ohjelmajohtajan Natalja Zubarevitshin mukaan Venäjällä on käynnissä asutun ja taloudellisessa käytössä olevan maa-alan supistuminen samalla kun asumattomat alueet kasvavat.

Kehitys on väistämätöntä ja merkitsee siirtymistä vähitellen pois Neuvostoliiton ajan teollistamispolitiikan perinnöstä. Neuvostoliiton aikana kaupunkeja rakennettiin raaka-ainelähteiden lähelle perustettujen teollisuuslaitosten ympärille usein kauas asutuskeskuksista ja vaikeisiin ympäristöolosuhteisiin. Tällainen tuotannon sijoittelu ei ole kansantalouden eikä yritystalouden kannalta tehokasta. Useat paikkakunnat ovat tyhjenemässä, kun tuottamattomia yrityksiä vähitellen on suljettu ja suljetaan. Luonnonvarojen hyödyntämistä varten perustettujen kaukaisilla alueilla sijaitsevien kaupunkien väestö muuttaa suotuisampiin olosuhteisiin, ja kaivosteollisuudessa ja öljynporauksessa työskentelevät yhä useammin paikalla väliaikaisesti asuvat työntekijät samalla tavalla kuin esimerkiksi Kanadan pohjoisosissa.

Venäjän väestötiheys on vain 6 henkeä neliökilometrillä. Valtaosassa Venäjää eli Uralin itäpuolella väestötiheys on vielä huomattavasti pienempi; alueella asuu 29 % Venäjän väestöstä, vaikka se muodostaa 73 % maan pinta-alasta. (Suomessa väestötiheys on noin 16 henkeä neliökilometrillä).

2000-luvulla väestö kasvoi merkittävästi vain Moskovassa, Moskovan alueella ja Pietarissa sekä kolmessa Kaukasian tasavallassa: Tshetsheniassa, Dagestanissa ja Karatshai-Tsherkessiassa. Kasvua oli lisäksi joillakin vaurastuneilla öljyntuotantoalueilla. Kehitykseen vaikutti ja vaikuttaa edelleen maan sisäinen muuttoliike; 60 % muuttoliikkeestä suuntautuu Moskovaan ja Moskovan alueelle ja 20 % Pietariin. Pitkälle viety poliittisen ja taloudellisen vallan keskitys saa Zubarevitshin mukaan osaltaan aikaan pääkaupungin epänormaalin paisumisen. Moskovassa oli Rosstatin virallisen arvion mukaan kuluvan vuoden alussa 11,6 milj. asukasta.

Kaukasuksella väestön kasvu johtuu muuta Venäjää korkeammasta syntyvyydestä. Kun koko Venäjällä naisten elinaikanaan saamien lasten määrä on keskimäärin 1,6, on se Tshetsheniassa 3,4 ja Dagestanissa 2,0. (Suomessa luku on 1,9.)

Väestön keskittymisen seurauksena 28 % kaupunkiväestöstä asuu nykyään miljoonakaupungeissa tai lähes miljoonan asukkaan kaupungeissa. Venäjällä on hieman toistakymmentä miljoonakaupunkia. Maaseutuväestöstä 27 % asuu maan eteläisimmissä osissa eli Pohjois-Kaukasiassa ja sen naapurina sijaitsevassa Eteläisessä federaatiopiirissä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
20 • 16.5.2012

Kiina

Kiinan talouskasvun hidastuminen jyrkkeni huhtikuussa. Teollisuustuotannon vuosikasvu hidastui huhtikuussa 9 prosenttiin, kun maaliskuussa kasvuvauhti oli vielä 12 %. Tuotannon hidastuminen näkyy laajalla rintamalla, sillä kasvuvauhti hiipui niin raskaassa kuin kevyessäkin teollisuudessa. Sähköä tuotettiin tammi-huhtikuussa 5 % enemmän kuin vuotta aiemmin, mutta viime kuussa sähköntuotanto oli vain pari prosenttia suurempi kuin huhtikuussa 2011.

Kasvun hidastuminen näkyy erityisesti rakentamisessa ja investoinneissa. Esimerkiksi sementin tuotanto oli tammi-huhtikuussa enää 3 % suurempi kuin vuosi sitten. Vaikka asuntoja on viime aikoina valmistunut ennätysmääriä, uusia kohteita alettiin rakentaa asuinneliöillä mitaten 8 % vähemmän kuin alkuvuonna 2011. Tonttimaata myytiin tammi-huhtikuussa viidenneksen vähemmän kuin vuosi sitten.

Kiinteiden investointien kausitasoitettu kuukausikasvu romahti huhtikuussa 0,8 prosenttiin, mikä suurelta osin heijastanee juuri maakauppojen määrän laskua.

Vähittäiskaupan myyntivolyymin kasvu hidastui huhtikuussa prosenttiyksikön verran alle 11 prosenttiin. Tammi-maaliskuun rahtimäärät viittaavat myös taloudellisen aktiviteetin kasvun hidastumiseen.

Myös vienti ja tuonti ovat kehittyneet vaisusti. Sekä kotimaisen että ulkomaisen kysynnän heikentyminen luo talouspolitiikan päätöksiin haasteita. Erityisesti investointien kasvun hidastuminen on kuitenkin ollut odotettua eikä tilannetta ainakaan tältä osin ole syytä vielä dramatisoida.

Teollisuustuotanto ja vähittäiskaupan myynti, %-muutos vuotta aiemmasta

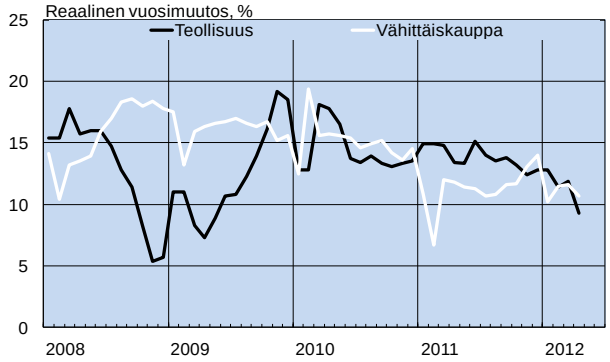

Lähde: Macrobond

Inflaatio hidastui huhtikuussa – keskuspankki kevensi rahapolitiikkaa. Kuluttajahinnat olivat huhtikuussa 3,4 % korkeammat kuin vuotta aiemmin, kun maaliskuussa inflaatio oli 3,6 %. Kuukausitasolla hinnat laskivat 0,1 %. Inflaation hidastumista selittävät suhteellisen tiukan rahapolitiikan ja hidastuvan talouskasvun lisäksi ruoan hinnan lasku 0,9 prosentilla huhtikuun aikana. Ruoan hintataso oli huhtikuussa silti seitsemän prosenttia korkeampi kuin vuosi sitten. Tuottajahinnat olivat huhtikuussa viime vuoden tasolla.

Talouskasvun ja inflaation hidastumisen seurauksena keskuspankki höllensi rahapolitiikkaa. Varantovaatimusta, josta on tullut maan keskeinen rahapoliittinen väline, lasketaan puolella prosenttiyksiköllä perjantaista 18.5. lähtien. Suurten liikepankkien varantovaatimus alenee 20 prosenttiin ja pienempien pankkien 16,5 prosenttiin pankeissa olevista talletuksista. Pankkien on pidettävä varantovaatimuksen osoittama määrä talletuksista joko holvissaan käteisenä tai talletuksena keskuspankissa.

Kyseessä on toinen varantovaatimuksen alentaminen kuluvan vuoden aikana, ja rahapolitiikan keventämisen odotetaan saavan jatkoa.

Autojen tuotannon kasvu hidastunut. Kiinassa valmistettiin 14,5 miljoonaa henkilöautoa vuonna 2011, mikä oli noin 5 % enemmän kuin vuonna 2010. Tuotannon kasvuvauhti hidastui huomattavasti aikaisemmista vuosista ja kuluvan vuoden tammi-huhtikuussa se jäi 3 prosenttiin.

Kiinan autovienti on vielä vaatimatonta ja sen kasvua ovat häirinneet viime vuosikymmenen lopun kansainvälinen talouden taantuma ja Euroopassa uudelleen virinnyt epävarmuus. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Kiina on vienyt runsaat 400 000 henkilöautoa. Kiinalaisautoja viedään erityisesti nouseviin talouksiin. Esimerkiksi sekä Iranin että Venäjän osuus viennin arvosta oli 10 % tammi-maaliskuussa.

Henkilöautojen tuonti notkahti kansainvälisen talouskriisin iskiessä Kiinaan 2009, jolloin myös autojen kotimaista tuotantoa alettiin tukea aiempaa voimakkaammin. Viimeisen 12 kuukauden aikana maahan on tuotu lähes 880 000 autoa. Vuonna 2009 tuontiautojen osuus myynnistä painui alimmillaan noin 3 prosenttiin, mutta se on sittemmin palautunut kriisiä edeltäneelle 6 prosentin tasolle. Saksalaismerkkien osuus alkuvuoden vajaan 6 miljardin dollarin tuonnista oli kolme neljäsosaa.

Henkilöautojen tuotanto, tuonti ja vienti Kiinassa, 1000 kpl

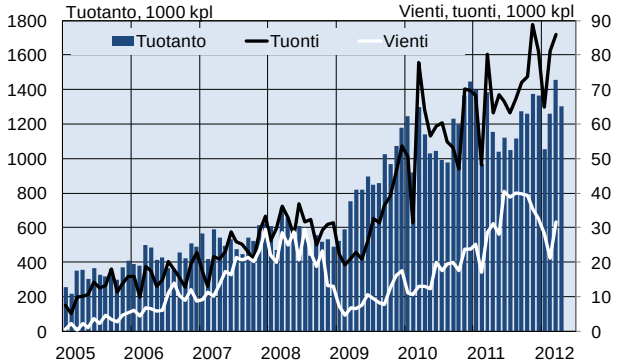

Lähde: CEIC

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
21 • 24.5.2012

Venäjä

Venäjän talouden kasvu heikentynyt. Venäjän BKT kasvoi maan tilastolaitoksen mukaan tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä peräti 4,9 % viime vuoden ensineljänneksestä. Kotimaisen kysynnän ja tuotannon keskeiset erät ovat kasvaneet vuoden takaisesta ripeästi – vähittäiskaupan myynnin määrä yli 7 % tammi-huhtikuussa, investoinnit lähes 14 % ja teollisuustuotanto selvästi yli 3 %.

Talouden vuosikasvulukujen odotetaan tämän vuoden mittaan pienenevän, sillä viime vuoden toisella puoliskolla kasvu oli nopeaa. Kasvua nosti tuntuvasti ja poikkeuksellisella tavalla maatalouden hyvin voimakas elpyminen vuoden 2010 pudotuksesta. Lähes kaikki keskeiset ennusteet arvioivat BKT:n kasvuksi tänä vuonna 3,5–4 %.

Maalis-huhtikuussa talouden kasvu hidastui. Vähittäiskaupan ja myös investointien kasvu vuoden takaisesta oli edelleen varsin ripeää, mutta tuotannon kasvu teollisuudessa painui alle kahteen prosenttiin ja jalostavassa teollisuudessa noin kolmeen prosenttiin. Kausitasoitettuna teollisuustuotantoa oli maalis-huhtikuussa edellisiä kuukausia vähemmän ja vähittäiskaupan myyntiä suunnilleen saman verran kuin viime vuoden lopussa. Investoinnit vähenivät.

Tuonnin arvon kasvu vuodentakaisesta oli tammi-maaliskuussa noin 15 % ja tuonnin arvon kasvu muista maista kuin IVY-maista tammi-huhtikuussa 13 %. Kausitasoitettu tuonti IVY:n ulkopuolelta supistui edelleen huhtikuussa lisäännyttyään hyvin voimakkaasti vuoden alussa.

Venäjän talouden kausitasoitettuja kysyntä- ja tarjontaindikaattoreita (volyymeja, jollei toisin mainittu), 2008=100

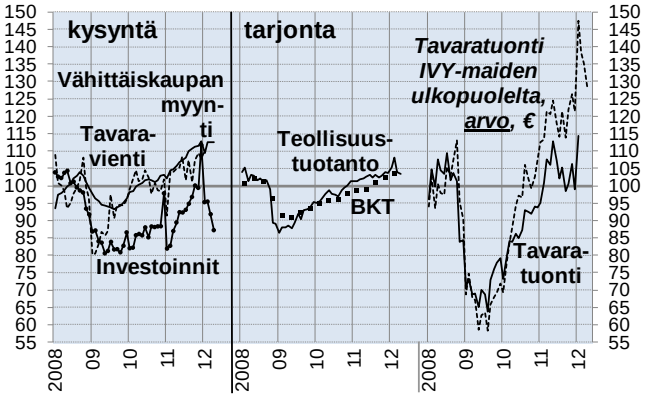

Lähteet: Rosstat, Venäjän keskuspankki, BOFIT; viennin ja tuonnin volyymi: Maailmanpankki

Venäjän uusi hallitus jatkanee aiempaa talouspoliittista linjaa. Presidentti Putin nimitti alkuviikosta uuden hallituksen ja presidentinhallinnon avainhenkilöitä. Hallituksen monista uusista ministereistä useimmat ovat toimineet aiemmin varaministereinä tai presidentinhallinnossa, joten talouspolitiikkaan ei odoteta suuria suuntamuutoksia. Monet entisistä ministereistä nimitettiin presidentin avustajiksi.

Uudessa hallituksessa 1. varapääministerin viran säilytti Igor Shuvalov, ja myös valtaosa varapääministereistä pysyi samoina. Teollisuudesta vastaavaksi varapääministeriksi valittiin kuitenkin Igor Setshinin sijasta presidentin taloudellisena neuvonantajana toiminut, Setshinia selvästi liberaalimmaksi luonnehdittu Arkadi Dvorkovitsh.

Toimialaministereistä jatkavat mm. finanssiministeri Siluanov sekä teollisuus- ja kauppaministeri Manturov. Talouskehitysministeriksi nimitettiin Andrei Belousov, joka on aiemmin toiminut varaministerinä ja presidentinhallinnossa. Yhtenä ministerivalintojen harvoista yllätyksistä on pidetty varafinanssiministeri Andrei Novakin nimittämistä luonnonvara- ja ympäristöministeriksi. Uusi ministeriö perustetaan Venäjän Kaukoidän kehittämiseen ja sen johtoon valittiin alueella toimiva presidentin edustaja Viktor Ishajev.

Presidentinhallinnon johto pysyi pitkälti ennallaan Sergei Ivanovin luotsaamana. Entisistä ministereistä presidentinhallintoon siirtyivät mm. talouskehitysministeri Nabiullina, sisäministeri Nurgalijev sekä liikenneministeri Levitin.

Pääministeri Medvedev määritteli uudelle hallitukselleen loppuvuoden tavoitteet, jotka liittyvät lähinnä aiemmin ilmoitettujen suunnitelmien toimeenpanoon. Näihin kuuluvat esim. uuden aikataulun laatiminen valtionyritysten yksityistämiselle, sosiaalisektorin palkankorotusten toteuttaminen sekä investointi-ilmapiirin kohentamiseksi laadittujen tiekarttojen suosittelemien toimenpiteiden valmistelu.

Ensimmäiset tiekartat investointi-ilmapiirin kohentamiseksi hyväksytty. Neljässä ensimmäisessä tiekartassa esiteltyjen toimenpiteiden avulla on määrä parantaa sähköverkkoon liittymistä, yksinkertaistaa rakennuslupakäytäntöjä, tehostaa tullin toimintaa sekä tukea venäläisyritysten vientiä ja kansainvälistymistä. Tiekartoissa mainittuja tavoitteita ovat esim. rakennuslupaprosessin lyhentäminen 423 päivästä 56 päivään vuoteen 2018 mennessä ja vientiyritysten lukumäärän kaksinkertaistaminen vuoteen 2020 mennessä. Hallituksen on määrä muokata tiekarttojen toimenpide-ehdotuksista asetuksia ja määräyksiä lähivuosina. Tulliviranomaisten toiminnan tehostamisessa ensimmäinen toimenpide on jo kesäkuun puolivälissä voimaan tuleva autolla tuoduista tavaroista vaadittu sähköinen etukäteisilmoitus tullille, josta päätettiin jo viime vuonna.

Tiekarttojen laatiminen aloitettiin viime vuoden lopulla pääministeri Putinin määräyksestä ja niiden tavoitteena on kohentaa Venäjän heikkoa investointi-ilmapiiriä. Karttoja on valmisteilla elinkeinoelämän edustajien ehdottamasta yli 20 aihepiiristä. Niiden valmistelusta vastaa Strategisten aloitteiden laitos, joka perustettiin viime vuonna pääministerin aloitteesta. Työryhmiin osallistuu asiantuntijoita julkisesta hallinnosta ja yrityksistä.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
21 • 24.5.2012

Kiina

Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitukseen haetaan uudistuskokeiluilla helpotusta. Kiinalaiset yritykset ovat luotonsaannin suhteen hyvin erilaisessa asemassa. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, jotka vastaavat pääosasta tuotannon ja työllisyyden kasvusta, on vaikeampi saada pankkirahoitusta kuin valtiojohtoisten suurten yritysten. Pk-yritykset turvautuvatkin usein epäviralliseen rahoitussektoriin, jossa lainarahan hinta on huomattavasti korkeampi kuin mitä liikepankit veloittavat asiakkailtaan.

Itärannikon Wenzhoussa valmistellaan kokeilua, jossa kaupungin erittäin laajaa epävirallista yksityistä lainaustoimintaa pyritään virallistamaan sallimalla erilaisten varjopankkien muuttaminen investointiyhtiöiksi. Kokeilun tavoitteena on luoda lisää kilpailua valtionpankeille ja saada pk-yritysten lainakustannuksia alas. Samalla virallinen valvonta haluttaneen ulottaa nykyisin säätelemättömille markkinoille. On kuitenkin epäselvää, haluavatko epäviralliset toimijat virallistaa toimintansa. Wenzhoussa kokeillaan mahdollisesti myös paikallisten toimijoiden ulkomaille suuntautuvien investointien vapauttamista.

Shenzhenin pörssissä puolestaan aloitetaan heinäkuussa kokeilu, jossa pk-yrityksille annetaan mahdollisuus laskea liikkeelle niiden omia velkakirjoja. Näiden velkakirjojen tuotto saa olla korkeintaan kolme kertaa keskuspankin soveltaman viitekoron suuruinen. Vuoden pituisen lainan viitekorko on tällä hetkellä 6,56 %. Keskuspankin keräämien tietojen mukaan yksityisten lainamarkkinoiden keskikorko Wenzhoussa oli huhtikuussa lähes 22 %.

Velkakirjamarkkinoiden kehittäminen monipuolistaa rahoitusmarkkinoita, ja tällaiselle kokeilulle on selkeä tarve. Wenzhoun kokeilu sen sijaan tuskin pystyy tukemaan yritysten sekä raha- ja vakauspolitiikan laajempia tarpeita. Raha- ja valuuttakurssipolitiikan tarpeet sekä kilpailun lisääminen edellyttävät korkojen vapauttamista ja odotettavissa onkin tähän liittyviä kokeiluja.

Luottokannan kehitys kertoo yritysten ja kotitalouksien näkymien heikentymisestä. Kiinan talouskasvun hidastuminen näkyy myös rahoitusmarkkinoilla, vaikka koko luottokannan kasvu onkin edelleen noin 15 prosentin luokkaa. Luottokannan kasvun taustalla on yritysten viime vuonna alkanut ja sittemmin kiihtynyt lyhytaikaisen luototuksen kasvu, mikä viittaa käyttöpääoman puutteeseen. Sen sijaan niin yritysten kuin kotitalouksienkin keskipitkän ja pitkän ajan luottojen määrän kasvu on hidastunut. Tämä kertoo sekä yritysten investointihalujen vähenemisestä että kotitalouksien heikentyneestä halukkuudesta ostaa asuntoja ja kestokulutustavaroita. Reaalitalouden viimeaikainen kehitys sopii hyvin yhteen luototusta koskevien tietojen kanssa.

Lyhyet korot pankkien välisillä markkinoilla ovat kuukauden aikana laskeneet prosenttiyksikön, mikä viittaa luottojen kysynnän vaisuuteen. Kuukauden Shibor-korko on tällä viikolla ollut 3,0 prosentin tuntumassa. Suurimpia pankkeja koskevien tietojen perusteella luottokannan kasvu on ollut vaisua myös toukokuussa.

Virallisten rahoituslaitosten juanmääräinen luottokanta on noin 58 000 miljardia juania (7 300 mrd. EUR), mikä on 123 % suhteessa Kiinan viime vuoden kokonaistuotantoon. Yritysluottojen osuus koko kannasta on kolme neljäsosaa. Yli puolet yritysten ottamista luotoista on keskipitkän ja pitkän maksuajan luottoja. Valuuttamääräisten lainojen kanta on noin 440 miljardia euroa.

Koko luottokannan ja yritysluottojen vuosimuutos, %

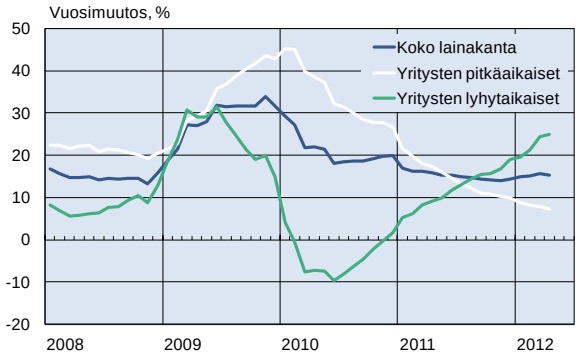

Lähde: Macrobond

Kiinan, Japanin ja Korean välinen vapaakauppasopimus askeleen lähempänä toteutumista. Kiina, Japani ja Etelä-Korea sopivat Pekingissä 13.5. vapaakauppasopimusneuvottelujen aloittamisesta kuluvan vuoden aikana. Toteutuessaan sopimus vapauttaisi merkittävästi kaupan esteitä yli 1,5 miljardin ihmisen markkina-alueelta. Samassa yhteydessä maat allekirjoittivat ensimmäisen kolmenvälisen taloussopimuksen. Kyseessä on investointisopimus, joka madaltaa maiden välisten sijoitusten esteitä.

Maiden välinen kauppa on vilkasta: Kiina on sekä Japanin että Etelä-Korean suurin kauppakumppani, kun taas Japani on Kiinan neljänneksi ja Etelä-Korea kuudenneksi suurin kauppakumppani. Niiden välillä ei ole kahdenvälisiä vapaakauppasopimuksia. Maiden yhteenlaskettu osuus koko maailman BKT:stä oli vuonna 2011 noin 20 %. Varovaistenkin arvioiden toteutuessa sopimus edesauttaisi alueen kasvua yhä merkittävämmäksi maailmantalouden areenaksi. Alueen suurimman talouden Kiinan media onkin ylistänyt mahdollista sopimusta vuolaasti.

Kolmenvälisen sopimuksen solmimiseen on kuitenkin vielä pitkä matka. Erityisesti Etelä-Korean arvioidaan priorisoivan kahdenvälistä sopimusta Kiinan kanssa, sillä se tarjoaisi korealaisille hyödykkeille kilpailuedun japanilaisiin nähden. Lisäksi maiden väliset historialliset jännitteet luovat huomattavia poliittisia haasteita.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
22 • 31.5.2012

Venäjä

Luottojen merkitys asunnon ostossa kasvaa. Rosstatin tekemän kyselytutkimuksen mukaan 4 % venäläisistä kotitalouksista suunnittelee vaihtavansa asuntoa 2–3 vuoden sisällä. Puolet asunnonvaihtajista aikoo hankkia asunnon uudisrakennuksesta.

Viime vuoden keskihintojen pohjalta laskettuna uudelle 50 neliömetrin asunnolle kertyi hintaa runsaat 2 milj. ruplaa (50 000 euroa), joka vastaa venäläisen työntekijän noin 8 vuoden keskimääräistä palkkatuloa. Asunnon ostoa on perinteisesti rahoitettu lähinnä säästöillä, ja kyselyn mukaan suuri osa kotitalouksista aikoo edelleen tehdä samoin. Monet suunnittelivat käyttävänsä asunnon ostoon myös äitiyspääomaa (monilapsisille perheille myönnettävä valtion tuki, jota voi käyttää vain tiettyihin tarkoituksiin).

Lainojen merkitys asuntokauppojen rahoituslähteenä kasvaa koko ajan, ja kyselyn mukaan jo lähes kolmannes uuden asunnon hankintaa suunnittelevista kotitalouksista aikoo käyttää velkarahoitusta asunnon ostamiseen. Asuntoluottojen kanta on lähes kymmenkertaistunut viimeisen viiden vuoden aikana; maaliskuun lopussa se oli 1 700 mrd. ruplaa (40 mrd. euroa). Tänä vuonna myönnettyjen ruplamääräisten asuntolainojen keskikoko on ollut 1,4 milj. ruplaa (35 000 euroa), keskikorko 12 % ja keskimääräinen laina-aika 14–15 vuotta. Suurimmalla osalla kotitalouksista ei kuitenkaan ole asuntolainaa, joten kotitaloutta kohden laskettu asuntolainakanta on alle 1000 euroa.

Rosstatin kyselyssä kartoitettiin kotitalouksien tyytyväisyyttä asuinoloihinsa laajemminkin. Vain 10 % vastaajista piti asuinolojaan huonoina tai erittäin huonoina. Suurimpina ongelmina asuinrakennuksissa venäläiset pitivät heikkoa äänieristystä ja puutteellista lämmitystä. Eniten mainintoja asuinympäristöön liittyvistä ongelmista keräsivät teiden kunto ja liikenneturvallisuus, alkoholismi sekä puutteelliset kunnallispalvelut.

Ruplamääräisten asuntoluottojen kanta (mrd. ruplaa) ja uusien asuntoluottojen keskikorko (%)

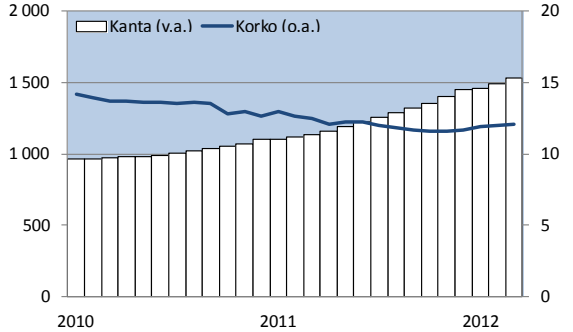

Lähde: Venäjän keskuspankki

Federaation hallintoelinten siirtymistä Moskovan kaupungin uusille alueille valmistellaan. Moskovan kaupungin laajentamisen pani vireille viime kesänä silloinen presidentti Dmitri Medvedev, ja vuoden lopussa parlamentti päätti kaupungin laajentamisesta lounaaseen. Rajat muuttuvat virallisesti 1.7.2012.

Projektin on tarkoitus edetä hyvin nopeasti. Parhaillaan on käynnissä uuden kaupunginosan suunnittelukilpailu, ja maanomistajien kanssa käydään neuvotteluja sopivien rakennuspaikkojen löytämiseksi. Sijoitusehdotusten ja rakennussuunnitelmien on määrä valmistua heinäkuuhun mennessä, ja suunnittelukilpailun pitäisi ratketa syyskuussa. Tällä aikataululla rakentamaan päästäisiin ensi vuoden lopussa ja ensimmäiset muutot tapahtuisivat vuonna 2015.

Medvedev määräsi maaliskuussa, että useimpien federaation toimielinten on siirryttävä uudelle alueelle. Entisille paikoilleen jäänevät näillä näkymin vain sisäministeriö, puolustusministeriö, oikeusministeriö ja federaation turvallisuuspalvelu. Uudelle alueelle suunnitellaan mm. parlamenttikeskusta, johon voisivat sijoittua parlamentin molemmat kamarit, jotka nyt toimivat eri paikoissa.

Projektin mittasuhteet ovat valtavat, sillä uuden hallintokeskuksen ja siihen liittyvien palveluiden lisäksi alueelle on rakennettava mm. liikenneväylät ja kunnallistekniikka sekä asuntoja ja sosiaalipalveluita. Tärkeimpien hallintorakennusten yhteispinta-ala on nyt noin 400 000 m^2, ja uudisrakennusten pinta-alasta tulee vielä paljon suurempi. Uusien hallintorakennusten rakentaminen suunnitellaan rahoitettavaksi myymällä hallintoelinten nykyisiä toimitiloja.

Rakennussuunnitelmat ovat saaneet jonkin verran arvostelua kalleutensa ja mahdollisten ekologisten vaikutustensa vuoksi. Huomiota on lisäksi kiinnitetty siihen, että uusi hallintokeskus on aiemman presidentin Dmitri Medvedevin idea, eikä nykyisen presidentin suhtautumisesta projektiin ole täyttä varmuutta.

Vauraan Moskovan elintasoerot ovat suuria. Moskovalaisten keskikuukausipalkka on noin 42 000 ruplaa (1 040 euroa) eli lähes kaksinkertainen koko maan keskipalkkaan verrattuna, joka on noin 24 000 ruplaa (580 euroa). Pääkaupungin tulonjako on kuitenkin paljon epätasaisempi ja köyhiä on suhteellisesti ottaen enemmän kuin maassa keskimäärin. Moskovan tuloerot ovat suurempia kuin muiden Euroopan suurkaupunkien tuloerot.

Moskovan kaupungin julkaiseman vuoteen 2025 ulottuvan kehitysstrategian luonnoksen mukaan väestön voimakas jakautuminen on uhka kaupungin kehitykselle ja voi johtaa sosiaalisiin jännitteisiin. Erityisen vaikeassa tilanteessa ovat lapsiperheet; 20 % lapsista elää köyhiksi luokitelluissa perheissä.

Varakkaan väestönosan ostovoima nostaa esimerkiksi asuntojen hintoja, ja selvitysten mukaan vain noin 30 % moskovalaisista voi hankkia itselleen omistusasunnon.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
22 • 31.5.2012

Kiina

Juanin ja jenin suora vaihdettavuus avaa uuden väylän juanin kansainvälistymiselle. Kesäkuun alusta alkaen juaneita voi ostaa ja myydä suoraan Japanin jenejä vastaan Tokiossa ja Shanghaissa. Aikaisemmin kiinalais- ja japanilaisyritysten on pitänyt vaihtaa kotimainen valuutta ensin dollareiksi ja dollarit sitten jeneiksi tai juaneiksi. Tokiossa juanin ja jenin välinen kurssi muodostuu vapaasti markkinoilla. Kiinassa keskuspankki noteeraa päivittäin kurssin, josta pankkien välisillä markkinoilla voidaan poiketa 3 prosenttia ylös tai alas. Suoran valuuttakaupan salliminen ei kuitenkaan merkitse pääomaliikkeiden vapauttamista Kiinassa eikä tässä mielessä lisää juanin vaihdettavuutta.

Valuuttakaupan vapauttaminen on osa Kiinan ja Japanin pyrkimystä tukea keskinäistä talousyhteistyötä, sillä suora vaihdettavuus vähentää valuuttakaupan kustannuksia yrityksille. Kiina on Japanin suurin kauppakumppani, ja sen osuus on noin viidennes Japanin viennistä ja tuonnista. Japani puolestaan on EU:n ja Yhdysvaltojen jälkeen Kiinan kolmanneksi tärkein vientimarkkina 8 prosentin osuudella. Kiinan tuonnista kymmenesosa tulee Japanista, eli Japani on lähes EU:n veroinen tavarantoimittaja Kiinalle.

Maiden välisten taloussuhteiden vahvistamisen lisäksi juanin ja jenin suora valuuttakauppa vähentää ajan myötä dollarin merkitystä Aasiassa. Kiinan kannalta tärkeä motiivi suoran valuuttakaupan sallimiselle on juanin kansainvälistymisen tukeminen.

Juan-markkinoita on viime vuosina asteittain vapautettu Hongkongissa, mikä on lisännyt juanin käyttöä erityishallintoalueella ja kasvattanut paineita uusiin vapauttamistoimiin. Markkinoiden vapauttaminen Japanin suuntaan viittaa siihen, että valmistelut seuraavastakin askeleesta ovat jo pitkällä. Juanin lisääntyvän kansainvälisen käytön rinnalla tarve kotimaisten rahoitusmarkkinoiden reformeille ja avaamiselle kasvaa.

Talouskasvun hidastuminen ei näy pörssikursseissa. Vaikka talouskasvu on Kiinassa kuluvan vuoden aikana hidastunut ja yritysten voitot ovat alkaneet pienentyä, Shanghain ja Shenzhenin pörsseissä A-osakeindeksit olivat keskiviikkona 30.5. noin 10 % korkeammalla kuin vuodenvaihteessa. Useissa kehittyvien talouksien pörsseissä toukokuussa koettu notkahdus ei rantautunut Kiinan markkinoille. Kiinan epätavanomainen pörssikehitys heijasteleekin sitä, että Kiinan osakemarkkinat eivät ole vielä täysin kehittyneet.

Rahoitusmarkkinoille on suunnitteilla useita uudistuksia. Shanghaissa on kuluvan vuoden aikana tarkoitus aloittaa raakaöljyn futuurikauppa, johon myös ulkomaiset sijoittajat voivat mahdollisesti osallistua. Lisäksi kuluvana vuonna on määrä avata kansallinen kaupankäyntipaikka pörssin ulkopuolisille osakkeille (OTC-markkinat), jonka avulla pyritään parantamaan etenkin pienten yritysten rahoitusmahdollisuuksia. OTC-markkinoita on vuodesta 2006 kokeiltu Kiinan "piilaaksossa" (Zhongguanchun Science Park) Pekingissä.

Pörssikurssien kehitys

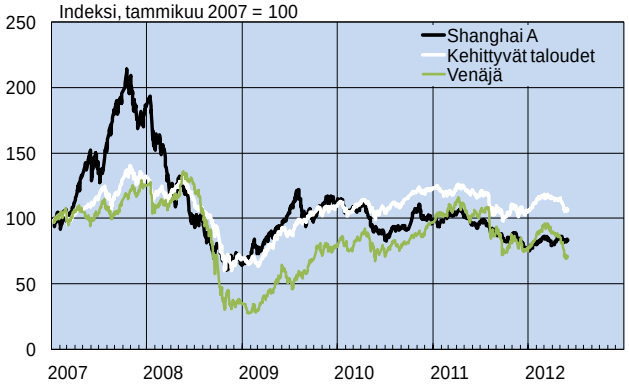

Lähde: Bloomberg

Hongkong yhä Kiinan kilpailukykyisin kaupunki – Sisä-Mongolia parantaa asemiaan. Kiinan yhteiskuntatieteellisen akatemian selvityksen mukaan Hongkong on Kiinan kilpailukykyisin kaupunki. Selvitys kattaa myös Taiwanin, jonka pääkaupunki Taipei nousi sijalle kaksi. Raportin mukaan Taipein kilpailukykyä paransi Taiwanin ja Manner-Kiinan välisen kaupan kasvu, jonka nähdään olevan seurausta maiden vuonna 2010 allekirjoittamasta ECFA-talousyhteistyöohjelmasta.

Maanantaina 21.5. julkaistussa raportissa arvioitiin 294 kiinalaisen kaupungin kilpailukykyä muun muassa talouden koon, kasvun ja tehokkuuden mukaan. Lisäksi painotettiin henkistä pääomaa ja väestön elämänlaatua. Yleisesti ottaen kilpailukykyerot Kiinan kaupunkien välillä ovat pienentyneet.

Tämänkertaisessa selvityksessä Shanghai jäi ensimmäistä kertaa Pekingin taakse sijalle neljä. Shanghain heikentynyttä sijoitusta selittää muun muassa kaupungin voimakas väestönkasvu sekä rakennemuutoksista johtuva alueen talouskasvun heikentyminen.

Raportin mukaan itärannikolla kaupunkien kilpailukyky parani viime vuonna hitaammin kuin useilla muilla alueilla. Esimerkiksi Sisä-Mongolian kaupungit Erdos ja Baotou ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana parantaneet kilpailukykyään muita Kiinan kaupunkeja nopeammin.

Akatemian selvityksen tulokset ovat samansuuntaisia kuin Maailman talousfoorumin maailmanlaajuisen kilpailukykyraportin tulokset, joiden mukaan Hongkongin (11.) ja Taiwanin (13.) kilpailukyky oli Manner-Kiinaa (26.) parempi.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
23 • 7.6.2012

Venäjä

Rupla heikkeni raakaöljyn halpenemisen seurauksena. Rupla heikkeni dollarista ja eurosta muodostettua koria vastaan huhtikuun lopusta viime viikon loppuun asti. Ruplan koriarvo lähestyi viikon lopulla nopeasti keskuspankin sille määrittelemän vaihtelualueen ylärajaa, joka on 38,15 ruplaa. Markkinoiden epävarmaa tunnelmaa lisäsi se, että keskuspankki antaa ruplan kurssin nykyään vaihdella entistä voimakkaammin kysynnän ja tarjonnan mukaan. Tilanne rauhoittui, kun keskuspankki aloitti ruplan tukiostot ja ilmoitti, että se ei aio päästää ruplaa heikkenemään yli vaihtelualueen rajan. Viime päivinä rupla on taas vahvistunut.

Rupla on huhtikuun lopusta lähtien heikentynyt dollariin nähden 11 % ja euroon nähden 6 %. Ruplan dollariarvon erityisen voimakas heikkeneminen johtuu dollarin vahvistumisesta kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla. Huolimatta viime päivien vahvistumisesta rupla on dollariin nähden edelleen heikompi kuin kuluvan vuoden alussa, mutta euroon nähden jo hieman vahvempi.

Dollarin ja euron sekä dollari-euro-korin ruplakurssi

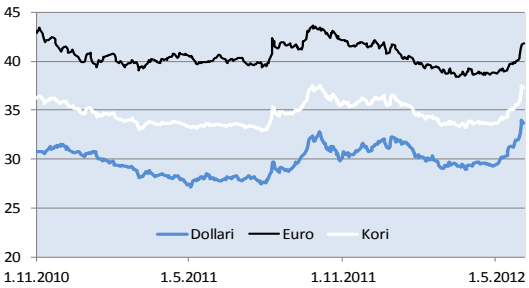

Lähde: Bloomberg

Yhtenä syynä ruplan heikkenemiseen on raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan aleneminen. Pohjanmeren Brentin hinta laski viime viikon lopulla alle 100 dollariin tynnyriltä. Viimeksi hinta oli alle 100 dollaria helmikuun alussa. Venäjän vientiöljylaatu, Urals, seuraa melko tiiviisti Brentin hintaa, mutta on sitä vajaat pari dollaria halvempaa, mikä mm. johtuu Uralsin suuremmasta rikkipitoisuudesta.

Ruplan heikkenemiseen on vaikuttanut myös maailmantalouden epävarma tilanne, jonka vuoksi sijoittajat ovat vetäneet pääomia pois kehittyviltä markkinoilta. Pääomien nettovienti Venäjältä jatkui huhtikuussa keskuspankin arvion mukaan noin 7 mrd. dollarin suuruisena. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä pääomia vietiin nettomääräisesti 35 mrd. dollaria. Pääomien vienti koostui erityisesti yritysten eri muodoissa viemästä pääomasta, mm. suorista sijoituksista, mutta myös pankit veivät pääomia samalla kun niiden ulkomailta vastaanottamien talletusten, lainojen ja muiden sijoitusten kanta supistui.

Osaltaan pääomien vienti on luonnollinen seuraus Venäjälle virtaavista suurista energian vientituloista, joille maa ei nykyisellään tarjoa riittävän hyviä sijoituskohteita. Sijoittajat katsovat tuotto-riskisuhteen olevan ulkomailla parempi kuin kotimaassa.

Hallitus valmistautuu euroalueen kriisin mahdollisiin vaikutuksiin. Finanssiministeri Anton Siluanovin mukaan parhaillaan valmisteilla olevaan ensi vuoden budjettiin sisällytetään vararahasto, josta voidaan rahoittaa yrityksiä ja pankkeja, jos niiden taloudellinen tilanne vaikeutuu. Tämän vuoden budjetissa on määräraha valtiontakuille, joita voidaan antaa yritysten investointilainoille. Takuita voidaan käyttää myös vaikeuksiin joutuneiden yritysten toiminnan tukemiseen. Talousministeriö on laatimassa listaa talouden kannalta keskeisistä yrityksistä, jotka tarvittaessa pääsevät tukien piiriin.

Finanssiministeriön laskelmien mukaan bruttokansantuotteen supistuminen yhdellä prosentilla vähentää budjetin vuotuisia tuloja 150 mrd. ruplaa (3,7 mrd. euroa) eli runsaan prosentin verran. Urals-öljyn tynnyrihinnan yhden dollarin lasku puolestaan vähentää tuloja 56 mrd. ruplaa (1,4 mrd. euroa) eli vajaat puoli prosenttia.

Skolkovon innovaatiokeskusta kehitetään – valtionyritykset mukana rahoituksessa. Yksi vuonna 2010 käynnistetyn Skolkovo-projektin päätoimintamuodoista on suunnitteilla oleva Tiede- ja teknologiainstituutti, Skolkovoteh (Skolkovo Tech). Siitä on tarkoitus tulla kansainvälisestikin ainutlaatuinen poikkitieteellinen laitos, jossa yhdistyvät opetus, tutkimus ja innovaatioiden kaupallistaminen. Instituutille on Skolkovo-projektin alusta lähtien haettu ulkomaisia kumppaneita, ja viime vuoden lokakuussa Skolkovon innovaatiokeskus ja Massachusettsin teknologinen yliopisto MIT solmivat kolmivuotisen sopimuksen yhteistyöstä Skolkovotehin perustamiseksi. Instituutin on määrä aloittaa toimintansa vuonna 2014 ja täydessä toiminnassa se olisi vuonna 2020.

Skolkovotehin toimintaa rahoittaa erityinen säätiö, johon on viime vuodesta lähtien kerätty varoja mm. yksityisiltä yrityksiltä. Nykyinen pääministeri Dmitri Medvedev antoi maaliskuussa määräyksen, jonka mukaan valtionyritysten on osallistuttava Skolkovotehin säätiön rahoittamiseen summalla, joka vastaa yhtä prosenttia yritysten vuotuisista tutkimus- ja tuotekehitysmenoista.

Määräys aiheutti suurissa valtionyrityksissä tyytymättömyyttä, sillä ne ovat vuodesta 2010 lähtien kasvattaneet tutkimus- ja tuotekehitysmenojaan huomattavasti – ainakin nimellisesti. Tämä johtuu hallituksen tuolloin antamasta määräyksestä, jonka mukaan suurten valtionyritysten ja -korporaatioiden on panostettava merkittävästi innovaatioihin ja tutkimukseen.

Yritysten rahoitusosuuden pienentämiseksi määräystä säätiön rahoittamisesta muutettiin myöhemmin siten, että yritykset voivat valintansa mukaan maksaa säätiölle joko yhden prosentin tutkimus- ja tuotekehitysmenoistaan tai kolme prosenttia voitostaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
23 • 7.6.2012

Kiina

Kiinassa ryhdytty maltillisiin toimiin talouskasvun tukemiseksi. Kiinan talouskasvu on hidastunut alkuvuonna, kun yhtäältä investointikysynnän kasvu on heikentynyt ja toisaalta vienti on kärsinyt Euroopan talousongelmista. Kasvun hidastuminen lienee jatkunut toukokuussa, sillä virallisen ostopäällikkökyselyn (PMI) mukaan teollisuusyritysten taloustilanne ja näkymät pysyivät edelleen heikkoina.

Viranomaiset ovat ryhtyneet toimiin talouskasvun tukemiseksi, mutta tarkoitus ei ole toistaa vuosien 2009 ja 2010 mittavaa elvytysohjelmaa. Investointeja pyritään vauhdittamaan nopeuttamalla suurten julkisten investointihankkeiden lupamenettelyä. Kevään aikana on esimerkiksi hyväksytty kuusi uutta lentokenttähanketta, ja paikallishallinnot ovat aikaistaneet useita pienempiä investointihankkeita. Viranomaisten mukaan vielä ei olla purkamassa viime vuosina rakennussektorilla käyttöönotettuja tilapäisiä toimia, joiden avulla on pyritty laskemaan asuntojen hintoja.

Kotitalouksien kulutuskysyntää pyritään lisäämään myöntämällä tukea energiatehokkaiden kodinkoneiden ja laitteiden hankkimiseen. Tuki on voimassa kesäkuun alusta toukokuun 2013 loppuun, ja se on enintään 400 juania (50 euroa) konetta kohti. Lisäksi paikallishallinnot ovat ottamassa käyttöön omia tukitoimiaan. Esimerkiksi Chongqingin kaupunki ilmoitti kuluvalla viikolla alkavansa myöntää tukea uusien pienimoottoristen autojen ostajille.

Keskuspankki kevensi rahapolitiikkaansa laskemalla viitekorkoja 0,25 prosenttiyksiköllä perjantaista 8.6. alkaen. Toukokuussa se laski liikepankkien varantovaatimusta. Vaikka kuluttajahintainflaatio on hidastunut kolmen prosentin tuntumaan, rahapolitiikkaa on tähän asti löysätty varsin varovaisesti. Tämä viittaa siihen, että keskuspankki on edelleen huolissaan taloudessa olevista hintapaineista.

Kaasuprojekti ei edennyt presidentti Putinin Kiinan-vierailulla. Venäjän presidentti teki kuluvalla viikolla Pekingiin virallisen vierailun, jonka yhteydessä presidentit Vladimir Putin ja Hu Jintao korostivat totuttuun tapaan maiden kumppanuuden tärkeyttä ja lupasivat kaksinkertaistaa maiden välisen kauppavaihdon vuoteen 2020 mennessä. Konkreettisen talousyhteistyön kannalta vierailun anti jäi vähäiseksi.

Lähes loppuun valmisteltu sopimus kaasuputken vetämisestä Venäjältä Altain kautta Kiinaan on tärkein keskeneräinen asia kiinalais-venäläisellä yhteistyölistalla. Vuosikausia valmisteltu hanke ei tälläkään kertaa edennyt, sillä osapuolet ovat jo toista vuotta kiistelleet kaasun hinnasta. Lehtitietojen mukaan Venäjä pyytää kaasusta 350–400 dollaria 1000 kuutiometriltä, mikä on suurin piirtein yhtä paljon kuin mitä eurooppalaiset kaasunostajat maksavat. Kiinalaiset olisivat valmiita maksamaan 200–250 dollaria. Sopimus kattaisi 30 vuotta, ja vuosittaisten toimitusten olisi tarkoitus nousta 68 miljardiin kuutiometriin.

Kiinan ja Venäjän välinen kauppa on jatkanut ripeää kasvua, sillä tammi-huhtikuussa Kiinan viennin arvo Venäjälle lisääntyi 14 % ja tuonti Venäjältä yli 40 % vuotta aiemmasta. Venäjä kattaa Kiinan viennistä 2 %, kun taas tuonnista sen osuus on noussut lähelle 3:a prosenttia. Tuonnin kasvu johtuu pitkälti siitä, että raakaöljytoimitusten määrä Venäjältä Kiinaan lisääntyi viime vuodesta yli 60 %. Samalla Venäjän osuus Kiinan öljyntuonnista on noussut 10 prosenttiin. Runsas vuosi sitten käyttöön otettu öljyputki on alkanut siis alkuvaikeuksien jälkeen toimia toivotulla tavalla.

Vaikka maiden strateginen kumppanuus luo kuvan syvällisestä yhteistyöstä, perustuu maiden taloudellinen kanssakäyminen todellisuudessa pitkälti yksittäisiin projekteihin ilman selkeää kehikkoa tai suuntaa. Talousyhteistyön potentiaalia ei ole kyetty tehokkaasti hyödyntämään, ja maiden väliset investoinnit ovat vähäisiä. Kiinan ja Venäjän intressiristiriidat ja yhteistyön pinnallisuus heijastuvat myös toimintaan Shanghain yhteistyöjärjestössä, jonka kokoukseen presidentti Putin osallistui Pekingin-vierailunsa aikana.

Yhä useampi eurooppalaisyritys harkitsee sijoitusten siirtämistä pois Kiinasta. Kiinassa toimivan EU-kauppakamarin tuoreen jäsenkyselyn mukaan lähes neljäsosa kauppakamarin yrityksistä saattaa tulevaisuudessa siirtää sijoituksensa pois Kiinasta. Lähialueen maiden halvemmat työvoimakustannukset sekä Kaakkois-Aasian, Intian ja Etelä-Amerikan nopeasti kasvavat markkinat houkuttelevat enemmän kuin jääminen Kiinaan, jossa liiketoimintaa ohjaavat lait ja säännökset koetaan yhä hyvin monitulkintaisiksi. Viranomaisten lupauksiin ulkomaalaisten yritysten eriarvoisen aseman parantamisesta ei juurikaan uskota.

Raportissa käsitellään myös muita keskeisiä liiketoimintaympäristön ongelmia. Esimerkiksi rekrytointiin liittyvät haasteet ovat merkittäviä. Yritykset kokevat usein kiinalaisten työntekijöiden palkkavaatimukset liian korkeiksi. Ulkomaalaisten värväämisessä suurin rekrytointihaaste on kiinalainen asuin- ja elinympäristö, joka myös vaikeuttaa ulkomaalaisten työntekijöiden pitämistä maassa.

Ulkomaalaisten työntekijöiden kohtaamat ongelmat ovat olleet viime aikoina esillä Kiinan mediassa. Internetissä levinneet rasistiset kommentit ovat herättäneet huolta muukalaisvihan lisääntymisestä, mutta puolue on rauhoitellut tilannetta vakuuttamalla ulkomaalaisten olevan yhä tervetulleita Kiinaan. Se, että rasistisia ilmauksia on kuitenkin päästetty sensuurin läpi julkisuuteen, kertoo puolueen käyttävän nationalistisia mielialoja valta-asemaansa pönkittääkseen.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
24 • 14.6.2012

Venäjä

Valtionyritysten yksityistämisohjelma hyväksytty, käytännön toteutus epäselvää. Hallitus vahvisti viime viikolla uusimman version valtion omistamien yritysten yksityistämisohjelmasta. Nyt käsittelyssä ollut yksityistämisohjelma hyväksyttiin ensimmäisen kerran jo vuonna 2010, mutta sen toteuttamista on osittain lykätty mm. heikkoon markkinatilanteeseen vedoten.

Lisäksi viime syksynä silloinen presidentti Medvedev määräsi hallituksen laajentamaan ohjelmaa erityisesti energiayhtiöiden osalta. Valtion omistuksen vähentäminen energiayhtiöissä herätti kuitenkin runsaasti keskustelua, eikä ohjelmasta päästy pitkään aikaan yksimielisyyteen. Tultuaan pääministeriksi Medvedev nosti yksityistämisohjelman vahvistamisen yhdeksi hallituksensa tärkeimmistä tämän vuoden tehtävistä.

Viimeviikkoisen hallituksen päätöksen mukaan yksityistämisohjelmaan sisällytettiin osuuksia myös monista energiayhtiöistä kuten öljyjätti Rosneft, kantaverkkoyhtiö FSK ja vesivoimayhtiö Rushydro. Päätöksen mukaan valtion omistusta näissä yhtiöissä voidaan vähentää vuoteen 2016 mennessä, mutta myyntiä harkitaan hallituksessa tapauskohtaisesti ottaen huomioon yritysten sekä talouden yleinen tilanne.

Presidentti Putin siirsi toukokuussa useimmat yksityistämisohjelmaan sisältyvät energiayhtiöiden osakepaketit takaisin strategisten yritysten listalle, joten niiden myynti vaatii myös presidentin hyväksynnän. Tarkkailijoissa hämmennystä ovat herättäneet myös presidentin valtion holding-yhtiö Rosneftegazia koskevat määräykset. Niiden mukaan valtion omistukset energiayhtiöissä on mahdollista myydä Rosneftegazille. Toisaalta hallituksen täytyy vahvistaa yksityistämisohjelma vuosille 2013–15 myös Rosneftegazin energiayhtiöissä omistamille osuuksille (tällä hetkellä mm. enemmistöosuus Rosneftissa ja vähemmistöosuus Gazpromissa).

Yksityistämisohjelma koskee yhteensä 1 400:a yritystä (pääosin pk-yrityksiä), joista valtion omistusosuudet on määrä myydä kokonaan tai osittain. Suurista yrityksistä ensimmäisinä myyntilistalla ovat mm. vajaan 8 prosentin osuus Sberbankissa sekä osuudet varustamoyhtiö Sovkomflotissa ja timanttiyhtiö Alrosassa. Tänä vuonna yksityistämisohjelman odotetaan tuovan valtiolle tuloja 300 mrd. ruplaa (7,5 mrd. euroa). Vuoteen 2016 mennessä valtion omistusta suunnitellaan vähennettävän myös mm. VTB-pankissa, valtion rautatieyhtiö RZD:ssa sekä laivanrakennusyhtiö OSK:ssa.

Euroopan komissio huolissaan Venäjän protektionistisista toimista WTO-jäsenyyden lähestyessä. Euroopan komissio alkoi vuoden 2008 lopulla raportoida kansainvälisen talouskriisin seurauksena käyttöön otettuja kauppa- ja talouspoliittisista toimia, jotka voivat rajoittaa kansainvälistä kauppaa. Tuoreimman raportin mukaan Venäjä on vuoden 2008 lopulta lähtien ilmoittanut toiseksi eniten kauppaa mahdollisesti rajoittavia toimia 31 seuratun maan joukossa. Venäjän toimet ovat olleet lähinnä vientiin ja tuontiin kohdistuvia rajoitteita sekä julkisen sektorin tukitoimia, jotka suosivat kotimaisia yrityksiä ulkomaisten kustannuksella. Raportin mukaan osa Venäjän toimista saattaa olla ristiriidassa sen WTO-sitoumusten kanssa, kuten tuontiautoille kaavailtu kierrätysmaksu.

WTO-jäsenyyden lähestyessä venäläiset yritykset ovatkin tuoneet entistä voimakkaammin esille huolensa jäsenyydestä niille aiheutuvista vaikeuksista ja vaatineet valtiolta korvaukseksi tukitoimia. Talousministeri Belousov esitteli viime viikolla hallituksen kokouksessa käytettävissä olevia keinoja, joilla voidaan helpottaa yritysten sopeutumista jäsenyyden myötä muuttuvaan toimintaympäristöön.

Belousovin mukaan monia tuontitulleja tai valtion tukia voidaan tarvittaessa korottaa vielä jäsenyyden jälkeenkin, koska niiden nykytasot ovat matalampia kuin Venäjän jäsenyysneuvotteluissaan sopimat ylärajat. Lisäksi julkisen sektorin tuet mm. lentokoneteollisuudelle, laivanrakennukselle ja maatalouskoneiden valmistukselle voidaan ministerin mukaan muuttaa helposti WTO-säännöksien kanssa sopusoinnussa olevaan muotoon.

Belousov muistutti myös, että palvelualan yrityksille valtion tukea voidaan antaa rajoittamattomasti myös jäsenyyden astuttua voimaan. Lisäksi valtion tilauksissa voidaan suosia kotimaisia yrityksiä, koska Venäjä ei osallistu valtion tilauksia säätelevään WTO-sopimukseen. Kotimaisten yritysten kilpailukykyä voidaan tukea myös esim. luonnollisten monopolien hintasäätelyn avulla ja kotimarkkinoita suojata teknisillä säännöksillä sekä terveys- ja kasvinsuojelumääräyksillä. Belousov mainitsi myös, että ministeriössä valmistaudutaan jo vastaamaan muiden jäsenmaiden Venäjää vastaan suuntaamiin valituksiin WTO:n puitteissa.

Venäjällä on vielä runsas kuukausi aikaa ratifioida WTO-jäsenyytensä. Hallitus hyväksyi sopimuksen viime viikon istunnossaan ja lähetti sen edelleen duuman hyväksyttäväksi. Duumassa sopimusta on määrä käsitellä 4.7. Jäsenyys astuu voimaan 30 päivän kuluttua ratifioinnista.

Kiitokset kaikille helmikuiseen lukijakyselyymme vastanneille!

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
24 • 14.6.2012

Kiina

Hintapaineet hellittävät ja rahapolitiikkaa kevennetään. Kiinan kuluttajahinnat olivat toukokuussa 3 % korkeammat kuin vuosi sitten, kun huhtikuussa vuosi-inflaatio oli vielä 3,4 %. Kuukausitasolla hinnat hieman laskivat, kun elintarvikkeet halpenivat ja muiden erien hinnat pysyivät toukokuussa huhtikuun tasolla. Hintapaineiden hiipumisesta kertoo myös se, että tuottajahinnat olivat toukokuussa 1,4 % alemmat kuin vuosi sitten.

Hintapaineiden hellittäminen heijastaa talouskasvun hidastumista, mikä näkyi alkuvuonna myös lainamarkkinoilla. Toukokuussa uusia lainoja myönnettiin kuitenkin vastoin odotuksia reippaasti ja lainakannan kasvu kiihtyi hieman lähes 16 prosenttiin. Myönteistä on se, että yritysten pitkäaikaisten luottojen kasvu osoitti piristymisen merkkejä.

Luottojen määrän kasvu kertoo kevään aikana tapahtuneesta rahapolitiikan keventämisestä. Viitteitä on siitä, että erilaisiin infrastruktuurihankkeisiin on taas saanut helpommin rahaa. Keskuspankki jatkoi viime viikolla rahapolitiikan keventämistä laskemalla 8.6. keskeisiä viitekorkoja 0,25 prosenttiyksiköllä. Yhden vuoden lainojen viitekorko on nyt 6,31 % ja talletusten 3,25 %. Samalla viitekorkojen sitovuutta hieman höllennettiin.

Kiinan ulkomaankauppa piristyi toukokuussa – vienti Yhdysvaltoihin kasvoi merkittävästi. Sekä vienti että tuonti kasvoivat vastoin yleisiä odotuksia ripeästi. Tavaroita vietiin toukokuussa 181 miljardin dollarin arvosta, mikä oli 15 % enemmän kuin vuosi sitten. Kyseessä on selkeä muutos huhtikuusta, jolloin kasvu oli vain viiden prosentin luokkaa. Nopea kasvu selittyy pääasiassa Yhdysvaltain-viennillä, jonka arvo oli toukokuussa 23 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tammi-toukokuussa vienti Yhdysvaltoihin oli yli 14 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vienti EU:hun kääntyi hienoiseen 3 prosentin kasvuun ensimmäistä kertaa sitten helmikuun. Tammi-toukokuussa vienti Eurooppaan oli hieman viime vuoden vastaavan ajan tasoa vähäisempää. Myös Japanin-viennin kasvu kiihtyi alkuvuoden luvuista, ja toukokuussa sen arvo oli 13 % enemmän kuin vuosi sitten. Alkuvuoden tilanne kuvastaa maailmantalouden kehitystä ja vankentaa Yhdysvaltojen asemaa Kiinan suurimpana vientimarkkinana EU:n rinnalla.

Myös tuonti elpyi. Tavaroita tuotiin yli 162 miljardin dollarin edestä, mikä on noin 13 % enemmän kuin viime toukokuussa. Kyseessä on selkeä muutos verrattuna huhtikuuhun, jolloin kasvu jäi selvästi alle prosenttiin. Kehitystä selittää pääasiassa halventuneen raakaöljyn ennätyssuuri tuonti ja yhdysvaltalaisten tuotteiden kasvanut kysyntä.

Kauppataseen ylijäämä kasvoi toukokuussa lähes 19 miljardilla dollarilla. Alkuvuoden kumulatiivinen ylijäämä nousi yli 38 miljardiin, kun vastaavaan aikaan viime vuonna se oli 24 miljardia dollaria.

Kiinan vienti, tuonti ja kauppatase, mrd. USD

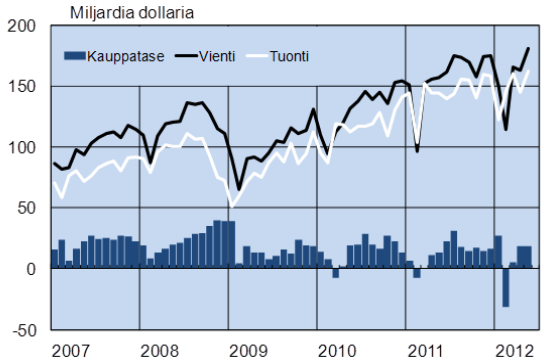

Lähde: CEIC

Kiinan teollisuus jarruttaa edelleen. Teollisuuden arvonlisä kasvoi toukokuussa vajaat 10 % vuoden takaa. Vaikka kasvu hieman kiihtyi huhtikuusta, se jäi selvästi totutusta: alle kymmenen prosentin kasvulukuja ei ole nähty sitten kansainvälisten lamavuosien 2008–09. Muista toimialoista poiketen autoteollisuus kiihdytti kasvuaan 16 prosenttiin. Kiinan autoteollisuuden lähiajan kehitysnäkymiä pidetäänkin valoisina, sillä bensiinin hinnan alennusten ja korkojen laskun odotetaan edelleen lisäävän kiinnostusta autoilua kohtaan.

Vaisu tunnelma jatkui toukokuussa myös vähittäiskaupassa, jonka myynti kasvoi vuositasolla reaalisesti 11 %. Hitaimmin kasvoi kodinkoneiden myynti, vain puolisen prosenttia vuoden takaa. Sen sijaan tietoliikennelaitteissa nähtiin yli neljänneksen kasvua kiinalaisten kännykkäinnostuksen myötä. Myös lääkkeiden sekä rakennus- ja sisustustarvikkeiden myynti kasvoi lähes neljänneksellä.

Teollisuustuotanto ja vähittäiskaupan myynti, reaalinen vuosimuutos %

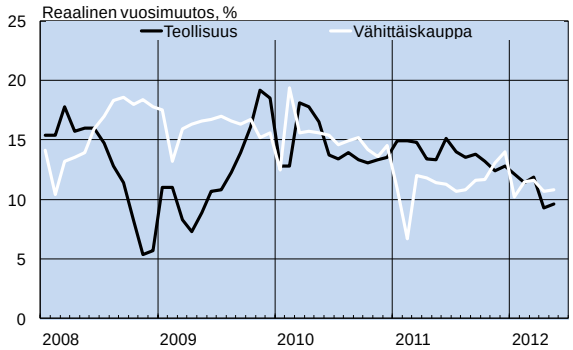

Lähde: Macrobond

Kiitokset kaikille helmikuiseen lukijakyselyymme vastanneille!

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
25 • 21.6.2012

Venäjä

IMF ennakoi talouden kasvun jatkuvan ripeänä, mutta varoittaa liian löysästä finanssipolitiikasta. IMF:n näkemys perustuu kesäkuun alkupuoliskolla pidettyihin vuosittaisiin talouspolitiikkaa koskeviin keskusteluihin (ns. Artikla IV -konsultaatio) IMF:n ja Venäjän viranomaisten välillä. Keskusteluiden loppulausunnossa IMF nostaa voimakkaasti esille tarpeen kiristää finanssipolitiikkaa etenkin leikkaamalla kriisin aikana käyttöönotettuja tukitoimia. Lisäksi IMF muistuttaa eläkeuudistuksen tärkeydestä ja huomauttaa, että eläkeikä tulisi nostaa vuoteen 2030 mennessä 63 vuoteen, jotta eläkemenojen kasvu voitaisiin pysäyttää. Nykyisen, melko ripeän talouskasvun oloissa julkisten menojen paisuminen voisi johtaa talouden ylikuumenemiseen. IMF näkee ruplan vaihtokurssin aiempaa suuremman vaihtelun sallimisen tukevan taloutta ja edesauttavan siirtymistä kohti inflaatiotavoitetta. Aikaisempien vuosien tapaan huomiota kiinnitetään myös pankkivalvonnan vahvistamiseen ja rakenneuudistusten merkitykseen tasapainoisen talouskasvun edellytyksinä.

Venäjän kilpailuviraston johtaja huolissaan kilpailua lisäävien toimien tyssäämisestä. Kilpailuviraston johtaja Igor Artemjev esitteli viime viikolla hallitukselle virastonsa vuosiraportin kilpailusta Venäjän markkinoilla. Hän oli erityisen huolissaan siitä, että kilpailun kehittämisohjelma ei ole viime vuosina edistynyt lainkaan. Useimmat kilpailuviraston tekemät ehdotukset eivät ole edenneet hallituksesta, ja niiden käsittelyä on lykätty toistuvasti. Artemjevin mukaan monissa toimialaministeriöissä kilpailua ei ylipäänsä pidetä tärkeänä, vaan pikemminkin pyritään luomaan lisää monopoleja vedoten niiden tuottamiin skaalaetuihin.

Kilpailuvirasto haluaisi erityisesti uudistaa luonnollisiin monopoleihin liittyvää lainsäädäntöä, joka on monilta osin vanhentunut ja ristiriitainen uudempien lakien kanssa. Lisäksi säänneltyjen hintojen piiriin kuuluvia toimialoja pitäisi vähentää (esim. ahtaustoiminta) ja laatia syrjiviä käytäntöjä estävää lainsäädäntöä useille infrastruktuurisektoreille (esim. tietoliikenne ja rautatiekuljetukset). Erillisenä esimerkkinä Artemjev nosti ulkomaille suuntautuvan lentomatkustusliikenteen. Kilpailuvirasto pitää Venäjän voimassa olevia kahdenvälisiä sopimuksia eri maiden kanssa aivan liian syrjivinä, koska ne antavat oikeuden maiden välisiin lentoihin yleensä vain yhdelle yhtiölle kustakin maasta. Viraston laskelmien mukaan yhden kilpailijan lisääminen lentoreitille laskisi lentolipun hintaa keskimäärin neljänneksellä. Artemjevin harmiksi näitä asioita säätelevä matkustajaliikennelaki on ollut duuman uumenissa jo 7 vuotta.

Artemjev pyysi hallitusta perustamaan varapääministerin johtaman kilpailunkehittämiskomission, jotta uudistukset etenisivät nopeammin. Pääministeri Medvedev määräsi varapääministeri Shuvalovin selvittämään asiaa.

Venäläisten pankkien yritysluotonannon kasvu on tasaantunut. Yritysluottokannan kasvutahti on tänä vuonna ollut runsaat 20 % vuoden takaisesta (ruplan kurssimuutosten vaikutukset valuuttaluottoihin on poistettu). Yritysten viimeisen 12 kuukauden aikana ottaman pankkiluototuksen virta on ollut viime vuoden lopun tasolla. Luotonoton kasvua on rajoittanut investointien vaisu kehitys. Lisäksi yritysluottojen korot ovat nousseet viime syksystä alkaen; ruplaluottojen nimelliskorot ovat keskimäärin noin 10 % eli huomattavasti korkeammalla kuin tämän vuoden inflaatio-odotukset (5–6 %).

Pankeissa olevien yritysten rahavarojen kasvu puolestaan vilkastui huomattavasti viime vuoden loppupuolella. Tämän seurauksena yrityssektorin nettoluotonotto pankeista on supistunut hieman tänä vuonna.

Kotitalouksien luotonotto on jatkunut kiihtyvään tahtiin, vaikka luottojen korot ovat pysytelleet yli 20 prosentissa. Luottokanta on kasvanut yli 40 % vuoden takaisesta. Luototuksen kasvua on ylläpitänyt vahvana jatkunut kestokulutustavaroiden hankinta. Pankkitallettaminen oli laskusuunnassa viime vuonna, mutta vuoden lopulta se on hieman lisääntynyt. Kotitalouksien nettoluotonotto pankeista on kuitenkin muodostunut lähes positiiviseksi.

Pankkien nettoluotonanto yrityksille ja kotitalouksille kääntyi positiiviseksi viime vuonna, mikä on osaltaan kiristänyt pankkien likviditeettiä. Lisäksi pääoman virtaus Venäjältä ulkomaille on jatkunut, ja valtio on ottanut kotimaasta lainaa. Rahoitus ulkomaisilta pankeilta ja venäläisten pankkien keskinäinen luototus ovat vähentyneet. Tiukentunutta likviditeettitilannetta keskuspankki on lieventänyt lisäämällä huomattavasti likviditeetin antoa pankeille. Pankkisektorin likviditeetti on silti kiristynyt ja nostanut pankkien väliset korot korkeimmilleen sitten syksyn 2009.

Pankkisektori ja kotitaloudet & yritykset: luotto- ja talletusvirrat (kannan muutos 12 kuukauden takaisesta), mrd. ruplaa

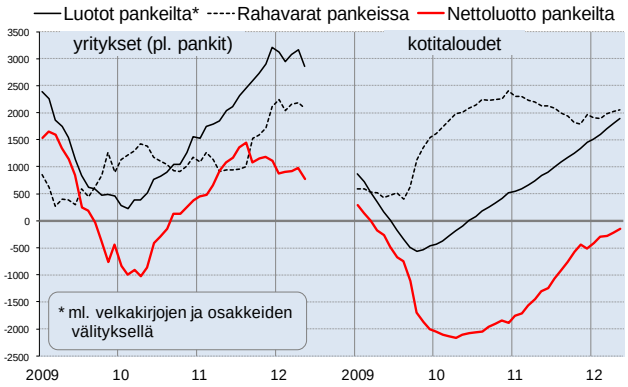

Lähde: Venäjän keskuspankki

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
25 • 21.6.2012

Kiina

Rahamarkkinoiden vapauttaminen etenee, pankit alkavat vähitellen kilpailla koroilla. Kesäkuun alkupuolella Kiinan keskuspankki laski keskeisiä viitekorkojaan 0,25 prosenttiyksiköllä siten, että vuoden lainakorko on nyt 6,31 % ja talletuskorko 3,25 %. Viitekorkojen laskua oleellisempaa on, että samalla keskuspankki väljensi viitekorkojensa sitovuutta ja loi täten tilaa hieman vapaammalle korkojen muodostumiselle. Pankit voivat nyt tarjota luottoja viidenneksen viitekorkoja matalammalla korolla eli noin 5,05 prosentilla, kun ne aikaisemmin saivat poiketa viitekorosta alaspäin ainoastaan 10 %. Maksimikorkoa luotoille ei ole määritelty. Pankkien tarjoama talletuskorko puolestaan saa olla korkeintaan kymmenyksen viitekorkoa korkeampi eli tällä hetkellä noin 3,58 %.

Korkopolitiikan tiukan säätelyn väljentämisellä pyritään parantamaan markkinoiden toimintaa ja saamaan aikaan todellista kilpailua virallisilla pankkimarkkinoilla. Toimet näyttävät tehoavan, sillä sekä suurten että pienten pankkien on jo raportoitu nostaneen talletuskorkojaan lähelle keskuspankin sallimaa kattoa. Monille yrityksille tärkeillä epävirallisilla markkinoilla korot ovat aivan toista luokkaa, sillä keskuspankin kerääminen tietojen mukaan esimerkiksi Wenzhoussa keskikorko oli huhtikuussa lähes 22 %.

Kiinan rahoitusmarkkinat ovat muuttuneet monimutkaisiksi ja niiden säätely hallinnollisilla toimilla (mm. reservivaatimukset ja suorat ohjeet pankeille) on käynyt yhä vaikeammaksi. Hintamekanismin eli korkopolitiikan tärkeyttä korostaa se, että raja virallisten ja epävirallisten markkinoiden välillä on hämärtymässä. Korkopolitiikan merkitystä painotettiin myös viime syksynä julkaistussa Kansainvälisessä valuuttarahastossa tehdyssä Kiinan rahoitussektorin vakausarviossa. Ennen viimeistä korkosäätelyn lieventämistä Kiinassa on otettu monia pieniä askelia rahoitusmarkkinoiden vapauttamiseksi. Suhteellisen myönteinen taloustilanne ja valuuttamarkkinoiden tasapaino luovat hyvät edellytykset jatkaa ehkä nopeutetussa tahdissa edessä olevia raha- ja valuuttamarkkinoiden vapauttamistoimia.

Juan heikentynyt suhteessa dollariin, mutta vahvistunut reaalisesti. Vuodenvaihteen jälkeen juanin kurssi dollariin nähden pysyi yli neljä kuukautta melko vakaana, mutta toukokuun aikana juanin arvo heikentyi noin prosentin. Juan heikentyi siitä huolimatta, että käytettävissä olevien tilastojen perusteella valuuttavirroissa ei tapahtunut toukokuussa juuri muutosta – ulkomaankaupan ylijäämä oli toukokuussa yhtä suuri kuin huhtikuussa ja suorat sijoitukset Kiinaan hieman lisääntyivät. Tilanteen hahmottamista helpottavat maksutase- ja valuuttavarantotilastot julkistetaan myöhemmin. Keskiviikkona 20.6. dollarilla sai 6,36 juania.

Vaikka juanin kurssi on heikentynyt suhteessa dollariin, sekä juanin nimellinen että reaalinen kauppapainotettu kurssi ovat molemmat edelleen vahvistuneet. Reaalinen kauppapainotettu valuuttakurssi huomioi maiden väliset inflaatioerot ja ulkomaankaupan maajakauman, ja kuvastaa siten paremmin Kiinassa toimivien yritysten hintakilpailukykyä kuin nimellinen kurssi.

Dollarin ja euron juankurssi sekä reaalinen kauppapainotettu kurssi (REER) – käyrän noustessa juan vahvistuu

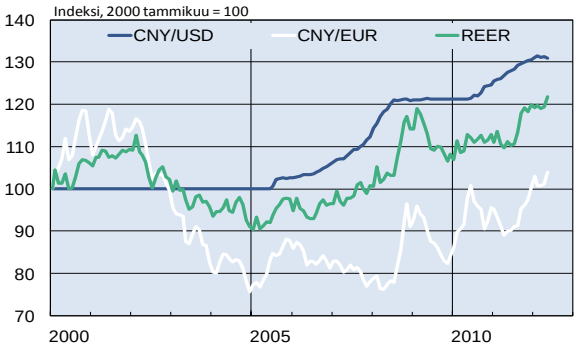

Lähteet: Bloomberg ja BIS

Elintarviketurvallisuuskriisi koettelee jälleen Kiinaa – ulkomaalaisten maitotuotteiden kysyntä kasvaa. Kiinan johtaviin meijereihin kuuluvan Yili Industrial Group -yhtiön äidinmaidonkorvikkeista löydettiin viime viikolla haitallisen korkeita elohopeapitoisuuksia. Uusi kriisi on kiusallinen koko meijerisektorille, joka on vasta toipumassa vuonna 2008 puhjenneesta laajasta melamiiniskandaalista.

Viime vuosien skandaalit ovat vähentäneet merkittävästi kiinalaisten maitotuotteiden kysyntää sekä kotimarkkinoilla että ulkomailla. Lokakuussa 2008 hetkellisesti lähes nollille painunut maitotuotteiden viennin volyymi ei ole palautunut edes puoleen kriisiä edeltävästä tasosta, kun taas Kiinassa sekä maidon että maitojauheen henkeä kohden laskettu kulutus väheni selkeästi vuosina 2009 ja 2010. Skandaalit vahvistavat luotettavina pidettyjen ulkomaalaisten maidontuottajien asemia, ja ulkomaalaisen maitotuotteiden tuonti onkin kasvanut lähes nelinkertaiseksi vuoden 2008 tasosta.

Elintarviketurvallisuuteen liittyvät ongelmat ovat nopean talouskasvun lieveilmiöitä, ja kriisien yhteydessä nousee usein pintaan myös korruptiota. Luottamuspulaa on yritetty vähentää muun muassa kesäkuussa 2009 voimaanastuneella ruokaturvallisuuslailla, jonka tarkoituksena on päivittää alan valvontamekanismit ja lainsäädäntö nopeasti kasvavan elintarviketeollisuuden haasteita vastaaviksi. Laki tiukensi tuotannon jokaisen vaiheen valvontaa muun muassa yhtenäistämällä ruokaturvallisuuteen liittyviä standardeja, uudistamalla lupakäytäntöjä, poistamalla poikkeuslupia ja tiukentamalla seuraamuksia mahdollisista laiminlyönneistä ja väärinkäytöksistä. Myös hallituksen koordinoivaa vastuuta korostettiin, sillä elintarviketurvallisuuden seuranta on hajautettu jopa kymmenen eri viraston kesken. Uudesta laista huolimatta rikkeitä on esiintynyt tasaisin väliajoin.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
26 • 28.6.2012

Venäjä

Maailmanpankki julkaisi selvityksen liiketoimintaympäristöstä Venäjän kaupungeissa. Doing Business in Russia 2012 vertailee 30 kaupunkia eri puolilla Venäjää. Edellisen Venäjä-selvityksen 10 kaupungista Maailmanpankki ja sen yksityissektoria rahoittava sisarinstituutio International Finance Corporation tekivät vuonna 2008.

Yli 180 maata vertailevassa vuotuisessa Doing Business -selvityksessä Venäjä on viime vuosina ollut noin sijalla 120. Toisaalta Venäjä on niiden 30 maan joukossa, jotka ovat parantaneet näiden selvitysten mittaamaa liiketoimintaympäristöään eniten. Globaalissa vertailussa, joka kattaa 11 eri asia-aluetta, Venäjää edustaa Moskova. Vuoden 2008 ja tämän vuoden venäläiskaupunkien listalla Moskova kuitenkin sijoittui viimeiseksi (selvitykset kattavat osin eri asia-alueita eivätkä ole täysin vertailukelpoisia).

Venäjän kaupunkeja koskeva tuore vertailu keskittyy neljään osa-alueeseen: yrityksen perustaminen, omaisuuden rekisteröinti, rakennuslupa ja sähköliittymän saanti. Tiedot lupamenettelyjen määrästä, ajasta ja virallisista kustannuksista perustuvat kansallisiin ja paikallisiin säädöksiin sekä näiden asioiden kanssa säännöllisesti työskentelevien ammattilaisten, kuten lakimiesten, kokemuksiin.

Lähes kaikkien kaupunkien sijoitus em. neljällä osa-alueella vaihteli paljon, mutta Moskovan sijaluku oli kaikilla heikko. Pietari oli kokonaisvertailussa sijalla 22. Kärkeen ylsivät Venäjän länsiosien kaupungeista mm. Donin Rostov, Kazan ja Kaluga. Vuonna 2008 vertaillut 10 kaupunkia ovat helpottaneet rakennuslupaprosessia ja omaisuuden rekisteröintiä, ja 7 kaupunkia yrityksen perustamista.

Kotimaisen 10–50 työntekijän yrityksen perustaminen vertailun 30 kaupungista on helpointa Pietarissa. Yrityksen rekisteröintikulut ovat vain 150–220 euroa; selvitys suhteuttaa kulut kansantuloon asukasta kohden, jolloin Venäjä on 30 edullisimman maan joukossa. Myös varaston ja tontin rekisteröintimaksut (lähes kaikissa 30 kaupungissa noin 750 euroa) suhteessa kiinteistön arvoon kuuluvat maailman pienimpiin (0,2 % – esimerkiksi EU:ssa lähes 5 %). Muutoinkin parhaat kaupungit olisivat 183 maan vertailussa korkealla. Pietari sijoittui 30 kaupungin listalla heikosti.

Varastorakennuksen ja sen vesiliittymien rakennuslupa-asioissa Pietari sijoittui hyvin. Lupamenettelyjen määrä vaihtelee paljon. Lyhin lupaprosessi (5 kuukautta) on lähellä OECD-maiden keskiarvoa. Aikaa pidentää mm. kaupunkisuunnitelmien puuttuminen. Vertailun 10 kaupunkia ovat helpottaneet rakennuslupa-asioita vuodesta 2008, jolloin luvan saanti kesti Moskovassa lähes kaksi vuotta. Lupakustannukset vaihtelevat 3 000 eurosta yli 30 000 euroon.

Varaston sähköliittymän annossa paras kaupunkikin sijoittuisi melko heikosti 183 maan joukossa. Kustannukset (ml. yrityksiltä tarvittavat palvelut) vaihtelevat 8 500 ja 140 000 euron välillä.

Liiketoimintaympäristön vertailua 30 Venäjän kaupungissa

	Vaihtelu 30 kaupungissa	Moskova	Pietari	Parhaan kaupungin sijaluku 183 maan joukossa olisi
Yrityksen perustaminen *		***25***	***1***	
- lupamenettelyjen määrä	7–12	9	7	86
- aika, päivää	16–33	30	17	87
- kustannukset **	1,7–3,0	2,1	2,1	21
Omaisuuden rekisteröinti *		***26***	***27***	
- lupamenettelyjen määrä	3–5	5	5	12
- aika, päivää	13–60	43	44	28
- kustannukset ***	0,2–0,5	0,2	0,2	9
Rakennuslupa *		***30***	***9***	
- lupamenettelyjen määrä	16–47	47	18	103
- aika, päivää	150–448	392	361	78
- kustannukset **	40–418	172	51	46
Sähköliittymä *		***30***	***24***	
- lupamenettelyjen määrä	6–10	10	9	121
- aika, päivää	120–360	281	238	120
- kustannukset **	112–1852	1852	1080	47

* Moskovan ja Pietarin sijaluvut
** % vuoden 2010 kansantulosta asukasta kohden (joka oli 9 910 dollaria)
*** % kiinteistön arvosta (varastorakennus ja tontti)

Lähde: Doing Business in Russia 2012, Maailmanpankki

Hallitus lupasi jatkoa maataloustuille. Pääministeri Medvedevin johdolla hallituksen presidium käsitteli 25.6. mm. maatalouden satonäkymiä. Huomiota kiinnitettiin myös lähestyvän WTO-jäsenyyden tuomiin muutospaineisiin. Hallituksen ja öljy-yhtiöiden välisen sopimuksen pohjalta maataloustuottajat ovat saaneet viime vuosina suuria polttonesteiden hinnanalennuksia. Alkuvuoden 2012 alennus on ollut 30 % kotimaisista hinnoista, ja loppuvuoden alennuksista on määrä sopia lähipäivinä. Keskeisten lannoitteiden kotimaiset hinnat ovat säänneltyjä, mutta WTO-jäsenyyden myötä hintojen suorasta ohjailusta sekä valtion tuista luovuttaneen. Lähikuukausina on määrä valmistella korvaavia maatalouden tukitoimia. Lannoitteita käytetään Venäjällä suhteellisen vähän. Vuonna 2010 lannoitteiden kulutus hehtaaria kohden oli 24 kiloa, mikä on vain murto-osa muiden BRIC-maiden luvuista. Hallitus keskusteli myös toimista maatalousvakuutusten käytön edistämiseksi ja mahdollisuudesta pidentää maatalouden lainoja aina 15 vuoteen.

Maatalous työllistää noin 6 milj. venäläistä eli noin 9 % työllisistä, ja se tuottaa alle 4 % BKT:stä. Viljasta pääosan tuottavat yksityiset maatalousyritykset, kun taas vihanneksista, perunoista ja maidosta puolet tuotetaan yhä kotitalouksien pienillä palstoilla. Lihakarjan ja broilerien tuotannossa yritysten osuus on kymmenessä vuodessa noussut 60 prosenttiin, mutta kotitaloustuottajien osuus on edelleen huomattava. Venäjä vie merkittäviä määriä viljaa (lähinnä vehnää), mutta monien muiden maataloustuotteiden kulutuksesta 20–30 % katetaan tuonnilla. Omavaraisuusasteen nostaminen mm. lihan- ja maidonkulutuksessa on yksi Venäjän maatalouspolitiikan keskeisiä tavoitteita.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
26 • 28.6.2012

Kiina

Kiinalaisyritykset kasvattavat investointeja Eurooppaan. Kesäkuun alussa konsulttitoimisto Rhodium Group julkaisi selvityksen kiinalaisyritysten suorista sijoituksista Eurooppaan. Selvitys perustuu tekijöiden itse keräämään aineistoon kiinalaisyritysten uusinvestoinneista ja yrityskaupoista, joissa kiinalaissijoittaja hankkii yli 10 prosentin osuuden eurooppalaisyrityksen osakekannasta.

Raportin mukaan investoinnit olivat viime vuonna 10 miljardin dollarin luokkaa. Vaikka määrä on vielä pieni, merkillepantavaa on investointien erittäin nopea kasvu. Raportin tekijät arvioivat kiinalaisyritysten suorien sijoitusten kannan kasvavan Euroopassa nykyisestä noin 21 miljardista 250–500 miljardiin vuoteen 2020 mennessä. Kiinalaisinvestointien osuus EU-maiden yhteenlasketusta suorien sijoitusten kannasta on tällä hetkellä kuitenkin alle 0,1 prosentin luokkaa, joten Kiina ei millään tavalla uhkaa eurooppalaisten ja amerikkalaisten yritysten asemaa nähtävissä olevassa tulevaisuudessa.

Kiinalaiset yritykset sijoittavat hyvin laajasti eri sektoreille, ei pelkästään raaka-aineisiin, strategisiin sektoreihin tai helpottaakseen Euroopan markkinoille pääsyä. Kiinalaisyritysten investointeja ajavat normaalit liiketoimintamotiivit, ennen kaikkea voitontavoittelu. Selvitykseen päätyneistä 573 yritysostosta tai uusinvestoinnista noin kaksi kolmasosaa oli yksityisten kiinalaisyritysten tai eivaltiollisten pörssiyhtiöiden tekemiä. Kiinan valtion pääosin omistamat yritykset vastasivat kuitenkin kahdesta kolmasosasta sijoituskannasta, koska ne toimivat pääomavaltaisilla aloilla. Uusinvestointien osuus sijoituskannasta oli neljäsosa, mutta lukumääräisesti peräti kolme neljäsosaa. Vaikka suorien sijoitusten tietojen kerääminen on tunnetusti erittäin vaikeaa, tekijät uskovat aineistonsa kattavan suurimman osan yli miljoonan dollarin kokoisista kiinalaissijoituksista Euroopassa.

Suomesta tekijöiden aineistossa on yksi kulutustavarasektorille tehty uusinvestointi ja yhteensä neljä sijoitusta tietotekniikan sekä terveys- ja biotieteiden alalle. Näiden investointien yhteisarvo on lähes 50 miljoonaa dollaria.

Raportissa pidetään kiinalaisyritysten investointien kasvua Euroopassa luonnollisena ja myönteisenä kehityksenä. Potentiaalisina huolina nostetaan esille: (i) Kiinan kehitykseen jatkossa mahdollisesti liittyvien äkillisten makrotaloudellisten epävarmuuksien leviäminen, (ii) kiinalaisyritysten suorittamat uudelleenjärjestelyt, joissa tuotannon arvokkaimmat osat siirretään Kiinaan, (iii) kiinalaisyritysten mukana voi levitä terveelle kilpailulle vieraita toimintatapoja, ja (iv) liiallinen kilpailu kiinalaisinvestoinneista voi pahimmillaan vähentää hyvinvointia Euroopassa. Ei voida täysin sulkea pois sitäkään mahdollisuutta, että Kiinan hallitus yrittäisi käyttää kiinalaisinvestointeja politiikkansa välineenä, vaikka kiinalaisyritykset ovatkin itsenäisempiä kuin monet luulevat.

Hongkongin erityishallintoalueen perustamisesta 15 vuotta. Iso-Britannian siirtokunta Hongkong liitettiin Kiinaan 1.7. vuonna 1997 ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -politiikan puitteissa. Alueen perustuslakiin kytketty politiikka lupaa erityishallintoalueelle laajan itsehallinnon ulko- ja puolustuspoliittisia asioita lukuun ottamatta sekä takaa Hongkongin aseman kapitalistisena taloutena sosialistisessa maassa vuoteen 2047 asti. Tältä osin politiikka on toteutunut hyvin, sillä Hongkong on onnistunut säilyttämään asemansa maailman vapaimpana taloutena Heritage Foundationin ja Fraser-instituutin selvityksissä.

Manner-Kiinan ja erityishallintoalueen väliset taloussiteet ovat tiiviit. Manner-Kiina on ollut jo vuodesta 1985 Hongkongin selkeästi suurin kauppakumppani, ja sen osuus Hongkongin ulkomaankaupasta on noussut 10 prosentista vuonna 1978 nykyiseen lähes 50 prosenttiin. Hongkongista tehtiin viime vuonna 60 % Manner-Kiinaan suuntautuneista suorista sijoituksista, ja lisäksi se on Manner-Kiinan kolmanneksi suurin kauppakumppani. Suuri osa sekä viennistä että tuonnista on kuitenkin jälleenvientiä. Tammikuussa 2004 voimaantullut kaupan esteitä vähentävä ja madaltava vapaakauppasopimus (CEPA) on syventänyt alueiden välistä integraatiota entisestään, ja alkuperäinen sopimus ja siihen vuosittain tehdyt laajennukset kattavat tällä hetkellä lähes kaiken tavarakaupan. Viimeisimmän laajennuksen jälkeen sopimusjärjestelmä kattaa myös 47 palvelukaupan sektoria. Lopullisena tavoitteena on poistaa kaikki kaupankäynnin esteet Hongkongin ja Manner-Kiinan väliltä.

Hongkong ohittaa yhä kirkkaasti Kiinan muut kaupungit erilaisissa kilpailukykyarvioinneissa. Vaikka alue onkin kamppaillut jälleenliitoksesta lähtien erilaisten kriisien kanssa, se on hyötynyt merkittävästi Manner-Kiinan nopeasta talouskasvusta. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouskasvu oli vain 0,4 % vuotta aiemmasta, ja koko vuoden kasvun arvioidaan jäävän kahteen prosenttiin.

Viime vuosina huolta on herättänyt erityishallintoalueen perustuslakiin kirjatun sanan- ja lehdistönvapauden toteutuminen; esimerkiksi Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausindeksissä Hongkongin sijoitus on laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana sijalta 18. sijalle 54. Viitteitä on erityisesti itsesensuurin lisääntymisestä.

Erityisasemansa säilyttääkseen Hongkongin on jatkossakin tarjottava jotain, mitä muulla Kiinalla ei ole. Toistaiseksi se jokin on koostunut vapaamman liiketoimintaympäristön lisäksi riippumattomasta oikeuslaitoksesta, korruptionvastaisuudesta ja laajemmista kansalaisvapauksista, mutta ei vielä perustuslakiin kirjatusta tavoitteesta yleisestä äänioikeudesta.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
27 • 5.7.2012

Venäjä

Budjettipolitiikkaa pyritään kiristämään. Presidentti Vladimir Putin piti viime viikon torstaina vuosittaisen budjettipuheen, jossa hän esitteli seuraavien kolmen vuoden finanssipolitiikan päälinjat. Puhe toimii lähtökohtana ensi vuoden budjetin valmistelulle.

Presidentin mukaan federaatiobudjetin laadinnan liikkumavaraa rajoittavat budjetin merkittävä riippuvuus energiaverotuloista sekä kiinteiden sosiaalimenojen suuri osuus budjetin menoista. Tämän vuoksi mahdollisuudet menojen kasvattamiseen ovat rajalliset, vaikka talouskehityksen edistämiseksi tarvittaisiin lisää rahoitusta erityisesti tutkimukseen, koulutukseen ja infrastruktuuriprojekteihin. Yhtenä ratkaisuna presidentti Putin näki budjettimenojen käytön tehostamisen, joka edellyttää koko budjettijärjestelmän perusteellista muuttamista. Uutta järjestelmää ollaan parhaillaan rakentamassa, ja siinä budjetin menot perustuvat 41:een eri alat kattavaan ns. valtionohjelmaan. Uudistuksen on määrä astua voimaan vuonna 2014.

Kansainvälisen talouskehityksen epävarmuuden vuoksi ensi vuonna aloitetaan jälleen budjetin ulkopuolisten vararahastojen säännöllinen kartuttaminen, joka keskeytettiin kriisivuonna 2009. Hallituksessa ja presidentinhallinnossa on alkuvuonna keskusteltu rahastojen kartuttamisperiaatteesta eli siitä, kuinka suuri osuus öljyverotuloista ohjataan rahastoihin ja kuinka suuri osuus käytetään budjettimenojen rahoittamiseen. Periaatteena on, että budjettia ei laadita kulloinkin vallitsevan öljyn hinnan perusteella vaan pidemmän aikavälin hintojen keskiarvon mukaan, millä tasataan verotulojen vuotuisten vaihteluiden vaikutusta.

Presidentti Putin ilmoitti budjettipuheessaan, että raakaöljyn perushinnaksi, johon budjetin menot perustuvat, otetaan ensi vuonna viiden edellisen vuoden maailmanmarkkinahintojen keskiarvo. Vuosien lukumäärää kasvatetaan asteittain kunnes vuonna 2018 perushinta on kymmenen edeltävän vuoden keskihinta. Jos öljyn hinta ylittää perushinnan, ohjataan ylittävältä osalta kertynyt verotulo vararahastoihin. Jos taas öljyn hinta alittaa perushinnan, siirretään puuttuva määrä vararahastosta budjettiin

Em. kaavan mukaan ensi vuoden budjetin öljyn perushinta tulee olemaan noin 92 dollaria, kun kuluvan vuoden budjetti perustuu öljyn 100 dollarin tynnyrihinnalle. Tämä merkitsee budjettipolitiikan kiristymistä ja tarvetta karsia menoja.

Asiantuntijoiden mukaan tavoitteessa pysyminen voi olla vaikeaa, kun otetaan huomioon jo ilmoitettu menojen kasvu; presidentti Putin esimerkiksi lupasi keväällä vaalikampanjassaan sosiaalimenojen lisäyksiä. Toinen merkittävä uusi menoerä on ensi vuonna aloitettava ja vuoteen 2020 jatkuva yhteensä 20 700 mrd. ruplan (yli 500 mrd. euron) panostus asevoimien kehittämiseen, jonka aikataulunmukaisen toteutuksen Putin alkuviikosta vahvisti.

Erityinen virasto alkaa hoitaa valtion lainoja ja sijoituksia. Presidentti Putin antoi budjettipuheessaan hallitukselle tehtäväksi perustaa erityisen organisaation hoitamaan Venäjän ulkomaisia lainoja ja sijoittamaan budjetin ulkopuolisten vararahastojen varoja. Putinin mukaan valtion velkojen ja sijoitusten hoito vaatii erityisosaamista nykyisessä kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävarmassa tilanteessa.

Valtion sijoituksista huolehtivan organisaation tarpeesta on keskusteltu jo useita vuosia. Nyt tavoitteena on, että uusi organisaatio aloittaa toimintansa ensi vuoden alussa.

Kunnallispalveluiden hintoja nostettiin heinäkuun alussa. Vuoden alussa tavallisesti voimaan astuvia korotuksia myöhennettiin tänä vuonna kevään presidentinvaalien vuoksi, ja osaksi tästä syystä inflaatio on alkuvuonna ollut Venäjän mittapuun mukaan hidasta. Kesäkuun lopussa kuluttajahintojen vuosinousu oli 4,3 %.

Kunnat korottivat kunnallispalveluiden eli lämmityksen, veden, kaasun, sähkön ja jätehuollon säänneltyjä hintoja heinäkuun alussa keskimäärin 9–12 %. Kuluvan vuoden toinen yleinen hintojen korotus tehdään syyskuun alussa. Kuten parina viime vuonna tänäkin vuonna kunnallispalveluiden hinnat saavat nousta enintään 15 %.

Alkoholi kallistui heinäkuun alussa. Tavallisesti alkoholin valmisteveroa nostetaan kerran vuodessa tammikuussa, mutta kuluvana vuonna veron nosto jaettiin kahteen osaan, ja suurempi korotus tehtiin 1.7. Samalla nostettiin alkoholijuomien alimpia sallittuja vähittäismyyntihintoja. Esimerkiksi vodkan alin sallittu hinta nousi 27 prosentilla 125 ruplaan (3 euroon) puolelta litralta. Alkoholijuomien alimmat sallitut myyntihinnat otettiin käyttöön vuonna 2010, ja niillä pyritään vähentämään halvan laittoman alkoholin myyntiä. Alkoholijuomien hintoja nostetaan jatkossakin säännöllisesti ja väkevien juomien valmisteveroa korotetaan enemmän kuin mietojen; tavoitteena on vähentää väestön alkoholin käyttöä. Hintoja on nostettu merkittävämmin vuodesta 2010 lähtien tuolloisen presidentin Dmitri Medvedevin kiinnitettyä huomiota alkoholista aiheutuviin ongelmiin.

Heinäkuun alussa astui voimaan viime vuoden kesällä muutetun alkoholilain säännös, jonka mukaan olut katsotaan alkoholijuomaksi. Tämä merkitsee alkoholijuomia koskevien rajoitusten soveltamista myös olueen. Olutta saa myydä vain kaupoissa ja anniskelupaikoissa, ja sen kioskimyynti – tähän asti yleisin tapa ostaa olutta – on kielletty. Olutta saa myydä kaupoissa kello 8:n ja 23:n välillä. Olutta ei saa nauttia kadulla, puistoissa tai muilla julkisilla paikoilla, ja sen mainostaminen radiossa, TV:ssä ja liikenneväline-issä on kielletty.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
27 • 5.7.2012

Kiina

Kiina kokeilee aiempaa vapaampia pääomaliikkeitä erityisalueella. Presidentti Hu Jintaon viime viikonlopun Hongkongin-vierailun yhteydessä Kiinan keskuspankki ilmoitti käynnistävänsä uuden pääomaliikkeitä vapauttavan kokeilun. Kokeilu koskee vain Hongkongin ja Etelä-Kiinassa sijaitsevan Shenzhenin uuden Qianhain erityisalueen välisiä pääomaliikkeitä. Kokeilun tarkkoja yksityiskohtia ei ole vielä saatavilla, mutta ilmeisesti erityisalueella toimivat yritykset voivat jatkossa hakea vapaammin rahoitusta Hongkongista. Lisäksi Qianhaihin perustetaan sijoitusrahastoja, johin voidaan sijoittaa Hongkongista.

Vaikka Kiina on ryhtynyt viime vuosina lukuisiin toimiin, joilla juanin käyttöä on vapautettu etenkin Hongkongissa, se rajoittaa edelleen suhteellisen tiukasti pääomaliikkeitä. Sallittuja ovat ainoastaan suorat sijoitukset, jotka nekin ovat joissakin tapauksissa luvanvaraisia. Lisäksi asunnon ostaminen ulkomailta on sallittua. Muut pääomaliikkeet ovat joko täysin kiellettyjä tai tiukoin kiintiöin ja lupaprosessein rajoitettuja.

Qianhain kokeilu on varsin pienimuotoinen, mutta se on jälleen yksi niistä pienistä askelista, joiden asiantuntijat odottavat lopulta johtavan laajaan pääomaliikkeiden vapauttamiseen vuoteen 2015 mennessä. Pääomaliikkeiden vapauttaminen on yksi juanin laajan kansainvälisen käytön edellytyksistä.

Hongkongin ja Manner-Kiinan taloudellinen yhteistyö syvenee. Hongkongin erityishallintoalueen 15-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä ilmoitettiin uudistuksista, joiden tarkoituksena on tiivistää Hongkongin ja Manner-Kiinan välistä taloudellista yhteistyötä ja piristää Hongkongin talouskasvua. Monet uudistuksista kirjattiin Manner-Kiinan ja Hongkongin erityishallintoalueen vapaakauppasopimuksen (CEPA) yhdeksänteen laajennukseen, joka astuu voimaan vuoden 2013 alussa. Vaikka sopimus on Manner-Kiinan ja Hongkongin välinen, se tarjoaa myös ulkomaisille yrityksille pääsyn Kiinan markkinoille, jos ne ovat rekisteröityneet Hongkongiin ja täyttävät tietyt viime vuosina lieventyneet lisäehdot.

CEPAn uusin laajennus tarjoaa palvelualojen yrityksille entistä vapaamman pääsyn Manner-Kiinan markkinoille. Yksi kokonaan uusi ala – koulutuspalvelut – tuli sopimuksen piiriin, ja lisäksi 47:stä jo aiemmin osittain rajoituksista vapautetusta palvelualasta 21:n rajoituksia lievennettiin edelleen. Palvelualoille pääsyä helpotettiin siten, että palveluntarjoajat saavat joko ulottaa toimintaansa maantieteellisesti laajemmille alueille (esim. matkailun alalla), tehdä laajempaa yhteistyötä mannerkiinalaisten yritysten kanssa (asianajo), kasvattaa omistustaan ja toimia itsenäisemmin (tietoliikenne) tai tarjota alan sisällä monipuolisempia palveluita (sosiaalipalvelut).

Osa tietotekniikka-, kirjanpito- ja painotoiminta-alan helpotuksista on kokeiluluonteisesti voimassa vain Shenzhenin uudella Qianhain eritysalueella. Hongkongilaisyrityksiä ja työntekijöitä houkutellaan alueelle muun muassa matalalla yritys- ja tuloverotuksella (yritysvero on 15 %) ja tiukalla lakien toimeenpanon valvonnalla – samankaltaisilla tekijöillä, jotka ovat myös Hongkongin menestystarinan takana.

CEPAn uuteen laajennukseen kirjattiin myös Hongkongin ja Manner-Kiinan rahoitussektorien yhdentymiseen liittyviä tavoitteita. Niin kutsutun QFII-ohjelman (Qualified Foreign Institutional Investor) kelpoisuuskriteereitä pyritään madaltamaan siten, että yhä useampien hongkongilaisten rahoituslaitosten olisi mahdollista tehdä arvopaperisijoituksia Manner-Kiinaan. Lisäksi mannerkiinalaisten yritysten listautumista Hongkongin pörssiin pyritään tukemaan keventämällä ulkomaisiin pörsseihin liittyviä listautumisvaatimuksia.

Rakentajat odottelevat viranomaisilta toimia sektorin piristämiseksi. Viranomaiset ovat pitäneet edelleen tiukasti kiinni vuosina 2010 ja 2011 käynnistetyistä toimista, joilla rakennussektorin ylikuumenemista pyrittiin hillitsemään. Toimenpiteistä ei ole luovuttu, vaikka talouskasvu on hidastunut ja useat asiantuntijat sekä rakennussektori ovat esittäneet rajoituksista luopumista. Paikallishallintojen arvellaan kuitenkin ryhtyneen erilaisiin omiin toimenpiteisiin sektorin piristämiseksi. Rakentaminen on paikallishallinnoille tärkeää, sillä maankäyttöoikeuksien myynti on niille merkittävä tulonlähde.

Asuntojen hinnat ovat jatkaneet laskuaan. Virallisten tilastojen mukaan sekä uudet että vanhat asunnot olivat toukokuussa noin prosentin halvempia kuin vuoden alussa. Virallisten asuntohintatilastojen osoittamat muutokset ovat kovin maltillisia, ja tilastoja pidetään yleisesti heikkolaatuisina. Rakentajat ovat itse arvelleet hintojen laskeneen tuntuvasti enemmän, ja hintojen arvellaan jatkavan laskuaan kuluvana vuonna. Hintojen laskiessa myös asuntokauppa on vähentynyt.

Yrityskyselyt osoittavat rakentajien tunnelmien olevan alamaissa. Kuluvana vuonna rakentajat ovat ostaneet aiempaa vähemmän maankäyttöoikeuksia, ja asuntoja on tammitoukokuussa alettu rakentaa lähes 10 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Provinssien väliset erot ovat kuitenkin suuret. Esimerkiksi Pekingissä alettiin rakentaa kolmannes vähemmän asuntoja kuin vuotta aiemmin, kun taas joissakin lähinnä sisämaan provinsseissa aloitukset ovat kasvaneet edelleen nopeasti.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
28 • 12.7.2012

Venäjä

Duuma hyväksyi Venäjän WTO-jäsenyyttä koskevan sopimuksen tiistaina 10.6. niukalla äänten enemmistöllä. Sopimus hyväksyttiin Yhtenäinen Venäjä -puolueen 238 äänellä; sopimusta vastaan äänesti 208 Oikeudenmukainen Venäjä -puolueen, kommunistien ja liberaalidemokraattien edustajaa. Parlamentin ylähuone, liittoneuvosto, hyväksyy mitä ilmeisimmin sopimuksen istunnossaan 18.7., minkä jälkeen presidentti allekirjoittaa sen. WTO-jäsenyys astuu voimaan 30 päivän kuluttua hyväksymisestä. Määräaika sopimuksen hyväksymiselle umpeutuu 23.7. Tämän jälkeen Venäjän täytyisi aloittaa sopimusneuvottelut uudestaan, mikäli se haluaisi WTO:n jäseneksi.

Alun perin sopimus piti käsitellä duumassa 4.7., mutta 131 kansanedustajaa vetosi kesäkuussa perustuslakituomioistuimeen, jotta se toteaisi WTO-jäsenyyden perustuslain vastaiseksi. Kansanedustajien mukaan sopimuksen tuomisessa duumaan ei noudatettu perustuslakia, koska duumalla ei asiaa käsitellessään ollut käytettävissään sopimuksen virallista käännöstä eikä jäsenyyttä käsitelty Venäjän alueiden kanssa, vaikka sopimuksen velvoitteet koskevat myös niitä. Lisäksi joidenkin sopimuskohtien katsottiin olevan ristiriidassa perustuslain kanssa.

Perustuslakituomioistuin totesi 9.7. antamassaan päätöksessä, että sopimus ja sen käsittely duumassa ovat perustuslain mukaisia eikä estettä sopimuksen hyväksymiselle ole.

WTO-jäsenyys on koko vuonna 1993 alkaneen valmisteluprosessin ajan herättänyt Venäjällä ristiriitaisia mielipiteitä. Talouden asiantuntijat ovat olleet jäsenyyden kannalla, sillä jäsenyyden katsotaan hyödyttävän Venäjää pitkällä tähtäimellä mm. avaamalla kotimaisia markkinoita kilpailulle ja tuomalla Venäjä kansainvälisten sopimuskäytäntöjen piiriin. Eri teollisuudenalat ovat olleet joko jäsenyyden kannalla tai sitä vastaan riippuen siitä, miten ne ovat odottaneet jäsenyyden vaikuttavan toimintaansa. Viime kädessä päätöksen Venäjän jäsenyydestä ja neuvottelujen loppuun saattamisesta teki vuonna 2010 tuolloinen pääministeri Vladimir Putin.

Mm. vähittäiskaupan sekä tuontipanoksia käyttävän teollisuuden odotetaan hyötyvän WTO-jäsenyydestä. Toisaalta jäsenyys ainakin alussa heikentää kotimarkkinoilla toimivien yritysten tilannetta mm. maatalouden alalla sekä elintarvike-, kulutustavara- ja autoteollisuudessa, koska yritykset joutuvat kilpailemaan halpenevan tuonnin kanssa. Kuluttajat puolestaan hyötyvät jäsenyydestä lisääntyvän kilpailun ja alenevien hintojen ansiosta.

Talousministeri Andrei Belousov lupasi tiistaina duumassa, että Venäjä alkaa WTO:ssa ajaa aktiivisesti etujaan käyttämällä hyväkseen järjestön tarjoamia mahdollisuuksia vientituotteiden kohtaamien kaupan esteiden poistamiseksi. Belousovin mukaan monia venäläisiä tuotteita diskriminoidaan ulkomailla. Erityisen runsasta diskriminointi on metalli- ja kemianteollisuuden tuotteiden kohdalla. Ongelmana Venäjän etujen ajamisessa on kuitenkin WTO:n säännöstöön perehtyneiden asiantuntijoiden puute. Belousovin mukaan asiantuntijoiden koulutus aloitetaan lähiaikoina.

Konsulttifirma Grant Thorntonin keväällä Venäjän suurimmissa kaupungeissa tekemän yrityskyselyn mukaan 29 % yrityksistä odottaa WTO-jäsenyyden vaikuttavan myönteisesti liiketoimintaansa kun taas 17 % odottaa vaikutusten olevan kielteisiä. Myönteisiä vaikutuksia odotetaan mm. markkinoiden laajenemisen ja ulkomaisten investointien kasvun muodossa.

Venäjän ensimmäinen yritysten oikeuksia valvova asiamies nimitetty. Suoraan presidentin alaisena presidentinhallinnossa työskentelevän yritysasiamiehen toimenkuvaan kuuluvat mm. yritysten tekemien valitusten käsittely ja yritysten asioiden ajaminen oikeudessa, virkamiesten tekemien päätösten valvominen yritysten oikeuksien turvaamiseksi, lakialoitteiden käsittelyyn osallistuminen ja yritysilmapiiriä parantavien toimenpide-ehdotusten laatiminen.

Aloite yritysasiamiehen toimen perustamisesta lähti yritysten etujärjestöiltä, joiden mukaan Venäjän hallituksen tavoittelema liiketoimintaympäristön parantaminen on mahdotonta ilman korruption vähentämistä. Presidentti Putin nimitti kesäkuussa yritysasiamieheksi Boris Titovin, joka ennen nimitystään työskenteli teollisuus- ja palvelualoilla toimivien yritysten etujärjestön *Delovaja Rossija*n johtajana.

Titovin mukaan hänen päätehtävänsä uudessa virassa on taistelu korruptiota ja viranomaisten harjoittamia yrityksiin kohdistuvia laittomuuksia vastaan. Titov totesi tilanteen huonontuneen viime vuosina; aiemmin esim. yrityskaappauksia järjestivät kilpailevat yritykset korruptoituneiden viranomaisten avulla, mutta nykyään viranomaiset – erityisesti ns. voimarakenteiden kuten poliisin edustajat – itse tekevät yrityskaappauksia. Kasvaneen virkamieskunnan jäsenet haluavat päästä käsiksi tuottoisiin liikeyrityksiin.

Toinen yritysasiamiehen edessä oleva suuri ongelma ovat rikoslain talousrikoksia koskevat ankarat ja tulkinnanvaraiset säännökset, joiden perusteella yrittäjiä on helppo toimittaa vankilaan tai uhata pidätyksellä. Vankilatuomioita käytetään usein juuri yrityskaappausten välineenä tai keinona kiristää rahaa yrityksiltä.

Presidentti Dmitri Medvedevin kaudella aloitettiin rikoslain uudistaminen tavoitteena mielivallan vähentäminen talousrikoksien käsittelyssä. Tuolloin mm. karsittiin talousrikosnimikkeitä ja vähennettiin mahdollisuuksia rikoksista epäiltyjen pitämiseen tutkintovankeudessa. Nämä toimet ovat näkyneet talousrikosjuttujen ja -tuomioiden määrän huomattavana vähenemisenä. Titovin mukaan uusia keinoja syytteiden nostamiseen kuitenkin löytyy koko ajan, ja nykyään entistä useammin käytetty rikosnimike on varsin laaja-alainen ja siten monikäyttöinen termi ’huijaus’.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
28 • 12.7.2012

Kiina

Inflaatio hitainta sitten tammikuun 2010 – viitekorkoja laskettiin jo toistamiseen kuukauden aikana. Kuluttajahinnat olivat kesäkuussa 2,2 % korkeammat kuin vuosi sitten, kun toukokuussa inflaatio oli vielä 3,0 %. Kuukausitasolla hinnat laskivat 0,6 %, kun ruoan hinta laski 1,6 prosentilla ja muiden erien hinnat pysyivät kesäkuussa toukokuun tasolla. Tuottajahinnat laskivat kesäkuussa lähes prosentin toukokuusta, ja ne olivat 2,1 % matalammat kuin vuosi sitten. Hintapaineiden hellittäminen heijastaa talouskasvun hidastumista.

Keskuspankki jatkoi rahapolitiikan keventämistä alentamalla 6.7. lähtien viitekorkoja jo toistamiseen kuukauden aikana. Yhden vuoden lainojen viitekorkoa laskettiin 6,31 prosentista 6,0 prosenttiin, ja talletusten viitekorkoa laskettiin 3,25 prosentista 3,0 prosenttiin. Edellinen, kesäkuun alkupuolella tehty korkojenlasku oli ensimmäinen sitten vuoden 2008. Rahapolitiikkaa on kevennetty aiemmin tänä vuonna myös laskemalla liikepankkien varantovaatimusta kahdesti. Viitekorkojen alentaminen osoittaa, että Kiinassa on ryhdytty astetta voimakkaampiin toimiin talouskasvun tukemiseksi.

Myös pankkien mahdollisuutta joustaa viitekoroista lisättiin edelleen. Pankkien lainakorko voi nyt olla matalimmillaan 0,7 kertaa viitekorko, kun kesäkuun koronlaskun yhteydessä kerrointa laskettiin 0,9:stä 0,8:aan. Tällä hetkellä vuoden mittainen laina on siis mahdollista saada 4,2 prosentilla. Pankkien mahdollisuuksia tarjota viitekorkoa korkeampia talletuskorkoja ei tällä kertaa muutettu. Korkopolitiikan tiukan säätelyn väljentämisellä pyritään lisäämään pankkien kilpailumahdollisuuksia ja siten parantamaan markkinoiden toimintaa.

Varantovaatimus (%:a talletuksista), 12 kk:n viitekorot (% p.a.) ja kuluttajainflaatio (%-muutos vuotta aiemmasta)

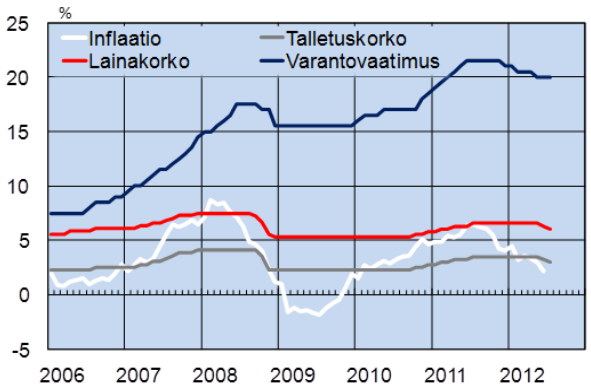

Lähteet: Kiinan keskuspankki ja tilastovirasto

Ulkomaankaupan ylijäämä odotettua suurempi. Tammi-kesäkuussa Kiinan tavaraviennin arvo oli lähes 1 000 miljardia dollaria; arvo kasvoi hieman alle 10 % vuotta aiemmasta. Vienti Yhdysvaltoihin ja Aasiaan on kasvanut edelleen suhteellisen vahvasti. Vienti Eurooppaan on sen sijaan supistunut. Kiinan tullin tilastojen mukaan viennistä kohdistuu Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin molempiin 17 %. Aasian osuus viennistä on lähes puolet, mutta osa Kiinan tullin mukaan Aasiaan viedyistä tavaroista päätyy lopulta Euroopan ja Yhdysvaltojen markkinoille.

Vaikka kulutuskysyntä on jatkanut vakaata kasvuaan, on tuonti kasvanut odotettua hitaammin. Tammi-kesäkuussa Kiinan tavaratuonnin arvo oli 7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Osittain tavaratuonnin arvon kasvua on hidastanut joidenkin raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen lasku. Keskeisten raaka-aineiden tuontimäärät ovat edelleen kasvussa.

Ulkomaankaupan ylijäämä oli tammi-kesäkuussa odotettua suurempi. Kun aiemmin ennakoitiin koko kuluvan vuoden ylijäämän jäävän viime vuotta pienemmäksi, nyt näyttää siltä, että ylijäämä kasvaakin viime vuotta suuremmaksi.

Ulkomaankaupan kehitys

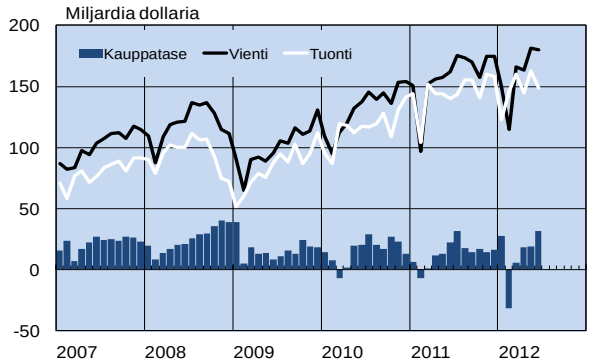

Lähde: Kiinan tulli

Kiina uudisti kotitalouksien sähkön hinnoittelua. Kaksi vuotta vireillä ollut sähkönhinnoittelumekanismin muutos tehtiin heinäkuun alussa. Uudistuksen myötä kotitalouksien maksama sähkön hinta nousee portaittain kulutuksen kasvaessa. Portaat on asetettu niin, että vähiten kuluttavat kotitaloudet maksavat samaa hintaa kuin aiemmin, eli esimerkiksi Pekingissä noin 0,5 juania (0,06 euroa) per kWh. Kulutuksen ylittäessä korkeimman portaan 400 kWh kuukaudessa hinta Pekingissä nousee 0,3 juanilla. Sähkön hinnoittelu on provinssikohtaista. Uudistuksessa kulutusrajat on asetettu niin, että valtaosalla kotitalouksista sähkönhinta ei muutu.

Kiinassa sähkön hinta on tiukasti säännelty. Edellisestä kotitalouksien sähkön hinnan muutoksesta on vuosia, kun taas teollisuuden sähkön hintoja on korotettu useammin. Kotitaloudet kuluttavat tuotetusta sähköstä hieman yli 10 %, kun taas teollisuus kuluttaa yli 70 %.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
29 • 19.7.2012

Venäjä

Maatalouden tukimuotoja uusitaan Venäjän WTO-jäsenyyden lähestyessä. Hallitus hyväksyi viime viikon lopulla vuoteen 2020 ulottuvan maatalouden kehitysohjelman, joka määrittelee maatalouspolitiikan suuntaviivat uudessa WTO-ympäristössä. Ohjelma sisältää konkreettisia tuotantotavoitteita ja korostaa maataloustuotannon tehokkuuden lisäämistä, jotta kotimainen tuotanto pystyisi kilpailemaan WTO-jäsenyyden myötä halpenevien tuontielintarvikkeiden kanssa.

Ohjelman mukaan maataloudelle maksettavaa tukea kasvatetaan asteittain. Ensi vuonna federaatiobudjetista käytetään maataloustukiin 159 mrd. ruplaa (4 mrd. euroa), mikä on jonkin verran enemmän kuin kuluvana vuonna. Tästä tuki nousee 218 mrd. ruplaan (5,5 mrd. euroon) vuonna 2020. Tämän lisäksi tukia maksetaan myös alueiden budjeteista. Venäjän solmima WTO-sopimus rajoittaa maataloustukien määrää.

Venäjän maataloudelleen suuntaama tuki on OECD:n laskelmien mukaan viime vuosina kasvanut suuremmaksi kuin EU- ja OECD-maissa keskimäärin. Tuottajien saamat erilaiset tuet muodostivat Venäjällä vuonna 2010 tuottajien tuloista 21 %, kun vastaava osuus OECD-maissa oli noin 18 %. Maatalouden tukia lisättiin Venäjällä erityisesti vuosina 2008 ja 2009 talouskriisin ja poikkeuksellisen heikon sadon vuoksi.

Venäjän WTO-sopimuksen maataloutta koskevat sitoumukset astuvat voimaan asteittain vuoteen 2018 mennessä. Keskimääräiset tuontitullit laskevat nykyisestä 13,2 prosentista 10,8 prosenttiin. Tuontitullien alennuksista 60 % astuu voimaan heti jäsenyyden toteuduttua.

Maatalouden kehitysohjelmaan sisältyvä merkittävä muutos on maataloustukien uudistaminen WTO-säännösten mukaisiksi. Yksi tärkeimmistä nykyisistä tukimuodoista, tuotantopanosten hintatuet, lopetetaan ensi vuonna WTO-säännösten vastaisena. Maataloustuottajat ovat kolmena viime vuonna voineet ostaa alennettuun hintaan poltto- ja voiteluaineita. Öljy-yhtiöt ovat kantaneet polttoaineiden hinnanalennusten kustannukset; alennukset ovat olleet 20–30 % tukkuhinnoista.

Hintatukien sijasta viljelijöille aletaan maksaa peltoalan suuruuteen perustuvaa tulotukea. Lihantuotannon tukia lisätään, sillä lihantuotannon omavaraisuusasteen nostaminen on jo kauan ollut yksi maatalouden prioriteeteista. Myös maatalouden alueelliset kehitysprojektit saavat lisärahoitusta. Maidolle ryhdytään maksamaan tukea, joka riippuu tuottajan myymästä maitomäärästä. Tuella pyritään parantamaan maitotuotteiden laatua, joka maatalousministeriön mukaan on heikko. Vain 30 % Venäjällä tuotetusta maidosta vastaa EU:n laatuvaatimuksia.

Venäjä tuotti viime vuonna maatalousministeriön mukaan 73 % tarvitsemastaan lihasta, 80 % maidosta ja 96 % perunasta.

Maatalousministeriö odottaa kuluvan vuoden viljasadon olevan 80–85 milj. tonnia. Tiedot tarkentuvat jatkuvasti, ja satoennuste voi pienentyä, sillä huomattavassa osassa Venäjän viljelyalueita sato on kärsinyt epäsuotuisista sääolosuhteista. Viime satovuosi oli poikkeuksellisen hyvä; viljaa saatiin tuolloin 94 milj. tonnia.

Ministeriö arvioi viljan viennin olevan kuluvalla satokaudella 16 milj. tonnin tienoilla. Viime satokaudella Venäjä vei viljaa ennätykselliset 27 milj. tonnia.

Rautatiet kärsivät jo pitkään jatkuneesta investointien puutteesta. Heinäkuun alussa julkaistun Venäjän rautatieyhtiön vuoden 2011 vuosikertomuksen mukaan rahtiliikenteen keskinopeus asemien välillä hidastui viime vuonna 37 kilometriin tunnissa. Jos mukaan lasketaan asemilla tapahtuvat lastin purkamiset ja lastaukset, keskinopeus oli vain 10 km tunnissa.

Rautatieyhtiön mukaan pääsyitä hidastumiseen ovat vanhat veturit ja infrastruktuurin heikko kunto, joista rautatieyhtiö on itse vastuussa. Vaikeuksia tuottaa myös rahtiliikenteessä nykyään toimivien operaattorien suuri lukumäärä, sillä Neuvostoliiton aikainen järjestelmä luotiin vain yhden operaattorin toimintaa varten. Viime vuosina rautateiden kuljetustoimintoja on yksityistetty ja rahtiliikenne on siirtynyt lähes kokonaan yksityisten operaattorien hoidettavaksi. Operaattoreita on nykyään noin 2 000.

Erityisesti viime syksynä rahtien kulku viivästyi, koska liikenteessä ei ollut riittävästi vaunuja. Syynä ei kuitenkaan ollut kuljetuskaluston puute sinänsä vaan operaattorien vaikeudet saada kalusto liikkumaan joustavasti Venäjän rautatieyhtiön hallinnoimassa järjestelmässä. Lisävaikeuksia tuotti se, että yksityiset operaattorit kuljettavat ensisijaisesti kannattavimpia rahteja, ja niitä odotellessaan siirtävät vaunuja mieluummin tyhjinä kuin käyttävät niitä vähemmän kannattavien rahtien kuljetukseen.

Rahtien kulun viivästykset aiheuttivat taloudellisia menetyksiä asiakasyrityksille, ja Venäjän rautatieyhtiölle esitetyt korvausvaateet kolminkertaistuivat viime vuoden aikana. Korvausvaatimuksia tehtiin yli 100 000, ja yhtiö maksoi niiden perusteella korvauksia yhteensä yli 2 mrd. ruplaa (50 milj. euroa).

Kuluvana vuonna tilannetta on pyritty parantamaan muuttamalla kuljetuksia koskevia sääntöjä ja tariffien muodostumista. Venäjän rautatieyhtiö mm. lisää säännöllisesti kulkevien rahtijunien osuutta kuljetuksista ja pyrkii vähentämään tyhjien vaunujen kuljetuksia.

Vaunukaluston käyttö on Venäjällä suhteellisen tehotonta: Venäjällä on paljon enemmän vaunukalustoa kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa kuitenkin rataverkko on Venäjää pidempi ja kuljetetun rahdin määrä suurempi.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
29 • 19.7.2012

Kiina

Kiinan turvautuu jälleen investointeihin talouskasvun vauhdittamiseksi. Kiinan tilastoviraston mukaan BKT kasvoi vuoden toisella neljänneksellä reaalisesti 7,6 % vuotta aiemmasta. Vuosikasvuvauhti hidastui hieman ensimmäisestä neljänneksestä, jolloin talous kasvoi 8,1 %. Tilastoviraston julkistamien neljännesvuosikasvulukujen tarkastelu kuitenkin osoittaa, että talouskasvu oli vahvempaa vuoden toisella neljänneksellä (kasvua 1,8 % edellisestä neljänneksestä) kuin ensimmäisellä neljänneksellä (1,6 %). Tämä on herättänyt jonkin verran epäilyksiä tilastojen luotettavuudesta, sillä esimerkiksi yrityskyselyissä ei ole ollut merkkejä kasvun piristymisestä.

BKT:n reaalinen kasvu, %-muutos vuotta aiemmasta

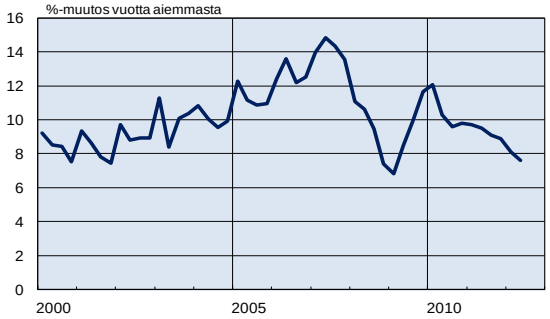

Lähde: Kiinan tilastovirasto

Talouden kasvu syntyi kotimaisesta kysynnästä. Kulutuskysyntä jatkoi vakaata kasvuaan, ja se kattoi puolet talouden kasvusta alkuvuonna. Investointikysynnän kasvu on hidastunut viime vuosista, mutta investoinnit kattoivat alkuvuoden kasvusta edelleen puolet. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että investointien kasvun hitain vaihe on ohitettu.

Vientikysynnän kehitys on sen sijaan ollut heikkoa. Vaikka Kiinan tavarakaupan ylijäämän arvo oli tammikesäkuussa 10 miljardia dollaria vuotta aiempaa suurempi, kaupan ylijäämän volyymi (nettovienti) supistui, mikä hidasti jonkin verran talouskasvua. Maailmantalouden ja etenkään Euroopan markkinoiden ei odoteta juuri piristyvän loppuvuonna, ja nettoviennin arvellaan pysyvän viime vuotta pienempänä myös loppuvuonna.

Talouskasvun pönkittämisessä Kiina turvautuu tuttuihin toimiin. Pääministeri Wen Jiabao totesi viime viikolla, että hallituksen tärkein tehtävä on investointien kasvun vauhdittaminen. Keskuspankki on kesän aikana alentanut lainarahoituksen hintaa laskemalla kahdesti viitekorkoja. Lisäksi investointihankkeiden lupaprosesseja on vauhditettu. Myös kulutuskysyntää on pyritty vauhdittamaan myöntämällä tukea mm. energiaa säästävien kodinkoneiden hankintaan.

Kun tukitoimet alkavat purra voimallisemmin vuoden toisella puoliskolla, talouskasvun odotetaan hivenen vauhdittuvan. Kasvuennusteita on kuitenkin kevään ja kesän mittaan alennettu. Esimerkiksi Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n tuoreessa ennusteessa Kiinan BKT:n odotetaan kasvavan 8 % kuluvana vuonna ja 8,5 % vuonna 2013. Maaliskuisessa BOFITin ennusteessa kasvun odotettiin olevan 8 % sekä kuluvana vuonna että vuonna 2013.

Tulojen nousu jatkuu nopeana – tuloerot kasvavat. Kiinan tilastoviraston mukaan kotitalouksien henkeä kohti lasketut käytettävissä olevat kuukausitulot kaupungeissa olivat tammi-kesäkuussa 2 085 juania (n. 255 euroa). Reaalisesti tulot kasvoivat 11 % vuotta aiemmasta. Koko kaupunkiväestön vaurastumisesta kertoo se, että vähiten tienaavien väestöryhmien prosentuaalinen osuus on pienentynyt ja eniten tienaavien suurentunut vuosi vuodelta. Maaseudulla kotitalouksien tulot olivat 717 juania (n. 90 euroa) kuukaudessa. Maaseudulla tulojen kasvu on ollut jo pidempään selvästi nopeampaa kuin kaupungeissa.

Kuukausitulojen kehitys 1/2002–6/2012

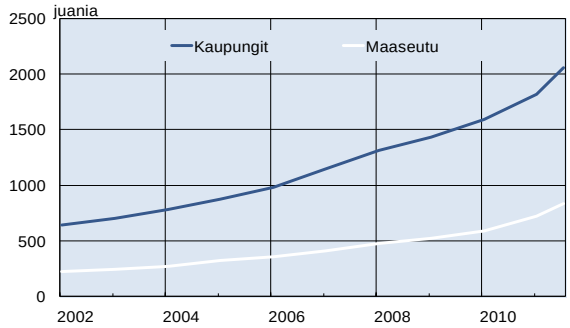

Lähde: Kiinan tilastovirasto ja CEIC

Siirtotyöläisten keskimääräiset tulot kasvoivat tammikesäkuussa 12,4 %. Siirtotyöläiset työskentelevät erityisesti työvoimavaltaisilla aloilla, ja heidän tulojensa nopea kasvu heikentää kiinalaisten tuotteiden kilpailukykyä vientimarkkinoilla ja saa ulkomaiset yritykset siirtämään tuotantoa halvempien tuotantokustannusten maihin. Toisaalta tulojen nopea kasvu Kiinassa vauhdittaa kotimaista kulutuskysyntää.

Kiinan tuloerot ovat hälyttävän suuret. Vaikka viranomaiset eivät ole julkistaneet kymmeneen vuoteen väestön tulonjakoa mittaavaa ginikerrointa, on tuloerojen toistuvasti vahvistettu kasvaneen. Useat tahot kuten OECD, IMF ja Aasian kehityspankki ovat arvioineet kertoimen arvon olevan selvästi korkeampi kuin 0,4, jota vastaavia tuloeroja pidetään usein kriittisenä rajana yhteiskunnallisten levottomuuksien puhkeamiselle. Tuloerojen kasvu onkin hallituksen suurimpia tulevaisuuden haasteita.

Varoittava esimerkki löytyy Hongkongista, jossa eriarvoistuminen on jo aiheuttanut levottomuuksia. Alueen tuloerot ovat Aasian suurimmat: ginikertoimen arvo on 0,54 (0,48 verotuksen ja sosiaalietuuksien jälkeen laskettuna).

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
30 • 26.7.2012

Venäjä

Keskuspankki lisäsi ruplan kurssin liikkumavaraa. Ruplan dollarista ja eurosta muodostetun korikurssin vaihtelualuetta laajennettiin tiistaina 24.7. kuudesta ruplasta seitsemään ruplaan. Vaihtelualueen alaraja on muutoksen jälkeen 31,65 ruplaa ja yläraja 38,65 ruplaa.

Samalla keskuspankki lievensi sääntöä, jonka perusteella se siirtää ruplan korikurssin vaihtelualueen paikkaa ylös- tai alaspäin. Lievennyksen jälkeen vaihtelualuetta siirretään 5 kopeekalla aina, kun keskuspankin interventiot ylittävät 450 milj. dollaria. Aiempi raja oli 500 milj. dollaria.

Keskuspankki on nykyisen valuuttakurssipolitiikan käyttöön otosta vuodesta 2009 lähtien asteittain lieventänyt ruplan kurssin ohjausta tarkoituksena siirtyminen ruplan vapaaseen kelluntaan. Tuolloin keskuspankki keskittyisi korkopolitiikan avulla tapahtuvaan inflaation hillintään.

Ruplan korikurssi ja kurssin vaihtelualueen rajat

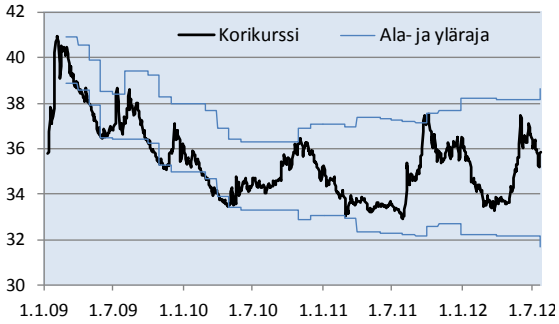

Lähde: Venäjän keskuspankki, Bloomberg

Rupla on viime aikoina kohdannut sekä vahvistumis- että heikentymispaineita. Keskuspankki on tehnyt tukiostoja aiempaa vähemmän, mikä näkyy kurssivaihteluiden voimistumisena. Asiantuntijoiden mukaan keskuspankki ei halua käyttää valuuttavarantoa ruplan turhaan tukemiseen ja valmistautuu vaihtelualueen laajentamisella ruplan mahdolliseen heikkenemiseen, jos kansainvälinen taloustilanne vaikeutuu edelleen. Torstaina 26.7. dollarin ruplakurssi oli 33,0 ruplaa ja euron ruplakurssi 39,8 ruplaa.

Venäjän talouskasvu on hieman hidastunut. Vuosikasvua kuvaavat luvut ovat edelleen toki varsin myönteisiä, etenkin kotimaisen kysynnän osalta. Vähittäiskaupan myynnin määrä oli tämän vuoden ensipuoliskolla 7 % suurempi ja investointien määrä 10 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Jalostavan teollisuuden vuosikasvu on pysynyt noin 4,5 prosentissa, mutta tuotantoa on vieläkin hieman vähemmän kuin taantumaa edeltäneessä vuoden 2008 huipussa. Kaivannaisteollisuuden tuotanto on lisääntynyt viime vuodesta alle prosentin, sillä raakaöljyn tuotanto on kasvanut hitaasti ja maakaasun tuotanto on vähentynyt.

Viime kuukausien kehitys on kausitasoitettujen lukujen mukaan ollut vaisua. Teollisuustuotanto on pysynyt ennallaan ja tuonnin kasvu on alustavien tietojen valossa ollut lähes pysähdyksissä. Myös investoinnit ovat talven jälkeen supistuneet. Ainoastaan vähittäiskaupan myynti on lisääntynyt edelleen nopeasti kestokulutustavaroiden kysynnän siivittämänä.

Talousministeriö arvioi alustavasti BKT:n vuosikasvun hidastuneen toisella neljänneksellä vajaaseen 4 prosenttiin ensimmäisen neljänneksen lähes 5 prosentin kasvun jälkeen. Keskeiset ennustelaitokset arvioivat BKT:n kasvavan tänä vuonna 4 % tai hieman vähemmän.

Vaihtotaseen ylijäämä ja pääomavirta Venäjältä edelleen huomattavia. Tavarakaupan tase oli keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vuoden ensipuoliskolla edelleen voimakkaasti ylijäämäinen (11–12 % BKT:stä). Öljyn maailmanmarkkinahinnan lasku keväällä pienensi osaltaan ylijäämää, mutta ylijäämää on toisaalta tukenut tuonnin kasvun hidastuminen.

Palvelukaupan alijäämä kasvoi alkuvuonna hieman edellisvuosista vajaaseen 2 prosenttiin BKT:stä, samoin kuin korko- ja osinkomaksuista pääosin muodostuva vaihtotaseen muiden erien alijäämä, joka oli lähes 4 % BKT:stä. Koko vaihtotaseen ylijäämä oli edelleen suuri, lähes 6,5 % BKT:stä.

Yksityisen pääoman nettovirta Venäjältä on jatkunut vajaat kaksi vuotta. Ulosvirtaus pieneni vuoden toisella neljänneksellä, mutta todennäköisesti osin kausivaihtelun vuoksi. Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana nettovirta ulos vastasi 5 prosenttia ajanjakson BKT:stä. Tähän sisältyvä laiton, esimerkiksi veronkiertoon liittyvä pääomien vienti oli keskuspankin tietojen mukaan yhteensä runsaat 2,5 % BKT:stä.

Viimeisen 12 kuukauden aikana Venäjältä tehtiin ulkomaille suoria sijoituksia edelleen enemmän (runsaat 3 % BKT:stä, pl. pankit) kuin ulkomailta Venäjälle (2 % BKT:stä).

Yksityisen pääoman virtoja Venäjälle ja Venäjältä, %/BKT, neljän vuosineljänneksen liukuva keskiarvo

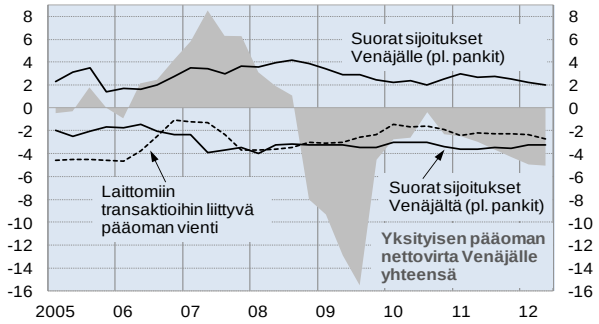

Lähde: Venäjän keskuspankki, BOFIT

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
30 • 26.7.2012

Kiina

Viljelykasvien kesäsato hyvä. Kiinan tilastoviraston mukaan viljelykasvien kesäsato oli 130 miljoonaa tonnia. Sato oli muutaman prosentin suurempi kuin viime vuonna ja kaikkien aikojen suurin. Tästä huolimatta sato jäi hieman odotettua pienemmäksi, kun Keski-Kiinan viljelyalueet kärsivät liiallisista sateista ja Pohjois-Kiinassa oli puolestaan liian kuivaa. Touko-kesäkuussa korjattava kesäsato koostuu lähinnä vehnästä, ja se kattaa koko vuoden sadosta noin viidenneksen. Vuoden pääsato korjataan syksyllä, ja sen ennustetaan olevan viime vuotta suurempi. Myös muiden maataloustuotteiden kuten lihan tuotanto on jatkanut tammi-kesäkuussa kasvuaan.

Viljelty pinta-ala ja viljelykasvien sato supistuivat voimakkaasti 2000-luvun alkupuolella, kun maatalousmaata siirrettiin muun muassa teollisuuden käyttöön. Vuoden 2003 jälkeen sadot ovat kuitenkin jälleen kasvaneet, kun viljelypinta-ala ei ole enää juuri supistunut, ja lisäksi keskimääräiset viljelyhehtaarilta saadut sadot ovat kasvaneet. Tehokkuutta ovat parantaneet mm. kastelun ja lannoitteiden käytön lisääntyminen. Maa kuluttaakin lannoitteita eniten maailmassa peltohehtaaria kohden. Sen sijaan, että niiden käyttöä edelleen lisättäisiin, painetta on enemmänkin käytön vähentämiseen ja järkeistämiseen.

Kiina pyrkii omavaraisuuteen keskeisten maataloustuotteiden osalta. Se tuo ulkomailta pääasiassa vain soijapapuja ja kasviöljyä, mutta viime vuosina myös monien muiden maataloustuotteiden tuonti on lisääntynyt, kun kulutus on kasvanut nopeasti, hinnat ovat nousseet ja kulutustottumukset muuttuneet. Vastaavasti useimpien maataloustuotteiden vientimäärät ovat supistuneet.

Riittävän ruoantuotannon takaamiseksi Kiina tukee monien muiden maiden tavoin maataloutaan. OECD:n arvion mukaan tukia on lisätty voimakkaasti 2000-luvulla, mutta tuen määrä on edelleen selvästi alhaisempi kuin OECD-maissa keskimäärin. Maatalous kattaa noin 10 % Kiinan BKT:stä, mutta se työllistää edelleen virallisten tilastojen mukaan kolmasosan työvoimasta.

Suorat sijoitukset Kiinaan supistuvat – Kiinan sijoitukset ulkomaille kasvavat nopeasti. Kiinaan virtasi tammi-kesäkuussa suoria sijoituksia 59 miljardin dollarin arvosta, mikä on 3 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Laskua selittää pääasiassa eniten sijoituksia houkuttelevien toimialojen – tehdasteollisuuden ja kiinteistösektorin – investointien selkeä supistuminen.

Länsimaisen kysynnän kasvun hidastuminen vaikuttaa vääjäämättä ulkomaisten yritysten sijoittamishaluihin, sillä suuri osa yritysten Kiinan-investoinneista on kohdistunut vientiin suuntautuvaan tehdastuotantoon. Myös Kiinan nopeasti nousevat tuotantokustannukset ovat vähentäneet yritysten kiinnostusta sijoittaa Kiinaan. Financial Timesin mukaan Kiina aikoo reagoida sijoitusten supistumiseen muun muassa keventämällä tuntuvasti ulkomaisten yritysten voittojen kotiuttamisesta perittäviä veroja. Uudistus tulee koskemaan kuitenkin vain niitä maita, joilla on kaksinkertaisen verotuksen estävä sopimus Kiinan kanssa.

Valtaosa Kiinaan kohdistuvista sijoituksista tehdään Aasiasta ja erityisesti Hongkongista, josta tulee 63 % Kiinan saamista sijoituksista. Hongkongin suurta osuutta selittää sekä ulkomaisten että mannerkiinalaisten yritysten käytäntö ohjata sijoitusvirtoja Hongkongin kautta, jolloin ne voivat käyttää hyväkseen erilaisia etuja. Lisäksi Taiwanista, Japanista ja Singaporesta virtasi paljon sijoituksia Kiinaan. Yhdysvaltojen sijoitukset supistuivat hieman, mutta maan osuus kattoi toisella neljänneksellä edelleen noin 3 % kaikista sijoituksista. Sen sijaan EU:sta tulevat sijoitukset kääntyivät hienoiseen kasvuun, ja alueen sijoitusten osuus on nyt 6 %.

Kiinalaisyritysten suorat sijoitukset ulkomaille kasvoivat 48 % vuotta aiemmasta 35 miljardiin dollariin. Lisäksi Kiinan rahoitussektorilta on tehty sijoituksia, jotka eivät sisälly tähän lukuun. Nopeaa kasvua selittää osaltaan vuodesta 2000 harjoitettu ulkomaansijoituksia suosiva politiikka, jota painotetaan myös viimeisimmässä vuonna 2011 hyväksytyssä viisivuotissuunnitelmassa. Ulkomaille suuntautuvia sijoituksia on tuettu monin tavoin: pankkeja on rohkaistu antamaan lainoja, erityisiä ulkomaansijoituksia tukevia instituutioita on vahvistettu ja sijoituslupien saamista on asteittain helpotettu. Lupaprosesseja helpotettaneen myös jatkossa.

Kiinalaiset yritykset sijoittavat erityisesti luonnonvaroihin. Viimeksi tällä viikolla valtion omistama energiayhtiö CNOOC sitoutui ostamaan kanadalaisen öljy-yhtiö Nexenin 15 miljardilla dollarilla. Nexenillä on laajoja energiavarantoja ympäri maailmaa. Kauppa vaatii vielä muun muassa Kanadan ja Yhdysvaltojen viranomaisten hyväksynnän. Toteutuessaan kauppa olisi suurin kiinalaisyrityksen ulkomaille tekemä sijoitus.

Suorat sijoitukset Kiinaan ja Kiinasta, mrd. dollaria

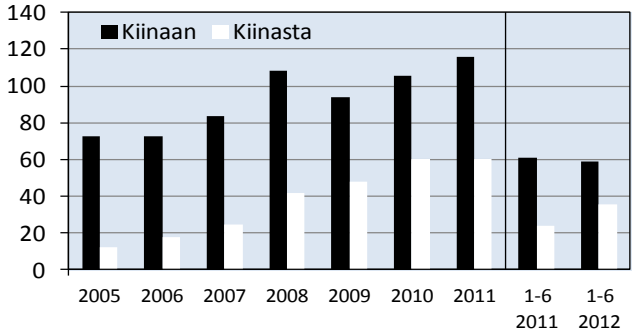

Lähde: CEIC

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
31 • 2.8.2012

Venäjä

Ukraina ja Venäjä ovat edelleen erimielisiä maakaasun hinnasta. Presidentti Vladimir Putinin ja presidentti Viktor Janukovitshin tapaamisessa heinäkuussa Jaltalla ei päästy sopuun Ukrainan Venäjältä tuoman maakaasun hinnasta. Ukraina on tavoitellut hinnanalennusta jo parin vuoden ajan. Maat solmivat vuonna 2009 kaasuntoimituksista kymmenen vuoden mittaisen sopimuksen, jonka mukaan Ukraina maksaa venäläisestä kaasusta enemmän kuin monet Länsi-Euroopan maat. Ukraina on myös pyrkinyt pienentämään toimitussopimuksen mukaista kaasun vuosittaista tuontimäärää, mutta Gazprom ei ole siihen suostunut.

Venäjän mukaan kaasun hintaa alennetaan, jos Gazprom pääsee omistajaksi Ukrainan kaasuputken omistavaan Naftogaziin tai jos Ukraina liittyy Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin muodostamaan tulliliittoon. Presidentti Vladimir Putinin mukaan synergiaedut Ukrainan jäsenyydestä tulliliitossa olisivat valtavat. Presidentti Janukovitsh puolestaan haluaa asiantuntijoiden laskevan jäsenyyden vaikutukset ennen päätöksen tekemistä. Neuvotteluja jatketaan lokakuussa Ukrainan parlamenttivaalien jälkeen.

Ukrainan kautta kulkee noin 80 % Venäjän Eurooppaan viemästä maakaasusta. Venäjä on ajoittain syyttänyt Ukrainaa siitä, että tämä on ottanut omaan käyttöönsä muualle Eurooppaan tarkoitettua kaasua. Viimeksi näin tapahtui kuluvan vuoden alussa.

Venäjä on aktiivisesti suunnittelemassa uusia kaasuprojekteja ja kaasun kuljetusreittejä. Gazprom on ilmoittanut, että kun suunnitellut investoinnit toteutuvat, ei Venäjä enää tarvitse Ukrainan kautta kulkevaa vientiputkistoa.

Heinäkuisessa tapaamisessaan Italian pääministerin Mario Montin kanssa presidentti Vladimir Putin puhui voimakkaasti South Stream -kaasuputken puolesta. Suunnitteilla oleva putki kuljettaisi kaasua Kaspianmeren alueelta Mustanmeren pohjaa pitkin Etelä-Eurooppaan. Hankkeessa ovat Gazpromin lisäksi mukana italialainen ENI (omistusosuus 20 %), ranskalainen EDF (15 %) ja saksalainen Wintershall (15 %). Gazpromin omistusosuus on 50 %. Venäläisten lähteiden mukaan osapuolten odotetaan tekevän lopullisen investointipäätöksen marraskuussa.

Presidentti Putin on kiirehtinyt Barentsinmerellä sijaitsevan Shtokmanin kaasukentän investointeja. Päätöksiä investoinneista on odotettu pitkään; viimeksi niistä odotettiin ilmoitusta Pietarin kesäkuisessa talousfoorumissa. Investointipäätösten teko on viivästynyt maailman kaasumarkkinoiden muutosten, projektin teknisen vaikeuden ja ennakoitua suurempien kustannusten vuoksi. Vuonna 2008 käynnistetyssä projektissa ovat mukana Gazprom (omistusosuus 51 %), ranskalainen Total (25 %) ja norjalainen Statoil (24 %). Viime aikoina on huhuttu mahdollisista muutoksista projektin kokoonpanossa. Myös tuotantosuunnitelmia on uudistettu alkuperäisestä siten, että nyt painopistettä ollaan siirtämässä nesteytetyn kaasun tuottamiseen, kun aiemmin tarkoituksena oli kuljettaa osa kaasusta mantereelle ja sitä kautta Itämeren pohjalla kulkevaan Nord Stream -putkistoon.

Gazprom on parhaillaan suunnittelemassa Nord Stream -kaasuputken laajentamista. Yhtiön mukaan Iso-Britannia on kiinnostunut tuomaan kaasua Nord Streamin kautta. Ensimmäinen Nord Streamin kahdesta Saksaan johtavasta öljyputkesta valmistui viime vuoden marraskuussa. Toisen putken on määrä valmistua tämän vuoden lokakuussa.

Gazprom alensi maakaasun vientihintoja. Useat eurooppalaiset kaasua tuovat yritykset ovat viime aikoina saaneet neuvoteltua noin 10 prosentin alennuksen Gazpromin kanssa solmimiensa pitkäaikaisten tuontisopimusten hinnoista. Viimeksi alennuksesta sopi saksalainen energiayhtiö E.ON.

Gazpromilla on paineita muuttaa toimitussopimustensa hintoja, sillä ne perustuvat suurelta osin öljytuotteiden hintoihin, jotka ovat viime vuosina olleet paljon maakaasun spot-hintoja korkeammalla. Vuonna 2010 Gazprom suostui määräajaksi muuttamaan useita sopimuksia siten, että noin 15 % toimituksista hinnoitellaan kaasun spot-hintojen mukaan.

Eurooppalaiset energiayhtiöt ovat vaatineet muutosta hinnoitteluun myös tämän jälkeen, ja jotkut niistä – mm. E.ON – ovat vieneet asian kansainväliseen välitystuomioistuimeen. Yhtään tuomioistuimen päätöstä ei ole saatu, sillä osapuolet ovat aina päässeet sopimukseen ennen asian tuomioistuinkäsittelyä.

Ukraina hyväksyi IVY-alueen vapaakauppasopimuksen. Itsenäisten valtioiden yhteisön IVYn jäsenmaat sopivat viime vuoden lokakuussa vapaakauppa-alueen muodostamisesta. Sopimuksen allekirjoittivat Venäjä, Valko-Venäjä, Kazakstan, Armenia, Kirgisia, Moldova, Tadzhikistan ja Ukraina. Sopijamaiden odotettiin ratifioivan sopimuksen ennen vuoden loppua, mutta ratifiointi on viivästynyt. Ensimmäisenä vapaakauppasopimuksen ratifioivat huhtikuussa Venäjä ja Valko-Venäjä.

Venäjän johto on useaan otteeseen kehottanut muita allekirjoittajamaita, mm. Ukrainaa ja Armeniaa, ratifioimaan sopimuksen. Vapaakauppa-alue on Venäjän mukaan tärkein edellytys IVY-maiden keskinäisen taloudellisen yhteistyön kehittämiselle. Sopimuksella poistetaan suuri osa tuontitulleista eripituisten siirtymäaikojen puitteissa. Myös vientitulleja aiotaan vähentää. Vapaakauppa-alueen on määrä yhtenäistää jäsenmaiden ulkomaankaupan sopimuskäytäntöjä.

Ukrainan parlamentti ratifioi vapaakauppasopimuksen kolmantena allekirjoittajamaana 30.7. 2012. Parlamenttikäsittely tapahtui nopeasti sen jälkeen, kun Venäjä oli jälleen kieltänyt yhden ukrainalaisen tuotantolaitoksen valmistamien juustojen tuonnin Venäjälle. Ukrainalaisten juustojen tuontikielto oli voimassa myös alkuvuonna.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
31 • 2.8.2012

Kiina

Kiinan investointikehitys huolestuttaa valuuttarahastoa. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n heinäkuun loppupuolella julkaisemassa Kiinan taloutta koskevassa raportissa (ns. Artikla IV -konsultaatioraportti) käsitellään kattavasti Kiinan talouspolitiikan keskeisiä haasteita. IMF arvioi Kiinan talouskasvun hidastuvan tänä vuonna 8 prosenttiin. Hidastuminen on toistaiseksi ollut Kiinan talouspoliittisen linjan mukaista ja tapahtunut hallitusti. Inflaatio on jäämässä alle viranomaisten asettaman 4 prosentin tavoitteen. Valuuttarahasto on suhteellisen luottavainen sen suhteen, että huolimatta kiinteistösektorin ongelmista ja paikallishallinnon suuresta velasta Kiinalla on eväät selvitä nykyisistä vaikeuksista.

Suurin välitön uhka Kiinan talouskasvulle on euroalueen ongelmien kärjistyminen. Kiinalla on kuitenkin edelleen vahvan valtiontalouden tilan vuoksi mahdollisuus lisätä julkista kulutusta heikon vientikysynnän paikkaamiseksi. Valtion budjettivaje on jäämässä viime vuoden tapaan vain runsaaseen prosenttiin suhteessa BKT:hen. Edellisen elvytyspaketin ongelmien välttämiseksi julkisen kulutuksen rahoituksen tulisi tällä kertaa tapahtua suoraan budjetista eikä hulvattomana luototuksen kasvuna kuten vuonna 2009. Lisäksi elvytystoimien tulisi tukea kulutusta ja auttaa Kiinaa muuttamaan kasvumalliaan resursseja kuluttavasta investointivetoisesta kasvumallista kestävämpään kotimaiseen kulutuskysyntään perustuvaan malliin.

Kiinan talouskasvun riippuvuus investoinneista on viime vuosina kasvanut, sillä investointiaste on vuoden 2007 jälkeen noussut 7 prosenttiyksiköllä lähes 50 prosenttiin BKT:stä. IMF:n arvion mukaan tuotantokapasiteetin käyttöaste on samalla laskenut vajaasta 80 prosentista noin 60 prosenttiin, joten virheinvestointien määrä on huomattava. Pysyvä ylikapasiteetti saattaa johtaa deflaatioon, konkursseihin ja järjestämättömien luottojen kasvuun sekä lisätä hintojen polkemisen kautta kauppapoliittisia ongelmia. Tällaisen rakenteellisen vinouman korjaaminen vie aikaa eikä onnistu lyhyen ajan elvytyspaketeilla. Muutos investointivetoisesta taloudesta kulutusta painottavaan kasvuun vaatii tuekseen rakenteellisia uudistuksia. Jos muutosta ei saada aikaan, riski investointien äkillisestä pysähtymisestä kasvaa. Sillä olisi huomattava vaikutus Kiinan oman talouskehityksen lisäksi myös maailmantalouteen.

Raportissa painotetaan sitä, että uudistusten toimeenpanolla alkaa olla kiire, jotta ylisuuriin investointeihin liittyvät riskit pysyvät hallinnassa. Vaikka Kiinassa on tehty merkittäviä kasvumallin muuttamiseen tähtääviä uudistuksia eri politiikkasektoreilla, tarvittavien reformien lista on pitkä. IMF nostaa esille sosiaalitukien, terveydenhuollon sekä koulutuksen ja niiden rahoituksen uudistamisen, palvelusektorin avaamisen ulkomaiselle kilpailulle, valtionyritysten osingonmaksupolitiikan tehostamisen sekä yliinvestointeihin kannustavien subventoitujen panoshintojen nostamisen. Meneillään olevien arvonlisäverouudistusten ja vähätuloisten aseman parantamiseen tähtäävien verokokeilujen lisäksi finanssipolitiikan uskottavuutta lisäisi valtiontalouden menoja ja tuloja koskevan keskipitkän aikavälin selkeän ohjelman julkaiseminen.

Raportissa annetaan suuri paino rahoitusmarkkinoiden uudistuksille, joiden tavoitteena tulee olla hintaperusteiseen sääntelyjärjestelmään siirtyminen. Tämä auttaisi lisäämään kilpailua, tehostamaan investointeja ja toisi sääntelyn piiriin myös laajat epäviralliset rahoitusmarkkinat. Tavoitteena on korkojen sekä pääomaliikkeiden vähittäinen vapauttaminen sekä juanin vahvistumisen salliminen. Rahoitussektorin valvontaa pitää tehostaa vastaamaan markkinoiden kehitystä.

Vaikka uudistuspolitiikassa on paljon tehtävää, valuuttarahaston suositukset ovat pitkälle linjassa mm. Kiinan viisivuotissuunnitelman linjausten kanssa. IMF:n ja Kiinan viranomaisten erimielisyydet koskevat lähinnä vaihtotasekehitystä ja juanin kurssia. Kiinalaisten mielestä vaihtotaseen ylijäämän pieneneminen viime vuonna alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen heijastaa jo talouden rakenteessa tapahtuneita muutoksia, kun taas IMF – vaikka onkin laskenut arviotaan ylijäämästä huomattavasti – pelkää ylijäämän kasvavan keskipitkällä aikavälillä yli 4 prosenttiin.

Juanin kurssin suhteessa laajaan valuuttakoriin arvioidaan raportissa olevan edelleen jonkin verran aliarvostettu, mutta kiinalaisten mielestä kurssikehitys osoittaa juanin olevan lähellä tasapainokurssia. Investointien osalta kiinalaisviranomaiset arvioivat todellisuuden olevan tilastojen antamaa kuvaa tasapainoisempi ja kansantalouden tilastojen aliarvioivan kulutuksen roolia.

Kiinan joukkovelkakirjamarkkinoiden avaaminen ulkomaisille sijoittajille etenee pienin askelin. Viranomaisten tuoreimman päätöksen mukaan ulkomaiset instituutiot, jotka kuuluvat ns. valtuutettujen sijoittajien (QFII) listalle, saavat käydä kauppaa joukkovelkakirjoilla Kiinan pankkien välisillä markkinoilla. Aiemmin QFII -instituutiot ovat voineet käydä kauppaan ainoastaan virallisissa pörsseissä. Pankkien välisillä markkinoilla ovat vuodesta 2010 lähtien voineet toimia ulkomaiset keskuspankit sekä Kiinan ulkomaankaupan kannalta keskeiset pankit.

Asiantuntija-arvioiden mukaan QFII -instituutioiden sijoitukset pankkien välisille markkinoille tuskin muodostuvat niin merkittäviksi, että ne olennaisesti vaikuttaisivat markkinoiden toimintaan. Uusin päätös onkin nähtävä osana viranomaisten laajempaa pyrkimystä kehittää joukkovelkakirjamarkkinoita, jotka ovat edelleen pienet kansantalouden kokoon nähden. Heinäkuun alussa viranomaiset näyttivät vihreää valoa korkeatuottoisten ns. roskalainojen markkinoiden avaamiselle Kiinassa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
32 • 9.8.2012

Venäjä

Inflaatio kiihtyi odotetusti heinäkuussa. Kuluttajahinnat nousivat heinäkuun aikana 1,2 % eli nopeimmin yli vuoteen. Hintojen nousun kiihtyminen johtui heinäkuun alussa tapahtuneista asumiseen liittyvien kunnallispalveluiden hintojen korotuksista. Näitä säänneltyjä hintoja nostetaan tavallisesti joka vuoden alussa, mutta tänä vuonna korotuksia myöhennettiin kesään. Esimerkiksi kaasu kallistui 13 %, sähkö sekä vesi 6 % ja lämmityskustannukset 5 %.

Kuluttajahintojen vuosinousu oli heinäkuussa 5,6 %. Hallituksen tavoite on, että joulukuussa inflaatio on 5–6 %. Asiantuntijat odottavat jonkin verran tätä nopeampaa hintojen nousua. Viime vuoden lopussa vuosi-inflaatio oli 6,1 %.

Kuluttajahintainflaatio, %/v

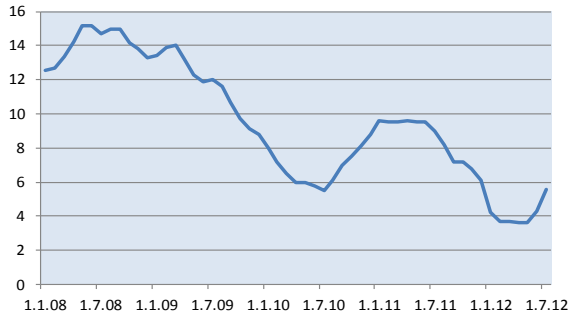

Lähde: Rosstat

Hallitus suunnittelee lievennyksiä mannerjalustan hyödyntämistä koskeviin rajoituksiin. Vuonna 2008 hyväksytyn lain mukaan mannerjalustan mineraalivaroja voivat hyödyntää vain kotimaiset valtion enemmistöomistuksessa olevat energia-alan yritykset, joilla on vähintään viiden vuoden kokemus mannerjalustalla työskentelemisestä. Käytännössä tällaisia yrityksiä ovat vain Gazprom ja Rosneft. Esiintymien hyödyntämisestä ei järjestetä tarjouskilpailuja, vaan hallitus jakaa oikeudet yhtiöille. Muut yhtiöt (ml. ulkomaiset) voivat osallistua mannerjalustan projekteihin ainoastaan yhdessä valtionyritysten kanssa, jotka päästävät ne mukaan vain vähemmistöosuuksin.

Viime keväänä Venäjän suuret yksityiset öljy-yhtiöt Lukoil, Surgutneftegaz, Bashneft ja TNK-BP vetosivat presidentti Putiniin, jotta myös ne pääsisivät itsenäisesti hyödyntämään mannerjalustan esiintymiä. Myös kilpailuvirasto on vaatinut yksityisiä yrityksiä syrjivän käytännön lopettamista. Hallituksen piirissä ollaan parhaillaan harkitsemassa rajoitusten lieventämistä. Samalla pohditaan ulkomaisten yhtiöiden roolia, mutta niiden osallistumista tultaneen rajoittamaan myös tulevaisuudessa.

Hallitus totesi istunnossaan elokuun alussa, että arktisen mannerjalustan hyödyntäminen ei onnistu ilman yksityisen pääoman mukaan tuloa. Luonnonvaraministeriön mukaan Venäjän mannerjalustaa on tutkittu erittäin vähän verrattuna esimerkiksi Norjan ja Ison-Britannian mannerjalusta-alueisiin. Luonnonvarojen etsintää on lisättävä voimakkaasti öljyn ja kaasun tuotannon turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Gazprom ja Rosneft eivät pysty vastaamaan alueen esiintymien kartoituksesta ja tuotannosta. Yhtiöt ovat vain hitaasti suorittaneet tutkimuksia mannerjalustan alueilla, joille ne ovat saaneet lisenssejä. Nykyinen järjestely, jossa ne tarjoavat partnereille vähemmistöosuuksia yhteisissä projekteissa, ei ole kiinnostanut varsinkaan kotimaisia yrityksiä. Tämän vuoksi luonnonvaraministeriö ehdottaa, että yksityiset kotimaiset yritykset voisivat toteuttaa hankkeita itsenäisesti.

Arktisen alueen mannerjalustan hyödyntämiselle huhtikuussa myönnetyt huomattavat veronkevennykset saivat aikaan sen, että suuret ulkomaiset öljy-yhtiöt Exxon Mobil, ENI ja Statoil solmivat Rosneftin kanssa yhteistyösopimuksia öljynetsinnästä. Yhteistyö länsiyritysten kanssa tuo Rosneftille paitsi rahoitusta myös pohjoisten alueiden oloihin soveltuvaa teknologiaa, jota Venäjällä ei ole.

Pääministeri Dmitri Medvedev asetti elokuun alussa työryhmän, jonka on määrä syksyn kuluessa valmistella ehdotus siitä, kuinka mannerjalustan mineraalivarojen etsintä ja hyödyntäminen olisi toteutettava. Työryhmää johtaa energiapolitiikasta vastaava varapääministeri Arkadi Dvorkovitsh.

Venäjä ratifioi Yhdysvaltojen kanssa solmitun vastavuoroisen viisumihelpotuksia koskevan sopimuksen. Presidentti Vladimir Putin allekirjoitti sopimuksen 28. heinäkuuta. Yhdysvaltojen puolelta ei ratifiointia tarvita. Sopimus astuu voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun molemmat maat ilmoittavat olevansa teknisesti valmiita sen soveltamiseen. Yhdysvaltojen viranomaiset arvioivat sopimuksen astuvan voimaan syyskuun puoleenväliin mennessä. Maat sopivat viisumihelpotuksista viime vuoden marraskuussa, josta lähtien Venäjän ratifiointia on odotettu.

Uuden sopimuksen mukaan sekä liikematka- että turistiviisumit kumpaankin maahan myönnetään normaalitapauksessa kolmen vuoden monikertaviisumeina. Maassa saa kerrallaan oleskella enintään kuusi kuukautta. Tähän asti kolmen vuoden viisumin on periaatteessa saanut vasta usean lyhyemmän viisumin jälkeen, ja maassa on voinut oleskella 90 päivää kullakin 180 päivän jaksolla. Tämä periaate on käytössä EU:n ja Venäjän välillä vuonna 2007 solmitussa viisumisopimuksessa.

Viisumisääntöjen muutos vaikuttaa enemmän Yhdysvaltojen kuin Venäjän kansalaisten matkustamiseen, sillä Yhdysvallat on jo tähänkin asti myöntänyt osan viisumeistaan Venäjän kansalaisille kaksivuotisina monikertaviisumeina.

Yhdysvaltojen viranomaisten mukaan noin 10 % venäläisten viisumihakemuksista hylätään vuosittain. EU:ssa vastaava osuus on vajaat kaksi prosenttia.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
32 • 9.8.2012

Kiina

Kiinan palvelusektori ja rakentaminen jatkavat vakaata kasvuaan. Arvio perustuu viralliseen ostopäällikköindeksiin (PMI) muille kuin teollisuusyrityksille. Se oli heinäkuussa 55,6 pisteessä, eli edelleen vankasti nollakasvun rajan (50) yläpuolella. Vaikka heinäkuun lukema laski hieman kesäkuusta, muutos jäi pieneksi. Kansainvälisesti paljon käytetty Markit -ostopäällikköindeksi Kiinan palvelusektorille nousi puolestaan elokuussa hieman.

Tällä viikolla julkistettujen tilastojen mukaan vähittäiskaupan volyymin vuosikasvu pysyi heinäkuussa aikaisempien kuukausien tapaan 11 prosentin tuntumassa. Tämä tukee osaltaan ostopäällikköindeksien antamaa kuvaa palvelusektorin kasvun jatkumisesta suhteellisen vahvana.

Muiden kuin teollisuusyritysten ostopäällikköindeksejä

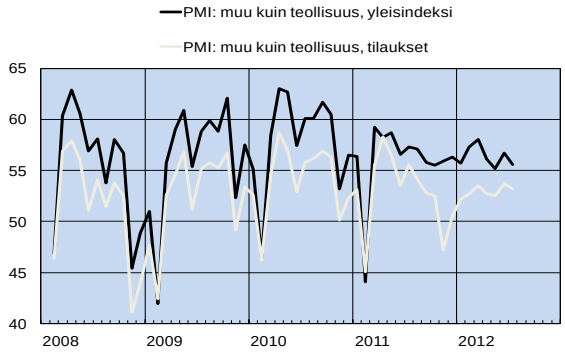

Lähde: CEIC.

Palveluiden ja rakentamisen hyvä kehitys jatkunee myös lähikuukausina. Odotuksia koskevan alaindeksin mukaan ostopäälliköt ovat indeksin hienoisesta laskusta huolimatta edelleen optimistisia alansa tulevaisuuden suhteen. Tämä on erityisen tervetullutta, sillä Euroopan velkakriisi heikentää Kiinan teollisuusyritysten vientinäkymiä. Palvelut ja rakentaminen kattavat lähes puolet Kiinan kansantuotteesta. Niiden painoarvon odotetaan kasvavan jatkossa, kun talouspolitiikan painopiste siirtyy vienti- ja investointivetoisesta kasvusta kotimaiseen kulutukseen perustuvan kasvun suuntaan.

Kiinan maksutase ensimmäistä kertaa alijäämäinen neljääntoista vuoteen. Yhteenlasketun rahoitus- ja pääomataseen alijäämä oli toisella neljänneksellä 71 miljardia dollaria. Vaikka tammi-maaliskuussa Kiinan virtasi enemmän pääomia kuin sieltä ulos, toisen neljänneksen alijäämä painoi ensimmäisen vuosipuoliskon alijäämän 20 miljardiin dollariin. Kiinaan suuntautuvien suorien sijoitusten hienoinen lasku ja toisaalta kiinalaisten nopeasti kasvavat investoinnit ulkomaille selittävät osan rahoitustaseen alijäämästä, mutta tarkemmat tiedot muista eristä saadaan myöhemmin.

Vaihtotase oli toisella neljänneksellä 60 miljardia dollaria ylijäämäinen, kun ylijäämä ensimmäisellä neljänneksellä oli 24 miljardia dollaria. Myös vaihtotaseen ylijäämän kasvu on kuitenkin hidastunut, ja tammi-kesäkuun 83 miljardin ylijäämä oli 5 prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten.

Yhteenlaskettu vaihto ja rahoitustase jäi toisella neljänneksellä alijäämäiseksi. Viimeksi vuosineljänneksen maksutase on ollut alijäämäinen Aasian finanssikriisin aikaan vuonna 1998.

Kiinan valuuttavaranto kasvoi tammi-kesäkuussa 59 miljardia dollaria 3240 miljardiin dollariin, vaikka toisella neljänneksellä varanto supistui 65 miljardia dollaria.

Kiina lupasi Afrikalle 20 miljardia dollaria edullista lainaa. Kolmen vuoden välein järjestettävä Kiinan ja Afrikan maiden tapaaminen pidettiin heinäkuun loppupuolella Pekingissä. Kolmeksi vuodeksi myönnetyn edullisen lainan lisäksi Kiina sitoutui lisäämään avustusmäärärahoja, poistamaan vähiten kehittyneiden maiden tuotteilta tuontitulleja ja myöntämään Afrikkaan sijoittaville kiinalaisyrityksille huokeampia lainoja.

Vuoden 2009 tapaamisessa Kiina myönsi Afrikan maille lainaa 10 miljardia dollaria. Lainoilla on muun muassa rakennettu maanosaan teitä ja voimaloita, vedetty öljy- ja kaasuputkia, parannettu tietoliikenneyhteyksiä ja tehostettu vesihuoltoa. Kiinan lainanantokäytäntöjä on kuitenkin arvosteltu, sillä ne poikkeavat länsimaisesta tavasta kytkeä lainaan ehtoja hyvästä hallinnosta ja luonnonsuojelusta.

Afrikan kanssa tehtävä yhteistyö on lisääntynyt 2000-luvulla merkittävästi, mutta Afrikan osuus Kiinan ulkomaankaupasta on yhä pieni. Vuonna 2011 Kiinan vienti Afrikkaan oli 73 miljardia dollaria (4 % koko viennistä), ja se koostui enimmäkseen valmiiden tuotteiden myynnistä. Pääasiassa raaka-aineista koostuvan tuonnin arvo oli puolestaan 93 miljardia dollaria (5 % koko tuonnista).

Kiinalaisyritysten Afrikkaan tekemät suorat sijoitukset ovat kasvaneet viime vuosina nopeasti, ja vuonna 2010 niiden arvo oli 13 miljardia dollaria. Afrikka-sijoitusten osuus Kiinan kaikista investoinneista on kuitenkin yhä vain 4 %. Tilastot eivät tosin kerro koko totuutta: todennäköisesti Kiinasta virtaa maanosaan huomattavasti suurempia investointeja Hongkongin ja veroparatiisien kautta.

Kiina investoi Afrikkaan muun muassa mantereen luonnonvarojen takia. Valtionyhtiöiden mittavat investoinnit Nigerin ja Kongon demokraattisen tasavallan kaltaisiin taantuviin maihin selittyvätkin ensisijaisesti Kiinan tarpeella turvata maan energiavarat. Toisaalta myös Afrikan dynaamisuus – maailman kymmenestä nopeimmin kasvavasta taloudesta kuusi sijaitsee tällä hetkellä Afrikassa – houkuttelee enenevissä määrin investointeja sekä Kiinasta että muualta maailmasta, ja erityisesti yksityisten kiinalaisyritysten kiinnostus Afrikkaa kohtaan onkin usein puhtaasti markkinavetoista.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
33 • 16.8.2012

Venäjä

Pankkisektorin kasvu jatkuu. Sektorin taseen loppusumma oli kesäkuun lopussa 44 000 mrd. ruplaa (1 070 mrd. euroa), mikä oli neljänneksen enemmän kuin vuotta aiemmin. Taseen arvo suhteessa BKT:hen oli vuoden alussa 76 %, eli Venäjällä pankkisektori on edelleen suhteellisen pieni. Esimerkiksi Suomessa suhdeluku oli vuonna 2011 lähes 300 %, mikä on samaa tasoa kuin EU:ssa keskimäärin.

Venäjän pankkisektorin viimeaikaisen kasvun taustalla on ollut luotonannon nopea lisääntyminen; kuluvan vuoden alkupuoliskolla yritysluottojen vuosikasvu oli 25 %, kun se viime vuoden alkupuoliskolla oli 16 %. Kotitalouksille myönnetyt luotot lisääntyivät alkuvuonna 44 % viime vuoden vastaavasta ajasta, jolloin kasvua oli 24 %.

Kotitalouksien talletukset kasvoivat 22 % eli jonkin verran hitaammin kuin pankkien lainananto. Pankit tarvitsevat siten enenevässä määrin muita varainhankinnan lähteitä, ja tässä keskuspankilla on Venäjällä tärkeä rooli. Keskuspankkirahoituksen osuus pankkisektorin taseesta kasvoi tammi-heinäkuun aikana 3 prosentista 6 prosenttiin.

Finanssiministeriö on keskuspankin pyynnöstä lisännyt pankeille suunnattuja vapaana olevien budjettivarojen talletushuutokauppoja. Keskuspankin mukaan markkinoiden kiristynyt likviditeettitilanne johtuu pääosin siitä, että budjettivarojen käyttö keskittyy loppuvuoteen, kun taas verotulot kertyvät tasaisesti vuoden kuluessa. Osa budjettivaroista on siten alkuvuonna poissa markkinoilta. Vuoden 2008 kriisin aikana aloitetuista budjettivarojen talletushuutokaupoista on tullut tärkeä pankkijärjestelmän likviditeettitilanteen kausittaisten vaihteluiden tasaaja.

Luottokannan nopean kasvun vuoksi pankkisektorin vakavaraisuusaste eli omien pääomien suhde riskipainotettuihin varoihin aleni alkuvuoden aikana prosenttiyksiköllä vajaaseen 14 prosenttiin. Pankinsektorin vakavaraisuusaste on kuitenkin edelleen korkeampi kuin keskuspankin sille asettama 10 prosentin alaraja. Venäjän keskuspankki määrittelee jotkut vakavaraisuuden laskennassa käytetyt indikaattorit lievemmin kuin kansainväliset pankkien vakavaraisuutta säätelevät ns. BASEL II -säännöt, jotka ovat voimassa mm. EU:ssa. Heinäkuun alussa Venäjän keskuspankki tiukensi vakavaraisuusvaatimusten laskutapaa lähemmäs BASEL II -sääntöjä. Pankin arvion mukaan muutos aiheuttaa pankkisektorin vakavaraisuusasteen noin 0,5 prosenttiyksikön alenemisen. BASEL II -vaatimuksia ollaan asteittain ottamassa käyttöön Venäjällä, ja niiden täysimääräinen soveltaminen alentaisi pankkien vakavaraisuusastetta edelleen.

Venäjällä toimi kesäkuun lopussa 1 102 luottolaitosta, joista 965 oli pankkeja. Luottolaitoksia oli 10 vähemmän kuin vuoden alussa. Alkuvuoden aikana keskuspankki peruutti toimiluvan 13 luottolaitokselta, mikä on kaksi kertaa enemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana. Suuri osa luvista peruutettiin luottolaitosten rahoitusongelmien vuoksi; ne eivät pystyneet täyttämään vakavaraisuusvaatimuksia tai huolehtimaan lainoistaan.

Venäjän ulkomaankauppa kasvoi maltillisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Tavarakaupan ylijäämä oli silti ennätyssuuri ja ylsi 109 mrd. dollariin. Sekä tavaraviennin että -tuonnin kasvuvauhti on hiipunut viime kuukausina, ja kesäkuussa molempien arvo jopa supistui hieman vuotta aiemmasta. Ennakkotietojen mukaan ainakin tuonti näyttää kuitenkin kääntyneen heinäkuussa jälleen kasvuun.

Venäjän tavaraviennin arvo oli tammi-kesäkuussa 263 mrd. dollaria. Viennin arvo kasvoi vajaat 7 % vuotta aiemmasta korkeampien vientihintojen ansiosta. Viennin määrä sitä vastoin supistui vajaalla prosentilla. Venäjän selvästi tärkein vientimarkkina olivat Alankomaat 15 prosentin osuudellaan ennen Saksaa ja Kiinaa. Tavaraviennin tuoterakennetta hallitsivat jälleen öljy, öljytuotteet ja maakaasu, jotka muodostivat runsaat 70 % viennistä. Muita tärkeimpiä vientituotteita olivat metallit ja kemikaalit. Venäjän palveluviennin arvo oli keskuspankin ennakkoarvion mukaan vuoden ensimmäisellä puoliskolla 30 mrd. dollaria eli viidenneksen suurempi kuin vuotta aiemmin. Palveluviennistä kolmannes koostui kuljetuspalveluista.

Tavaratuonnin arvo nousi vuoden ensimmäisellä puoliskolla 154 mrd. dollariin. Tuonnin arvo kasvoi 4 % vuotta aiemmasta tuontimäärien lisääntyessä, kun taas tuontihinnat laskivat hieman. Tärkein tuontimaa oli edelleen Kiina, josta oli peräisin jo 16 % Venäjän tuonnista. Tavaratuonnista puolet muodostui koneista, laitteista ja kulkuvälineistä. Muita tärkeimpiä tuontituotteita olivat kemikaalit ja elintarvikkeet. Venäjän palvelutuonnin arvo kasvoi tammi-kesäkuussa viidenneksellä ja oli 47 mrd. dollaria. Palveluista tärkein oli matkailu, jonka osuus palvelutuonnista oli kolmannes.

Venäjän vienti, tuonti ja tavarakaupan tase kuukausittain, mrd. USD (kausitasoitettu)

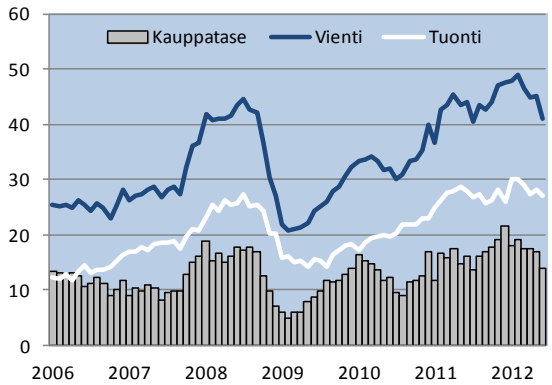

Lähde: Venäjän keskuspankki

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
33 • 16.8.2012

Kiina

Kiinan heinäkuun talousluvut hermostuttivat maailman rahoitusmarkkinoita. Suurimmaksi huolenaiheeksi nousi ulkomaankauppa, jonka kasvu jäi kauas odotuksista. Kiinan tuonti kasvoi heinäkuussa vain viisi prosenttia vuotta aiemmasta ja vienti prosentin. Kauppataseen ylijäämä supistui viidenneksen 25 miljardiin dollariin. Kovin vahvoja tulkintoja ei yhden kuukauden perusteella toki kannata tehdä, sillä ulkomaankaupan kuukausivaihtelu on ajoittain suurta. Paremman kuvan vientimarkkinoiden kehityksestä saa, kun alkuvuoden talouslukuja tarkastellaan kokonaisuutena.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla Kiinan viennin kehitys jatkui melko vahvana, mutta viennin rakenteen muutos puhui selvää kieltä Euroopan velkakriisin vaikutuksista. Kun Kiinan vienti kokonaisuudessaan kasvoi kymmenyksellä vuoden takaisesta, vienti Eurooppaan kasvoi vain prosentin. Euroopan kahtiajakautuminen näkyy vientiluvuissa: vienti vakaisiin Pohjoismaihin kasvoi, kun taas vienti velkakriisin kanssa painiskeleviin Etelä-Euroopan maihin supistui. Vienti Italiaan supistui peräti neljänneksen, Portugaliin ja Kreikkaan kymmenyksen ja Espanjaan neljä prosenttia. Ehkä yllättäen viennin kasvu Saksaan jäi myös nelisen prosenttia pakkasen puolelle.

Kiinan tuonti kasvoi vuoden ensimmäisellä puoliskolla noin seitsemän prosenttia vuoden takaisesta. Vaikka tuonti Euroopasta kasvoi vain kolme prosenttia, on Kiinan kysynnän antama tuki ollut merkittävää joillekin velkakriisin kanssa painiskeleville maille. Erityisesti Kreikka ja Portugali saivat merkittävän piristysruiskeen Kiinan-kaupastaan, sillä Kiinan tuonti Kreikasta kasvoi tammi-kesäkuussa peräti 68 % ja Portugalista 64 % vuoden takaisesta. Kiinan ja Kreikan väliset taloussuhteet ovat vilkastuneet huomattavasti kriisin kuluessa, ja Kiina on investoinut mm. Kreikan elintarvikesektorille. Kaikki Euroopan maat eivät kuitenkaan saaneet Kiinalta vetoapua taloudelleen. Kiinan tuonti Espanjasta supistui lähes viidenneksen ja tuonti Italiasta lähes kymmenyksen ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Ulkomaankauppalukujen lisäksi myös teollisuustuotannon heinäkuun 9 prosentin kasvu alitti odotukset. Sekä vähittäiskaupan että investointien reaalinen kasvu piti pintansa, kun inflaatio hidastui 1,8 prosenttiin. Lavean rahan (M2) 14 %:n kasvu ylitti lievästi odotukset. Vientikysynnän ja teollisuustuotannon kasvun hiipuessa ja inflaation hidastuessa kiinalaisten odotetaan edelleen keventävän talouspolitiikkaa lähikuukausien aikana.

Kiinan arvokkaimmat tuotemerkit ovat kansainvälisesti tuntemattomia. China Mobile on Kiinan arvokkain tuotemerkki MillwardBrownin tuoreen BrandZ-selvityksen mukaan. Selvityksessä listattiin 50 kiinalaista tuotemerkkiä niille lasketun arvon mukaan. Tuotemerkin arvoa mitataan dollarimääräisellä indeksillä, joka ottaa huomioon muun muassa siihen liittyvän tuotteen kysynnän kasvumahdollisuudet ja asiakastyytyväisyyskyselyjen tulokset. Selvitys kattaa vain kulutustavaroita tai kuluttajille suunnattuja palveluja tuottavien yritysten tuotemerkit, joten esimerkiksi televiestintäjätti Huaweita ei löydy listalta.

Valtionyhtiöt dominoivat listausta, ja kymmenen arvokkaimman tuotemerkin joukkoon mahtuu ainoastaan kaksi yksityistä yritystä. Valtionyhtiöiden menestystä selittää niiden tuotemerkkien parempi tunnettuus ja sijoittuminen markkinasektoreille, joilla on paljon kysyntää ja usein myös vähemmän kilpailua. Lisäksi suurissa valtionyhtiöissä on osattu luoda myönteistä imagoa yksityisiä yrityksiä paremmin.

Edelliseen, joulukuussa 2010 julkaistuun selvitykseen verrattuna eniten tuotemerkkinsä arvoa oli kasvattanut internetportaali Sina, jonka yhteisöpalvelu Weibo on kiinalaisten vastine Facebookille ja Twitterille. Sinan arvo kasvoi huikeat 244 %, ja se sijoittui listauksessa sijalle 25. Lisäksi maailman toiseksi suurin hakukone Baidu kasvatti arvoaan selkeästi ja oli Kiinan kuudenneksi arvokkain tuotemerkki. Kiinan nouseminen maailman suurimmaksi Internetin käyttäjämaaksi on avannut kiinalaisyrityksille valtavat markkinat, sillä tiukan sensuurin johdosta kiinalaiset käyttävät pääasiassa kotimaisia foorumeita. Monet uusista listalle nousseista tuotemerkeistä ovat lentoyhtiöitä ja matkailualan toimijoita, mikä kertoo kiinalaisen yhteiskunnan vaurastumisesta ja kasvavan keskiluokan lisääntyneistä kulutusmahdollisuuksista.

Kiinalaiset tuotemerkit ovat kansainvälisesti verraten arvokkaita: globaalissa BrandZ-selvityksessä China Mobile arvioitiin maailman kymmenenneksi arvokkaimmaksi tuotemerkiksi. Maailman sadan arvokkaimman tuotemerkin joukkoon mahtui 12 muuta kiinalaista merkkiä. Tämä selittyy kuitenkin puhtaasti 1,3 miljardin kiinalaisen ostovoimalla, sillä tuotemerkit ovat miljardiarvostaan huolimatta ainakin toistaiseksi täysin tuntemattomia laajalle kansainväliselle yleisölle.

Kiinan arvokkaimmat tuotemerkit

Sijoitus	Tuotemerkki	Arvo
1	China Mobile	53,6 mrd $
2	Industrial and Commercial Bank of China	43,9 mrd $
3	China Construction Bank	22 mrd $
4	Bank of China	18,6 mrd $
5	Agricultural Bank of China	17,3 mrd $
6	Baidu (Internet-hakukone), yksityinen yritys	16, 3 mrd $
7	China Life (Vakuutusyhtiö)	15, 3 mrd $
8	Sinopec	13,8 mrd $
9	PetroChina	13,8 mrd $
10	Tencent (Internetportaali), yksityinen yritys	12,6 mrd $

Lähde:MillwardBrown

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
34 • 23.8.2012

Venäjä

Venäjästä tuli WTO:n jäsen 22.8.2012. Jäsenyyden seurauksena Venäjän tuontitullit alenevat, mutta keskimäärin vain kolmella prosenttiyksiköllä, sillä Venäjän tuontitullit ovat tähänkin asti olleet yleisesti ottaen suhteellisen matalia. Uusien tuontitullien painotettu keskiarvotaso on noin 7 %. Osa tulleista alenee välittömästi jäsenyyden astuttua voimaan ja osa eripituisten siirtymäaikojen kuluessa. Tavallisimmat siirtymäajat ovat 2–5 vuotta; pisin eli 7 vuoden siirtymäaika on autojen tuontitulleilla.

Venäjän WTO-sitoumukset koskevat paitsi tavarakauppaa myös palveluja. Vakuutussektorilla Venäjä nostaa ulkomaisen pääoman sallitun enimmäisosuuden sektorin koko pääomasta 25 prosentista 50 prosenttiin ja sallii siirtymäajan jälkeen ulkomaisten vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden perustamisen. Pankkien sivuliikkeitä Venäjä ei edelleenkään päästä maahan. Myös pankkisektorilla on voimassa ulkomaisomistuksen 50 prosentin enimmäisraja.

Venäjän WTO-jäsenyyteen sisältyvien sitoumusten voimaan astuminen siirtyy Yhdysvaltojen osalta, sillä kongressi ei ennen kesätaukoaan hyväksynyt lakia pysyvien kauppasuhteiden myöntämisestä Venäjälle. Yhdysvalloissa on edelleen voimassa kylmän sodan aikainen ns. Jackson-Vanik-lauseke, joka kieltää Venäjältä pysyvän ulkomaankaupan suosituimmuuskohtelun. Tämän vuoksi kauppaa on käyty vuosittaisten suosituimmuuskohtelun antavien poikkeuslupien nojalla. Suosituimmuuskohtelun kieltäminen on WTO-säännösten vastaista, joten Yhdysvallat jää toistaiseksi Venäjän WTO-sopimuksen ulkopuolelle. (WTO-sopimuksen mukaiset Venäjän tullinalennukset koskevat kuitenkin myös kauppaa Yhdysvaltojen kanssa, sillä ne toteutuvat Yhdysvaltojen vuosittain myöntämän poikkeusluvan puitteissa.)

Venäjän WTO-jäsenyyden myötä voimaan muutamia Suomen kannalta tärkeitä tullien alennuksia. Heti jäsenyyden astuttua voimaan eräiden paperituotteiden tuontitullit laskevat. Pääosa Suomen tärkeimpiä vientituotteita koskevista tuontitullien alennuksista tulee kuitenkin voimaan vasta muutaman vuoden siirtymäajan jälkeen. Vaikka Venäjän tuontitullien keskimääräinen taso laskee vain muutamalla prosenttiyksiköllä, alenevat joidenkin Suomen kannalta tärkeiden tavaroiden tullit (esim. eräät paperi- ja kemianteollisuuden tuotteet) jopa kolmannekseen nykyisestä.

Venäjän vientitullien alennuksista Suomen kannalta keskeisimpiä ovat raakapuun vientitullit. Tähän saakka Venäjän tärkeimpien puulajien viennistä kantama tulli on ollut 25 % viennin arvosta, mutta vähintään 15 euroa kuutiometriltä. Jäsenyyden myötä koivun vientitulli laskee 7 prosenttiin. Havupuulle asetetaan vientikiintiöt, joiden puitteissa viedyn kuusen vientitulli laskee 13 prosenttiin ja männyn 15 prosenttiin. EU:lle määritellyt havupuukiintiöt ovat kaksin- tai kolminkertaiset viime vuoden tuontiin verrattuna, joten kiintiöt ja alennetut tullit kattavat koko tuontitarpeen.

Jäsenyyden myötä Venäjä on myös sitoutunut ennakoitavampiin ja läpinäkyvämpiin tullauskäytäntöihin. Tämä lisää kaupan sujuvuutta, sillä yksi tärkeimmistä suomalaisyritysten mainitsemista esteistä Venäjän-kaupassa on perinteisesti ollut tullauskäytäntöjen ongelmallisuus.

Venäjän autoteollisuuden korkea tuontisuoja jatkuu WTO-jäsenyydestä huolimatta. Venäjä sitoutui WTO-neuvotteluissaan alentamaan autojen tuontitulleja asteittain vuoteen 2018 mennessä. Tuolloin uusien (eli alle kolme vuotta vanhojen) henkilöautojen tuontitulli saa olla korkeintaan 15 % ja vanhojen (yli kolmen vuoden ikäisten) autojen tulli 20 %. Ennen WTO-jäsenyyttä uusien autojen tuontitulli oli vuodesta 2008 lähtien 30 % ja vanhojen autojen tulli 35 %.

Tullien alentaminen alkaa heti WTO-jäsenyyden astuttua voimaan, jolloin Venäjä sitoumuksensa mukaan laskee uusien henkilöautojen tuontitullin viidellä prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin ja vanhojen autojen tullin 30 prosenttiin.

Tuontitullien alentuminen ei kuitenkaan merkitse autojen halpenemista, sillä alennus korvataan uudella autojen kierrätysmaksulla, jota koskeva laki hyväksyttiin heinäkuussa. Laki astuu voimaan 1. syyskuuta, ja se koskee sekä maahan tuotuja että Venäjällä valmistettuja autoja. Kierrätysmaksun joutuvat maksamaan autojen maahantuojat. Venäjällä autoja valmistavien yritysten ei tarvitse maksaa kierrätysmaksua, mutta niiden on sitouduttava huolehtimaan valmistamiensa autojen kierrätyksestä. Maassa ei ole vielä kattavaa autojen kierrätysjärjestelmää eikä lakia autojen kierrätyksestä, joten toimivan järjestelmän rakentaminen vie aikaa. Selvillä ei ole vielä myöskään se, miten järjestelmän rakentaminen rahoitetaan.

Teollisuus- ja kauppaministeriö on tehnyt hallitukselle ehdotuksen kierrätysmaksujen suuruudesta. Ehdotuksen mukaan maksun suuruus riippuu auton iästä ja moottorin tilavuudesta siten, että mitä vanhempi ja suurimoottorisempi auto on, sitä korkeampi on kierrätysmaksu. Käytettyjen autojen kierrätysmaksu on yli kuusinkertainen uusien autojen kierrätysmaksuun verrattuna. Ennen vuoden 2008 laman aikana tehtyä henkilöautojen tuontitullien korotusta Venäjällä valmistettujen autojen kanssa kilpailivat erityisesti vanhat käytetyt tuontiautot, mutta niiden tuonti pysähtyi lähes kokonaan tullin nostoon. Korkealla kierrätysmaksulla halutaan käytetyt autot pitää pois Venäjän markkinoilta myös jatkossa.

Venäjän autoteollisuus on viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana kasvanut nopeasti. Kasvu johtuu suurelta osin maahan perustetusta ulkomaisten automerkkien kokoonpanoteollisuudesta. Venäjä on halunnut edistää autoteollisuuden kehittymistä, ja teollisuus on saanut merkittävää tukea mm. autojen korkeiden tuontitullien muodossa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
34 • 23.8.2012

Kiina

Pörssikurssit laskussa. Shanghain pörssin A-osakeindeksi laski kuluvalla viikolla alimmilleen sitten syksyn 2008. Kuluvan vuoden aikana A-osakeindeksi on laskenut noin 4 %, kun taas muiden kehittyvien maiden pörssikurssit ovat keskimäärin nousseet. Kiinan pörssikurssien alamäkeä on vauhdittanut huoli talouskasvun hidastumisesta. Lisäksi pörssiyritykset ovat alkaneet julkistaa toisen vuosineljänneksen tuloksiaan, jotka ovat olleet aiempiin vuosiin verrattuna heikkoja.

Pörssikurssien kehitys Shanghaissa, Venäjällä ja Morgan Stanleyn kehittyvien talouksien indeksi

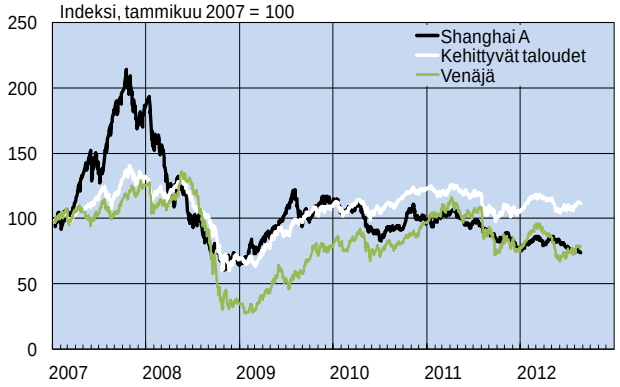

Lähde: Bloomberg

Kiina jatkaa Pohjois-Korean erityistalousalueiden aktiivista kehittämistä. Kiinan kauppaministeriön tiedotteen mukaan Kiina ja Pohjois-Korea ovat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön, jota tehdään lähellä maiden rajaa sijaitsevilla kahdella erityistalousalueella. Pohjois-Korean ensimmäinen erityistalousalue Rason perustettiin jo vuonna 1991, kun taas toinen, Hwanggumphyongin ja Wihwan saarten erityistalousalue, perustettiin heinäkuussa 2011. Alueiden infrastruktuuria ja niitä koskevaa lainsäädäntöä ryhdytään nyt kehittämään, jotta yhä useammat ulkomaiset yritykset investoisivat alueille. Erityistalousalueiden kehittämisen välitön tavoite on Pohjois-Korean talouskasvun vauhdittaminen.

Kiina on eristäytyneen Pohjois-Korean ylivoimaisesti tärkein kauppakumppani. Maiden välinen kauppa on kasvanut viime vuosina erityisen nopeasti. Tammi-heinäkuussa Kiinan vienti Pohjois-Koreaan kasvoi 14 % vuotta aiemmasta, ja viennin arvo oli 2 miljardia dollaria. Kiina vie Pohjois-Koreaan suurimman osan maan tarvitsemista raaka-aineista, energiasta ja teollisuustuotteista. Kiinan tuonti Pohjois-Koreasta kasvoi 15 %, ja sen arvo oli 1,5 miljardia dollaria. Tuonti koostuu pitkälti hiilestä ja rautamalmista.

Kiinan rooli on korostunut entisestään Etelä-Korean tiukennettua Pohjois-Koreaa koskevia kauppapakotteita maiden välisten suhteiden tulehduttua vuonna 2010. Koreoiden välistä talousyhteistyötä kuitenkin jatketaan Pohjois-Koreassa Kaesongin teollisuuserityistalousalueella maiden välisen rajan lähellä. Lehtitietojen mukaan alueen toiminta olisi taas vilkastunut: teollisuustuotannon arvo on noussut huomattavasti viime vuodesta ja yhä useammat pohjoiskorealaiset työskentelevät yhteishankkeissa.

Pohjois-Koreassa vallitsee laaja nälänhätä. YK:n kesäkuisen arvion mukaan noin kaksi kolmesta pohjoiskorealaisesta kärsii jatkuvasti ruoan puutteesta. Tilanne on pahentunut viime aikoina, sillä heinäkuisten rankkasateiden aiheuttamat tulvat tuhosivat satoja ja keskeistä infrastruktuuria.

Erityistalousalueiden aktiivinen kehittäminen saattaa viitata Pohjois-Korean tuleviin laajempiin talousuudistuksiin. Jos kokeilut onnistuvat, niitä saatetaan asiantuntija-arvioiden mukaan laajentaa Kiinan mallin mukaisesti myös muualle maahan.

Tiiviimpi yhteistyö Kiinan kanssa vakauttaisi osaltaan Korean niemimaan turvallisuustilannetta, mikä lienee taloushyötyjen lisäksi myös Kiinan motiivi erityistalousalueiden aktiiviseen kehittämiseen.

Japani on Kiinan tärkeimpiä kauppakumppaneita. Jännitteet maailman toiseksi suurimman talouden Kiinan ja kolmanneksi suurimman talouden Japanin välillä ovat jälleen lisääntyneet, kun joukko japanilaisaktivisteja rantautui Itä-Kiinan merellä sijaitseville saarille, joita sekä Kiina että Japani pitävät ominaan. Alueella on energiavaroja, joiden yhteisestä hyödyntämisestä ei ole päästy sopuun. Rajariidat ovat viime vuosina aiheuttaneet useita erilaisia kahnauksia. Esimerkiksi vuonna 2010 Kiina keskeytti harvinaisten maametallien viennin Japaniin sen jälkeen, kun Japani pidätti alueella liikkuneen kiinalaisen kalastusveneen kapteenin. Rajariitojen lisäksi maiden väliset suhteet ovat ajoittain olleet koetuksella vaikean yhteisen historian vuoksi. Vuonna 2005 Kiinassa puhkesi laajoja Japanin vastaisia mielenosoituksia, kun japanilaiset tekivät maiden välisiä sotia koskevia muutoksia historian oppikirjoihinsa.

Taloudellisesti maat ovat toisilleen erittäin tärkeitä. Vaikka tammi-heinäkuussa Kiinan tuonti Japanista supistui hieman vuotta aiemmasta, Kiina tuo edelleen Japanista enemmän tavaroita kuin mistään muusta maasta. Vientimarkkinana Japani on Kiinalle kolmanneksi tärkein Yhdysvaltojen ja EU:n jälkeen. Sekä viennissä että tuonnissa suurin tuoteryhmä ovat koneet ja laitteet.

Kiina on puolestaan Japanin selvästi tärkein kauppakumppani, sillä Kiinan osuus sekä Japanin viennistä että tuonnista on noin 20 %. Lisäksi japanilaiset yritykset ovat tehneet Kiinaan runsaasti sijoituksia.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
35 • 30.8.2012

Venäjä

Valtiontalouden menot voimakkaassa kasvussa. Koko konsolidoidun budjetin (federaatio, alueet ja kunnat sekä valtion sosiaalirahastot) menot lisääntyivät tämän vuoden ensipuoliskolla yli 20 % viime vuoden vastaavasta ajasta. Osa menojen kasvusta johtuu siitä, että menot ovat jakautuneet tasaisemmin vuoden sisällä; aiempina vuosina suuri osa menoista toteutui vuoden toisella puoliskolla. Finanssiministeriö arvioi budjettimenojen kasvavan tänä vuonna noin 13 %, jolloin reaalinen kasvu olisi jopa noin 6 %.

Puolustusmenot lisääntyivät alkuvuonna erittäin nopeasti, yli puolella. Menot koulutukseen ja terveydenhoitoon kääntyivät kahden vuoden tauon jälkeen nousuun ja kasvoivat 30 %. Näiden menoerien kasvun ennakoidaan laantuvan loppuvuonna. Sosiaalimenot lisääntyivät lähes 15 %.

Valtiontalous näytti vuoden ensipuoliskolla ylijäämää, joka viime vuoden kaltaisesti oli lähes 2 % BKT:stä. Finanssiministeriö arvioi koko kuluvan vuoden konsolidoidun budjetin muodostuvan hieman ylijäämäiseksi, jos Urals-öljyn keskihinta on 115 dollaria tynnyriltä (vuoden ensipuoliskolla hinta oli 112 dollaria).

Valtiontalouden tulot kasvoivat toistakymmentä prosenttia alkuvuonna. Tulot öljy- ja kaasuveroista ja -tulleista lisääntyivät yli neljänneksellä, ja niiden osuus valtiontalouden tuloista nousi aiemmalle ennätystasolle, lähes 30 prosenttiin. Muista suurista eristä ALV-tulojen tasainen kasvu jatkui, kun taas sosiaaliverotulojen kasvua hidasti verojen alentaminen tämän vuoden alussa. Viime lamaa seurannut yritysten voittoverotulojen nopea kasvu pysähtyi.

Valtiontalouden suurimmat menoerät, % BKT:stä, neljän viimeisen vuosineljänneksen keskiarvo

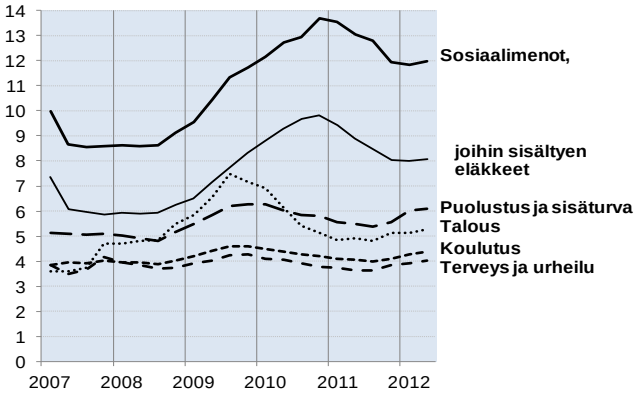

Lähde: Finanssiministeriö, BOFIT

Uudet verolait vähentävät Moskovan kaupungin verotuloja. Kuluvan vuoden alussa astuivat voimaan siirtohinnoittelua ja konsernien verotusta koskevat lait, joiden tarkoituksena on vähentää mahdollisuuksia verojen minimoimiseen siirtohinnoittelun avulla. Lait vaikuttavat myös yritysverotulojen jakautumiseen maan eri alueiden kesken.

Laki siirtohinnoittelusta lisää veroviranomaisten mahdollisuuksia selvittää toisistaan riippuvaisten yritysten välisten kauppojen hinnoittelua. Laki konserneista puolestaan mahdollistaa sen, että suuryritykset voivat muodostaa niistä riippuvaisten yritysten kanssa yhteenliittymiä, joita verotetaan yhtenä kokonaisuutena. Hinnoittelun tiukennettu valvonta ei koske konserneja, sillä ne eivät saa siirtohinnoittelusta verotuksellista etua.

Konsernilta kerätyt verot jaetaan kaikille niille alueille, joilla konsernilla on toimintaa. Aiemmin yritysverot menivät pääosin alueelle, jossa yrityksen pääkonttori sijaitsi. Tähän vaikutti osaltaan myös siirtohinnoittelu.

Venäjälle on finanssiministeriön mukaan muodostettu toistaiseksi 11 konsernia, joihin kuuluu yhteensä 197 yritystä. Yhteenliittymiä ovat muodostaneet erityisesti öljy- ja kaasusektorin, metalliteollisuuden ja televiestinnän suuryritykset, mm. Gazprom, Lukoil ja Rosneft.

Verojärjestelmän muutoksesta aiheutuvista tulojen menetyksistä kärsii etenkin Moskova, mutta myös Pietari ja Tjumen sekä kymmenisen muuta suurkaupunkia. Moskova voi menettää vuosittain yli 80 mrd. ruplaa (2 mrd. euroa) verotuloja. Kaupungin kuluvan vuoden budjetti perustuu runsaan 1 300 mrd. ruplan (33 mrd. euron) verotuloille. Suurin veronmaksaja on Gazprom.

Keväällä duuma hyväksyi Moskovan vetoomuksesta lakimuutoksen, joka siirtää Gazpromin konserniverotuksen piiriin asteittain vuoteen 2016 mennessä. Tämä pienentää Moskovan veromenetykset tänä vuonna 30 mrd. ruplaan. Muutosta vastusti mm. Moskovan alue, jonka saama hyöty uudesta verotulojen jakomallista vastaavasti viivästyy.

Moskovan alue tavoittelee lisää verotuloja. Alueen viranomaiset ehdottavat, että yksityishenkilöiden tulovero alettaisiin maksaa sille paikkakunnalle, jossa henkilö asuu eikä sille paikkakunnalle, jossa hän työskentelee.

Nykyään työnantajat vähentävät työntekijöiden palkasta 13 prosentin tuloveron. Verosta 70 % menee federaatiolle ja loppu yrityksen sijaintipaikkakunnalle. Verotustapa on epäedullinen erityisesti Moskovan alueelle ja jossakin määrin myös Leningradin alueelle. Moskovan alueelta käy Moskovassa töissä 1,2–1,3 milj. henkeä. Alueen vuosittaiset verotulojen menetykset arvioidaan noin 50–70 mrd. ruplaksi (1,3–1,8 mrd. euroksi). Alueen verotulot ovat kuluvana vuonna noin 460 mrd. ruplaa (12 mrd. euroa).

Federaation viranomaiset eivät kannata tuloveron maksukäytännön muuttamista. Heidän mukaansa työnantajille aiheutuisi liian paljon vaivaa verojen jakamisesta työntekijöiden asuinpaikkakunnan mukaan. Ratkaisuna olisi koko järjestelmän muuttaminen siten, että palkansaajat vastaisivat tuloverojen maksamisesta, mutta siihen ei haluta mennä.

Moskovan alue on pyytänyt hallitukselta myös korvauksia siitä, että se menetti pinta-alastaan 1 500 km^2 Moskovan kaupungin kesällä tapahtuneen laajennuksen seurauksena. Samalla alue menetti huomattavasti verotuloja. Vuosittaisten tappioiden arvioidaan olevan noin 25 mrd. ruplaa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
35 • 30.8.2012

Kiina

Talouskasvun hidastumisesta huolimatta pankkisektorin voitot kasvoivat edelleen ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Suuret valtio-omisteiset liikepankit ovat julkistaneet ensimmäisen vuosipuoliskon tuloksiaan elokuun aikana. Pankkien voitot jatkoivat edelleen kasvuaan, mutta kasvu hidastui. Vaikka voittojen kasvun odotettiinkin hidastuvan, osa tuloksista oli pettymys sijoittajille. Suuret pankit tekivät ensimmäisen puolen vuoden aikana voittoa keskimäärin noin 100 miljardia juania (12 mrd. euroa) per pankki.

Mittavista voitoista huolimatta liikepankkien osakekurssit ovat laskeneet kuluvana vuonna huomattavasti enemmän kuin Shanghain pörssin A-indeksi. Voittojen kasvun odotetaan vuoden toisella puoliskolla jäävän vaisuksi, sillä talouskasvu on hidastumassa. Lisäksi Kiinan keskuspankki lisäsi kesä- ja heinäkuussa liikepankkien mahdollisuutta hinnoitella lainojaan, minkä uskotaan kasvattavan kilpailua sektorilla ja pienentävän pankkien marginaaleja.

Vuosien 2009–2010 mittavan ja nopeasti toteutetun talouden elvytyksen on pelätty johtavan hoitamattomien luottojen kasvuun, mutta ainakaan toistaiseksi näin ei ole käynyt. Suurissa pankeissa vain noin prosentti lainakannasta on määritelty hoitamattomiksi, ja osuus väheni hieman tammi-kesäkuussa. Neljästä suuresta pankista Bank of China ja China Construction Bank ilmoittavat, että 6 % niiden lainoista on myönnetty paikallishallintojen investointiyrityksille, joilla on ollut tärkeä rooli talouden elvyttämisessä. Liikepankkien on vihjattu myöntäneen erääntyneiden lainojen tilalle uusia lainoja ja siirtäneen näin ongelmaluottojen mahdollisen syntymisen tulevaisuuteen.

Kiina laajentaa palvelusektorin ALV-kokeilua. Kuluvan vuoden alussa Shanghaissa aloitettiin kokeilu, jossa joillakin palvelualoilla siirryttiin liikevaihtoverotuksesta arvonlisäverotuksen piiriin. Kokeilua laajennetaan vielä kuluvan vuoden aikana Pekingin ja Tianjinin kaupunkeihin sekä Anhuin, Fujianin, Guangdongin, Huibein, Jiangsun ja Zhejiangin provinsseihin. Täten kokeilun piirissä on vuoden loppuun mennessä alue, joka tuottaa yhteensä noin puolet Kiinan BKT:stä.

Palveluyritysten siirtäminen ALV:n piiriin pienentää kaksinkertaista verotusta, kun yritysten on mahdollista vähentää maksamastaan verosta välituotteiden ALV:t. Liikevaihtoverotuksessa tämä ei ole mahdollista. Vähennysten vuoksi muutoksen arvioidaan keventävän palveluyritysten verotusta siitäkin huolimatta, että liikevaihtoveroprosentti on matalampi kuin arvonlisäveroprosentti.

Aasian kehityspankki hoputtaa Kiinaa ympäristöpoliittisiin uudistuksiin. Kiinan ympäristön tilaa koskevan tuoreen raportin mukaan maan on ryhdyttävä ripeästi kokonaisvaltaisiin ympäristöuudistuksiin, sillä joillakin alueilla saavutetusta selkeästä kehityksestä huolimatta ympäristön kuormitus kasvaa ja ympäristön kokonaistila heikkenee edelleen. Maailman suurimpana kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajana Kiinan toiminnalla ja ympäristön tilalla on valtava globaali merkitys.

Vesien saastuminen ja vesivarojen riittämättömyys ovat Kiinan suurimpia ympäristöhaasteita. Vaikka teollisuuden ja kotitalouksien aiheuttamiin päästöihin onkin puututtu, estää lannoitteiden ja tuholaismyrkkyjen pääseminen veteen tilanteen parantumisen. Myös ilmanlaatu on edelleen kriittinen ongelma: vain muutama Kiinan 500 suurimmista kaupungista täyttää WHO:n asettamat ilmanlaadun standardit. Maailman kymmenestä saastuneimmasta kaupungista seitsemän sijaitsee Kiinassa. Jätehuolto on edelleen hyvin heikoilla kantimilla. Myös yleistyneet luonnonkatastrofit asettavat Kiinan taloudelle ja yhteiskunnalle suuria erityishaasteita.

Nykyinen vientivetoinen, teollisuustuotantoon pohjautuva talouskasvu on tapahtunut pitkälti ympäristön kustannuksella. Mittavista haasteista selviytyminen ja kestävän kehityksen saavuttaminen riippuu olennaisesti Kiinan kyvystä kehittää talouden rakennetta palveluvaltaisempaan, kotimaiseen kysyntään pohjautuvaan suuntaan. Kestävän kehityksen tavoitetta tulisi tukea muun muassa verouudistuksilla, sillä nykyinen järjestelmä ei kannusta riittävästi hillitsemään energiankäyttöä. Myös markkinaehtoisten instrumenttien – kuten päästökaupan ja ekologisesti toimiville yrityksille maksettavien tukien – käyttöä tulisi lisätä. Kaupunkisuunnittelussa tulisi kiinnittää enemmän huomiota nopean rakentamisen ja määrän sijasta asumisen ja elämisen laatuun.

Synkistä näkymistä huolimatta raportissa annetaan Kiinalle kuitenkin myös tunnustusta. Edellisellä viisivuotiskaudella (2006–2010) saavutettiin jonkin verran edistystä huolimatta siitä, että Kiinan keskimääräinen talouskasvu oli ennustettua nopeampaa. Energiatehokkuus on parantunut selkeästi: tuotteita pystytään valmistamaan huomattavasti pienemmällä energiamäärällä kuin vuonna 2005. Rikkidioksidipäästöjen 10 prosentin pieneneminen on parantanut joidenkin alueiden ilmanlaatua, ja metsien osuus maan kokonaispinta-alasta on kasvanut lähes viidennekseen. Kunnallisen jätevesihuollon kapasiteetti on lähes viisinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja uusiutuvan energian tuotantoa on selvästi lisätty. Päästökauppaa on jo käyty rikkidioksidipäästöillä, ja esimerkiksi viime viikolla Shanghaissa aloitettiin kokeiluluonteinen hiilidioksidipäästökauppa, johon osallistuu 200 teollisuus-, palvelu- ja maatalousalan yritystä.

Paikoitellen mittavakin edistys on kuitenkin riittämätöntä, sillä lähtötilanne on kehno ja Kiinan vaurastumisen seurauksena ympäristön kuormitus lisääntyy jatkuvasti. Toimenpiteiden pitäisi olla huomattavasti nykyistä radikaalimpia, jotta tilanne todella paranisi.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
36 • 6.9.2012

Venäjä

Venäjän Kaukoitää kehitetään. Kuluvalla viikolla on Vladivostokissa käynnissä Tyynenmeren valtioiden taloudellisen yhteistyöelimen APECin (Asia-Pacific Economic Cooperation) huippukokous. Venäjä isännöi nyt ensimmäistä kertaa vuonna 1989 Australian aloitteesta perustetun järjestön huippukokousta. Venäjän mielenkiinto Aasiaa ja Tyynenmeren aluetta kohtaan on kasvanut alueen taloudellisen merkityksen lisääntymisen myötä, ja kokouksen isännöinnillä Venäjä haluaa nostaa profiiliaan alueella.

Vladivostok sijaitsee Kaukoidän federaatiopiirissä, joka ulottuu Siperiasta Tyynenmeren rannalle. Alue muodostaa yli kolmasosan Venäjän pinta-alasta, mutta siellä asuu vain 6 milj. henkeä eli 4 % maan väestöstä. Federaatiopiirin taloudellinen potentiaali on suuri merkittävien luonnonvarojen ansiosta. Alue kärsii kuitenkin infrastruktuurin kehittymättömyydestä ja väestön poismuutosta. Vuosien 1989 ja 2010 välisenä aikana alueen väestö supistui kahdella miljoonalla. Väkilukuun suhteutettuna supistuminen on ollut suurempaa kuin missään muualla Venäjällä. Syynä ovat mm. ankarat ilmasto-olosuhteet, heikot palvelut, korkea hintataso ja pitkä etäisyys Euroopan-puoleisesta Venäjästä.

Venäjä haluaisi ottaa paremmin käyttöön Kaukoidän tarjoamat taloudelliset mahdollisuudet ja liittää alueen tiiviimmin muuhun Venäjään. Väkirikkaan Kiinan taloudellinen aktiivisuus heti rajan takana ja sen heijastukset harvaan asuttuun federaatiopiiriin ovat lisäsyy federaatiopiirin kehitykseen panostamiseen. Aluetta kehittämään perustettiin keväällä erityinen Kaukoidän kehitysministeriö.

APEC-kokouksen valmistelut ovat merkinneet 600 000 asukkaan Vladivostokille valtavaa rakennusbuumia ja väestön elinolosuhteiden kohentumista. Vladivostokin liikenneväyliä sekä lämpö-, vesi-, energia- ja jätehuoltoa on rakennettu tai kunnostettu. Kaupungin edustalla sijaitsevalle käytännössä luonnontilaiselle Russki-saarelle on rakennettu huippuluokan kongressikeskus majoitustiloineen ja infrastruktuureineen. Kokouksen jälkeen kongressikeskuksesta tulee Kaukoidän yliopiston kampus.

Viranomaiset odottavat APEC-kokouksen tuovan Kaukoidän federaatiopiiriin ulkomaisia sijoituksia, joskin asiantuntijat suhtautuvat odotuksiin varauksella. Yhtenä APEC-huippukokouksen tavoitteista on tehdä Vladivostokista voimakas alueellinen kasvukeskus. Vladivostokista suunnitellaan yhtä Aasian ja Tyynenmeren alueen liikenteellisistä keskuksista ja Venäjästä Länsi-Eurooppaa ja Aasiaa yhdistävää kuljetusväylää Suezin kanavan kautta kulkevan merireitin tilalle. Toiveissa on myös telakkakeskittymän luominen ja muun jalostavan teollisuuden syntyminen alueelle. Kaikki tämä vaatii kuitenkin valtavia investointeja infrastruktuuriin.

APEC-kokouksen rakennustöihin on käytetty varoja yhteensä noin 680 mrd. ruplaa (17 mrd. euroa). Kustannuksiltaan projekti on Venäjän toiseksi suurin Sotshin olympialaisten rakennusprojektin jälkeen. Rahoitusta on tullut federaatiobudjetin lisäksi huomattavasti myös valtionyrityksiltä, erityisesti Gazpromilta. Kallista projektia on arvosteltu, sillä sen ei uskota antavan pysyvää kasvusysäystä Vladivostokille tai Kaukoidän federaatiopiirille.

Venäjä aikoo lisätä satamakapasiteettia erityisesti Kaukoidässä ja Itämerellä. Meriliikenteen valtiollinen kehitysyhtiö Rosmorport julkaisi elokuun lopulla tuoreimman version Venäjän merisatamien vuoteen 2030 ulottuvasta kehityssuunnitelmasta. Siinä merisatamien rahtiliikenteen ennakoidaan kasvavan vuoteen 2015 mennessä viime vuoden 540 milj. tonnista noin 700 milj. tonniin ja vuoteen 2020 mennessä lähes 900 milj. tonniin.

Pääosa merikuljetuksista koostuu viennistä, joka on keskittynyt muutamiin Itämeren, Mustanmeren ja Kaukoidän satamiin. Kehityssuunnitelmassa korostetaan vientikapasiteetin kasvattamista, jotta kuljetuksissa ei oltaisi riippuvaisia muista maista. Satamiin on määrä rakentaa neljännes eli 200 milj. tonnia lisää kapasiteettia vuoteen 2015 mennessä. Vajaa puolet uudesta kapasiteetista on suunnitteilla Kaukoitään hiili- ja öljykuljetuksia varten. Kaukoidän satamiin pyritään lisäksi houkuttelemaan Aasiasta länteen suuntautuvia kuljetuksia. Satamien kehittäminen edellyttää myös muun kuljetusinfrastruktuurin kohentamista.

Eniten laajennuksia on suunnitteilla Itämerelle ja Ust Lugan satamaan. Vuoteen 2015 mennessä Ust Lugan kapasiteetin arvioidaan yli kaksinkertaistuvan mm. öljy- ja öljytuoteterminaalien laajennuksien ja uuden konttiterminaalin myötä. Lisäksi Pietarin satamaan on määrä tulla 20 milj. tonnia lisää konttikuljetuskapasiteettia. Kapasiteetin arvioidaan lisääntyvän edelleen lähes 30 milj. tonnilla vuoteen 2020 mennessä Pietarin sataman kupeeseen kaavaillun Bronkan yleissataman myötä.

Kehityssuunnitelman mukaan Itämeri säilyy Venäjän tärkeimpänä ulkomaankaupan merireittinä myös tulevina vuosina. Venäjän Itämeren satamien kautta kulki viime vuonna noin 30 % Venäjän koko raakaöljyn ja öljytuotteiden viennistä eli 112 milj. tonnia. Vuonna 2015 määrän ennakoidaan nousevan jo lähes 150 milj. tonniin. Lisäksi Venäjän Itämeren satamien kautta kulkee lähes puolet maan meritse kuljetettavasta tuonnista.

Venäjän tuontikuljetukset merisatamittain vuonna 2011 ja ennuste vuodelle 2015, milj. tonnia

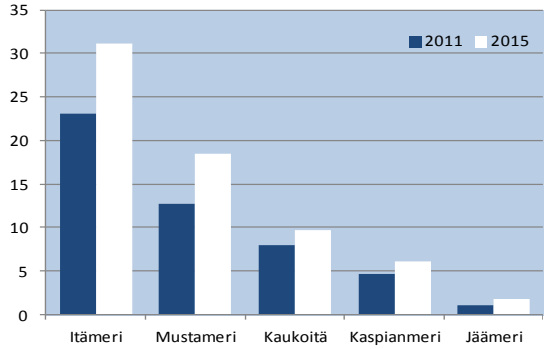

Lähde: Rosmorport

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
36 • 6.9.2012

Kiina

Mongolia jarruttaa kiinalaisia investointeja mineraalikentilleen. Kiinan valtion omistama kaivosyhtiö Chalco joutui vetäytymään jätti-investoinnista mongolialaiseen hiilikaivokseen hankkeen jouduttuaan epäsuosioon isäntämaassa. Mongolialaiset ovat olleet huolissaan kiinalaisten vaikutusvallan kasvusta kaivosteollisuudessa. Kesällä säädetyn uuden lain mukaan ulkomaiset investoinnit Mongolian strategisille sektoreille kuten kaivostoimintaan vaativat parlamentin luvan. Kiina on perinteisesti ollut suurin ulkomainen sijoittaja Mongoliassa. Nyt kaatunut Chalcon hiilikaivoshanke olisi toteutuessaan ollut kiinalaisten suurin suora sijoitus Mongoliaan.

Mongolian osuus Kiinan ulkomaankaupasta on vain joitakin promilleja, mutta Mongolia on Kiinalle lupaava raaka-aineiden lähde. Viimeisen vuoden aikana esimerkiksi Kiinan hiilen tuonnista noin 7 % oli peräisin Mongoliasta. Mongolia on köyhä maa, jonka tulotaso on vain puolet kiinalaisesta. Sen talouden kasvu on yltänyt viime vuosina huikeisiin lukemiin jopa suureen eteläiseen naapuriinsa verrattuna. Mongolian BKT kasvoi viime vuonna 17 %, jolla se piti maailman kakkostilaa heti Qatarin (18 %) jälkeen.

Mongolian nopea talouskasvu johtuu malmin kovasta kysynnästä maailmanmarkkinoilla ja erityisesti Kiinassa. Mongolian viennistä arviolta kaksi kolmannesta koostuu malmeista. Sen ongelmana on meriyhteyden puute, jonka vuoksi Mongolian malmijunat kulkevat lähes 2 000 kilometrin matkan Kiinan Tianjinin satamaan. Uutta kapasiteettia rakennetaan kaivossektorille vauhdilla, ja investoinnit kattoivat lähes 70 % Mongolian BKT:sta viime vuonna.

Kiinan tuonnin arvon kasvu Mongoliasta, %

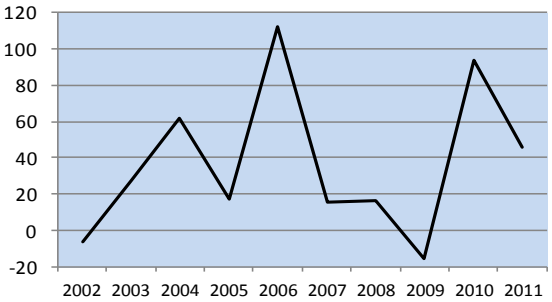

Lähde: CEIC.

Kohta myös Taiwanissa saa luottoa juaneissa. Taiwanin ja Kiinan viranomaiset pääsivät kuluvalla viikolla yhteisymmärrykseen siitä, että taiwanilaiset pankit voivat jatkossa tarjota luottoa juaneissa kiinalaisille Taiwanissa toimiville yrityksille. Hankkeen toteuttaminen edellyttää vielä Taiwanin viranomaisten päätöstä käytännön järjestelyistä, mutta asiassa edetään nopeasti. Kiinan pyrkimykset juanin käytön laajentamiseksi maan ulkopuolella tukevat erityisesti kansainvälisten kiinalaisyritysten toimintaa helpottamalla niiden valuutanvaihtoa.

Juanmääräisten luottojen saatavuus on rajoitettua Kiinan ulkopuolella Kiinan harjoittaman valuutansääntelyn vuoksi. Oikeus juanluottojen myöntämiseen on annettu aiemmin vain Hongkongissa toimiville pankeille.

Xinjiang profiloituu Euraasian alueen yhteistyön keskuksena. Kiinan autonomisella Xinjiangin uiguurialueella parhaillaan järjestettävä China-Eurasia Expo kokoaa yhteen edustajia 55 maasta pääasiassa eri puolilta Aasiaa. Kokoontumisen tavoitteena on edistää Kiinan ja Euraasian välistä kaupallis-taloudellista yhteistyötä sekä erityisesti Xinjiangin asemaa talousyhteistyön keskuksena. Nykyisessä muodossaan Expo järjestetään toista kertaa, mutta pienimuotoisempia kokoontumisia on pidetty jo vuosien ajan. Kiinan kokoontumiselle antamasta painoarvosta kertoo muun muassa se, että maan pääministeri Wen Jiabao piti Expon avajaispuheen.

Expon toivotaan houkuttelevan lisää ulkomaisia investointeja Luoteis-Kiinassa sijaitsevaan Xinjiangiin. Köyhään Xinjiangiin tehdyt ulkomaiset sijoitukset ovat yhä vähäisiä siitä huolimatta, että alueen talouskasvu on ollut viime aikoina nopeaa. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla alueen talous kasvoi 11 % vuotta aiemmasta.

Kuudesosan Kiinan pinta-alasta kattavan alueen kehittäminen on Kiinan aluepolitiikan keskiössä. Alueen vetovoimaa on yritetty kasvattaa viime vuosina perustamalla Korgasin ja Kasgarin erityistalousalueet Xinjiangin tärkeimpien kauppakumppanien Kazakstanin, Tadzhikistanin ja Kirgisian rajojen tuntumaan. Alueilla toimivat yritykset saavat muun muassa verohelpotuksia ja edullisia lainoja. Kehitystavoitetta on tuettu myös suurilla investoinneilla alueen vesivoimaan ja rautatieverkostoon, jotta alueen valtavat luonnonvarat – muun muassa kivihiili – saataisiin paremmin valjastettua koko maan käyttöön.

Viranomaisten mukaan Xinjiangin ulkomaankauppa kasvoi viime vuonna 33 %. Kuluvana vuonna kasvu on kuitenkin hidastunut, ja ensimmäisellä vuosipuoliskolla kauppa kasvoi 9 % vuotta aiemmasta. Viranomaisten mukaan hidastumista selittävät sekä globaali taloustilanne että Venäjän, Kazakstanin ja Valko-Venäjän väliset vapaakauppajärjestelyt, jotka ovat heikentäneet xinjianglaisten tuotteiden kilpailukykyä. Positiivistakin kehitystä on kuitenkin ilmoilla: lehtitietojen mukaan Xinjiangiin on rekisteröitynyt ensimmäisellä vuosipuoliskolla 637 ulkomaista yritystä – 37 % enemmän kuin viime vuoden alkupuoliskolla.

Xinjiangin alueen kehittäminen ja vaurastuminen palvelevat myös yhteiskunnallisen vakauden tavoitetta, sillä muslimienemmistöisessä Xinjiangissa on puhjennut tasaisin väliajoin levottomuuksia. Tähän asti laajimmat levottomuudet nähtiin vuonna 2009, jolloin lähes 200 ihmistä kuoli kiinalaisten ja uiguurien välisissä selkkauksissa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
37 • 13.9.2012

Venäjä

BOFIT ennustaa Venäjän talouskasvun hidastuvan mutta olevan suhteellisen nopeaa. Saavutettuaan viime taantumaa edeltäneen vuoden 2008 huipputason Venäjän talous kasvoi edelleen nopeasti tämän vuoden alkupuoliskolla. BKT kasvoi 4,5 % vuoden takaisesta. Tuonti lisääntyi kohtalaisesti, joskin kasvu laantui keväällä.

Ennusteemme mukaan talous kasvaa tänä ja ensi vuonna yli 3,5 prosentin tahtiin, minkä jälkeen kasvu hidastuu hieman (ks. BOFIT-ennuste). Öljyn hinnan oletetaan laskevan ennustejaksolla lievästi (alle 10 %). Viime vuosina Venäjän tuonti on elpynyt lamasta hyvin voimakkaasti, mutta sen kasvun odotetaan tasaantuvan tänä vuonna noin 10 prosenttiin ja vuosina 2013–2014 suunnilleen viiteen prosenttiin vuodessa.

Yksityisen kulutuksen kovaksi yltynyt kasvu hidastuu vähitellen, joskin kasvu on edelleen ripeää. Kulutusta tukevat mm. julkisen sektorin palkkojen korotukset. Investointien elpymisen odotetaan tänä vuonna hieman hidastuvan epävarmuuksien keskellä mutta voimistuvan ensi vuonna. Venäjän viennin määrä lisääntyy hyvin hitaasti, sillä öljyn ja öljytuotteiden vientiä rajoittavat niukat tuotantonäkymät suhteessa kotimaisen öljyn kulutuksen kasvuun. Arviot maakaasun viennin kasvusta lähivuosina ovat laskeneet.

Ennusteen riskit ovat enimmäkseen alasuuntaisia. Maailmantalouden ongelmien lisääntyminen voisi pudottaa öljyn hintaa, painaa Venäjän viennin määrää, kääntää venäläisten kuluttajien luottamusta heikommaksi ja lykätä investointien odotettua voimistumista. Jos nopeutunut elintarvikkeiden hintojen nousu pitkittyisi, se söisi enemmän kuluttajien ostovoimaa. Toisaalta maailman öljyn tarjonnan epävarmuuksiin sisältyy Venäjän kannalta myönteinen öljyn hinnan nousun mahdollisuus.

Venäjän BKT:n ja tuonnin kasvu sekä BOFIT-ennuste vuosille 2012–2014

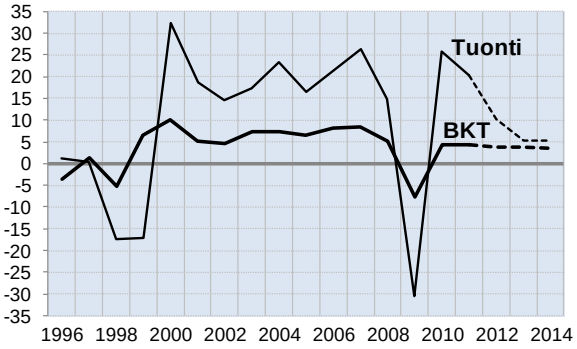

Lähteet: Rosstat ja BOFIT

Investoinnit edelleen hyvin energiapainotteisia ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Kiinteiden investointien määrä kasvoi kokonaisuudessaan lähes 12 % viime vuoden ensipuoliskosta. Edellisten vuosien tapaan investoinnit energiasektorille kasvoivat kokonaisinvestointeja nopeammin, öljyn ja kaasun tuotantoon lähes viidenneksellä, sähköntuotantoon 15 % ja öljynjalostukseen yli 40 %. Parin vuoden kovan buumin jälkeen putkikuljetusinvestoinnit vähenivät. Energiasektorin eri lohkojen osuus investoinneista oli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin, 44 % (pl. pienyritysten ja harmaan talouden investoinnit, joita sektoritiedot eivät kata). Osuus kaikista investoinneista on pienempi; vuonna 2011 osuus oli kolmasosa, johon se nousi taantuman aikana oltuaan neljäsosa vuonna 2008.

Jalostavan teollisuuden investoinnit (pl. öljynjalostus) kasvoivat vuoden ensipuoliskolla vilkkaammin kuin useaan vuoteen, pitkälti toistakymmentä prosenttia. Niiden osuus nousi 14 prosenttiin investoinneista (pl. pienyritysten ja harmaan talouden investoinnit). Osuus kaikista investoinneista oli 11 % vuonna 2011 oltuaan 14 % vuonna 2008.

Suomen Venäjän-vienti jatkoi maltillista kasvua. Vuoden ensimmäisellä puoliskolla Suomen Venäjän-viennin arvo kasvoi 5 % vuotta aiemmasta. Viennin kasvua tuki erityisesti koneviennin lisääntyminen lähes viidenneksellä. Tekstiilien ja metallien vienti kasvoi vielä hieman nopeammin. Sitä vastoin kemiallisten tuotteiden vienti supistui hieman tammi-kesäkuussa vuotta aiemmasta lääkkeiden vähäisemmän viennin vuoksi. Eniten supistui edelleen sähkölaitteiden ja autojen vienti. Autovienti Venäjälle koostuu lähinnä jälleenviennistä eli muualla kuin Suomessa valmistettujen autojen viennistä. Pääosa Suomen kautta Venäjälle kuljetettavista autoista menee kuitenkin transitokuljetuksina. Myös autojen transitokuljetusten määrä supistui lähes 40 % vuotta aiemmasta tammi-kesäkuussa vetäen koko transitokuljetusten volyymin 10 prosentin laskuun.

Suomen tuonti Venäjältä supistui tammi-kesäkuussa 12 % vuotta aiemmasta lähinnä alempien raaka-ainehintojen vuoksi. Venäjä pysyi silti Suomen selvästi suurimpana tuontimaana yli 17 prosentin osuudellaan Suomen kokonaistuonnista.

Suomen matkapuhelin-, auto- ja muu tavaravienti Venäjälle, milj. euroa (12 kk liukuva keskiarvo)

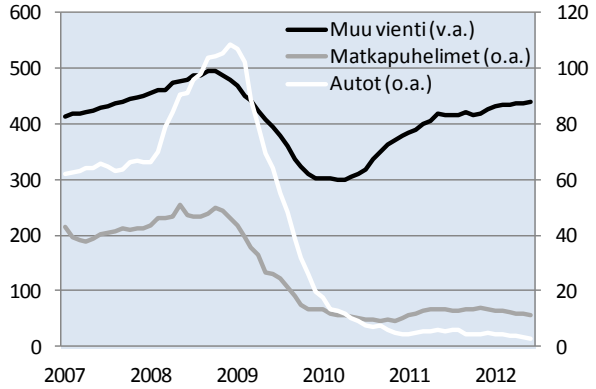

Lähde: Tullihallitus

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Uutisaineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
37 • 13.9.2012

Kiina

BOFIT ennustaa Kiinan talouskasvun hidastuvan. Kiinan tilastoviraston viimeisimmän BKT-arvion mukaan tuotanto hidastui 9,3 prosenttiin vuonna 2011. BOFIT ennustaa hidastumisen jatkuvan myös tulevaisuudessa niin, että 2012–2013 kasvu jää noin 8 prosenttiin, minkä jälkeen se hidastuu 7 prosenttiin vuonna 2014.

Kiinan BKT:n vuosikasvu hidastui tammi-kesäkuussa 7,8 prosenttiin, eikä kasvun kiihtymisestä vielä loppukesän aikana ole merkkejä. Teollisuustuotannon kasvu hidastui huomattavasti keväällä, mutta on sen jälkeen pysytellyt 9 prosentin paikkeilla. Palvelusektori on kuitenkin pitänyt suhteellisen hyvin pintansa, mitä osoittaa vähittäiskaupan 11 prosentin paikkeilla pysytellyt reaalikasvu. Myös kiinteät investoinnit viittaavat suhteellisen vakaaseen kotimaiseen kysyntään.

Välitön syy kasvun hidastumiseen on kansainvälisen taloustilanteen huononeminen ja erityisesti Euroopan vientimarkkinoiden vaikeudet. Vaikka rahapolitiikkaa on kevennetty kevään ja alkukesän aikana, elvytyspolitiikka on ollut varovaista. Syynä tähän ovat edellisen elvytyskierroksen ylisuuren luototuksen aiheuttamat velkaongelmat ja epäselvä tilanne kiinteistömarkkinoilla. Kiinnostava kysymys on myös se, miten syksyllä päätettävä vallanvaihto vaikuttaa elvytyspolitiikan ajoittumiseen. BOFIT Kiina-ennusteessa lähdetään siitä, että tulevat elvytystoimet piristävät taloutta niin, että tänä ja ensi vuonna päästään noin 8 prosentin kasvuun.

Tulevina vuosina kasvuvauhtia hidastavat maan valtavat resurssitarpeet sekä talouden rakennetekijät. Raaka-ainemarkkinat eivät pysty ilman kasvua rajoittavia hinnannousuja ruokkimaan aikaisempaa vauhtia kasvavaa Kiinan kysyntää, ja myös ympäristöongelmat verottavat kasvua. Työikäisen väestön kasvun pysähtyminen ja kääntyminen laskuun merkitsee sitä, että jatkossa työvoimamarkkinat eivät aikaisempaan tapaan tue kasvua. Keskeinen syy kasvun hidastumiseen on investointivetoisen kasvumallin tulo tiensä päähän.

Vaikka BOFIT Kiina-ennuste on synkempi kuin useimpien keskeisten ennustelaitosten, on se luonteeltaan vielä hyvin myönteinen. Kasvun jääminen ennustettua hitaammaksi on kuitenkin varteenotettava riski. Kiinan 46 prosenttiin noussut investointiaste ja siihen liittyvä ylikapasiteetti ovat keskeinen huolenaihe, sillä investointien lamaantuminen iskisi suurella painolla talouskasvuun. Huolia lisäävät edellisen elvytyskierroksen ylisuuren luototuksen aiheuttamat ongelmat sekä kansainvälisen taloustilanteen heikkeneminen. Talouden liberalisoinnin hallinta yhdistettynä poliittisiin riskeihin takaavat kiinnostavan tilanteen jatkuvan nähtävissä olevassa tulevaisuudessa.

Kiinan BKT:n kasvu ja BOFIT-ennuste vuosille 2012–2014

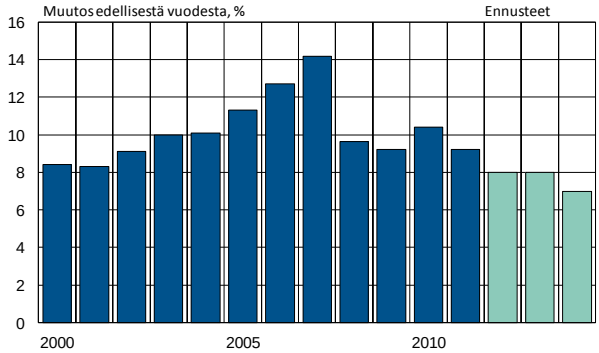

Lähteet: Kiinan tilastovirasto ja BOFIT

Öljy ja halventuneet raaka-aineet painoivat tuonnin kasvun miinukselle elokuussa. Kiinan tuonnin arvo oli elokuussa 151 miljardia dollaria, joka on lähes 3 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Heinäkuussa tuonti vielä kasvoi 5 %. Supistumista selittää pääasiassa öljyn tuonnin määrän romahtaminen sekä laskeneet raaka-ainehinnat.

Raakaöljyn tuontimäärä väheni 13 % vuotta aiemmasta, kun se vielä heinäkuussa kasvoi 12 %. Raakaöljyä tuotiin elokuussa vain 18 miljoonaa tonnia, mikä on vähiten sitten lokakuun 2010. Öljyn tuonnin arvo laski 21 % vuotta aiemmasta. Arvon ja volyymin välinen ero selittyy öljyn tuontihinnan laskulla.

Rautamalmin tuontimäärä kasvoi elokuussa heinäkuun tapaan 6 %. Määrän kasvusta huolimatta rautamalmin tuonnin arvo supistui 21 %, koska tuontihinta on laskenut vuositasolla viime joulukuusta lähtien. Muista keskeisistä raaka-aineista kuparin tuontimäärän kasvu hidastui 5 prosenttiin vuotta aiemmasta, kun sen tuontimäärä vielä heinäkuussa kasvoi 20 %. Kuparin tuonnin arvo laski 12 %. Sen sijaan alumiinin tuonti oli edelleen jyrkässä kasvussa.

Kiinan vienti kasvoi elokuussa 3 % vuotta aiemmasta, ja sen arvo oli 178 miljardia dollaria. Heinäkuun yhden prosentin kasvuun verrattuna pientä piristymistä oli ilmoilla, vaikka Kiinan päämarkkina-alueille EU:hun ja Japaniin kohdistunut vienti supistuikin selkeästi vuotta aiemmasta.

Supistuneen tuonnin ja viennin hienoisen kasvun seurauksena ulkomaankaupan ylijäämä kertyi elokuussa 27 miljardia dollaria. Alkuvuoden kumulatiivinen ylijäämä nousi elokuussa 121 miljardiin dollariin. Viime vuonna tammi-elokuun kauppataseen ylijäämä oli 95 miljardia dollaria.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
38 • 20.9.2012

Venäjä

Keskuspankki nosti ohjauskorkoja inflaation kiihdyttyä. Kaikkia keskuspankin korkoja nostettiin 0,25 prosenttiyksiköllä 14. syyskuuta lähtien. Koronnoston jälkeen keskuspankin tärkeimmän instrumentin eli yhden päivän repoluoton minimihuutokauppakorko on 5,5 % ja repotalletuksen minimikorko 5 %.

Koronnoston syyksi keskuspankki ilmoitti inflaation nopeutumisen. Elokuun lopussa vuosi-inflaatio kiihtyi 5,9 prosenttiin ja syyskuun alkuviikoilla edelleen 6,3 prosenttiin, kun joidenkin kunnallispalveluiden säänneltyjä hintoja korotettiin jälleen kuun alussa. Inflaatiovauhti ylittää jo keskuspankin kuluvalle vuodelle asettaman 6 prosentin tavoitteen. Keskuspankin mukaan inflaation kiihtymisen riskiä lähitulevaisuudessa kasvattaa erityisesti elintarvikkeiden kallistuminen heikon sadon seurauksena.

Keskuspankki perusteli korkojen nostoa myös sillä, että talouden kasvuvauhti on lähellä normaalia potentiaalista tasoaan. Pankki arvioi kotimaisen kysynnän pysyvän vakaana hyvän työllisyystilanteen ja luotonannon nopean lisääntymisen vuoksi.

Rosstatin ennakkotiedon mukaan bruttokansantuote kasvoi kuluvan vuoden toisella neljänneksellä 4 % viime vuoden vastaavasta ajasta. Ensimmäisellä neljänneksellä BKT kasvoi 4,9 %, ja koko ensimmäisen vuosipuoliskon kasvuksi muodostui 4,5 %.

Keskuspankki vähensi omistustaan Sberbankissa. Keskuspankki ilmoitti maanantaina 17.9. asettavansa myyntiin 7,6 % säästöpankki Sberbankin osakkeista. Myynnin jälkeen keskuspankin omistukseen jää pankista edelleen enemmistöosuus eli 50 % + yksi osake.

Osakkeet myytiin Moskovan ja Lontoon pörsseissä. Keskuspankin keskiviikkoisen ilmoituksen mukaan myyntihinnaksi muodostui 93 ruplaa (2,3 euroa) osakkeelta, kun minimihinnaksi oli asetettu 91 ruplaa osakkeelta. Toteutunut hinta on vain runsaan prosentin alempi kuin osakkeen päätöshinta Moskovan pörssissä keskiviikkona. Keskuspankki sai osakepaketin myynnistä 159 mrd. ruplaa (lähes 4 mrd. euroa).

Keskuspankin omistuksen vähentämisestä Sberbankista on puhuttu jo vuosia, ja sitä ovat pitäneet tärkeänä mm. kansainväliset rahoituslaitokset. Sberbankin osakepaketin myynti sisältyy hallituksen vuosien 2011–2013 yksityistämissuunnitelmaan. Alun perin myynnin piti tapahtua vuosi sitten, mutta heikon markkinatilanteen vuoksi sitä on siirretty. Myynti toteutettiin nyt, kun pörssikurssit ovat maailmanlaajuisesti nousseet monien maiden elvytyspolitiikan seurauksena.

Sberbank on markkina-arvoltaan Venäjän suurin ja Euroopan kolmanneksi suurin pankki. Sberbankin osuus Venäjän talletusmarkkinoista on 46 %, ja sillä on koko maan kattava 19 000 konttorin verkosto. Sberbank on viime vuosina modernisoinut toimintojaan ja se on aktiivisesti laajentumassa ulkomaille; pankki osti helmikuussa itävaltalaisen Volksbank Internationalin ja kesäkuussa turkkilaisen Denizbankin.

Presidentti Putin puolustaa Gazpromia. Presidentti allekirjoitti 11. syyskuuta asetuksen Venäjän federaation etujen suojelemisesta venäläisyritysten ulkomaisten toimintojen yhteydessä. Asetuksen mukaan venäläiset strategiset valtionyritykset saavat noudattaa ulkomaisten tahojen kuten valtioiden ja kansainvälisten organisaatioiden vaatimuksia vain Venäjän hallituksen luvalla. Lupa tarvitaan, jos 1) ulkomainen taho haluaa saada yrityksen toiminnasta muita kuin Venäjän lainsäädännössä määriteltyjä tietoja, 2) ulkomainen taho vaatii muutoksia venäläisen yrityksen ja sen ulkomaisen kumppanin välillä solmittuun kauppasopimukseen tai 3) ulkomainen taho vaatii venäläistä yritystä luopumaan ulkomaisesta toimiluvasta, omistusosuudesta ulkomaisessa yhtiössä tai kiinteästä omaisuudesta. Lupaa ei em. tapauksissa anneta, jos vaatimusten noudattaminen voi olla haitaksi Venäjän taloudellisille eduille.

Asetus on käytännössä kohdistettu tukemaan Gazpromia, jonka toimia Euroopan komissio alkoi syyskuun alussa tutkia selvittääkseen Gazpromin mahdollisia kilpailulainsäädännön rikkomuksia EU:n alueella. Euroopan komissio tutkii, onko Gazprom hankaloittanut Euroopan kaasumarkkinoiden toimintaa estämällä kaasun ostajia viemästä ylijäämäkaasua muihin maihin ja rajoittanut kilpailua mm. sitomalla ostajat pitkäaikaisiin toimitussopimuksiin ja vuosittaisiin minimiostomääriin. Viitteenä markkinahäiriöistä on se, että Gazpromille kaasusta maksettu hinta vaihtelee huomattavasti EU:n jäsenmaiden välillä. Komissio tutkii myös Gazpromin hinnoittelua, jossa kaasun hinta on sidottu öljyn hintaan, minkä vuoksi toimitussopimusten hinnat ovat viime aikoina olleet korkeampia kuin kaasun spot-hinnat. Ongelmista kärsivät erityisesti EU:n uudet Itä- ja Keski-Euroopan jäsenmaat, joiden neuvotteluasema Gazpromin kanssa on heikompi kuin suurten EU-maiden.

Presidentin asetus vaikuttaa komission käynnistämiin tutkimuksiin mm. tutkijoiden hankkiessa tietoja Gazpromin toiminnasta ja kun mahdollisia korjaavia toimenpiteitä määrätään.

Presidentin asetus koskee paitsi Gazpromia myös muita strategisiksi yrityksiksi nimettyjä valtionyrityksiä. Presidentti Putin vahvisti strategisten yritysten luettelon vuonna 2004. Luetteloon kuuluvat mm. ulkomailla aktiivisesti toimivat öljy-yhtiöt Rosneft ja Zarubeshneft, putkikuljetusmonopoli Transneft ja Venäjän rautatiet.

Joidenkin asiantuntijoiden mukaan presidentin asetus on ristiriidassa mm. Venäjän siviililainsäädännön sekä useiden kansainvälisten sopimusten kanssa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
38 • 20.9.2012

Kiina

Kiinan ja Japanin saarikiista muistuttaa alueen poliittisista riskeistä. Kiista Itä-Kiinan merellä sijaitsevista Diaoyu/Senkaku-saarista, joiden sekä Japani että Kiina katsovat kuuluvan itselleen, kärjistyi taas kuluvalla viikolla. Taustalla oli Japanin päätös kansallistaa saaret ostamalla ne yksityiseltä omistajalta. Toimen perimmäisenä tarkoituksena oli Japanin hallituksen mukaan kiistanalaisia saaria koskevan tilanteen rauhoittaminen.

Kaupan jälkeen Kiinassa oli laajoja Japanin vastaisia mielenosoituksia. Niiden yhteydessä japanilaiset yritykset joutuivat ilkivallan kohteeksi ja monet niistä pysäyttivät toimintansa turvallisuusuhan takia. Kuten aikaisemmissakin tapauksissa, tilanne rauhoittui muutamassa päivässä, kun viranomaiset kehottivat kiinalaisia pidättymään mellakoinnista.

Japani ja Kiina ovat toistuvasti kiistelleet niin historiankirjoituksen oikeellisuudesta kuin maiden välisen rajan vedosta ja energiavarojen omistuksesta Itä-Kiinan merellä. Vuonna 2010 alueongelmat saivat myös kauppapoliittista ulottuvuutta, kun Kiinan rajoitti maametallien vientiä Japaniin sen jälkeen, kun Japani oli pidättänyt kiistellyllä alueella liikkuneen kiinalaisen kalastusveneen kapteenin.

Maiden suhteissa on viime vuosina nähty kuitenkin myös myönteistä kehitystä. Vuonna 2008 suhteiden lämpenemistä osoitti presidentti Hu Jintaon matka Japaniin, joka oli ensimmäinen Kiinan päämiehen vierailu Japaniin kymmeneen vuoteen. Tuolloin päästiin jo osittaiseen sopimukseen Itä-Kiinan meren energiavarojen hyödyntämisestä. Vuonna 2010 Japani helpotti viisumien myöntämistä kiinalaismatkustajille. Kuluvan vuoden toukokuussa Kiina, Japani ja Etelä-Korea allekirjoittivat kolmenvälisen investointien esteitä vähentävän sopimuksen. Samassa yhteydessä maat sopivat aloittavansa vielä tämän vuoden puolella neuvottelut kolmenvälisestä vapaakauppasopimuksesta. Viimeaikaiset tapahtumat langettavat varjon tämän kehityksen ylle. Samalla voimistuu mahdollisuus, että Kiina ja Korea etenevät vapaakauppaneuvotteluissa kahdenkeskisellä pohjalla, jolloin Korea saisi Kiinan markkinoilla kilpailuetua Japaniin nähden.

Kiina ja Japani ovat taloudellisesti tärkeitä kumppaneita ja suhteiden pysyvä kärjistyminen tulisi molemmille kalliiksi. Vaikka tuonti Japanista Kiinaan on tammi-elokuussa vähentynyt 6 %, on Japani 10 prosentin osuudellaan EU:n (12 %) jälkeen Kiinan suurin yksittäinen tuontimaa. Kiinan vienti Japaniin puolestaan on tänä vuonna kasvanut 5 %, ja Japani on 7 prosentin osuudellaan EU:n (17 %) ja Yhdysvaltojen (17 %) jälkeen Kiinan kolmanneksi tärkein vientimarkkina. Matkustus maiden välillä on tänä vuonna kasvanut nopeammin kuin matkustus muualle. Kaikilla suurimmilla japanilaisilla autotehtailla ja elektroniikkayrityksillä on tuotantolaitoksia Kiinassa, ja japanilaisyritykset ovat olleet tärkeitä Kiinan teknologisen osaamisen nostamisessa. Kiinan osuus Japanin tuonnista ja viennistä on viidennes.

Lisää kauppakiistoja WTO:n käsittelyyn. Yhdysvallat vei kuluvalla viikolla jälleen uuden kiistan Maailman kauppajärjestön WTO:n käsiteltäväksi. Yhdysvallat arvioi Kiinan tukevan autoteollisuuttaan WTO-sitoumusten vastaisesti myöntämällä mm. helpotuksia ja edullisia lainoja autojen ja auton osien viejille. Kesällä Yhdysvallat jätti valituksen Kiinan asettamista polkumyyntitulleista Yhdysvalloissa tuotetuille autoille ja keväällä Kiinan vientirajoituksista harvinaisille maametalleille. Kuluvalla viikolla myös Kiina jätti valituksen, jonka mukaan Yhdysvallat on määrännyt perusteettomasti polkumyynti- ja tasaustulleja kiinalaistuotteille. Kiina on jättänyt vastaavia valituksia aiemminkin, viimeksi toukokuussa.

WTO:hon vietyjen kiistojen käsittely kestää yleensä pitkään. Kun kiista on ilmoitettu kauppajärjestölle, maat yrittävät ensiksi sovitella asiaa keskenään. Jos sovittelu ei onnistu, osapuolet voivat vaatia WTO:ta muodostamaan lautakunnan, joka ratkaisee kiistan. Lautakunnan ratkaisusta voi valittaa. Jos ratkaisu edellyttää muutoksia toimintatapoihin, niihin annetaan kohtuullinen siirtymäaika.

Polkumyyntitullien käyttö on melko yleistä eri maissa. Polkumyynnillä tarkoitetaan, että tuotetta myydään halvemmalla vientimarkkinoille kuin kotimarkkinoille. Kiinalaistuotteille on asetettu selvästi eniten polkumyyntitulleja; viimeisten viiden vuoden aikana noin 40 % kaikista polkumyyntitulleista on kohdistunut kiinalaistuotteisiin. Myös Kiina itse on ollut aktiivinen polkumyyntitullien käyttäjä. Viime aikoina Kiinan ja EU:n välejä ovat hiertäneet EU:n kesällä käynnistämät kiinalaisia aurinkopaneeleja koskevat polkumyyntitutkimukset. Eurooppalaisten valmistajien mukaan Kiina myy Eurooppaan aurinkopaneeleita tuotantokustannuksia halvemmalla. Kiina on selvästi maailman suurin aurinkopaneelien tuottaja.

Kun finanssikriisi puhkesi syksyllä 2008, taloudellisesti vaikeiden aikojen pelättiin johtavan protektionismin lisääntymiseen maailmankaupassa. WTO:n tilastojen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei näin käynyt. Kun talouskasvu pysyy edelleen ympäri maailmaa vaimeana, houkutukset kotimaisten tuotannon suojaamiseksi ovat jälleen kasvaneet.

Kiinalaiset ostavat jo neljänneksen ylellisyystavaroista. Liikepankki HSBC:n tuoreen arvion mukaan kiinalaiset ostavat jo 25 % kaikista maailmassa myytävistä ylellisyystuotteista, kun osuus viisi vuotta sitten oli 5 %. Vaikka ylellisyystuotteiden myynti myös kotimaassa kasvaa vahvasti, kiinalaiset ostavat suuren osan tavaroista ulkomailta. HSBC:n mukaan kiinalaiset matkailijat kuluttavat esimerkiksi Australiassa keskimäärin kolme kertaa enemmän rahaa kuin amerikkalaiset ja eurooppalaiset matkailijat.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
39 • 27.9.2012

Venäjä

Metsäteollisuudessa suuria suunnitelmia. Venäjän ja Kiinan valtiollisten sijoitusrahastojen kesällä perustama yhteisyritys on ilmoittanut tekevänsä ensimmäisen investointinsa Venäjän metsäteollisuuteen. Yhteisen sijoitusrahaston on määrä ostaa 200 milj. dollarin osuus venäläisestä metsäyhtiöstä RFP (Russian Forest Products) Groupista. Tällä hetkellä RFP Groupin toiminta on keskittynyt raakapuun vientiin ja sahatavaran tuotantoon, mutta se suunnittelee suuren sellutehtaan rakentamista Venäjän Kaukoitään.

Toinen suuri sellutehdas on suunnitteilla Siperiaan. Tämä venäläisen Angara Paperin hanke on ollut vireillä jo useita vuosia, ja nyt sen toivotaan saavan vauhtia japanilaisesta kumppanista, sillä kauppayhtiö Marubenin on määrä osallistua hankkeeseen. Tehtaasta on tarkoitus tulla maailman suurin sellun tuottaja, ja sen suunnitellaan palvelevan pääasiassa Aasian markkinoita. Toteutuessaan tehdashankkeet olisivat ensimmäiset uusinvestoinnit Venäjän sellu- ja paperituotantoon vuosikymmeniin.

Korjaus- ja laajennusinvestointeja on sellu- ja paperiteollisuuteen viime vuosina kuitenkin tehty. Yhdysvaltalainen International Paper ja eurooppalainen Mondi ovat modernisoineet tuotantolaitoksiaan Svetogorskissa ja Syktyvkarissa. Ilim Group, jonka strateginen omistaja on International Paper, ilmoitti tänä vuonna päättyvän viisivuotisen investointiohjelmansa yltäneen lähes 2 mrd. dollariin. Yhtiön viimeisimpiä projekteja ovat mm. sellulinjan rakentaminen Siperiaan sekä toimisto- ja painopaperituotannon aloittaminen Arkangelin tehtaalla. Viime vuonna venäläinen Investlesprom aloitti ensimmäisenä painopaperin tuottamisen Venäjällä.

Painopaperin tuottajat valittivat kesällä hallitukselle WTO-neuvotteluissa sovitusta painopaperin 5 prosentin tuontitullista. Viiden prosentin tuontitulli oli voimassa jo ennen WTO-jäsenyyttä, mutta tuottajat pitävät sitä liian alhaisena, koska ne ovat perustaneet investointisuunnitelmansa korkeammalle tullisuojalle. Venäjä nosti painopaperin tuontitullin 15 prosenttiin, mikä on vastoin WTO-sopimuksen sitoumusta. Venäjän viranomaisten mukaan 5 prosentin tulli on tekninen virhe WTO:n dokumentissa. WTO selvittää asiaa parhaillaan Venäjän kanssa.

Sellu- ja paperituotannon osuus Venäjän BKT:stä on alle prosentti. Alueellisesti toimiala on kuitenkin hyvin tärkeä, koska tuotanto on keskittynyt muutamiin paikkoihin. Sellun tuotannosta kaksi kolmannesta on peräisin Ilim Groupin Irkutskissa ja Arkangelissa sijaitsevilta tehtailta. Paperin ja kartongin tuotanto taas on keskittynyt Luoteis-Venäjälle: 60 % on peräisin Arkangelin ja Leningradin alueilta sekä Karjalan ja Komin tasavalloista. Lisäksi Volgan federaatiopiirissä tuotetaan neljännes venäläisestä paperista, pääosin Permin ja Nizhni Novgorodin alueilla. Venäjän paperin ja kartongin kulutuksesta noin viidennes katetaan tuonnilla, mutta tuontia pyritään korvaamaan yhä enemmän kotimaisella tuotannolla.

Venäjän väestö on yksi maailman koulutetuimmista, mutta oppimistulokset ovat kehittyneiden maiden keskitasoa heikompia. OECD:n 11. syyskuuta julkaiseman eri maiden koulutusta selvittävän raportin mukaan *(Education at a Glance: OECD Indicators 2012)* 88 prosentilla Venäjän aikuisväestöstä on vähintään lukio- tai ammattikoulutason koulutus. Vähintään alempi akateeminen tutkinto tai opistotason tutkinto on 54 prosentilla aikuisväestöstä (aikuisväestöön luetaan 25–64-vuotiaat henkilöt). OECD-maissa keskiasteen koulutus on keskimäärin 74 prosentilla ja alempi akateeminen tai opistotason tutkinto 31 prosentilla väestöstä. Suomessa vastaavat osuudet ovat 83 % ja 38 %.

Venäjän hyvä tilanne on osin Neuvostoliiton perintöä, sillä vanhemmat ikäluokat ovat Venäjällä koulutetumpia kuin OECD-maissa, vaikka myös nuorten koulutustaso ylittää OECD-maiden keskitason huomattavasti. Toinen selittävä tekijä on ammatillisen opistotasoisen koulutuksen yleisyys; Venäjällä 33 prosentilla aikuisväestöstä on opistotasoinen tutkinto. Opistotasoisen koulutuksen voi kuitenkin Venäjällä aloittaa heti peruskoulun jälkeen eikä se kaikissa tapauksissa tarkasti ottaen vastaa OECD-maissa määriteltyä tasoa. Yliopistotutkintojen yleisyys voi taas osaltaan johtua osa-aikaisen opiskelun mahdollisuudesta, jonka ansiosta yli puolet venäläisistä opiskelijoista suorittaa tutkinnon työn ohessa etäopiskeluna.

Venäjän koulutusjärjestelmän yhtenä ongelmana on suuren opiskelijamäärän ja suhteellisen niukan rahoituksen yhdistäminen. Venäjä käytti vuonna 2009 koulutukseen 5,5 % bruttokansantuotteesta, kun OECD-maiden keskiarvo oli 6,3 %. Erityisen niukkaa rahoitus on perus- ja keskiasteen koulutuksessa, johon Venäjällä käytettiin 2,4 % BKT:stä ja OECD-maissa keskimäärin 4 % BKT:stä. Yhtenä syynä alhaisiin menoihin ovat Venäjän opetussektorin matalat palkat. Yliopisto-opetus ja peruskoulua edeltävä esiasteen opetus puolestaan saavat Venäjällä varoja enemmän kuin OECD-maissa keskimäärin.

Oppimistulokset Venäjän kouluissa ovat heikompia kuin OECD-maissa keskimäärin. Vuoden 2009 PISA-selvityksen mukaan venäläiset koululaiset selviytyivät heikosti kaikilla kolmella tutkitulla alueella eli lukutaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Lukemisessa Venäjä sijoittui tutkimukseen osallistuneiden 65 maan joukossa sijalle 43 eli samalle tasolle Turkin ja Dubain kanssa. Luonnontieteissä Venäjä sijoittui 39. tilalle ja matematiikassa 38. tilalle. Molemmilla aloilla menestys oli Kreikan tasoa.

Venäjän yliopistojen sijoitukset kansainvälisissä luokituksissa ovat viime vuosina laskeneet, eivätkä opetusohjelmat ja -menetelmät ole kaikin osin ajanmukaisia. Puolet yliopistoista valmistuneista asiantuntijoista työskentelee muulla kuin opiskelemallaan alalla.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160 • 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Sähköposti: bofit@bof.fi • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
39 • 27.9.2012

Kiina

Kiina vahvisti rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen jatkuvan. Kiinan keskuspankin syyskuussa julkaiseman ja vuoteen 2015 ulottuvan rahoitussektorin uudistamista koskevan suunnitelman mukaan maa jatkaa korkojen ja pääomaliikkeiden vapauttamista sekä siirtymistä kohti vapaammin muodostuvaa juanin kurssia. Rahoitusmarkkinauudistuksilla pyritään myös monipuolistamaan yritysten rahoitusmahdollisuuksia tukemalla velkakirja- ja osakemarkkinoiden kehitystä, mikä vähentää nykyisen rahoitusjärjestelmän pankkikeskeisyyttä.

Suunnitelma on osa vuodet 2011–2015 käsittävää viisivuotisohjelmaa eikä siinä ole varsinaisesti mitään uutta siihen nähden, mitä rahaviranomaiset linjasivat alkuvuonna 2011 ennen nykyisen viisivuotisohjelman julkistamista. Tuolloin viranomaiset ilmoittivat maan pyrkivän tekemään juanista vapaasti vaihdettavan valuutan viiden vuoden kuluessa. Vaikka nyt julkaistussa suunnitelmassa ei mainita aikatavoitteita, mikään ei viittaa siihen, että aikaisemmin mainittuja tavoitteita oltaisiin lykkäämässä.

Ensiaskeleet juanin kansainvälistymiseen otettiin viime vuosikymmen alkupuoliskolla, mutta toden teolla prosessi lähti liikkeelle vuoden 2009 puolivälissä, jolloin kokeiluluontoisesti sallittiin juanin käyttö ulkomaankaupan maksuissa. Sittemmin kokeilu muuttui pysyväksi ja koko maata koskevaksi käytännöksi. Samalla pääomaliikkeiden rajoituksia on vähitellen poistettu, vaikka pääomaliikkeitä edelleen säädellään suhteellisen tiukasti.

Kotimaisen korkopolitiikan liberalisointi on toistaiseksi ollut hidasta. Viime kesänä otettiin kuitenkin jo askeleita korkojen vapaamman määräytymisen suuntaan, kun keskuspankki viitekorkojen alentamisen yhteydessä lisäsi liikepankkien mahdollisuutta poiketa viitekoroista. Korkojen rooli on kasvanut myös epävirallisen rahoitussektorin nopean kasvun myötä, mikä onkin tärkeä rahoitusmarkkinoiden säätelyjärjestelmän uudelleenarviointiin johtanut kehityskulku.

Kiinan rahoitusmarkkinat ovat kehittyneet pienin askelin, mutta vuoden 2009 jälkeen askeleita on otettu suhteellisen rivakasti. Kehitystä ajavat toimet niin Manner-Kiinassa kuin sen ulkopuolella, ja jokainen uusi toimi synnyttää uuden tarpeen avata markkinoita. Viimeksi syyskuun puolivälissä Hongkongin pörssissä avattiin juanin termiinimarkkinat, mikä monipuolistaa yritysten mahdollisuuksia suojautua juanin kurssivaihteluilta. Tähän asti juanin termiinikauppoja on voinut tehdä vain kahdenkeskisin sopimuksin OTC-markkinoilla.

Kiinteiden investointien kasvussa ei juuri piristymisen merkkejä. Kiinan johto on kesän ja syksyn aikana korostanut investointien merkitystä talouskasvun piristäjänä, ja esimerkiksi vaikutusvaltainen kansallinen kehitys- ja uudistuskomissio (NDRC) on ilmoittanut toukokuusta lähtien vauhdittaneensa lupien myöntämistä erityisesti erilaisille infrastruktuurihankkeille. Tilastoviraston julkistamissa kiinteiden investointien tilastoissa ei kuitenkaan näy merkkejä investointien kasvun piristymisestä vaan kuukausikasvuluvut osoittavat kasvun pikemminkin hidastuneen heinäelokuussa.

Paljon esillä olleiden infrastruktuurisijoitusten osuus kiinteistä investoinneista on 15–20 %. Vaikka infrastruktuurisijoitusten kasvu on viime kuukausina hieman kiihtynyt, kasvoivat ne tammi-elokuussa tuntuvasti muita investointeja hitaammin; reaalisesti vain 5 % vuotta aiemmasta. Valtaosa heikosta kasvusta selittyy sillä, että investoinnit rautateihin ovat supistuneet selvästi vuotta aiemmasta. Myös sijoitukset tieverkkoon, lentokenttiin ja vesikuljetukseen ovat kasvaneet keskimäärin muita investointeja hitaammin. Sen sijaan sijoitukset erilaisiin tietoverkkoihin ovat kasvaneet ripeästi, mutta niiden osuus sijoituksista on pieni.

Investointien piristämiseksi viranomaisten on arveltu alkavan purkaa viime vuosina kiinteistösektorille asetettuja rajoituksia, joilla on pyritty jäähdyttämään ylikuumentunutta sektoria. Viranomaiset ovat kuitenkin pitäneet rajoitteista tiukasti kiinni. Sijoitukset asuintalojen rakentamiseen ovatkin kasvaneet hitaahkosti, mutta sijoitukset muiden kiinteistöjen rakentamiseen ovat kasvaneet nopeammin. Noin neljännes kaikista investoinneista kohdistuu kiinteistösektorille.

Vaisuna pysyvä talouskasvu Kiinan keskeisillä vientimarkkinoilla heikentää osaltaan teollisuuden investointihalukkuutta. Sijoitukset mm. sähkölaitteiden sekä tietotekniikan valmistukseen ovat kasvaneet keskimääräistä hitaammin. Toisaalta joillakin etenkin kotimaisesta kysynnästä riippuvaisilla aloilla, kuten elintarviketeollisuudessa ja vähittäiskaupassa, sijoitukset ovat kasvaneet edelleen vahvasti. Teollisuuden investoinnit kattavat 44 % kiinteistä investoinneista. Maatalouden osuus investoinneista on vain muutama prosentti, mutta investoinnit ovat kasvaneet viime vuosina nopeasti.

Myös liikepankkien lainananto heijastelee investointien kasvun heikkoutta. Investointihankkeiden rahoittamiseen yleensä myönnetyt keskipitkät ja pitkäaikaiset lainat ovat kasvaneet selvästi aiempaa hitaammin sekä viime että kuluvana vuonna, ja hidas kasvu on jatkunut myös viime kuukausina.

Kiina turvautuu jälleen investointeihin talouden piristämiseksi, mikä ei palvele maan pitkän aikavälin tavoitetta siirtyä investointivetoisesta kulutusvetoisempaan talouskasvuun.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
40 • 4.10.2012

Venäjä

Keskuspankin tavoitteena luopua ruplan kurssin ohjauksesta vuonna 2015. Keskuspankin ensimmäinen varapääjohtaja Aleksei Uljukajev vahvisti, että keskuspankki aikoo siirtyä kolmen vuoden kuluttua rahapolitiikassaan kokonaan inflaation hillintään eikä pyri enää ohjaamaan ruplan kurssia. Samalla keskuspankki luopuu ruplan kurssille asetetusta vaihteluvälistä, jonka sisällä ruplaa pidetään tarvittaessa tukiostojen tai -myyntien avulla. Tätä ns. ruplan ohjattua kellutusta keskuspankki on harjoittanut vuodesta 1999 lähtien, jota ennen rupla oli sidottu Yhdysvaltain dollariin. Ohjatun kellutuksen järjestelmää on kehitetty vuosien varrella, ja kurssimuutosten joustavuutta ja ruplan kurssin vaihteluväliä on kasvatettu asteittain.

Keskuspankin tavoitteina ovat koko ajan olleet sekä inflaation hillintä että ruplan kurssin ohjaus. Tämä kahden tavoitteen politiikka on tuottanut vaikeuksia erityisesti öljyn maailmanmarkkinahinnan ollessa korkealla, jolloin suuret vientitulot ovat vahvistaneet ruplan kurssia. Vahvistumista estääkseen keskuspankki on joutunut ostamaan markkinoilta valuuttoja, mikä kuitenkin on lisännyt kierrossa olevien ruplien määrää ja kasvattanut inflaatiopaineita.

Keskuspankin julkilausuttuna päämääränä on ollut jo vuosia ruplan kurssin ohjauksesta luopuminen, jotta pankki voi keskittyä inflaation hillintään korkopolitiikan avulla. Pankki on vuoden 2008–2009 talouskriisin jälkeen alkanut korostaa inflaatiotavoitetta yhä enemmän ja vähentänyt selvästi interventioitaan valuuttamarkkinoilla, mikä näkyy ruplan kurssivaihteluiden voimistumisena.

Dollarin ja euron ruplakurssit 1997–2012

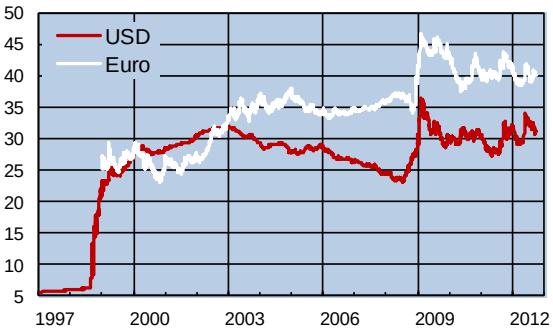

Lähde: Venäjän keskuspankki

Viljan hinta Venäjällä ennätyskorkealla – vientirajoitusten mahdollisuus kiistetään. Poikkeuksellisen kuivan kesän seurauksena kuluvan satokauden viljasadon arvioidaan olevan runsaat 70 milj. tonnia, mikä on yli 10 % vähemmän kuin 2000-luvun keskimääräinen viljasato ja lähes neljänneksen vähemmän kuin viime vuoden sato. Noin 40 milj. tonnia sadosta on vehnää.

Vehnän hinta kohosi Venäjällä syyskuun lopussa nopeasti, kun suuret vientiyritykset ostivat vehnää toteuttaakseen jo sovitut vientikaupat. Tarkkailijat odottavat hallituksen päättävän lähiaikoina viljan myynnin aloittamisesta valtion varastoista hintojen nousun hillitsemiseksi.

Venäjän heikko sato on nostanut kansainvälisillä viljamarkkinoilla kysymyksiä siitä, kuinka tilanne vaikuttaa Venäjän viljan vientiin. Venäjästä tuli 2000-luvun lopulla hyvien satovuosien seurauksena maailmanlaajuisesti merkittävä viljan, erityisesti vehnän, viejä. Venäjä on kolmanneksi suurin vehnän viejä maailmassa. Vuonna 2010 hallitus kuitenkin kielsi viljan viennin lähes vuoden ajaksi heikon sadon vuoksi, mikä heijastui hintoihin kansainvälisillä markkinoilla.

Venäjän talousministeriössä on esitetty näkemyksiä siitä, että viljan vientiä olisi jälleen rajoitettava kotimaan hintatason alentamiseksi. Maataloudesta vastaava ensimmäinen varapääministeri Arkadi Dvorkovitsh on kuitenkin kiistänyt jyrkästi viljan viennin rajoitusten käyttöön oton.

Venäjän oma viljan kulutus on pysynyt vakaana noin 70 milj. tonnissa koko 2000-luvun ajan. Hyvien satojen seurauksena Venäjällä on tällä hetkellä varastoissa noin 20 milj. tonnia viljaa. Varastot huomioon ottaen Venäjä voi kuluvalla satokaudella viedä viljaa arvioiden mukaan 10–14 milj. tonnia. Viime satokaudella Venäjä vei viljaa ennätykselliset 27 milj. tonnia.

Venäjän viljasato 2000–2012, milj. tonnia

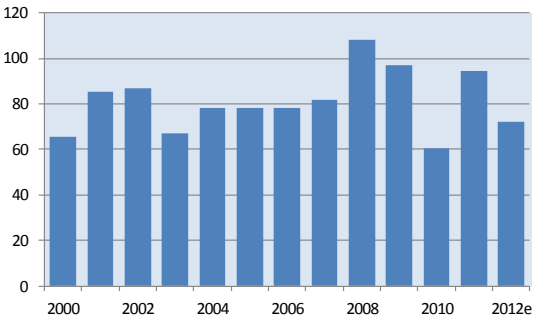

Lähde: Rosstat

Sberbankin osakkeiden myynnistä saaduilla tuloilla monta ottajaa. Venäjän hallitus päätti maanantaina, että keskuspankki tulouttaa Lontoon ja Moskovan pörsseissä syyskuussa myydyistä Sberbankin osakkeista saamansa varat suoraan federaation kuluvan vuoden budjettiin. Hallituksen mukaan keskuspankki on vain muodollisesti Sberbankin omistaja, ja todellinen omistaja on federaatio, jonka puolesta keskuspankki toimi osakkeiden myynnissä. Tuloutusta varten säädetään erityinen laki, sillä muutoin varat siirrettäisiin vasta, kun keskuspankki vuosittain tulouttaa 75 % voitostaan federaation budjettiin.

Yhtenä mahdollisuutena oli Moskovan kaupungin kannattama vaihtoehto, jonka mukaan keskuspankki olisi joutunut maksamaan osakekaupasta 20 prosentin voittoveron, joka olisi valtaosaltaan mennyt Moskovan kaupungin budjettiin. Tämän vaihtoehdon hallitus hylkäsi.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
40 • 4.10.2012

Kiina

Kommunistisen puolueen kokous pidetään marraskuussa. Kommunistisen puolueen kansalliskongressin kokous alkaa 8. marraskuuta ja kestänee noin viikon. Kokouksen alkamisajankohta pidettiin pitkään salassa. Puolueen kansalliskongressi kokoontuu viiden vuoden välein päättämään suurista poliittisista linjoista ja tekemään tärkeimmät henkilövalinnat. Koska puoluetta johtavan politbyroon pysyvän komitean yhdeksästä jäsenestä seitsemän on eläkeiässä (ml. puolueen pääsihteeri Hu Jintao), heille tullaan valitsemaan seuraajat. Henkilö, joka valitaan puolueen uudeksi pääsihteeriksi, nimitetään kevään 2013 kansankongressin kokouksessa myös maan presidentiksi. Muiden pysyvän komitean jäsenten joukosta valitaan mm. pääministeri. Pysyvässä komiteassa jatkanevat Xi Jinping, joka valittaneen hyvin todennäköisesti seuraavaksi pääsihteeriksi ja presidentiksi, ja Li Keqiang, jonka odotetaan nousevan seuraavaksi pääministeriksi.

Juan on taas vahvistunut, mutta kurssimuutokset ovat olleet vähäisiä. Tänä vuonna juanin kurssi suhteessa dollariin pidettiin vakaana aina toukokuuhun asti, minkä jälkeen se heikkeni runsaan prosentin 6,39 juaniin dollarilta. Heikkenemisen taustalla olivat Euroopan velkakriisin kärjistyminen, Kiinan kasvuvauhdin hidastuminen sekä valuuttojen ulosvirtaus Kiinasta. Vaikka taloudessa ei ole tapahtunut käännettä parempaan, heinäkuun jälkeen juanin kurssi suhteessa dollariin on kuitenkin taas vahvistunut. Syyskuun lopussa ennen lokakuun alun kansallispäivän viikon lomakautta ja Manner-Kiinan markkinoiden sulkeutumista dollarilla sai 6,28 juania. Suhteessa dollariin juan oli vahvempi kuin koskaan aiemmin.

Juanin kurssimuutokset suhteessa dollariin ovat kuitenkin olleet maltillisia ja ne ovat tapahtuneet Kiinan keskuspankin tiukassa ohjauksessa. Mitään yksittäistä syytä juanin viimeaikaiselle vahvistumiselle on vaikea löytää. Kiinan rahamarkkinoilla valtion ja keskuspankin velkapapereiden korot ovat pääsääntöisesti olleet nousussa, mutta pankkien välisillä markkinoilla korkokehitys on ollut epäyhtenäisempää. Syyt juanin viimeaikaiseen vahvistumiseen löytynevät osin Kiinan ulkopuolelta. Viimeksi Yhdysvaltojen ja Japanin keskuspankkien päätökset rahamäärän lisäyksestä ovat saattaneet lisätä sijoitusvirtoja Kiinaan ja vahvistaa siten juanin kysyntää.

Pääomaliikkeiden tasapainottuminen on viimeisen vuoden aikana vähentänyt juanin aikaisempia yksipuolisia vahvistumispaineita. Tämän vuoden tammi-kesäkuussa Kiinan vaihtotase oli 77 mrd. dollaria ylijäämäinen, mikä on kymmenisen miljardia vähemmän kuin vuosi sitten. Pääomaviennin kasvun seurauksena rahoitustaseen ylijäämä jäi ainoastaan 15 mrd. dollariin, kun se tammi-kesäkuussa 2011 oli 184 mrd. dollaria. Valuuttavarannon kasvu on siis hidastunut huomattavasti ja tämän vuoden toisella neljänneksellä varanto itse asiassa pieneni.

Vaikka juanin kurssi vahvistui syyskuussa myös termiinimarkkinoilla, markkinat Hongkongissa (Non-Deliverable Forward, 3.10.) ennakoivat edelleen juanin heikentyvän tasolle 6,41 dollarilta seuraavan 12 kuukauden aikana. Viime vuonna tapahtuneen vahvistumisen jälkeen juanin reaalikurssi ei ole tänä vuonna sanottavasti muuttunut. Kiinan muita maita huomattavasti nopeampi kasvu tukee edelleen juanin reaalikurssin vahvistumista pitemmällä aikavälillä.

Juanin kurssi suhteessa dollariin; käyrän laskiessa juan vahvistuu

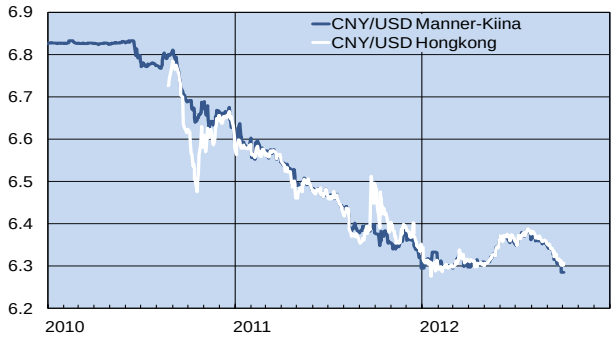

Lähde: Bloomberg

Kiinan kilpailukyky muihin maihin nähden laski. World Economic Forumin tuoreessa kilpailukykytutkimuksessa Kiina sijoittui sijalle 29. Sijoitus laski hieman viime vuoden arviosta, jossa maa oli sijalla 26. Tutkimus koskee vuotta 2011 ja siinä oli mukana 144 maata, joista kaikkein kilpailukykyisimmiksi arvioitiin Sveitsi, Singapore ja Suomi. World Economic Forum arvioi kilpailukykyä hyvin monipuolisesti, sillä huomioon otetaan laajasti talouden ja yhteiskunnan eri sektoreita.

Kiinan kilpailukyvyn rapautuminen oli hyvin laajaalaista, sillä noin 110 indikaattorista yli puolen arvo heikkeni edellisestä tutkimuksesta. Suuria yksittäisiä muutoksia ei nähty, mutta eniten lisääntyivät rikollisuuden aiheuttamat kustannukset, ulkomaankaupan esteet ja maatalouspolitiikan kustannukset. Lisäksi säännösmuutokset vaikeuttivat ulkomaisten yritysten toimintaa Kiinassa. Parannusta tapahtui vain harvoissa indikaattoreissa, jotka koskevat lähinnä terveydentilan kohentumista. Myös yhä suurempi osa kiinalaisista käy kouluja, mutta koulutuksen taso on laskenut.

Vaikka Kiinan kilpailukyky heikkeni, se on edelleen selvästi muita suuria kehittyviä talouksia edellä. Brasilia arvioitiin tänä vuonna sijalle 48 (viime vuonna sijalla 53), Intia sijalle 59 (56) ja Venäjä sijalle 67 (66).

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
41 • 11.10.2012

Venäjä

Pörssikurssit nousussa, joskin vaihtelut suuria. Moskovan yhdistyneen MICEX-RTS-pörssin RTS-indeksi on noussut kesäkuusta asti raakaöljyn kallistumisen siivittämänä. Energiayhtiöillä on pörssissä suuri painoarvo, minkä vuoksi indeksi seuraa öljyn hinnan liikkeitä melko läheisesti. Indeksi saavutti kuluvan vuoden korkeimman arvonsa maaliskuussa raakaöljyn tuolloisen hintahuipun aikaan. Alin arvo oli puolestaan kesäkuussa raakaöljyn muutamia kuukausia kestäneen halpenemisjakson lopulla. RTS-indeksin arvo on tällä hetkellä 8 % korkeammalla kuin kuluvan vuoden alussa.

Raakaöljyn hinta (USD/tynnyri) ja RTS-indeksi

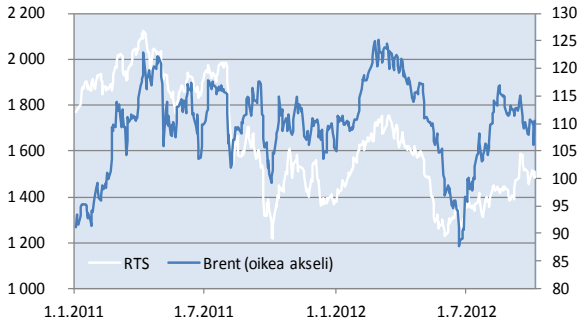

Lähde: Bloomberg

Sisäpiiritiedon hyödyntäminen on edelleen ongelma Venäjän arvopaperimarkkinoilla. Hintojen manipuloinnin tekee helpoksi mm. markkinoiden vähäinen likviditeetti. Sisäpiirikauppoja koskeva laki on ollut voimassa vuoden 2011 tammikuusta lähtien, eikä sisäpiirikäsite vielä ole tuttu kaikille toimijoille. Arvopaperimarkkinoita valvovan Federaation rahoitusmarkkinalaitoksen (FSFR) mukaan myös itse laki kaipaa kohennusta; lain tiukkojen rajausten vuoksi kaikkiin selviinkään väärinkäytöksiin ei aina ole mahdollista puuttua. Sisäpiirikauppojen selvittäminen vaatii vankkaa asiantuntemusta, jonka kertyminen vie aikaa. FSFR on lain voimassaolon aikana paljastanut 16 väärinkäytöstapausta.

Jo vuosia sitten alkanut keskustelu koko rahoitussektorin valvonnan keskittämisestä yhdelle organisaatiolle on jälleen käynnistynyt, kun tarve vahvistaa FSFR:n toimintaa pääomamarkkinoiden valvonnan tehostamiseksi on nostettu esiin. Toiminnan tehostamisessa myös rahoitusmarkkinoiden eri sektorien valvojien välisen yhteistyön parantaminen on tärkeää. Tällä hetkellä keskuspankki hoitaa pankkivalvontaa ja FSFR pääomamarkkinoiden ja vakuutusyhtiöiden valvontaa.

Yhdistymisen muotoja tutkitaan parhaillaan. Vaihtoehtoina ovat mm. SFSR:n lakkauttaminen ja kaiken valvonnan keskittäminen keskuspankkiin tai FSFR:n siirtäminen sellaisenaan keskuspankin alaisuuteen.

Vaihtotaseen ylijäämä supistunut, mutta edelleen suuri. Ylijäämä oli keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan tämän vuoden kolmannella neljänneksellä jonkin verran pienempi kuin aiempien vuosien vastaavaan aikaan. Ylijäämää kertyi kuitenkin tammi-syyskuussa edelleen yli 5 % BKT:stä. Vuosia 2013–2015 koskevassa tuoreessa rahapolitiikkaohjelman luonnoksessa keskuspankki arvioi vaihtotaseen ylijäämän poistuvan vähitellen vuoteen 2015 mennessä, jos raakaöljyn hinta on runsaat 100 dollaria.

Vaihtotaseen ylijäämän lievä supistuminen tänä vuonna on juontunut sekä tavaroiden että palvelujen kaupasta. Tavarakaupan ylijäämä on pienentynyt mutta oli tammi-syyskuussa edelleen yli 10 % BKT:stä. Palvelujen kaupan alijäämä on viime vuosina syventynyt vähitellen, ja kehitys on jatkunut myös tänä vuonna; tammi-syyskuussa alijäämän suuruus oli 2 % BKT:stä. Korko- ja osinkomaksuista pääosin muodostuvien muiden vaihtotaseen erien alijäämä on tänä vuonna hieman supistunut syvennyttyään useana aiempana vuonna.

Tavara- ja palveluvientitulot ovat lisääntyneet vauhdikkaasti taantuman jälkeen, mutta kasvu hidastui vuoden toisella ja kolmannella neljänneksellä alle 10 prosenttiin vuoden takaisesta. Öljystä, öljytuotteista ja maakaasusta saatavien vientitulojen kasvu vaimeni alle 5 prosenttiin. Syynä ovat öljyn ja kaasun vientihintojen lasku sekä vientimäärien heikko kehitys. Öljyn, öljytuotteiden ja kaasun osuus Venäjän tavaraviennin kokonaistuloista oli edelleen 66 % ja osuus BKT:stä 18 %. Myös muiden vientitulojen kasvu on tasaantunut, vaikka palveluviennin tulot ovatkin lisääntyneet edelleen nopeasti lähinnä kuljetuspalveluiden kasvun vuoksi.

Tavara- ja palvelutuonnin kasvu hidastui niin ikään toisella ja kolmannella neljänneksellä, joskin lisäystä oli toistakymmentä prosenttia vuoden takaisesta. Tavaratuonti kasvoi tammi-syyskuussa runsaat 10 %, kun taas palvelujen tuonti kasvoi lähes viidenneksellä; venäläisten matkustajien menot ulkomailla lisääntyivät neljänneksellä. Palvelumenojen osuus tavara- ja palvelutuonnin kokonaismenoista nousi lähes neljäsosaan.

Vaihtotase, % BKT:stä, neljän vuosineljänneksen keskiarvo

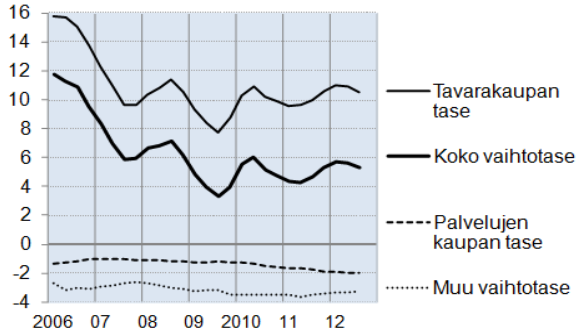

Lähteet: Venäjän keskuspankki ja IMF

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
41 • 11.10.2012

Kiina

IMF alensi jälleen ennustettaan Kiinan talouskasvusta. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF toteaa tuoreessa maailmantalouden ennusteessaan (World Economic Outlook) maailmantalouden kasvunäkymien edelleen heikentyneen ja arvioi maailmantalouden kasvavan tänä vuonna 3,3 % ja ensi vuonna 3,6 %. Vuonna 2011 maailman kokonaistuotanto kasvoi 3,8 %. IMF varoittaa, että erityisesti euroalueen ongelmien takia riski ennustettua selvästi huonommasta kehityksestä on suuri. Maailmankaupan määrän kasvu hidastuu viime vuoden 5,8 prosentista 3,2 prosenttiin tänä vuonna. Vuonna 2013 kaupan kasvu elpyy 4,5 prosenttiin.

Euroopan, Yhdysvaltojen ja Japanin ongelmat ovat syynä siihen, että IMF on alentanut myös Kiina-ennustettaan lähes puoli prosenttiyksikköä huhtikuun ennusteesta. Kiinan BKT:n arvioidaan tänä vuonna kasvavan 7,8 %, minkä jälkeen kasvu kiihtyy investointeihin kohdistuvan elvytyspolitiikan myötä 8,2 prosenttiin vuonna 2013. IMF:n mukaan suurin osa kasvun viimeaikaisesta hidastumisesta johtuu vientikysynnän hiipumisesta, ja tässä suhteessa tilanne muistuttaa vuoden 2009 kehitystä.

Kiinan inflaation IMF uskoo pysyvän 3 prosentissa tänä ja ensi vuonna, sillä raaka-aineiden hintojen lasku ja viimevuotiset talouspolitiikan kiristämistoimet hillitsevät hintapaineita. Vaihtotaseen ylijäämän järjestö arvioi supistuvan viime vuoden 2,8 prosentista tänä vuonna 2,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2013 ylijäämän uskotaan taas hieman kasvavan.

Kiinan vaurastumisen ja Aasian maiden välillä lisääntyneen taloudellisen toiminnan takia Kiinan merkitys muiden Aasian maiden talouksille on kasvanut viime vuosina. Malesiassa vienti Kiinaan kattaa 16 % BKT:stä, Etelä-Koreassa 13 %, Thaimaassa 9 % ja Vietnamissa 8 %. Kiinan kasvun hidastuminen onkin syynä sille, että IMF on alentanut myös useimpien muiden Aasian talouksien kasvuennusteita.

Kiinalaisturistien ulkomaanmatkailu nopeassa kasvussa. Viikon mittainen kansallispäivän loma lokakuun alussa houkutteli kolmasosan kansasta matkustamaan. Vaikka vain pieni osa lähti ulkomaanmatkalle, ulkomaanmatkojen suosio kasvaa nopeasti. Kiinalaislähteiden mukaan lokakuun alun lomakaudella ulkomaanmatkailu kasvoi peräti 50 % viime vuoden lomakaudesta. Vuosina 2010–2011 ulkomaanmatkailu on lisääntynyt noin 20 % vuodessa. Matkailua vauhdittaa kiinalaisten vaurastuminen.

Kansallisen turismihallinnon mukaan suosituimmat matkakohteet löytyvät lähialueilta. Hongkongin ja Macaon lisäksi Japani, Korea ja Taiwan ovat listan kärkisijoilla. Myös Kaakkois-Aasian maat ja Yhdysvallat ovat kiinalaisturistien suosiossa. Euroopan maista Iso-Britannia, Italia, Ranska ja Saksa ovat suosituimpia, joskin niiden yhteenlaskettu kiinalaisvierailijoiden määrä on yhtä suuri kuin Yhdysvaltoihin suuntaavien kiinalaisturistien määrä.

Kiinalaisten matkustus on lisääntynyt myös Suomeen. Tilastokeskuksen mukaan tammi-heinäkuussa kiinalaismatkustajien hotelliyöpymiset kasvoivat 14 % vuotta aiemmasta, ja heidän määränsä ohitti esimerkiksi Espanjasta ja Tanskasta saapuneiden matkailijoiden määrän.

Pörssikurssien yleisvire edelleen mollivoittoinen. Vaikka pörssien yleisindeksit Kiinan pörsseissä Shanghaissa ja Shenzhenissä ovat kuluvalla viikolla hieman nousseet, nousun odotetaan jäävän tilapäiseksi. Kursseja painaa talouskasvun heikkeneminen sekä kotimaassa että ulkomailla, minkä seurauksena yritysten voitot ovat pienentyneet. Pörssikurssien lasku on jatkunut jo lähes kaksi vuotta, ja samalla myös kaupankäynnin volyymi on supistunut.

Viranomaiset ovat pyrkineet tukemaan pörssikursseja mm. lisäämällä ulkomaisten sijoittajien mahdollisuuksia ostaa osakkeita. Vuonna 2003 käynnistettiin ns. QFII-ohjelma, johon hyväksytyt ulkomaiset institutionaaliset sijoittajat voivat sijoittaa Kiinan osake- ja velkakirjamarkkinoille. Ohjelmaan mukaan pääsyä koskevien lupien käsittelyä on nopeutettu kuluvana vuonna. Lisäksi sijoituskiintiötä on kasvatettu ja sijoittajien osallistumisehtoja on helpotettu. Syyskuun puoliväliin mennessä QFII-lupa oli myönnetty 157 ulkomaiselle institutionaaliselle sijoittajalle. Sijoituskiintiö oli yhteensä 31 mrd. dollaria.

QFII-ohjelman rinnalle käynnistettiin viime vuoden lopulla RQFII-ohjelma, jonka avulla Hongkongissa voidaan ostaa juaneilla Manner-Kiinan pörssien osakkeita. Kiinan rahoitusmarkkinoiden avautuessa alun perin ulkomaisille sijoittajille tarkoitettujen B-osakkeiden merkitys on käymässä entistäkin pienemmäksi. Elokuussa ensimmäinen yritys, China International Marine Containers, päätti luopua kokonaan B-osakkeista muuttamalle ne Hongkongin pörssiin listatuiksi H-osakkeiksi.

Shanghain A-indeksi, Moskovan RTS-indeksi ja kehittyvien talouksien indeksi (MSCI EM)

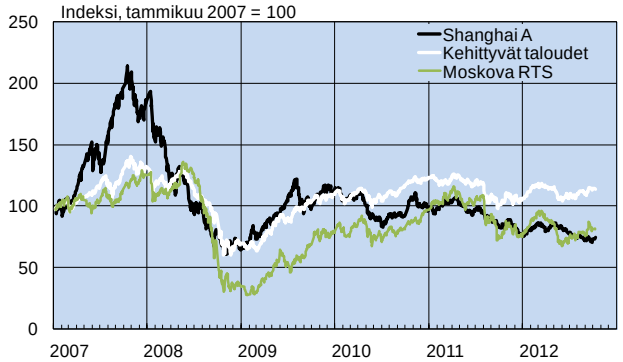

Lähde: Bloomberg

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
42 • 18.10.2012

Venäjä

Pääomavirta Venäjän yrityssektorilta ulkomaille lisääntynyt. Koko yksityisen sektorin pääomavirta ulkomaille väheni keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan hieman vuoden kolmannella neljänneksellä verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Viimeksi kuluneen neljän vuosineljänneksen aikana yksityistä pääomaa virtasi ulos nettomääräisesti 93 mrd. dollaria eli vajaa 5 % BKT:stä.

Pankkisektorin pääomavirta on tänä vuonna kääntynyt ulkomailta Venäjälle. Pankkien ulkomaiset velat ovat kasvaneet hieman. Lisäksi keskuspankki myi syyskuussa osan enemmistöomistuksessaan olevan Sberbankin, Venäjän suurimman pankin, osakkeista mm. ulkomaisille sijoittajille. Toisaalta syyskuussa Sberbank osti (noin 3,5 mrd. dollarilla) ranskalais-belgialaisen Dexia-pankin omistaman turkkilaisen Denizbankin (Turkin kuudenneksi suurin pankki). Muutoin pankkien ulkomaiset varat ja saatavat ovat lisääntyneet viime vuotta maltillisemmin.

Pääoman ulosvirtaus yrityssektorilta on voimistunut. Virtaus oli viimeisen neljän neljänneksen aikana nettomääräisesti yli 4,5 % BKT:stä eli suurimmillaan vuoden 2009 taantumajakson jälkeen. Laittomista, mm. verojen kiertoon liittyvistä, transaktioista johtuva harmaan pääoman vienti on keskuspankin arvion mukaan edelleen lisääntynyt. Viimeisen neljän neljänneksen aikana tämä virta ulkomaille oli lähes 3 % BKT:stä.

Suorat sijoitukset Venäjältä ulkomaille kääntyivät kasvuun (vaikka em. turkkilaispankin hankinta jätettäisiin huomioimatta) supistuttuaan hieman suhteessa BKT:hen edelliset kaksi vuotta. Sama koskee myös suoria sijoituksia ulkomailta Venäjälle. Viimeisen neljän neljänneksen aikana suoria sijoituksia Venäjältä tehtiin kuitenkin edellisen kahden vuoden tapaan enemmän (69 mrd. dollaria eli yli 3,5 % BKT:stä) kuin suoria sijoituksia Venäjälle (48 mrd. dollaria eli 2,5 % BKT:stä). Käteisvaluuttavarat yksityisellä sektorilla (pl. pankit) ovat tänä vuonna lisääntyneet ensi kertaa taantumatalven 2008–09 jälkeen.

Pääomavirta ulkomaiden sekä Venäjän pankki- ja yrityssektorin välillä, % BKT:stä, neljän vuosineljänneksen keskiarvo

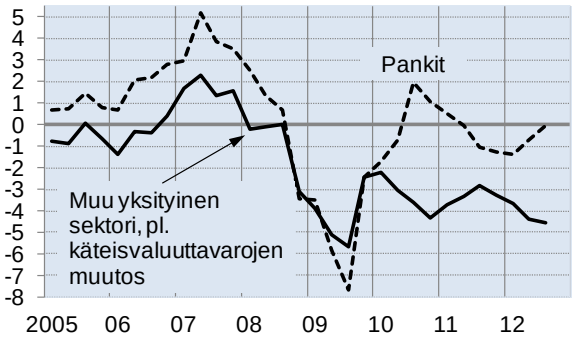

Lähde: Venäjän keskuspankki

Suoria sijoituksia Venäjälle kanavoitu edelleen vahvasti Kyproksen kautta. Keskuspankin tietojen mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä tehdyistä 456 mrd. dollarin suorista sijoituksista 129 mrd. dollaria eli lähes 30 % on tullut Kyprokselta, jossa yritysverotus on huomattavasti keveämpää kuin mm. Venäjällä. Kyprokselta ja muista kevennetyn verotuksen maista ja alueilta tehdyt suorat sijoitukset ovat osin venäläistä alkuperää. Venäjältä ulkomaille tehdyistä suorista sijoituksista, joita oli 362 mrd. dollaria vuoden 2011 lopussa, 122 mrd. dollaria eli 30 % on tehty Kyprokselle. Kyprokselta Venäjälle tulleiden suorien sijoitusten summa on pienentynyt, mikä on samalla alentanut Kyproksen aiempaa yli kolmasosaan yltänyttä osuutta.

Asiantuntijoiden arviot vaihtelevat sen suhteen, missä määrin Venäjän ja Kyproksen vuonna 2010 solmittu ja tänä vuonna ratifioitu kahdenkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen muutos on vaikuttanut Kyproksen asemaan. Sopimusmuutoksella parannetaan maiden viranomaisten välistä tiedonsaantia.

Asemaansa Venäjälle tehtyjen suorien sijoitusten välittöminä lähtömaina ovat viime vuosina vahvistaneet Euroopan maista lähinnä Hollanti, Irlanti, Ranska ja Luxemburg sekä pienistä saarivaltakunnista etenkin Brittiläiset Neitsytsaaret, Jersey ja Bahama. Samaan aikaan suorat sijoitukset Venäjältä ovat lisääntyneet etenkin Hollantiin, Brittiläisille Neitsytsaarille ja Jerseyn saarelle.

Suorat sijoitukset ulkomailta Venäjälle, kanta vuoden lopussa, mrd. dollaria (järjestys vuoden 2011 tilanteen mukaan)

	2009	2010	2011
Yhteensä	**378,8**	**489,3**	**455,9**
1. Kypros	129,9	179,2	128,8
2. Hollanti	33,6	40,0	59,7
3. Brittiläiset Neitsytsaaret	36,6	51,0	56,4
4. Bermuda	27,2	49,8	32,5
5. Bahama	18,7	24,6	27,1
6. Luxemburg	14,4	19,7	20,3
7. Saksa	15,3	23,1	18,7
8. Ruotsi	11,7	18,1	16,1
9. Ranska	9,0	11,5	15,4
10. Irlanti	0,2	3,8	8,9
11. Jersey	0,3	0,4	8,7
12. Itävalta	7,4	7,8	8,3
13. Iso-Britannia	6,5	7,8	6,3
14. Sveitsi	5,7	6,5	6,3
15. Gibraltar	10,2	5,8	5,9
16. Suomi	5,5	6,6	5,4
17. USA	13,9	5,4	3,4
18. Saint Kitts ja Nevis	0,1	0,2	2,8
19. Belgia	1,9	2,6	2,2
20. Japani	1,2	2,0	2,0
21. Kiina	1,3	2,0	1,4
22. Italia	1,1	1,3	1,2
23. Tanska	0,9	1,4	1,1
24. Etelä-Korea	1,2	1,9	1,0
Muut	25,1	16,8	15,9

Lähde: Venäjän keskuspankki

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
42 • 18.10.2012

Kiina

Kiinan BKT:n kasvussa yllättäviä piristymisen merkkejä. Tilastoviraston mukaan Kiinan talous kasvoi vuoden kolmannella neljänneksellä reaalisesti 7,4 % vuotta aiemmasta, kun vuosikasvu oli vuoden toisella neljänneksellä 7,6 % ja ensimmäisellä 8,1 %. Vaikka vuosikasvuluvut ovat hidastuneet neljännes toisensa jälkeen, talouskehitystä astetta herkemmin kuvaavat neljännesvuosikasvuluvut osoittavat talouskasvun kiihtyneen tuntuvasti vuoden ensimmäisen neljänneksen jälkeen (ks. kuvio). Neljännesvuosikasvuluvut ennakoivat sitä, että BKT:n vuosikasvu kiihtyy vuoden viimeisellä neljänneksellä ja etenkin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Neljännesvuosilukujen osoittama talouden piristyminen oli hienoinen yllätys, sillä monet talouden indikaattorit mukaan lukien yrityskyselyt eivät juuri ole antaneet viitteitä kasvun kiihtymisestä kolmannella neljänneksellä. Kotimaista kulutuskysyntää heijasteleva vähittäiskauppa on jatkanut tasaista kasvuaan koko vuoden. Investointikysyntää kuvaavien kiinteiden investointien kasvuvauhti on hieman heitellyt kuukaudesta toiseen, mutta merkittävää kiihtymistä niissäkään ei ole havaittavissa. Myöskään ulkomaankaupan volyymikehitys heinä-elokuussa ei viittaa siihen, että nettovienti olisi tukenut talouskasvua merkittävästi.

BKT:n reaalinen kasvu, %-muutos edeltävästä neljänneksestä, kausipuhdistettu

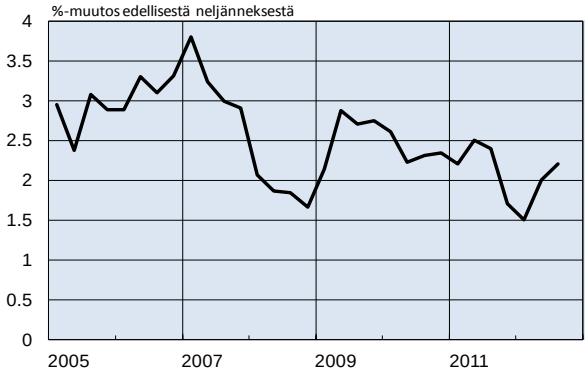

Lähde: Tilastovirasto (2011–2012) ja BOFITin arvio (2005–2010)

Kuluttajahinnat olivat syyskuussa 1,9 % vuoden takaista korkeammalla. Inflaatio on pysytellyt koko syksyn vakaana parissa prosentissa yli vuoden kestäneen laskuvaiheen jälkeen. Elintarvikkeiden hinnat nousivat syyskuussa 2,5 %, vaatteet 3,6 % ja kodinkoneet 1,6 %. Talouspolitiikan näkökulmasta erityisen tervetullutta on elintarvikkeiden hintojen maltillinen kehitys, sillä vielä vuosi sitten ruoan hinnat nousivat yli kymmenen prosentin vauhtia. Tuottajahintojen lasku kiihtyi syyskuussa 3,6 prosenttiin.

Inflaatio on vaihdellut viime vuosina Kiinassa melko paljon, seuraillen lähinnä globaaleja suhdanteita ja Kiinan rahapolitiikkaa. Kuluvana vuonna kehittyneiden maiden hidas talouskasvu on painanut öljytuotteiden, elintarvikkeiden ja metallien hintoja maailmalla, mikä on alentanut hintojen nousupaineita myös Kiinassa.

Inflaatiopaineiden hellittäessä Kiinan keskuspankki on keventänyt rahapolitiikkaa asteittain talouskasvua tukevampaan suuntaan. Heinäkuun jälkeen ei ole ilmoitettu uusista rahapolitiikan keventämistoimista, mutta rahoitustilastot antavat viitteitä siitä, että pankeille on annettu ohjeet luottopolitiikan asteittaisesta keventämisestä. Lainakannan kasvu kiihtyi syyskuussa 16,4 prosenttiin ja rahan määrän (M2) kasvu 14,8 prosenttiin vuoden takaa.

Kuluttaja- ja tuottajahinnat, %-muutos vuotta aiemmasta

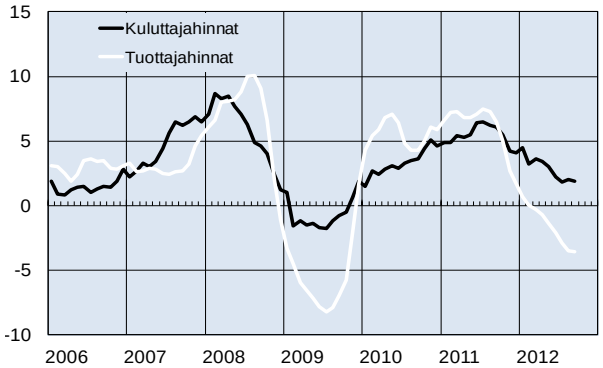

Lähde: Tilastovirasto

Ulkomaankaupan ylijäämä edelleen suuri syyskuussa. Syyskuu on ulkomaankaupan kannalta vilkas kuukausi, kun toimitukset pyritään saamaan maailmalle ennen lokakuun alun viikon mittaista kansallispäivän lomakautta. Niin kuluvanakin vuonna, kun Kiinan tullin mukaan tavaraviennin arvo oli syyskuussa kautta aikojen suurin. Kun vienti etenkin useisiin kehittyviin talouksiin kasvoi vahvahkosti, vienti Eurooppaan jatkoi supistumistaan. Yrityskyselyt kuitenkin osoittavat vientisektorin näkymien heikentyneen edelleen, sillä uudet vientitilaukset ovat vähentyneet kesäkuusta lähtien. Viennin piristämiseksi Kiina päätti lokakuun alusta lähtien poistaa kokonaan tai tilapäisesti tullin perimiä valvonta-, tarkastus- ja karanteenimaksuja.

Myös tavaratuonnin arvo kasvoi hieman syyskuussa. Kiina on hyötynyt tuntuvasti useiden eri raaka-aineiden laskeneista maailmanmarkkinahinnoista, mikä on osaltaan hidastanut tuonnin arvon kasvua. Tuonnin arvon hitaan kasvun myötä kauppataseen ylijäämä on jälleen kasvanut. Syyskuussa ylijäämää kertyi 28 miljardia dollaria, ja tammi-syyskuussa ylijäämää on kertynyt yhteensä 150 mrd. dollaria, mikä lähes yhtä paljon kuin koko viime vuonna.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
43 • 25.10.2012

Venäjä

Venäjän talouskasvu on hidastunut. Talousministeriö arvioi alustavasti BKT:n kasvaneen tammi-syyskuussa alle 4 % vuoden takaisesta ja elo-syyskuussa vain 2,5–3 %. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla BKT kasvoi 4,5 %. Hidastuminen on odotettua, sillä Venäjän keskeisten vientihyödykkeiden hinnat ovat laskeneet usean kuukauden ajan. Kasvua painaa myös heikko viljasato. Talousministeriö, IMF ja Maailmanpankki odottavat tuoreissa ennusteissaan BKT:n kasvavan tänä vuonna 3,5–3,7 %.

Yksityisen kulutuksen kasvu on kuitenkin jatkunut edelleen hyvänä. Vähittäismyynnin määrän kasvu jopa vilkastui elo-syyskuussa (kausivaihtelu huomioon ottaen). Väestön reaalitulot ovat nopeutuneesta inflaatiosta huolimatta nousseet vielä varsin hyvin, ja kotitalouksien luotonoton kasvu on jatkunut nopeana. Vähittäismyynnin kasvu hidastui tammi-syyskuussa runsaaseen 4 prosenttiin vuoden takaisesta, kun se vuoden alkupuoliskolla oli 7 %.

Investoinnit ovat kehittyneet heikosti. Investointien määrä on supistunut muutaman kuukauden ajan (kausivaihtelu huomioon ottaen), ja elo-syyskuussa investointeja tehtiin suunnilleen saman verran kuin vuotta aiemmin. Samalla yritysten pankkilainojen kasvu on hidastunut huomattavasti.

Teollisuustuotanto on kehittynyt viime kuukausina vaihtelevasti – kausitasoitettu tuotanto oli syyskuussa heinäkuun tasolla. Vuoden takaisesta teollisuustuotannon kasvu kolmannella neljänneksellä oli 2,5 %; jalostavassa teollisuudessa kasvu oli edelleen 4,5 %, mutta kaivannaisteollisuudessa vain yhden prosentin verran.

Tuonnin määrän kasvu hidastui vuoden toisella neljänneksellä 3 prosenttiin ensimmäisen neljänneksen 10 prosentista. Viime kuukausina tuonti on alustavien tietojen valossa kehittynyt vaisusti.

Venäjän talouden kausitasoitettuja kysyntä- ja tarjontaindikaattoreita (volyymeja, jollei toisin mainita), 2006=100

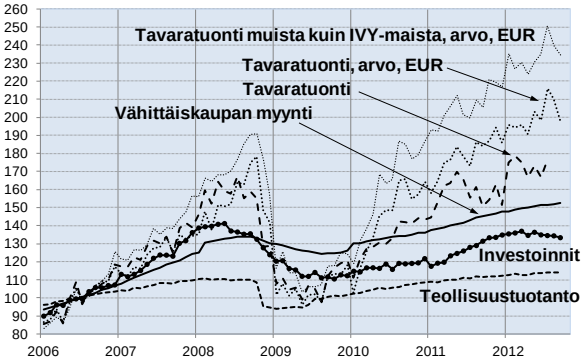

Lähteet: Rosstat, Venäjän keskuspankki, Venäjän tulli, BOFIT, Maailmanpankki

Gazprom avasi uuden suuren kaasukentän Luoteis-Siperiaan. Jamalin niemimaalla sijaitsevan Bovanenkovon kaasukentän tuotannon on määrä kasvaa asteittain siten, että se vuonna 2017 on 115 milj. m^3, mikä vastaa 23 %:a Gazpromin nykyisestä vuotuisesta kaasuntuotannosta. Bovanenkovo on siten yksi Venäjän suurimmista kaasukentistä. Pidemmällä tähtäimellä Bovanenkovon kaasuntuotannon suunnitellaan lisääntyvän 140 milj. kuutiometriin vuodessa.

Bovanenkovosta on valmistumassa kaasuputki Euroopan puolelle Uhtaan, josta kaasu johdetaan laajennettavaa putkistoa pitkin Suomenlahden rannalle Nord Stream -putkistoon.

Bovanenkovon tuotannon on tarkoitus tulevaisuudessa korvata nykyisten vähitellen ehtyvien kaasukenttien tuotantoa. Asiantuntijat ovat kuitenkin epäileväisiä sen suhteen, riittääkö kasvavalle kaasuntuotannolle kysyntää lähivuosina. Gazprom supisti jo kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotantoaan 6 % Eurooppaan suuntautuneen viennin vähenemisen ja kotimaisen kilpailun kiristymisen vuoksi.

Bovanenkovon kaasukentän avaamisen yhteydessä presidentti Putin muistutti, että kansainvälisten maakaasumarkkinoiden rakenne on muuttumassa mm. liuskekaasun tuotannon nopean kasvun, nesteytetyn kaasun yleistymisen sekä EU:n energiapoliittisten päätösten vuoksi. Presidentti antoi Gazpromille tehtäväksi valmistella muuttuneen markkinatilanteen edellyttämät uudet vientipolitiikan periaatteet. Niissä tulisi presidentin mukaan kiinnittää huomiota mm. kaasun jatkojalostukseen esim. liikennepolttoaineeksi, vientimarkkinoiden laajentamiseen erityisesti Aasian suuntaan sekä uusiin vientikuljetusmuotoihin.

Valtion sairaaloille ja klinikoille lupa veloittaa tietyistä hoitotoimenpiteistä. Asiaa koskeva laki hyväksyttiin duumassa vuosi sitten, ja kuluvan lokakuun alussa hallitus antoi asetuksen siitä, millaisista toimenpiteistä voi maksua periä. Asetus astuu voimaan ensi vuoden alusta.

Hallituksen päätöksen mukaan maksullisia voivat olla toimenpiteet, jotka eivät kuulu pakollisen sairausvakuutuksen piiriin eivätkä siten hoidon perusstandardeihin, kuten erityishoidot, -tarkkailu, -ruokavalio ja -lääkkeet silloin, kun ne eivät ole potilaalle välttämättömiä. Maksullista on hoito nimettömänä sekä ulkomaisten potilaiden hoito, jos nämä eivät ole pakollisen sairausvakuutuksen piirissä. Myös erikoissairaanhoito ilman lähetettä on maksullista.

Uudistusta on kritisoitu ilmaisen sairaanhoidon romuttajana, mutta uudistuksen puoltajien mukaan laadukasta hoitoa ei ole ollut tähänkään asti aina saatavana ilmaiseksi. Hoitohenkilöstölle maksetut epäviralliset korvaukset ovat viime vuosina tulleet yhä yleisemmiksi. Potilaat käyttävät myös yhä useammin yksityisiä poliklinikoita, joita Venäjälle on viime vuosina perustettu runsaasti.

Julkiset terveydenhoitokulut ovat Venäjällä vajaat 5 % BKT:stä, minkä lisäksi kansalaiset itse maksavat terveydenhoidosta summan, joka vastaa arviolta noin 3 %:a BKT:stä. Kehittyneissä maissa julkisen ja yksityisen terveydenhoidon yhteenlasketut kustannukset ovat yleisimmin noin 10 % BKT:stä tai jonkin verran tätä enemmän.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
43 • 25.10.2012

Kiina

Optimismi Kiinan talouden nykytilanteesta näyttää vahvistuneen yritysten keskuudessa lokakuussa. HSBC-pankin alustavien arvioiden mukaan lokakuun ostopäällikköindeksi olisi noussut arvoon 49,1, eli korkeimmilleen sitten heinäkuun. Ostopäällikköindeksin perusteella ei voi tehdä kovin vahvoja johtopäätöksiä Kiinan talouden kehityksen suunnasta. Merkittävää kuitenkin on, että indeksin antama kuva taloustilanteesta on samansuuntainen kuin viime viikolla julkistetussa kansantalouden tilinpidossa, jossa suurimpana yllätyksenä oli tuotannon kasvun kiihtyminen kolmannen neljänneksen aikana. Kiinan taloustilannetta on seurattu viime kuukausina kansainvälisillä markkinoilla erityisen tarkasti Euroopan velkakriisin jarruttaessa maailmantalouden kasvua.

Kiinan valuuttavaranto kasvoi hieman. Valuuttavaranto kasvoi heinä-syyskuussa 50 mrd. dollaria 3 290 mrd. dollariin, mutta varannon kasvu on kaikkiaan tasapainottunut verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Kasvua on tukenut ennen kaikkea tavarakaupan ylijäämän kasvu. Tammi-syyskuun ylijäämä oli 150 mrd. dollaria, mikä on 40 mrd. dollaria enemmän kuin vuosi sitten. Kiinaan suuntautuvat suorat sijoitukset sen sijaan ovat laskussa. Tammi-syyskuussa Kiinaan virtasi suoria sijoituksia 83 mrd. dollarin arvosta, mikä on 4 % vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Investointivirran heikkeneminen heijastaa ulkomaisten yritysten rahoitustilanteen tiukentumista ja sijoitusvirtojen yleistä pienenemistä muuallakin maailmassa. Tarkemmat tiedot vaihto- ja pääomataseen muista eristä julkaistaan myöhemmin.

Tulojen nopea nousu jatkuu. Kiinan tilastoviraston mukaan henkeä kohti lasketut reaalitulot nousivat kaupungeissa tammi-syyskuussa 10 % vuotta aiemmasta ja olivat keskimäärin 2 050 juania (253 euroa) kuussa. Aluekohtaiset erot palkkojen suuruuden ja nousuvauhdin välillä ovat kuitenkin suuria, ja vaikuttaa siltä, että provinssien väliset palkkaerot ovat kasvaneet edelleen kuluvana vuonna. Maaseudulla tulojen nousu on ollut kaupunkeja nopeampaa (12 % vuotta aiemmasta), mutta keskimääräiset kuukausitulot ovat vain noin kolmannes kaupunkilaisten tuloista.

Nimellistulot ovat viimeisten kymmenen vuoden aikana kaupungeissa yli kolminkertaistuneet ja maaseudulla nelinkertaistuneet. Tämä on merkinnyt kotitalouksien ostovoiman lisääntymistä, keskiluokan kasvua ja kulutustottumusten muuttumista. Tulojen nousu ei kuitenkaan ole ollut tasapuolista, vaan tuloerot ovat jatkuvasti kasvaneet. Tästä huolimatta myös maaseudulla elinolot ovat tuntuvasti parantuneet. Esimerkiksi televisio ja matkapuhelin ovat maaseudullakin jo joka kodissa, ja pesukoneet ja jääkaapit ovat yleistyneet huomattavasti. Tietokonekin on jo joka viidennessä kotitaloudessa, kun kymmenen vuotta sitten niitä ei ollut käytännössä ollenkaan.

Korruptio huolettaa kiinalaisia vallanvaihdon alla. Pew-tutkimuskeskuksen tuoreen kyselyn mukaan jo puolet kiinalaista pitää korruptiota erittäin suurena ongelmana. Huoli korruptiosta on lisääntynyt kuluvan vuoden aikana melko paljon, sillä vielä vuosi sitten korruptiota erittäin suurena ongelmana pitävien osuus oli 39 %. Arvioiden mukaan kansalaisten kasvava huoli johtuu osaltaan Chongqingin aluehallinnon entisen päällikkö Bo Xilain oikeudenkäynnin saamasta huomiosta ja kansalaisten kyllästymisestä kasvaviin tuloeroihin. Hallinto reagoi tutkimustuloksiin nopeasti julkaisemalla tietoja korruptoituneille viranomaisille annetuista rangaistuksista. Kommunistisen puolueen kurinpitolautakunnan mukaan 3 578 puolueen virkailijaa sai rangaistuksen korruption takia vuosina 2010–2011. Kaikkiaan 83 195 virkailijaa raportoi saamiaan lahjuksia ja luopui niistä.

Kansainväliset tutkimukset eivät viittaa siihen, että korruptio olisi viime aikoina voimakkaasti lisääntynyt Kiinassa. Transparency Internationalin tutkimuksessa Kiina on hieman parantanut asemiaan muihin maihin nähden. Järjestö arvioi eri maiden korruptoituneisuutta siten, että kaikkein korruptoituneimmat maat saavat arvosanaksi 1, ja vähiten korruptoituneet maat saavat arvosanaksi 10. Kiinan korruptioindeksi oli 3,6 vuonna 2011, kun se vuonna 2004 Hu Jintaon hallinnon aloittaessa oli 3,4. Kiina oli kansainvälisessä korruptiovertailussa viime vuonna 75 sijalla, eli hieman puolivälin paremmalla puolella.

Korruptio eri maissa; mitä korkeampi on indeksin arvo, sitä vähemmän on korruptiota

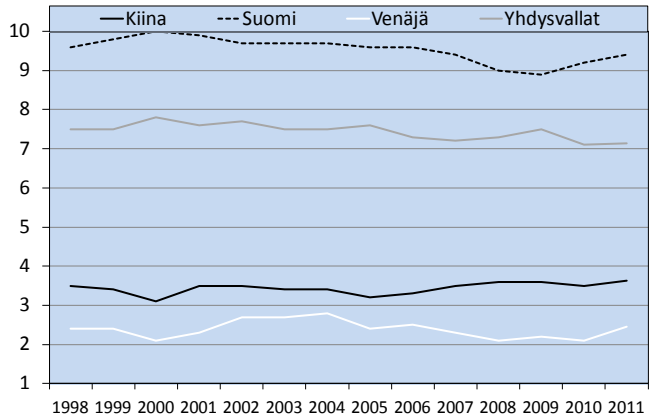

Lähde: Transparency International

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
44 • 1.11.2012

Venäjä

Venäjä pysyy kesäajassa yhdessä Valko-Venäjän kanssa. Presidentti Dmitri Medvedevin aloitteesta viime vuonna tehty päätös jatkuvasta kesäajan noudattamisesta on edelleen voimassa, eikä Venäjällä siirretty kelloja normaaliaikaan 28.10. Esimerkiksi Suomen aika on nyt kaksi tuntia Moskovan aikaa jäljessä. Myös Valko-Venäjä noudattaa Venäjän tapaan jatkuvaa kesäaikaa.

Hallitus päätti ensi vuonna myyntiin tulevista suurten valtionyritysten osakkeista. Viime viikolla tehty päätös perustuu hallituksen kesäkuussa vahvistamaan ns. yksityistämisohjelmaan, jossa luetellaan yritykset, joiden osakkeita aiotaan lähivuosina tarjota myyntiin. Useimmissa tapauksissa myyntiin tulee vain osa yrityksen osakekannasta, joten varsinaisesta yksityistämisestä ei aina ole kysymys.

Hallituksen nyt tekemän päätöksen mukaan ensi vuonna myydään vähintään kahdeksan suuren yrityksen osakkeita. Jos suhdannetilanne sallii, myyntiin voidaan panna useammankin yrityksen osakkeita.

Yksi suurimpia kauppoja on öljy-yhtiö Rosneftin kuuden prosentin suuruisen osuuden myynti. Rosneftin osakkeista ollaan lehtitietojen mukaan ensi vuonna myymässä yhteensä noin 12 %, sillä tuolloin toteutuu myös Rosneftin ja monikansallisen BP:n välillä viime viikolla sovittu kauppa, jossa BP saa vajaat 6 % Rosneftin osakkeista. Kauppa liittyy BP:n venäläisessä TNK-BP-yhteisyrityksessä olleen omistusosuuden myyntiin Rosneftille.

Toinen suuri ensi vuonna toteutettava kauppa on Venäjän toiseksi suurimman pankin VTB:n 10–25,5 prosentin suuruisen osakepaketin myynti. Myynnin ajoittamiseen ensi vuodelle vaikutti syyskuussa toteutettu Sberbankin onnistunut osakkeiden myynti. Valtion omistusosuus VTB-pankissa on tällä hetkellä 75,5 %.

Ensi vuonna toteutettavien kauppojen listalla on lisäksi mm. timanttikaivosyhtiö Alrosa, josta on tarkoitus myydä 7–14 %, lentoyhtiö Sibir (myytävä osuus 25,5 %) ja valtion 25,1 prosentin osuus alueellisesta sähköntuotantoyhtiö TGK-5:stä. Tuotantoyhtiö jäi osittain valtion omistukseen sähkösektorin uudistuksessa vuonna 2010.

Osakemyyntien yhteydessä on keskusteltu valtionyhtiöiden oikeudesta ostaa myyntiin tulevia muiden valtionyhtiöiden osakkeita. Pääministeri Medvedevin kanta on, että niiden ei tule osallistua kauppoihin, vaan ostajien on oltava yksityisiä, sillä myyntien yhtenä tarkoituksena on vähentää valtion omistusta yrityssektorilla. Asetus, joka rajoittaa valtionyritysten osallistumista osakekauppoihin, on valmisteilla hallituksessa, mutta sen tarkka sisältö on vielä avoin.

Venäjän öljyn ja kaasun tuotanto 2012–2015 – hidasta kasvua. Raakaöljyn tuotanto kasvoi tammi-syyskuussa runsaan prosentin vuoden takaisesta eli hiukan nopeammin kuin viime vuonna. Raakaöljyn vienti on viime vuoden tapaan supistunut. Kotimaiseen jalostukseen öljyä on mennyt yhä kasvava määrä, noin 4 % enemmän kuin vuotta aiemmin, mikä Venäjällä nähdään tärkeänä kotimaisen kulutuksen turvaamiseksi ja öljyalan jalostusarvon lisäämiseksi. Öljytuotteiden tuotanto on edellisvuosien kasvun jatkoksi lisääntynyt pari prosenttia, ja öljytuotteiden vienti on kasvanut huomattavasti viime vuoden notkon jälkeen.

Maakaasun tuotanto on kahden edellisen vuoden kasvun jälkeen supistunut pari prosenttia tänä vuonna, sillä kaasun vienti on pienentynyt tuntuvasti. Kaasun vienti on tänä vuonna ollut vuoden 2010 tasolla. Etenkin vienti Ukrainaan on pudonnut kaasun hintaerimielisyyksien jatkuessa ja Ukrainan pyrkiessä vähentämään riippuvuuttaan Venäjän kaasusta.

Talousministeriön tämän syksyn talousennusteessa kaasun tuotanto- ja vientiarvioita on hieman alennettu. Tuotannon ennakoidaan kasvavan vuosina 2013–15 noin 1,5 % vuodessa ja kaasun viennin lisääntyvän yli 2,5 % vuodessa.

Öljysektorin ennakoidaan kehittyvän nykyistä vaisummin. Raakaöljyn tuotannon arvioidaan säilyvän ennallaan, kuten myös raakaöljyn viennin. Myös kotimaiseen jalostukseen menevän öljyn määrän arvioidaan säilyvän nykyisellään, mutta jalostusta kehittämällä etenkin moottoripolttoaineiden tuotantoa pyritään lisäämään. Öljytuotteiden vienti tulee kuitenkin vähenemään, ennusteen mukaan pari prosenttia vuodessa, sillä öljytuotteiden kulutus Venäjällä lisääntyy talouden kasvaessa.

Öljyn ja kaasun tuotannon ja kuljetusten ylläpitäminen edellyttää mittavia investointeja. Venäjän talousennusteessa investointien maakaasun tuotantoon arvioidaan vuoteen 2015 mennessä yli kaksinkertaistuvan määrältään vuoden 2011 tasosta ja kaasun putkikuljetusinvestointien kasvavan 40 %. Raakaöljyn tuotantoinvestointien kasvuksi arvioidaan vajaa 20 %. Öljyn jalostusinvestointeja kasvatetaan mm. öljy-yhtiöiden ja viranomaisten välisten sopimusten voimin.

Venäjän öljyn ja kaasun tuotanto, viimeisen 12 kuukauden tuotantomäärän %-muutos vuoden takaisesta

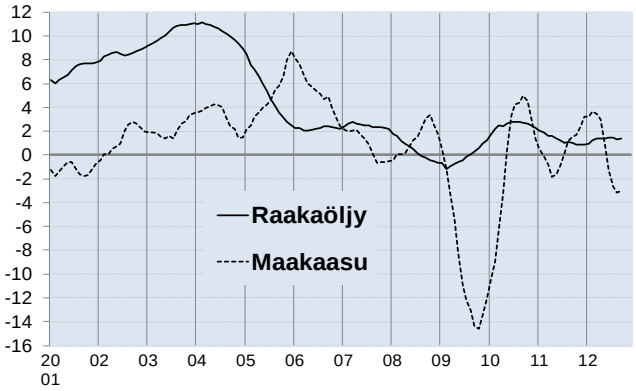

Lähde: Rosstat

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
44 • 1.11.2012

Kiina

Monet piilevät ongelmat varjostavat Kiinan rahoitusmarkkinoiden kehitystä. Tuoreessa globaalien rahoitusmarkkinoiden vakausraportissaan (GFSR) Kansainvälinen valuuttarahasto IMF toteaa maailmantalouden riskien kasvaneen huhtikuussa julkaistun edellisen raportin jälkeen. Ongelmat juontuvat ennen kaikkea euroalueen velkakriisistä. Vaikka raportti toteaa nousevien Aasian maiden talouksien olevan vahvemmalla pohjalla kuin kehittyneiden maiden sekä euroalueesta riippuvaisten Keski- ja Itä-Euroopan nousevien talouksien, myös niiden on syytä varautua kansainvälisen tilanteen heikkenemiseen.

Monien muiden nousevien talouksien tapaan myös Kiinan keskuspankki laski viime kesänä korkoja estääkseen talouskasvun liiallisen hidastumisen. Rahapolitiikan keventämistä rajoittaa kuitenkin viime vuosien erittäin nopea luototuksen kasvu sekä asuntohintojen voimakas nousu, vaikka Kiina on pyrkinyt hallitsemaan erityisongelmia monin toimin kuten rajoittamalla paikallishallinnon lainanantoa sekä asuntojen ostoa ja rahoitusta.

Kiinan rahoitusjärjestelmän kannalta kiinnostavimmat kysymykset koskevat rahoitusjärjestelmän kasvun ja kehityksen hallintaa. Maan pankkimarkkinoita hallitsevat edelleen neljä suurta valtionpankkia, joiden osuus pankkisektorin varoista on lähes puolet. Toistaiseksi pankit ovat pärjänneet hyvin, mutta jatkossa niiden tuloksentekoa painavat korkojen vapauttaminen ja kiristyvä kilpailu. Velkakirjamarkkinoiden koko vastasi viime vuoden lopussa 56 % BKT:sta. Toistaiseksi tätä markkinaa hallitsevat julkiset velkapaperit, mutta yritysten velkapaperimarkkinoiden kehitykseltä odotetaan paljon, mikä osaltaan lisää kilpailupainetta rahoitusmarkkinoilla. Osakemarkkinoiden arvo oli viime vuoden lopussa ainoastaan 46 % BKT:stä.

Keskeinen uusi piirre on pankkijärjestelmän ulkopuolella tapahtuva ja erittäin nopeasti kasvava rahoitus. Tämä markkina voidaan jakaa epävirallisen lainaustoimintaan, sitä huomattavasti läpinäkyvämpiin sijoituspalveluihin (trust companies) sekä pankkien omaisuudenhoitotuotteisiin. IMF:n vakausraportissa arvioidaan, että näiden pankkien taseiden ulkopuolella tapahtuvien rahoitustoimien yhteenlaskettu määrä vastaisi noin 35 prosenttia BKT:stä. Vertailun vuoksi yritysten ja kotitalouksien pankkiluottojen määrä on noin 140 % BKT:stä. Tämän markkinalohkon riskejä kuvaa se, että epävirallisessa lainaustoiminnassa korot ovat yli 20 %, kun pankkien virallinen vuoden viitekorko on tällä hetkellä 6 %. On pelättävissä, että vakavat lainojen takaisinmaksuongelmat pankkijärjestelmän ulkopuolisessa luototuksessa (trust loans) tai omaisuudenhoitotuotteiden takana olevissa lainoissa voivat levitä pankkisektorille. Raportin mukaan merkkejä pienempien yritysten maksuvaikeuksista on jo nähtävissä.

Kiinan pankki- ja rahoitusmarkkinat ovat suurten muutosten keskellä. IMF:n vakausraportissa korostetaankin, että riskien hallinta edellyttää sekä valvonnan kehittämistä että markkinakurin tehokasta hyödyntämistä.

Kiina satsaa maakaasuun. Maakaasun osuus Kiinan energian kulutuksesta on viidessä vuodessa lähes kaksinkertaistunut, ja kaasulla katettiin viime vuonna jo 5 % koko energian tarpeesta. Kaasun kulutuksen kasvun on mahdollistanut pääasiassa kotimaisen tuotannon ja kuljetuskapasiteetin nopea lisääntyminen, mutta myös kaasun tuonti on viime vuosina kasvanut voimakkaasti.

Kiinassa sijaitsevat maailman 14. suurimmat todennetut kaasuvarat, mutta valtaosa kaasusta sijaitsee maan länsiosissa. Kaasun siirtämiseksi itärannikon metropoleihin maan halki on rakennettu kaasuputkia, joista ensimmäinen otettiin käyttöön vuoden 2005 alussa, ja toinen putki valmistui kokonaisuudessaan kuluvan vuoden elokuussa. Kolmannen maan halki kulkevan putken odotetaan olevan valmis vuonna 2015.

Maan halki kulkevat putket eivät pääty Länsi-Kiinaan, vaan putki jatkuu Kazakstanin ja Uzbekistanin halki Turkmenistaniin, jonka kanssa Kiina on sopinut mittavista kaasutoimituksista vuoteen 2039 asti. Uzbekistanin kanssa päästiin sopimukseen kesällä, ja kaasun toimitukset sieltä alkoivat elokuussa. Lisäksi rakenteilla on kaasuputki Myanmarista Etelä-Kiinaan, jonka on määrä olla valmis jo ensi vuonna. Neuvottelut kaasuputkesta Venäjältä ovat edelleen kesken. Kuluvalla viikolla Venäjän kaasujätti Gazprom ilmoitti rakentavansa Vladivostokiin kaasuputken, joka tulee palvelemaan ainakin Japanin energia tarpeita. Putken arvioidaan valmistuvan vuonna 2017.

Vaikka kaasua virtaa Kiinaan jo putkia pitkin, vielä viime vuonna 75 % tuontikaasusta oli nesteytettyä kaasua (LNG). Australia oli Kiinan tärkein kaasuntoimittaja. Putkikuljetukset ovat kuitenkin lisääntyneet kuluvana vuonna hyvin voimakkaasti.

Nopeasti kasvavan energian kulutuksen tyydyttämiseksi Kiina on kaasun ohella lisännyt muiden energiamuotojen kuten vesi-, tuuli- ja aurinkovoiman käyttöä tuntuvasti. Ydinvoiman käyttö on puolestaan kasvanut melko hitaasti, ja ydinvoima kattaa vain vajaan prosentin energian tarpeesta. Uudet ydinvoimahankkeet ovat olleet jäissä kevään 2011 Fukushiman tapahtumista saakka. Lokakuussa Kiina ilmoitti alkavansa jälleen hyväksyä uusia hankkeita, mutta aiempaa maltillisemmin. Samalla ydinvoimalle asetettuja pitkän aikavälin tuotantotavoitteita laskettiin. Hiili on Kiinalle edelleen selvästi tärkein energian lähde (osuus 68 %) ja raakaöljy toiseksi tärkein (19 %) ennen vesivoimaa (7 %).

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
45 • 8.11.2012

Venäjä

Venäjän kulutusmarkkinat kasvaneet mittaviksi. Yksityisen kulutuksen kasvu on hieman hidastunut tänä vuonna, mutta kulutusta oli vuoden ensipuoliskolla 7 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Vähittäiskaupan myyntimäärän osalta vastaava vuosikasvu oli vielä heinä-syyskuussa 4–5 %. Elintarvikkeiden myynnin kasvu on selkeästi hidastunut, mutta muiden tavaroiden myyntibuumi on jatkunut lähes entisellään (kasvua heinä-syyskuussa 8 % vuotta aiemmasta). Etenkin autojen ja kodinelektroniikan myynti on kasvanut edelleen vauhdikkaasti. Ennusteissa kulutuksen kasvutahdin arvioidaan säilyvän lähivuosina varsin hyvänä.

Kulutuksen määrän kasvu sekä myös hintojen suhteellisen ripeä nousu ja ruplan lievä vahvistuminen ovat kasvattaneet Venäjän kulutusmarkkinoita nopeasti. Viimeisen neljän vuosineljänneksen aikana vähittäiskaupan myynti koko Venäjällä oli yli 500 mrd. euroa; ilman henkilöautojen ja bensiinin myyntiä vähittäismyyntiä oli noin 450 mrd. euroa eli lähes saman verran kuin Saksassa. Vähittäiskauppa on keskittynyt melko voimakkaasti Venäjän Euroopan puoleiselle alueelle, jonka neljässä federaatiopiirissä (keskinen, luoteinen, Volga ja etelä) vähittäismyyntiä oli noin 350 mrd. euroa (pl. autot ja bensiini), josta keskisessä ja luoteisessa federaatiopiirissä yli 200 mrd. euroa eli lähes yhtä paljon kuin Espanjassa. Moskovaan ja sitä ympäröivälle Moskovan alueelle keskittyi vähittäismyynnistä yli 100 mrd. euroa, mikä on samaa kokoluokkaa kuin Hollannissa.

Vähittäismyynnin nopea kasvu on lisännyt kulutustavaroiden tuontia voimakkaasti, keskuspankin arvion mukaan vuonna 2011 noin 85 mrd. euroon. Myös kuluttajien menot palveluihin Venäjällä ovat lisääntyneet nopeasti. Viimeisen neljän vuosineljänneksen aikana menoja palveluihin oli Rosstatin mukaan lähes 170 mrd. euroa, johon sisältyvät mm. kotitalouksien menot energiaan ja asuntojen ylläpitoon (noin 40 mrd. euroa).

Venäjän kulutusmarkkinoiden keskeisiä lohkoja, viimeisen neljän vuosineljänneksen summa, mrd. euroa

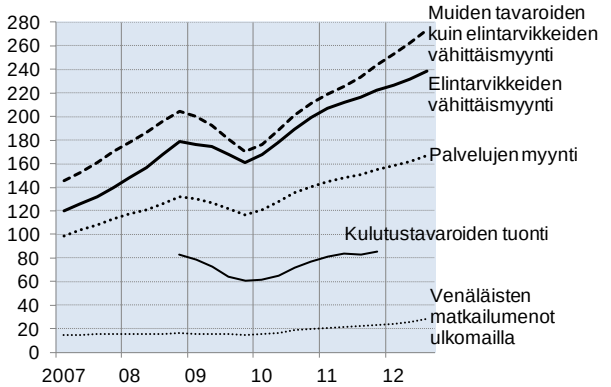

Lähde: Rosstat, Venäjän keskuspankki

Venäläismatkailijoiden kulutus Suomessa kasvaa edelleen nopeasti. Tammi-lokakuussa venäläismatkailijoiden rajanylitykset olivat yhä kasvussa ja heidän Suomessa tekemiensä verottomien ostosten arvo oli lähes 230 miljoonaa euroa eli miltei 30 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Rajahaastattelututkimuksen mukaan venäläisten matkailu Suomessa on painottunut rajan pinnassa tapahtuviin ostoksiin keskittyviin päivämatkoihin. Valtaosa venäläisistä matkailijoista tulee Pietarin tai Viipurin alueilta. Suosituin kohde on Lappeenranta, joka on tänä vuonna ollut jo lähes joka toisen venäläismatkailijan kohdekaupunki. Vähintään puolet matkailijoista ostaa Suomesta elintarvikkeita ja vaatteita, mutta monet hankkivat myös taloustavaroita.

Vuonna 2011 Suomessa kävi 3,3 miljoonaa venäläistä matkailijaa eli lähes joka toinen Suomeen tullut matkailija oli venäläinen. Venäläiset matkailijat kuluttivat Suomessa 860 milj. euroa. Venäjän koko matkailumenot olivat runsaat 23 mrd. euroa Venäjän maksutasetilaston mukaan.

Venäjän hallitus hyväksyi vuoteen 2020 asti ulottuvan ympäristönsuojeluohjelman. Ohjelmassa todetaan ympäristöongelmien aiheuttavan Venäjälle suuria haittoja, sillä ilmansaasteet lyhentävät venäläisten elinikää keskimäärin vuodella. Ympäristön kehnosta tilasta maalle vuosittain aiheutuvan tappion arvioidaan olevan jopa 4-6 % BKT:stä.

Ympäristöohjelmaa on määrä rahoittaa federaatiobudjetista 0,6–0,8 mrd. eurolla vuodessa. Yli puolet rahoituksesta aiotaan suunnata ympäristön tilan kohentamiseen ja seurantaan. Kohennuksiin pyritään korjaamalla aiemmin tapahtuneita ympäristötuhoja, vähentämällä päästöjä ja jätteitä sekä kehittämällä jätehuoltoa ja kierrätystä. Tavoitteena on mm. supistaa energia- ja metalliteollisuuden päästöjä kolmannes vuoteen 2020 mennessä, puhdistaa kemikaaleista ja metalleista saastunutta maata 0,5 km² vuosittain, rakentaa Leningradin alueelle teollisuusjätteen käsittelylaitos ja lisätä kiinteän kotitalousjätteen teollista hyödyntämistä. Ympäristön seurannassa tavoitteena on vähentää luonnonilmiöistä aiheutuvia ongelmia ja kustannuksia esim. parantamalla ennusteiden tarkkuutta. Loput ohjelman rahoituksesta aiotaan käyttää biologisen monimuotoisuuden tueksi, arktisten alueiden tutkimukseen ja Baikal-järven suojeluun.

Ympäristöohjelman avulla pyritään lisäämään myös yritysten panostusta ympäristönsuojeluun. Ympäristöystävällisen teknologian kehittämisen ja käyttöönoton tueksi suunnitellaan mm. verohelpotuksia, ja ohjelman tavoitteena on kasvattaa ympäristönsuojeluun liittyviä kiinteitä investointeja keskimäärin 5 % vuodessa vuosina 2013–20. Vuonna 2010 näihin investointeihin käytettiin runsaat 2 mrd. euroa, mikä vastasi 1 % kaikista kiinteistä investoinneista.

Kiinnostus ympäristökysymyksiin on Venäjällä viime aikoina lisääntynyt ja nyt hyväksytty ympäristöohjelma on ensimmäinen laatuaan. Ympäristöasiantuntijat ottivat ohjelman vastaan myönteisenä askeleena, mutta toivoivat kunnianhimoisempia tavoitteita ja tehokasta toteutusta.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
45 • 8.11.2012

Kiina

Kiinalla ja Yhdysvalloilla riittää soviteltavaa myös Obaman toisella presidenttikaudella. Kiinan johdolle presidentti Barack Obaman voitto vaaleissa merkitsee ainakin sitä, että Yhdysvaltojen puolella vanhoja ja tulevia kiistoja voidaan sovitella tutuksi tulleen hallinnon kanssa. Vaalijännitystä Kiinassa lisäsi se, että Obaman vastaehdokas Mitt Romney oli luvannut syyttää Kiinaa juanin kurssin manipuloinnista epäreilun kilpailuedun saavuttamiseksi. Vaikka lupaus onkin nähtävä vaalipuheena, olisi asian selvittäminen aiheuttanut ylimääräisiä jännitteitä maiden välille. Presidentti Obaman jatkaminen toiselle presidenttikaudelle voi kiinalaisten kannalta olla rauhoittavaa myös siksi, että Kiinan kommunistinen puolue kokoontuu kuluvalla viikolla nimeämään uuden puolue- ja valtiojohdon, joka keväällä ottaa vastuulleen myös suhteet Yhdysvaltoihin.

Kiinan ja Yhdysvaltojen taloussuhteita ovat leimanneet monet ristiriidat. Yhdysvallat on syyttänyt Kiinaa aliarvostetusta juanista ja maiden välisen kaupan epätasapainosta. Amerikkalaiset ovat jatkuvasti kantaneet huolta myös Kiinassa tapahtuvista tekijänoikeuksien rikkomuksista. Kiina puolestaan on valittanut, että Yhdysvallat jarruttaa Kiinan kehitystä teknologian siirtoa koskevilla rajoituksilla ja estää kiinalaisyritysten sijoituksia Yhdysvaltoihin.

Kiinan ja Yhdysvaltojen välisten kiistojen käsittely on kuitenkin ollut hallittua eikä niitä ole päästetty leviämään yleisemmän protektionismin tai kauppasodan asteelle. Kahdenvälisten taloussuhteiden hoidossa keskeisessä roolissa on puolivuosittain järjestettävä korkean tason strategisiin ja talouskysymyksiin keskittyvä vuoropuhelu (U.S.–China Strategic and Economic Dialogue). Molemmat osapuolet käyttävät aktiivisesti WTO:ta yksittäisten kauppaa koskevien riitojen selvittelyyn.

Maiden välinen kilpailu näkyy erityisesti Tyynenmeren alueella, jonka presidentti Obama nosti ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskiöön viime vuonna juuri Kiinan takia. Yhdysvallat on ajanut alueelle omaa yhteistyöelintä (Trans-Pacific Partnership, TPP), jossa Kiina ei ole mukana. Tällä viikolla uutisoitiinkin, että Kiina osallistuu myöhemmin marraskuussa alkaviin ASEAN-maiden, Intian, Japanin, Etelä-Korean, Australian ja Uuden-Seelannin välisiin kaupan esteiden vähentämiseen pyrkivän alueellisen kauppajärjestön (Regional Comprehensive Economic Partnership, RCEP) perustamisneuvotteluihin. Vaikka Kiina alun perin oli toivonut vapaakauppaneuvotteluja vain ASEAN-maiden sekä Japanin ja Etelä-Korean kesken, nyt se näyttää olevan valmis tukemaan myös laajempaa järjestelyä vähentääkseen Yhdysvaltojen vaikutusvaltaa alueella.

Kiinan vienti Yhdysvaltoihin on kasvanut tänä vuonna hieman keskimääräistä nopeammin ja Yhdysvallat on 17 prosentin osuudellaan nyt Kiinan suurin yksittäinen vientimarkkina. Myös tuonti Yhdysvalloista on kasvanut muuta tuontia nopeammin, mutta tuontimaana Yhdysvallat on Euroopan ja Japanin jälkeen vasta kolmantena 7 prosentin osuudellaan.

Kiina puolestaan on 18 prosentin osuudellaan Yhdysvaltojen ylivoimaisesti tärkein yksittäinen tuontimaa ja viennissä Kiina on 7 prosentin osuudella Kanadan ja Meksikon jälkeen kolmanneksi tärkein vientimarkkina. Yhdysvaltojen tammi-elokuun 500 mrd. dollarin kaupan alijäämästä Kiinan osuus oli 200 mrd. dollaria.

Eurokriisi jarruttaa Kiinan viennin kasvua; vienti Suomeen vetää edelleen. Kiinan tullin mukaan maan viennin arvo EU:hun on supistunut tammi-syyskuussa 6 % vuotta aiemmasta, kun vienti muihin maanosiin on kasvanut 10–17 %. EU:n sisällä erot ovat kuitenkin suuria. Vienti Saksaan, Ranskaan, Italiaan, Espanjaan ja Alankomaihin on supistunut, mutta vienti Isoon-Britanniaan on kasvanut. Nämä kuusi maata kattavat Kiinan EU-viennistä noin 75 %. Kiinan tuonti EU:sta on puolestaan edelleen kasvanut, joskin hyvin hidasta vauhtia. Etenkin viennin pienenemisen myötä kauppataseen ylijäämä EU:n kanssa on supistunut huomattavasti. Sen sijaan Euroopan taloustilanne ei ole juuri näkynyt EU:sta Kiinaan tehdyissä suorissa sijoituksissa, jotka ovat kuluvana vuonna pysyneet yhtä suurina kuin vuotta aiemmin, kun taas muualta tehdyt sijoitukset Kiinaan ovat supistuneet.

Kiinan ja EU:n taloussuhteita ovat painaneet monet erimielisyydet. Viime aikoina Kiina on ollut erityisen närkästynyt EU:n syksyllä aloittamasta selvityksestä, jossa tutkitaan, myykö Kiina Eurooppaan aurinkopaneeleita todellisia tuotantokustannuksia halvemmalla, mikä oikeuttaisi EU:ta ottamaan käyttöön polkumyyntitullin. Kiina on maailman suurin aurinkopaneeleiden tuottaja. Kiina on myös pitänyt kohtuuttomana EU:n päätöstä asettaa vuoden alusta alkaen CO_2-maksu Euroopan lentokenttiä käyttäville lentoyhtiöille. Pidemmän ajan kysymyksistä markkinatalousmaa-aseman saaminen EU:lta olisi Kiinalle etenkin poliittisesti tärkeä tunnustus. Lisäksi EU on pitänyt tiukasti kiinni 1980-luvulla asettamastaan asevientikiellosta.

EU puolestaan toivoo mm. Kiinan avaavan markkinoitaan enemmän ulkomaisille toimijoille, asettavan kotimaiset ja ulkomaiset yritykset julkisissa hankinnoissa samalle viivalle ja parantavan lakiensa valvontaa. Kiistaa ovat myös aiheuttaneet Kiinan asettamat vientirajoitukset joillekin strategisesti tärkeille metalleille. Kiistoista huolimatta ainakin osa EU-maista on kiinnostuneita solmimaan vapaakauppasopimuksen Kiinan kanssa.

Kiinan tullin mukaan vienti Suomeen on kasvanut rivakasti, tammi-syyskuussa lähes 25 % vuotta aiemmasta, ja tuonti Suomesta on supistunut yli 10 %. Samalla kauppataseen ylijäämä on revennyt jo 3 miljardiin dollariin.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
46 • 15.11.2012

Venäjä

Kuluvan vuoden inflaatioennustetta nostettiin. Sekä keskuspankki että talousministeriö ovat korottaneet inflaatioennustettaan ja odottavat kuluttajahintojen olevan vuoden lopussa lähes 7 % korkeammalla kuin vuosi sitten. Inflaatio olisi siten vajaan prosenttiyksikön nopeampaa kuin viime vuonna. Alun perin inflaation odotettiin hidastuvan jonkin verran viime vuodesta. Ennakoitua nopeampaan inflaatioon on osaltaan syynä elintarvikkeiden kallistuminen syksystä lähtien heikon sadon seurauksena.

Keskuspankki on asettanut ensi vuoden rahapolitiikassaan tavoitteeksi inflaation hidastamisen 5–6 prosenttiin vuoden loppuun mennessä.

Venäjän asema maailman energiamarkkinoilla muuttumassa. Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n tuore vuosikatsaus World Energy Outlook 2012 esittelee maailman energiamarkkinoiden vuoteen 2035 asti ulottuvia kehitysnäkymiä.

Katsauksen mukaan maailman energiamarkkinoiden suurimman viimeaikaisen muutoksen on aiheuttanut liuskekaasun nopeasti lisääntynyt tuotanto erityisesti Yhdysvalloissa. Muutoksella on vaikutusta myös Venäjän maakaasun vientiin. Liuskekaasun tuotannon kasvun seurauksena Yhdysvaloista tulee vuoteen 2020 mennessä maakaasun nettoviejä. Yhdysvaltojen kaasun tuonnin supistuttua kaasun tarjonta mm. Eurooppaan on kasvanut ja vähentänyt kalliimman venäläisen kaasun kysyntää. Tilanne on uusi Gazpromille, joka on tähän asti toimittanut EU:lle noin kolmanneksen sen tuomasta kaasusta.

Venäjän maakaasun tuotanto on kasvanut lähes koko 2000-luvun ajan, joskin viime aikoina sitä on jonkin verran rajoittanut ulkomaisen kysynnän supistuminen. Vuonna 2010 Venäjä tuotti alle 20 % maailmassa tuotetusta maakaasusta. IEA ennustaa tuotannon kasvun jatkuvan tulevina vuosina. Venäjä on kuitenkin menettänyt maakaasun suurimman tuottajan asemansa Yhdysvalloille. Venäjä pysyy sen sijaan edelleen suurimpana maakaasun viejänä.

Raakaöljyn tuotannossa ovat viime vuosina johtopaikkaa pitäneet vaihtelevasti Venäjä ja Saudi-Arabia, ja viime vuonna Saudi-Arabia ohitti jälleen Venäjän. Venäjän raakaöljyn tuotannon arvioidaan pysyvän nykytasolla seuraavien parin vuoden ajan ja alkavan sitten supistua noin puoli prosenttia vuodessa. IEA:n arvion mukaan 2020-luvulla Yhdysvallat nousee Saudi-Arabian ja Venäjän ohi maailman suurimmaksi öljyntuottajaksi.

Venäjä pysyy vuoteen 2035 asti maailman neljänneksi suurimpana energian käyttäjänä Kiinan, Yhdysvaltojen ja Intian jälkeen. Myös henkeä kohden laskettu energiankulutus on Venäjällä yksi maailman suurimpia. Tämä johtuu paitsi maan ilmasto-olosuhteista ja pitkistä välimatkoista myös tuotantorakenteesta, jossa tärkeällä sijalla ovat paljon energiaa käyttävät alat. Energian suureen kulutukseen vaikuttaa lisäksi sekä energian tuotannon että käytön epätaloudellisuus. Jos Venäjä nostaisi taloutensa energiatehokkuuden vertailukelpoisten OECD-maiden tasolle, sen vuotuinen primäärienergian kulutus voisi IEA:n mukaan pienentyä lähes kolmanneksella.

Venäjä haluaa viisinkertaistaa telakkateollisuuden tuotannon vuoteen 2030 mennessä. Hallitus hyväksyi viime viikolla pitkän aikavälin kehitysohjelman, jolla pyritään elvyttämään Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen voimakkaasti supistunutta ja teknologisesta kehityksestä jälkeen jäänyttä telakkateollisuutta. Ohjelman tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä 2 % maailman siviilikäyttöön rakennetuista aluksista valmistuu Venäjällä.

Alan ongelmana on, että neuvostoajan perintönä telakat ovat keskittyneet lähinnä sota-aluksien rakentamiseen, ja korkean teknologisen tason siviilitelakoita on vähän. Laivanrakennuksen tietotaito erityisesti siviililaivanrakennuksessa on jäänyt jälkeen kehityksestä, ja nykyään maassa valmistetaan usein vain laivojen runkoja, kun taas vaativa tekniikka ja laitteet tuodaan ulkomailta.

Kehitysohjelma edellyttää valtion huomattavaa rahoituspanosta. Vuosina 2013 ja 2014 federaation budjetista rahoitettaisiin siviilialuksia rakentavaa telakkateollisuutta runsaalla 50 mrd. ruplalla (1,25 mrd. eurolla) vuodessa. Seuraavien 10 vuoden aikana budjettirahoitus olisi noin 115 mrd. ruplaa vuodessa. Kehitysohjelma kattaa myös laivanrakennuksen armeijan tarpeisiin, mutta siitä ei ole julkistettu tarkempia tietoja. Ohjelmassa korostetaan kaikkien esitettyjen tukitoimien olevan WTO-säännösten mukaisia.

Laivanrakennusteollisuuden prioriteetteja ovat ohjelmaa esitelleen teollisuus- ja kauppaministeri Denis Manturovin mukaan sota-alukset, kalastusalukset, Koillisväylää ja mannerjalustan hyödyntämistä varten rakennettavat alukset sekä jokialukset. Ministeri Manturovin mukaan Venäjän ei kannata kilpailla Kiinan, Japanin tai Korean kanssa sarjatuotantona valmistettavien alusten rakentamisesta lukuun ottamatta kotimaan tarpeisiin rakennettavia aluksia.

Laivojen kotimaista kysyntää halutaan lisätä mm. edistämällä kalastus- ja jokilaivojen leasingkauppaa ja luomalla kannustinjärjestelmiä vanhentuneiden laivojen poistamiseksi käytöstä. Ministeri Manturovin mukaan esim. Venäjän kalastus- ja jokilaivakannasta 85 % on vanhentunutta.

Telakkateollisuuden tuotantoa pyritään edistämään mm. rahoittamalla modernin tuotantoteknologian kehittämistä. Korean ja Kiinan esimerkin mukaan muodostetaan erikoistalousalueita kalastus- ja jokilaivojen rakentamista varten. Ensimmäistä tällaista aluetta ollaan perustamassa Astrakanin alueelle Kaspianmeren rannalle.

Laivanrakennusteollisuus jaetaan ohjelmassa kolmeen alueelliseen kokonaisuuteen. Etelä-Venäjälle keskittyvät laivanrakennuksen erikoistalousalueet, Kaukoitään ollaan muodostamassa huippumodernia telakkakompleksia ja Luoteis-Venäjän historiallisesti voimakasta telakkakeskittymää modernisoidaan ja optimoidaan.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
46 • 15.11.2012

Kiina

Xi Jinping odotetusti Kiinan johtoon. Kiinan kommunistisen puolueen uudeksi pääsihteeriksi on valittu Xi Jinping. Xi nousi myös Kiinan armeijan johtoon. Hän seuraa tehtävässä Hu Jintaoa, ja Xi tullaan kevään kansankongressissa nimittämään maan presidentiksi. Esittäytymispuheessaan uusi pääsihteeri lupasi mm. jatkaa talousreformeja ja puuttua erityisesti korruptioon. Vaikka valta vaihtui, Kiinan suunta pysynee kokolailla samana kuin ennenkin. Xi on ollut varapresidenttinä päättämässä asioista jo lähes viisi vuotta, ja maan suuntaa ohjaava viisivuotisohjelma on laadittu vuosille 2011–2015.

Puoluetta johtavan politbyroon pysyvän komitean jäsenmäärä pienennettiin yhdeksästä seitsemään. Xin lisäksi pysyvään komiteaan valittiin kuusi miestä: uudeksi pääministeriksi kaavailtu Li Keqiang, varapääministeri Zhang Dejiang, Shanghain puoluesihteeri Yu Zhengsheng, puolueen propagandaosaston johtaja Liu Yushan, Tianjinin puoluesihteeri Zhang Gaoli ja varapääministeri Wang Qishan, joka nimitettiin puolueen korruptiota valvovan elimen johtoon. Valinnat olivat odotetuttuja.

Politbyroo on osa 205-jäsenen keskuskomiteaa, johon valittiin myös uudet jäsenet. Uuden keskuskomitean kokoonpanosta puuttuvat mm. Kiinan keskuspankkia jo kymmenen vuotta johtanut Zhou Xiaochuan, kehitys- ja uudistuskomission (NDRC) johtaja Zhang Ping, finanssiministeri Xie Xuren ja ulkomaankauppaministeri Chen Deming. On hyvin todennäköistä, että he tulevat siirtymään lähiaikoina tehtävistään syrjään.

Kiinan talouskasvu ylitti selvästi tavoitteet Hu Jintaon aikana. BKT kasvoi nykyhallituksen kahdella kaudella keskimäärin 10 prosentin vuosivauhtia, eli kolmisen prosenttiyksikköä viisivuotissuunnitelmissa asetettuja virallisia tavoitteita nopeammin. Saavutuksen arvoa lisää, että kasvu jatkui vahvana kansainvälisestä talouskriisistä huolimatta. Kiinasta tuli Aasian suurin ja maailman toiseksi suurin talous Yhdysvaltojen jälkeen. Hyvinvointivertailussa se nousi 116 sijalta 92 sijalle eli keskiluokkaan, kun mittarina käytetään ostovoimakorjattua BKT:tä henkeä kohti.

Hu Jintaon hallinnon aloittaessa 2002–2003 Kiina oli juuri liittynyt Maailman kauppajärjestön WTO:n jäseneksi. Yritysten vahva kilpailukyky ja valtion tuki nostivat Kiinan nopeasti maailmankaupan huipulle: se nousi johtavaksi vientimaaksi 10 prosentin osuudella maailman viennistä, ja toiseksi suurimmaksi tuojaksi Yhdysvaltojen jälkeen. Ulkomaankaupan ylijäämä kasvoi ja valuuttavaranto paisui ennätysmittoihin. Kiinasta tuli tärkeä sijoittaja kansainvälisillä velkakirjamarkkinoilla ja kehittyvien maiden investointihankkeissa. Sen sijoituspolitiikka kohtasi myös vastarintaa monissa maissa, joissa pelättiin Kiinalaisten vaikutusvallan kasvua. Menestys ulkomaankaupassa toi mukanaan syytöksiä valuuttakurssin manipuloinnista sekä lukuisia kauppapoliittisia kiistoja.

Ostovoimakorjattu BKT per capita, dollaria

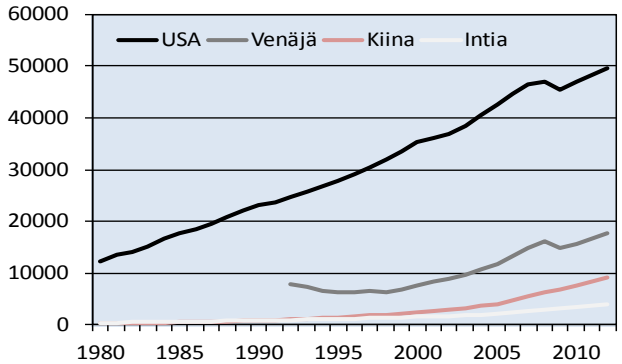

Lähde: IMF WEO

Voimakkaan talouskasvun varjopuolena oli tuloerojen ja ympäristöongelmien kärjistyminen. Hu Jintaon hallinto tuki aktiivisesti maan keski- ja länsiosien kehitystä ja paransi sosiaaliturvajärjestelmää. Tuloerot maaseudun köyhien ja suurkaupunkien rikkaiden välillä kutienkin kasvoivat edelleen ja korruptio söi hallinnon uskottavuutta. Hallitus tiukensi ympäristömääräyksiä ja tuki uusien puhtaampien energialähteiden kehittämistä, mutta panostus ei näkynyt riittävästi tavallisen ihmisen arjessa. Monet kiinalaiset kärsivät heikosta ilman laadusta, likaisesta vedestä ja elintarvikeskandaaleista. Kansainvälisellä mittapuulla mitattuna kiinalaiset yritykset käyttävät yhä energiaa tuhlailevasti, ja energian tuotanto painottuu kasvihuonekaasuja tuottavaan kivihiileen. Kiina tuottaa neljänneksen maailman kasvihuonepäästöistä.

Hu Jintaon aikana rahoitusmarkkinoiden ja valuuttakaupan sääntelyä on purettu vain hitaasti, ja rahapolitiikka nojaa korkojen sijasta edelleen vahvasti pankkien luottopolitiikan ohjailuun. Hallintoa on myös arvosteltu valtion yhtiöiden suosimisesta yksityisten yritysten kustannuksella. Kiinalaisista pörssiyhtiöistä neljä viidestä on edelleen vahvasti valtion ohjauksessa. Monet yksityiset yritykset kokevat asemansa tukalaksi vahvojen valtion yhtiöiden ja niitä suosivien pankkien puristuksessa.

Hallintotavat uudistuivat vain hitaasti jos lainkaan. Edistystä ei tapahtunut sananvapaudessa tai demokratiassa, ja yhteiskunnan vakautta ylläpidettiin vangitsemalla toisinajattelijoita.

Hu Jintaon hallinnon merkittävimmiksi saavutuksiksi nousevatkin voimakkaan talouskasvun ylläpitäminen sekä ulkomaankaupan kasvaminen. Ne jättävät kuitenkin jälkeensä vaikeita rakenteellisia ja ympäristöongelmia sekä uudistuksen tarpeessa olevan hallintojärjestelmän.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
47 • 22.11.2012

Venäjä

Valtionyritysten mahdollisuuksia yritysostoihin rajoitetaan. Pääministeri Dmitri Medvedev allekirjoitti marraskuun alussa asetuksen, jonka mukaan valtionyritysten tytäryhtiöt eivät voi hankkia omistukseensa toisia yrityksiä ilman emoyhtiön hallituksen lupaa. Jo aiemmin on ollut voimassa määräys, joka koskee valtionyritysten suoria yritysostoja, joihin on tarvittu hyväksyminen maan hallituksesta. Valtionyritykset ovat kuitenkin kiertäneet määräystä tekemällä kauppoja tytäryhtiöidensä nimissä.

Nyt tytäryhtiöidenkin tekemät kaupat tarvitsevat käytännössä ministeritason hyväksymisen, sillä emoyhtiön hallituksessa on valtion edustaja, joka saa äänestysohjeet maan hallituksesta. Asetus koskee yhtiöitä, joissa valtion omistus on yli 50 % ja yrityskauppoja, joiden arvo ylittää 15 % tytäryhtiön taseen arvosta. Asetuksen ulkopuolelle jäävät valtion omistamat pankit.

Presidentti Vladimir Putin kiirehti toukokuussa toimenpiteitä, joilla rajoitetaan valtionyhtiöiden laajentumista ydintoiminta-alueiden ulkopuolelle, ja pääministeri Medvedevin nyt antama asetus toteuttaa tätä toimeksiantoa. Tällaisia omistuksia valtionyhtiöillä on esim. tiedotusvälineissä, kiinteistöissä ja urheilujoukkueissa, mutta myös päätoimialan ulkopuolisilla tuotannonaloilla.

Asetus ei välttämättä muuta tilannetta ratkaisevasti, sillä valtionyhtiöt ovat saaneet tähänkin asti linjaministereiltään suhteellisen helposti lupia laajenemiseen. Valtionyhtiöiden rooli taloudessa on kasvanut viime vuosina, vaikka valtionyhtiöiden lukumäärä ei ole lisääntynyt. Osaltaan kasvu johtuu yhtiöiden laajentumisesta, joka usein on suuntautunut ydintoimintojen ulkopuolelle. Yhtenä seurauksena valtionyhtiöiden laajentumisesta on ollut kilpailun väheneminen markkinoilla, kun valtionyhtiöt ovat voineet uusilla aloilla käyttää hyväkseen vahvaa asemaansa ja yhteyksiään.

Hallitus on vaatinut parhaillaan meneillään olevan ensi vuoden federaatiobudjetin käsittelyn yhteydessä valtionyhtiöitä myymään omistuksiaan, joita niillä on muilla kuin ydintoiminta-aloilla. Tuloilla yhtiöt voisivat rahoittaa kipeästi kaipaamiaan investointeja, joita varten linjaministeriöt olivat pyytäneet ensi vuoden budjettiin huomattavasti aiempaa enemmän rahoitusta. Pääministeri Dmitri Medvedev antoi viime viikolla 63 suurelle valtionyhtiölle ohjeet ryhtyä pikaisiin toimiin ydintoimintoihin kuulumattomien omistusten myymiseksi.

Huolimatta pyrkimyksistä valtion omistusten vähentämiseen kehitys kulkee käytännössä osin vastakkaiseen suuntaan. Valtion öljy-yhtiö Rosneft kasvaa maailman suurimmaksi pörssinoteeratuksi öljy-yhtiöksi, kun se sopi lokakuussa ostavansa venäläis-brittiläisen TNK-BP:n. Rosneft alkaa myös kehittää voimakkaasti uutta Rosneft-pankkia omistamansa keskisuuren pankin pohjalta. Oman pankin on tarkoitus auttaa yhtiötä suurten kansainvälisten projektien rahoittamisessa. Valtion holding-yhtiöllä Rosneftegazilla puolestaan on erioikeus osallistua energiayhtiöiden yksityistämiseen. Valtiollinen säästöpankki Sberbank osti kuluvan vuoden tammikuussa Venäjän johtavan yksityisen investointipankin Troika Dialogin.

Valtionyhtiöiden rooli taloudessa on kasvanut 2000-luvulla. Talousministeriön arvion mukaan valtionyhtiöiden osuus bruttokansantuotteesta on tällä hetkellä noin 50 %. Kasvua tapahtui erityisesti 2008–2009 talouskriisin aikana, jolloin valtio tuki yrityksiä ja mm. vaikeuksiin joutuneita yksityisiä pankkeja siirrettiin valtion pankkien omistukseen.

BNP Paribas -pankin tekemän selvityksen mukaan valtion osuus Venäjän öljyntuotannosta on tällä hetkellä 40–45 %, pankkisektorista lähes 50 % ja kuljetussektorista (ml. putkikuljetukset) yli 70 %. Öljyntuotannossa valtion osuus on noussut nopeasti, sillä vuonna 1999 se oli vain noin 10 %.

Suurten valtionyhtiöiden kautta hoidetaan epävirallisesti valtionhallinnon toimialaan kuuluvia tehtäviä, mikä vähentää valtionhallinnon ja -talouden läpinäkyvyyttä. BNP Paribas'n mukaan esim. Gazprom on Sotshin talviolympialaisten suurin rahoittaja federaatiobudjetin jälkeen. Yhtiö käytti huomattavia summia myös Vladivostokin syyskuiseen APEC-kokoukseen liittyneisiin rakennustöihin. Rosneft puolestaan rahoittaa sosiaalisia projekteja tuotantoalueillaan, ja VTB-pankki kustantaa parhaillaan meneillään olevat Moskovan Dynamo-stadionin uudistustyöt.

Kansallinen arvopaperikeskus muodostettu. Rahoitusmarkkinoita valvova Federaation rahoitusmarkkinalaitos on myöntänyt MICEX-RTS-pörssin arvopaperikeskukselle kansallisen arvopaperikeskuksen aseman. Keskitetyn kansallisen arvopaperikeskuksen muodostamista on valmisteltu pitkään, ja siitä odotetaan tärkeää merkkipaalua Venäjän arvopaperimarkkinoiden kehittämisessä ja kansainvälistämisessä. Kansainvälisten standardien mukaan toimiva keskus vähentää arvopaperiomistuksiin liittyviä riskejä ja parantaa omistusten rekisteröinnin luotettavuutta ja avoimuutta. Ulkomaisia sijoittajia pyritään houkuttelemaan sallimalla hallintarekisteritilit.

Lähiaikoina on odotettavissa myös muita uudistuksia, jotka lähentävät Venäjän arvopaperimarkkinoiden toimintaperiaatteita länsieurooppalaisiin standardeihin.

Venäjän kunnianhimoinen tavoite tulla yhdeksi maailman johtavista kansainvälisistä rahoituskeskuksista ei ole käytännössä vielä juuri edennyt. Maan arvopaperimarkkinoiden heikon toiminnan ja vähäisen likviditeetin vuoksi uhkana on kaupankäynnin siirtyminen yhä enenevässä määrin ulkomaiden pörsseihin. Perinteisesti ulkomaiden pörsseissä tehtyjen kauppojen osuus on ollut noin 30 % kaikesta venäläisillä osakkeilla käydystä kaupasta, mutta kuluvan vuoden aikana osuus on noussut jo 45 prosenttiin. Yhtenä syynä kasvuun ovat ulkomaiset osakeannit, mm. Sberbankin Lontoossa ja Moskovassa syyskuussa toteutettu anti.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
47 • 22.11.2012

Kiina

Kiinan talouspolitiikkaan ei odotettavissa merkittäviä muutoksia. Uudet johtajat, tuleva presidentti Xi Jinping ja pääministeri Li Keqiang etunenässä, ovat ensikommenteissaan korostaneet tarvetta talousuudistusten jatkamiseen. Mitään uusia avauksia ei kuitenkaan ole tehty, vaan uudistuspuheet noudattelevat viisivuotisohjelman 2011–2015 linjauksia sekä väistyvien presidentti Hu Jintaon ja pääministeri Wen Jiabaon puheissaan esille nostamia teemoja. Talouskasvun osalta on jo ennestään linjattu 7 prosentin keskimääräinen kasvutavoite kuluvalle viisivuotiskaudelle. Tämä on jotakuinkin linjassa presidentti Hun marraskuun alun puoluekokouksessa esittämän tavoitteen kanssa, jonka mukaan kiinalaisten tulotaso on määrä kaksinkertaistaa vuoteen 2020 mennessä.

Kasvutavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin suuria muutoksia talouspolitiikassa ja uudistuksia, joiden toimeenpano tulee olemaan tähän asti tehtyjä reformeja vaikeampaa. Kattava esitys uudistustarpeista sisältyy Maailmanpankin ja Kiinan hallituksen kehitystutkimusinstituutin (DRC) alkuvuodesta julkaisemaan China 2030 -raporttiin, jonka johtopäätöksiin Kiinan hallitus on ainakin jollakin tasolla sitoutunut.

Uudistuslista sisältää valtion ylisuuren roolin vähentämisen, johon liittyvät mm. valtioyritysten monopoliaseman murtaminen ja ulkomaisille yrityksille asetettujen rajoitusten vähentäminen kilpailun lisäämiseksi. Keskeisessä roolissa uudistuksissa on rahoitusmarkkinoiden vapauttaminen, joka pitää sisällään korkojen ja pääomaliikkeiden vähittäisen vapauttamisen ja velkakirjamarkkinoiden kehittämisen. Jo ennestään Kiinan tavoitteena on ollut juanin kansainvälisen käytön lisääminen ja valuutan vapaa vaihdettavuus vuosikymmen puoliväliin mennessä. Muita haasteita ovat innovaatiopolitiikka, ympäristöpolitiikka, sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmien uudistukset sekä tuloerojen kaventaminen.

Uudistusten tavoitteena on tuottavuuden kasvun turvaaminen ja yksityisen kulutuksen roolin kasvattaminen talouskasvun veturina. Kaupungistuminen on tärkeä voima, johon uusi johto nojaa pyrkiessään asetettuihin tavoitteisiin.

Arviot Kiinan uuden johdon halusta ja kyvystä uudistaa maan talouden instituutioita, toimintatapoja ja rakenteita vaihtelevat huomattavasta skeptisyydestä varovaiseen optimismiin. Keskeinen ongelma on poliittisen järjestelmän uudistus. Korruption vastainen kampanja tuskin riittää tyydyttämään poliittiseen järjestelmään kohdistuvia odotuksia tilanteessa, jossa talouskasvu hidastuu ja talouteen vaaditaan lisää vapautta ja kilpailua.

Tarkempia näkemyksiä uuden johdon lähiajan talouspolitiikasta saadaan joulukuussa, kun Kiinan päättäjät kokoontuvat vuosittaiseen talouspolitiikkaa linjaavaan työkonferenssiin. Uuden valtiojohdon valinnat ja vuoden 2013 talouspolitiikan linjat vahvistetaan maaliskuun kansankongressin kokouksessa. Joidenkin arvioiden mukaan mahdolliset uudet reformipolitiikkaa koskevat linjaukset tehdään vasta puolueen keskuskomitean kokouksessa syksyllä 2013. Käytännössä vähittäisten uudistusten politiikka jatkuu, ellei mahdollinen talouskasvun äkillinen hidastuminen pakota radikaalimpiin toimiin.

Kiinan talous piristymässä. Tilastoviraston mukaan teollisuustuotannon kasvu jatkoi kiihtymistä lokakuussa metalli- ja kemianteollisuuden vetämänä. Lisäksi teollisuuden ostopäällikköindeksin (PMI) ennakkotieto kertoo tilanteen parantuneen edelleen. Myös teollisuuden saamat uudet tilaukset ovat lisääntyneet. Palvelusektorilla vähittäiskaupan reaalinen kasvu kiihtyi lokakuussa, ja palvelusektorin kyselytutkimukset osoittavat yritysten tilanteen kohentuneen.

Kiinan vaihtotaseen ylijäämä suunnilleen viime vuoden tasolla, mutta pääomavirrat ovat muuttaneet suuntaa. Tämän vuoden tammi-syyskuussa Kiinan vaihtotaseen ylijäämä oli 148 mrd. dollaria, kun viime vuonna samaan aikaan ylijäämää kertyi 141 mrd. dollaria. Vaihtotaseen ylijäämä suhteessa BKT:hen oli 2,6 %, kun se viime vuonna samaan aikaan oli 2,9 %. Heinä-syyskuussa vaihtotaseen ylijäämä oli kuitenkin lähes parikymmentä miljardia suurempi kuin vuosi sitten, koska tavarakaupan ylijäämä on ollut kasvussa.

Suurin muutos Kiinan ulkomaisissa rahavirroissa koskee maksutaseen rahoitustasetta. Kun viime vuonna tammi-syyskuussa Kiinaan virtasi rahaa ulkomailta nettomääräisesti 250 mrd. dollaria, tänä vuonna Kiinasta on virrannut rahaa maailmalle nettomääräisesti 56 mrd. dollaria. Arvostusmuutokset huomioon ottaen valuuttavarannon kasvu jäi tammi-syyskuussa runsaaseen sataan miljardiin dollariin, kun viime vuonna samaan aikaan varanto kasvoi yli 350 mrd. dollaria. Syyskuun lopussa Kiinan valuuttavaranto oli 3 290 mrd. dollaria.

Tavarakaupan ylijäämä jatkoi kasvua lokakuussa, kun Kiinan vienti kasvoi arvoltaan lähes 12 % ja tuonnin kasvu jäi 2 prosenttiin. Kauppataseen ylijäämän kasvu tänä vuonna johtuu osaltaan raaka-aineiden hintojen laskusta, joka on vähentänyt tuonnin arvoa. Vientiä näyttää lokakuussa vetäneen Yhdysvaltojen sekä nousevien talouksien kysyntä. Vienti Japaniin oli vaisua ja Euroopan-vienti on edelleen huomattavassa laskussa. Tuonnin supistuminen Japanista näyttää kiihtyneen heinäkuun jälkeen, kun Kiinan ja Japanin aluekiista kärjistyi elo-syyskuussa. Japanilaisyritysten suorat sijoitukset Kiinaan olivat tammi-lokakuussa yli 10 % suuremmat kuin vuosi sitten, mutta lokakuussa niiden investoinnit jäivät kolmanneksen viime vuoden tasosta. Epäselvää on, missä määrin tämä heijastaa japanilaisyritysten kokemaa lisääntynyttä epävarmuutta ja missä määrin investointien normaalia vaihtelua.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
48 • 29.11.2012

Venäjä

Federaation ja sosiaalirahastojen ensi vuoden budjetit hyväksyttiin duumassa. Budjettilaskelmat perustuvat talousministeriön ennusteeseen, jonka mukaan BKT kasvaa ensi vuonna 3,7 %, Urals-öljyn keskihinta laskee 97 dollariin ja inflaatio on vuoden lopussa 5–6 %.

Koko julkisen talouden tulojen kasvuksi muodostuu ensi vuonna 7–8 %; inflaatio huomioon ottaen reaalikasvua on pari prosenttia. Tulojen osuus BKT:stä supistuu hieman vajaaseen 38 prosenttiin. Menot kasvavat noin 10 % ja nousevat runsaaseen 38 prosenttiin BKT:stä, joskaan osuus ei yllä lamaa edeltäneelle tasolle. Julkisen talouden budjettivajeen arvioidaan olevan 0,5 % BKT:stä.

Federaatiobudjetin tulojen arvioidaan ensi vuonna pysyvän tämän vuoden tasolla, kun taas menojen kasvu hidastuu muutamaan prosenttiin. Kasvun hidastuminen johtuu siitä, että aluebudjeteille maksettavia tukia vähennetään. Kolmannes federaatiobudjetin menoista muodostuu tuista aluebudjeteille ja sosiaalirahastoille. Federaation omat budjettimenot kasvavat inflaation tahtiin.

Federaatiobudjetin menoeristä nopeimmin kasvavat puolustusmenot, ensi vuonna 15 % ja vuosina 2014–2015 lähes 20 % vuodessa. Ne nousevat kymmenesosaan julkisen talouden menoista ja yli 3,5 prosenttiin BKT:stä. Tosin todellisten puolustusmenojen arvioidaan olevan budjetissa esitettyä suuremmat; Tukholman kansainvälinen rauhantutkimuslaitos SIPRI arvioi niiden olleen noin 4 % BKT:stä vuonna 2011. Puolustusmenoja kasvattaa vuosien 2011–2020 mittava varusteluohjelma. Vuosittaisia varustelumenoja ei julkaista, mutta arvioiden mukaan niiden osuus budjetin puolustusmenoista on viime ja tänä vuonna ollut suunnilleen puolet. Federaatiobudjetin vajeeksi ennakoidaan ensi vuonna alle prosentti BKT:stä.

Alueiden ja kuntien budjettien tulojen arvioidaan lisääntyvän keskeisien verotulojen nousun ansiosta yli 10 % ensi vuonna, vaikka varojen siirrot niille federaation budjetista vähenevät. Osa asiantuntijoista pitää alue- ja kuntabudjettien tuloarvioita hyvin optimistisina. Alueiden ja kuntien menojen kasvun arvioidaan nopeutuvan 13 prosenttiin mm. presidentti Putinin lupaamien julkisen sektorin palkankorotusten vuoksi.

Sosiaalirahastojen (eläke-, sosiaaliturva- ja sairausvakuutusrahastojen) tulot, joista lähes 45 % tulee tukena federaation budjetista, kasvavat ensi vuonna yli 10 %. Rahastojen menojen kasvu jatkuu myös nopeana, kasvua on 13 % niin eläke- kuin muidenkin sosiaalimenojen nousun vuoksi. Sosiaalimenojen osuus julkisen talouden kaikista menoista pysyttelee yli kolmasosassa ja osuus BKT:stä 13 prosentissa.

Duuma hyväksyi viime viikolla muutoksia vuonna 2002 uudistettuun eläkejärjestelmään. Syynä muutoksiin on eläkerahaston pysyväksi muodostunut vaje. Eläkkeiden rahoittamiseen käytetään nykyään lähes neljännes julkisen sektorin menoista.

Eläkejärjestelmän uudistaminen on ollut syksyn suurimpia keskustelunaiheita. Työministeriö esitteli lokakuussa eläkejärjestelmän pitkän tähtäimen kehitysstrategian, joka sisältää rahoitustilanteen parantamiseen tähtääviä muutoksia. Hallitus ei päässyt yksimielisyyteen muutoksista; vastakkain ovat yhtäältä taloudesta vastaavat ministeriöt ja toisaalta sosiaalikysymyksistä vastaavat ministeriöt.

Viime viikolla duuma hyväksyi eläkejärjestelmän osauudistuksen, joka presidentti Vladimir Putinin antaman ohjeistuksen mukaisesti noudattaa työministeriön esittämää linjausta.

Eläkejärjestelmä uusittiin perusteellisesti vuonna 2002. Reformi perustui uusimpiin kansainvälisiin käytäntöihin, joita useat asiantuntijaorganisaatiot suosittelivat Venäjälle. Yhtenä esikuvana oli Ruotsin eläkejärjestelmä. Järjestelmän uutuus oli osittainen siirtyminen rahastoituun eläkejärjestelmään, jossa nyt töissä olevien nuorten sukupolvien eläke muodostuu työvuosina rahastoiduista eläkemaksuista. Vanhempien sukupolvien ja eläkkeellä olevien eläkkeet muodostuvat edelleen ns. jakojärjestelmän mukaan, eli eläkkeet maksetaan töissä olevien eläkemaksuilla juoksevasti. Työnantajan maksaman eläkemaksun suuruus on 26 % palkasta, ja siitä 6 prosenttiyksikköä menee rahastoituun järjestelmään ja loput eläkkeiden juoksevaan rahoittamiseen.

Duuman nyt hyväksymä muutos peruuttaa osittain vuoden 2002 uudistuksen pienentämällä eläkemaksujen rahastoitavaa osuutta 6 prosentista 2 prosenttiin ja siirtämällä vastaavasti 4 % eläkkeiden juoksevaan rahoittamiseen. Muutos astuu voimaan vuonna 2014. Käytännössä se merkitsee helpotusta juoksevien eläkemenojen rahoittamiseen, mutta lisää järjestelmän kestävyysongelmaa.

Muutosta ovat kritisoineet erityisesti finanssi- ja talousministeriöt sekä useat asiantuntijatahot, joiden mukaan rahastoivaa järjestelmää ei ole syytä romuttaa. Eläkejärjestelmän pitkän tähtäimen rahoitusongelmien ratkaisemiseksi olisi tärkeää mm. nostaa eläkeikiä, pidentää täyteen eläkkeeseen vaadittavaa työskentelyä ja karsia useilla aloilla käytössä olevia varhennettuja eläkkeitä.

Eläkejärjestelmän uudistus jatkuu, sillä presidentti Putin antoi hallitukselle tehtäväksi valmistella ensi vuoden alkupuolella lisää muutoksia eläkelainsäädäntöön.

Rahastoituun eläkejärjestelmään siirtymisellä pyrittiin osaltaan tukemaan Venäjän pääomapulasta kärsivien arvopaperimarkkinoiden kehittymistä ja mahdollistamaan pitkäaikaista rahoitusta tarjoavien eläkerahastojen toiminta. Pääomamarkkinoiden puolestapuhujien mukaan järjestelmän osittainen peruminen hidastaa kehitystä ja viivästyttää tavoitetta tehdä Moskovasta yksi maailman suurista kansainvälisistä rahoituskeskuksista. Toisaalta eläkerahastot eivät ole pystyneet turvaamaan eläkesäästöjä; niiden keskimääräiset tuotot ovat järjestelmän 10-vuotisen olemassaolon ajan olleet alle inflaation.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
48 • 29.11.2012

Kiina

Muutokset Kiinassa pehmentäneet Yhdysvaltojen kantaa Kiinan valuuttakurssipolitiikkaan. Yhdysvaltojen lainsäädäntö vaatii valtiovarainministeriötä ottamaan kaksi kertaa vuodessa kantaa kansainväliseen talous- ja valuuttakurssikehitykseen ja erityisesti siihen, käyttääkö jokin yksittäinen maa valuuttakurssipolitiikkaa kohtuuttoman kilpailuedun saamiseksi. Raportin päähuomio on jo pitkään kohdistunut Kiinaan, eikä tällä viikolla julkaistu raportti tee poikkeusta. Joukko amerikkalaispoliitikkoja on äänekkäästi vaatinut, että raportissa Kiina tuomitaan juanin keinotekoisesta aliarvostuksesta, mikä mahdollistaisi vastatoimien valmistelun. Viime vuosien muutokset Kiinassa ovat kuitenkin vieneet kritiikiltä parhaan terän, eikä valtiovarainministeriö halunnut tälläkään kertaa syyttää Kiinaa juanin kurssin manipuloinnista.

Juan on vahvistunut dollariin nähden nimellisesti 9 % ja reaalisesti 12 % kesäkuun 2010 jälkeen, jolloin Kiina salli uudelleen juanin vahvistumisen suhteessa dollariin. Raportissa todetaan, että IMF arvioi viime kesänä juanin kurssin olevan 5–10 % aliarvostettu, kun vertailukohtana käytetään usean valuutan koria. Valtiovarainministeriön sanavalinnat viittaavat kuitenkin siihen, että Yhdysvaltojen hallinnossa uskotaan vahvistumisvaraa olevan tätä enemmän.

Raportissa todetaan viennin roolin Kiinan talouskasvussa jo hieman vähentyneen, mikä näkyy vaihtotaseen ylijäämän painumisena yli 10 prosentista vuonna 2007 tämän vuoden alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Kiina on viime vuosina ottanut myös askelia pääomaliikkeiden vapauttamiseksi, mikä osaltaan lisää kansainvälisen talouden joustavuutta ja helpottaa sopeutumisprosessia. Nämä tekijät yhdessä juanin vahvistumisen kanssa ovat supistaneet arvioita juanin aliarvostuksesta. Kiinan kasvumallin muuttaminen ja tilanteen kestävä paraneminen edellyttävät kuitenkin juanin vahvistumista sekä valuutta- ja rahoitusmarkkinoiden uudistusten jatkamista.

Raportissa annetaan paljon painoa sille, että Kiinan valuuttavarannon kasvu on huomattavasti hidastunut vuoden 2012 aikana. Tämä viittaa siihen, että keskuspankin interventiot valuuttamarkkinoilla ovat olleet aikaisempaa pienemmät ja juanin kurssi on määräytynyt vapaammin kysynnän ja tarjonnan mukaan. Toisin kuin useimpien muiden suurten maiden keskuspankit Kiinan keskuspankki ei julkaise tietoja interventioistaan. Yhdysvallat toivookin tässä suhteessa Kiinan raha- ja valuuttamarkkinoiden reformien tuovan mukanaan nykyistä enemmän läpinäkyvyyttä. Tässä ja monessa muussa kysymyksessä valtiovarainministeriö vetoaa mm. Kiinan G20-maiden ryhmässä tekemiin sitoumuksiin.

Terveydenhoitomenot kasvavat vauhdilla. OECD:n tuoreen vertailututkimuksen mukaan Kiina käyttää julkiseen terveydenhuoltoon 379 dollaria vuodessa henkeä kohti. Summa jää kymmenesosaan OECD maiden keskiarvosta, mutta on melko hyvin linjassa vastaavan tulotason Itä-Aasian maiden kanssa. Kiinalaisen naisen elinajanodote on tällä hetkellä 75 vuotta ja miehen 72 vuotta, eli lähellä Kaakkois-Aasian maiden keskitasoa. Aasian maista korkein elinajanodote on Japanissa ja Hongkongissa, joissa se nousee naisilla 86 vuoteen.

Kiinan terveydenhuoltojärjestelmä on kehittynyt huimaa vauhtia 1980-luvun alusta, jolloin maan taloudellinen nousu toden teolla alkoi. Tästä on merkkinä synnytyksessä kuolleiden äitien ja lapsien määrän väheneminen alle kolmannekseen lähtötasostaan. Tällä hetkellä vastasyntyneiden kuolleisuus on 1,6 tuhatta syntynyttä kohden ja synnyttäjien kuolleisuus 0,4 tuhatta synnyttäjää kohden. Parantamisen varaa toki vielä on, sillä kuolleisuusluvut ovat edelleen nelinkertaiset OECD maiden keskimäärään verrattuna. Kuolinsyytilastoissa huomiota herättää myös syöpään kuolleisuus, joka on Kiinassa Aasian toiseksi korkein Mongolian jälkeen.

Syrjään astuvan presidentti Hu Jintaon hallinnon aikana terveydenhuoltomenot kasvoivat reaalisesti yli kymmenen prosentin vuosivauhtia eli aavistuksen bruttokansatuotetta nopeammin. Sairausvakuutusjärjestelmän kattavuutta laajennettiin, ja tällä hetkellä sen piirissä on 95 % kiinalaisista. Myös terveydenhuollon saatavuuteen on panostettu, mikä näkyy mm. lääkäreiden suurena määränä. Manner-Kiinassa on 1,8 lääkäriä 1 000 asukasta kohden, eli enemmän kuin Hongkongissa ja lähes yhtä paljon kuin Japanissa ja Etelä-Koreassa.

Konsulttitoimisto McKinseyn tuoreen tutkimuksen mukaan tyytymättömyys Kiinan terveydenhuoltojärjestelmää kohtaan on kuitenkin edelleen melko laajaa. Kyselyyn vastanneista lähes kolmannes piti terveydenhuollon saatavuutta huonona, vaikka kysely kohdistui Kiinan mittakaavassa verrattain hyvätuloisiin kotitalouksiin. Terveydenhuoltojärjestelmän ongelmakohtina on pidetty myös lääkäreiden alhaisia palkkoja ja maaseudun heikkoja terveydenhuoltooloja. Monen muun maan tavoin myös Kiinassa väestön vanheneminen asettaa jatkossa terveydenhuoltojärjestelmän suurten haasteiden eteen.

Terveydenhoitomenojen kasvu 2000–2010, % vuodessa

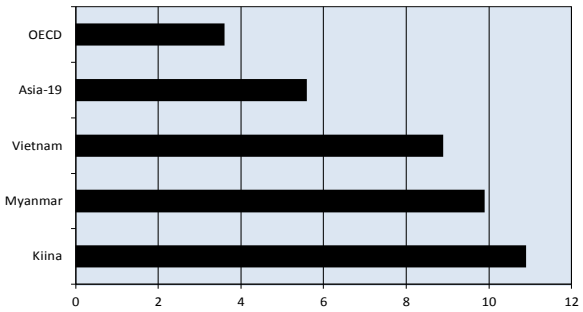

Lähde: OECD

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
49 • 5.12.2012

Venäjä

WTO-jäsenyyden vaikutuksia pyritään lieventämään. Presidentti Vladimir Putin käsitteli WTO-kysymyksiä marraskuussa maan turvallisuusneuvostossa. Presidentin mukaan WTO-jäsenyys edistää Venäjän talouden nykyaikaistamista ja auttaa maata parantamaan asemiaan kansainvälisessä työnjaossa. Maailmantalouden heikon tilanteen vuoksi joidenkin tuontitullien alentamiseen liittyvät riskit ovat kuitenkin voimistuneet. Riskialttiita aloja ovat mm. karjatalous, maatalouskone- ja autoteollisuus sekä elintarvike- ja lääketeollisuus. Myös jotkut maantieteelliset alueet kuten yhdestä tuotantolaitoksesta riippuvaiset kaupungit voivat joutua kärsimään WTO-jäsenyyden seurauksista.

Virkamiesten mukaan riskejä voivat aiheuttaa erityisesti heikon taloustilanteen vuoksi supistuvat EU:n markkinat, joille aiemmin toimitettuja tuotteita suunnataankin yhä enemmän Venäjälle. Presidentti antoi työministeriölle ja talousministeriölle tehtäväksi selvittää WTO-jäsenyyden vaikutuksia Venäjän työllisyyteen ja laatia ehdotuksia toimenpiteiksi kielteisten vaikutusten minimoimiseksi. WTO-jäsenyys edellyttää Venäjän viranomaisilta myös uudenlaista osaamista ja aktiivisuutta maan etujen puolustamisessa kansainvälisesti. Talousministeriö, teollisuus- ja kauppaministeriö sekä ulkoministeriö saivat presidentiltä tehtävän ryhtyä toimiin venäläisiin viejiin kohdistuvan diskriminoinnin selvittämiseksi.

Virkamiesten mukaan Venäjä jatkaa tullien alentamista sitoumustensa mukaisesti, mutta voi alkaa käyttää muunlaisia tukitoimia. Talousministeri Andrei Belousov totesi, että Venäjä voi ensi vuonna ottaa käyttöön maatalouskoneiden tuontia koskevat suojatullit, jos epäilyt polkumyynnistä vahvistuvat. Euraasian talouskomissio, jolle Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliitossa on annettu ko. kysymysten hoito, on parhaillaan tutkimassa asiaa venäläisen maatalouskoneita valmistavan Rostselmashin pyynnöstä.

EU:n edustaja esitti marraskuun lopussa WTO:n tavarakauppaa käsittelevässä neuvostossa huolensa siitä, että Venäjä on viime aikoina ryhtynyt soveltamaan useita protektionistisia toimia, joista monet rikkovat kansainvälisen kaupan sääntöjä. Esimerkkeinä WTO:n sääntöjä mahdollisesti rikkovista toimista edustaja mainitsi kiellon tuoda EU:sta eläviä eläimiä sekä käytettyjen henkilöautojen tuonnille asetetut kierrätysmaksut. EU:n edustaja toi esiin myös Venäjällä valmistellut raakaöljyn vientitullijärjestelmän muutokset. Hallitus päätti syyskuussa muuttaa öljyntuottajille myönnettäviä vientitullien helpotuksia siten, että ne kannustavat uusien esiintymien käyttöön ottoon. Seurauksena raakaöljyn keskimääräiset vientitullit voivat Venäjän WTO-sitoumusten vastaisesti nousta.

Toistaiseksi EU ei ole tehnyt kysymyksistä kirjallista valitusta, joka aloittaisi virallisen selvityksen WTO:ssa. Venäjä ja EU käyvät kysymyksistä kahdenvälisiä neuvotteluja.

Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliitto selvittää kaupan esteitä. Tulliliiton toimeenpaneva elin komissio on tutkinut jäsenmaiden viennin muissa maissa kohtaamia rajoituksia. Määrällisesti eniten rajoituksia ovat asettaneet EU ja Yhdysvallat; seuraavina tulevat Ukraina, Uzbekistan, Intia ja Kiina. IVY-alueen maiden asettamat rajoitukset muodostavat lähes 40 % kaikista rajoituksista.

Merkittävä osa rajoituksista on polkumyynnin vastaisia suojatulleja, muita rajoituksia ovat mm. tuontituotteille asetetut kiintiöt ja diskriminoivat valmisteverot. EU ja Yhdysvallat ovat asettaneet suojatulleja mm. kemian- ja metalliteollisuuden tuotteille. Lisäksi EU rajoittaa tekstiilien ja viljan tuontia ja Yhdysvallat aseiden tuontia. Ukraina on asettanut suojatulleja mm. puukuitulevyille, lasille ja metanolille. Uzbekistan kantaa diskriminoivaa valmisteveroa yli 400:sta tulliliiton maista tulevasta tuotteesta ja käyttää myös suhteellisen paljon hallinnollisia toimia tuonnin rajoittamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi valuutanvaihdon pitkät viiveet. Intia ja Kiina rajoittavat kemianteollisuuden tuotteiden tuontia.

Tulliliiton komissio tekee parhaillaan arviota siitä, kuinka suuret tappiot jäsenmaille koituvat viennin rajoituksista. Komissio on laskenut, että Ukrainan asettamat rajoitukset aiheuttavat tulliliiton jäsenmaille vuosittain yhteensä 200 milj. dollarin menetykset. Seuraavaksi komissio alkaa selvittää, miten rajoituksia vastaan voidaan parhaiten toimia. Venäjä pyrkii saamaan tuontiaan koskevia rajoituksia puretuksi WTO:n puitteissa.

Venäjästä G20-ryhmän puheenjohtajamaa. Vuoden kestävä puheenjohtajuuskausi alkoi 1.12.2012. G20-ryhmä on taloudeltaan maailman suurimpien maiden muodostama epävirallinen yhteenliittymä, joka käsittelee tapaamisissaan maailmantalouden ja rahoitusmarkkinoiden tilaa kulloisenkin puheenjohtajamaan johdolla. Tavoitteena on politiikkatoimien koordinointi kestävän talouskasvun saavuttamiseksi ja kansainvälisen rahoitusjärjestelmän vakauden edistämiseksi. Kokouksiin osallistuvat maiden valtionvarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat.

Puheenjohtajuuskauden valmisteluista vastaava presidentin talouspoliittinen neuvonantaja Ksenia Judaeva totesi, että puheenjohtajamaana Venäjä kiinnittää erityistä huomiota tavanomaisten rahoitus-, energia- ja kauppakysymysten ohella investointien rahoitukseen, rakenteelliseen työttömyyteen sekä valtioiden velkakysymyksiin. Venäjän päämääränä on myös edistää Kansainvälisen valuuttarahaston äänestysjärjestelmän uudistusta, jotta nousevat taloudet ja kehitysmaat saisivat enemmän päätösvaltaa järjestössä. Työllisyyskysymysten tärkeyden vuoksi Venäjä aikoo ensimmäistä kertaa järjestää G20-maiden vuosikokouksen yhteydessä valtiovarainministerien ja työministerien yhteisen tapaamisen. Vuosittainen huippukokous järjestetään Pietarissa syyskuussa.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
49 • 5.12.2012

Kiina

Teollisuusyritysten voitot kasvoivat lokakuussa viidenneksen vuoden takaisesta. Tuoreet luvut piristivät hieman muuten vaisuksi jäänyttä tulosvuotta. Lokakuun hyvistä luvuista huolimatta koko alkuvuoden yhteenlasketut voitot ovat likimain viime vuoden tasollaan. Parasta tuloskuntoa ovat kuluvana vuonna osoittaneet yksityiset yritykset, joiden kannattavuus on parantunut viidenneksellä vuoden takaisesta. Valtionyhtiöiden kannattavuus on sen sijaan heikentynyt lähes 10 %. Myös pörssikurssit ovat kehittyneet heikosti: esimerkiksi Shanghai Composite -indeksi on laskenut kuluvana vuonna 17 %.

Laskevien pörssikurssien myötä kiinalaisten yritysten sijoitukset maailman suurimpien yritysten listalla ovat hieman heikentyneet. Tällä hetkellä Kiinalla on 9 yritystä maailman sadan suurimman yrityksen joukossa ja 23 yritystä 500 suurimman joukossa. Kiinalaiset yritysjätit ovat energia-alan yrityksiä tai rahoituslaitoksia. Pörssilistauksesta huolimatta kiinalaiset suuryritykset ovat valtion määräysvallassa.

Kiinalaiset yritykset Bloombergin TOP 500 -indeksissä

Nimi	Oma pääoma mrd USD	Sijoitus
PetroChina	248	3
Industrial and Commercial Bank of China	220	9
China Construction Bank	188	20
Agricultural Bank Of China	136	33
Bank Of China	121	38
CNOOC Ltd	94	66
China Petroleum	86	75
China Life Insurance	81	83
China Shenhua Energy	70	92

Lähde: Bloomberg

IEA arvioi Kiinan energiankulutuksen jatkavan nopeaa kasvuaan. Kansainvälinen energiajärjestö IEA julkisti vuosittaisen maailman energianäkymiä käsittelevän World Energy Outlook -raporttinsa marraskuussa. Vuoteen 2035 asti ulottuvan raportin mukaan maailman energiankulutus kasvaa edelleen nopeasti, vaikka valtioiden energiankulutusta vähentävät sitoumukset ja lupaukset toteutuisivat. Energiankulutuksen kasvua vetää pääasiassa väestön kasvu ja vaurastuminen etenkin nousevissa talouksissa, kun taas OECD-maissa energiankulutuksen arvioidaan pysyvän lähes ennallaan. Valtaosa energiasta saadaan myös jatkossa hiilestä, raakaöljystä ja maakaasusta. Uusiutuvien energiamuotojen osuus kasvaa vain joitakin prosenttiyksikköjä.

IEA arvioi, että jos Kiina saavuttaa asettamansa energiansäästötavoitteet, kolmasosasta maailman energiankulutuksen kasvusta tulee vuosina 2010–2035 Kiinasta. Raakaöljyn kulutuksen kasvusta Kiinan osuus on puolet. Samalla Kiina kasvattaa asemaansa maailman suurimpana energiankuluttajana, sillä vuonna 2035 maan energiankulutuksen arvioidaan olevan jo 80 % suurempi kuin Yhdysvaltojen kulutuksen. Henkeä kohti laskettuna kulutus kuitenkin olisi tuolloin vain noin puolet amerikkalaisten tasosta. Energiankulutuksen odotetaan kasvavan erittäin nopeasti myös Intiassa.

Valtaosa Kiinan energiantarpeesta katetaan myös jatkossa hiilellä, mutta hiilen kulutuksen odotetaan tasaantuvan vuoden 2015 jälkeen (ks. kuvio). Vuosina 2015–2035 energiankulutuksen kasvu pystytään IEA:n arvion mukaan kattamaan muilla energiamuodoilla. Etenkin maakaasun, ydinvoiman, vesivoiman, tuulivoiman ja aurinkoenergian käytön odotetaan kasvavan.

Kiina on pystynyt vastaamaan osaan energiankulutuksen kasvusta parantamalla taloutensa energiatehokkuutta tuntuvasti viimeisten 30 vuoden aikana. Vuonna 1980 energiaa kului BKT-yksikköä kohti noin neljä kertaa enemmän kuin vuonna 2010. Merkittävästä tehostamisesta huolimatta parantamisen varaa on edelleen runsaasti, sillä Kiinaa energiatehottomampia maita löytyy vain Afrikasta, Itä-Euroopasta ja Keski-Aasiasta. Kiinan kahteen viimeiseen viisivuotissuunnitelmaan on sisällytetty energiatehokkuustavoitteita, joihin on pyritty mm. verokannustimin.

IEA arvioi Kiinan energiaomavaraisuusasteen olevan nykyisin noin 90 %. Korkea omavaraisuusaste perustuu mittaviin hiilivaroihin, öljyn ja kaasun tuotantoon sekä vesivoimaa tuottaviin jokiin. Tulevina vuosina Kiina on kuitenkin yhä riippuvaisempi ulkomaisista energialähteistä.

Kiinan energiankulutusennuste, miljoonaa öljyekvivalenttitonnia

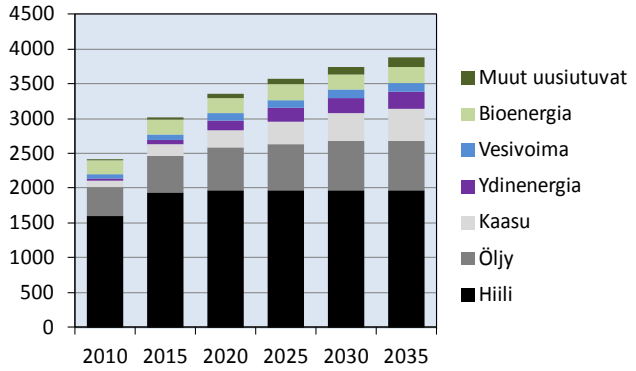

Lähde: IEA World Energy Outlook 2012

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
50 • 13.12.2012

Venäjä

Keskuspankki teki pieniä korkomuutoksia ensi kertaa syyskuun jälkeen. Pankeille tarjolla olevien talletusten korko nousi 11.12. alkaen 0,25 prosenttiyksiköllä 4,5 prosenttiin. Päätöksen taustaksi keskuspankki totesi korkeana pysyneen inflaation (6,5 %) voivan tukea inflaatio-odotuksia ja toisaalta talouden kasvun jäähtyneen vuoden kolmannella neljänneksellä ja lokakuussa. Kolmannella neljänneksellä BKT kasvoi 2,9 % vuoden takaisesta. Keskuspankki arvioi kuitenkin talouden toimijoiden odotusten säilyneen myönteisinä ja hyvän työllisyyden ja luotonannon tukevan kotimaista kysyntää.

Gazprom aloitti South Stream -kaasuputken rakennustyöt Venäjällä. Projektin aloitus tuli mahdolliseksi, kun Bulgaria antoi marraskuussa viimeisenä kauttakulkumaana suostumuksensa putken rakentamiseen. Viime vuonna Gazprom sai Turkilta luvan vetää kaasuputken maan aluevesien kautta. South Stream -putki kulkee Etelä-Venäjältä Mustanmeren pohjaa Bulgariaan ja sieltä Serbiaan, Unkariin, Sloveniaan ja Italiaan. Toinen haara on suunnitteilla Kroatiaan ja Bosnia-Hertsegovinaan. Hankkeessa ovat Gazpromin lisäksi mukana italialainen ENI (omistusosuus 20 %), ranskalainen EDF (15 %) ja saksalainen Wintershall (15 %). Gazpromin omistusosuus on 50 %.

Noin 16 mrd. dollarin hintaisen ja 1 500 km pituisen South Stream -putkiston on määrä olla käytössä vuonna 2015. Putkiston täysi kuljetuskapasiteetti on 63 mrd. m^3 maakaasua vuodessa, ja se on määrä saavuttaa vuonna 2018. Rakennustöitä ei vielä ole aloitettu Venäjän ulkopuolella, sillä vaadittuja ympäristöarvioita ei vielä ole tehty eivätkä projektin tekniset suunnitelmat ole valmiit.

South Stream -putkella Gazprom pyrkii korvaamaan etenkin Ukrainan kautta Eurooppaan kulkevat kaasutoimitukset. Ukrainan kautta kulkee noin 80 % Venäjän Eurooppaan viemästä kaasusta, ja putken kapasiteetti on runsaat 140 mrd. m^3. Toisen kauttakulkumaan, Valko-Venäjän, kautta Gazprom aikoo jatkaa kuljetuksia; putken kuljetuskapasiteetti on 35 mrd. m^3. Vuosi sitten käyttöön otetun ja lokakuussa laajennetun Nord Stream -kaasuputkiston kapasiteetti on nyt 55 mrd. m^3, mutta siitä on toistaiseksi ollut käytössä vain kolmannes.

Gazprom alentanut kaasun vientihintoja kansainvälisten kaasumarkkinoiden muutosten seurauksena. Gazprom on menettänyt markkinaosuuttaan Euroopassa, sillä eurooppalaiset energiayhtiöt ostavat yhä enemmän muiden toimittajien kaasua spot-markkinoilta, joilla hinnat ovat halvempia kuin Gazpromin pitkäaikaisissa sopimuksissa.

Ostajien riippuvuus Gazpromista on vähentynyt, ja useat suuret eurooppalaiset kaasuntuojat ovat viimeksi kuluneiden parin vuoden aikana saaneet neuvoteltua hinnanalennuksia Gazpromin kanssa. Gazprom on myös viety oikeuteen liian tiukkojen sopimusehtojen vuoksi, jotka velvoittavat ostajan maksamaan tietystä kaasumäärästä, vaikka tämä ei ottaisikaan koko sopimuksessa olevaa määrää.

Sekä Puola että Bulgaria sopivat marraskuussa Gazpromin kanssa tuntuvista hinnanalennuksista. Puolan saama alennus oli 16 % ja Bulgarian saama alennus 20 %. Samalla Puola perui Tukholman välitystuomioistuimeen jättämänsä valituksen Gazpromin hinnoittelusta.

Venäjä ei tehnyt uusia sitoumuksia päästövähennyksistä Dohan ilmastokokouksessa. 8.12. päättyneessä kokouksessa päästöjen lisäleikkauksiin Kioton sopimuksen toisessa vaiheessa vuosina 2013–2020 sitoutuivat mm. EU-maat ja Ukraina. Venäjä pysyy edelleen ensimmäisessä vaiheessa asettamassaan sitoumuksessa eli maan kasvihuonekaasupäästöjen ei pidä ylittää vuoden 1990 tasoa. Sitoumus ei ole käytännössä vaatinut Venäjältä päästöjen vähentämistä, sillä Neuvostoliiton hajoamisesta juontuvan tuotannon supistumisen jälkeen päästöt eivät ole enää nousseet vuoden 1990 tasolle. Siten Venäjä on voinut viime vuosina myydä ylimääräisiä päästöoikeuksiaan muille maille. Dohan kokouksessa tehdyt muutokset Kioton sopimukseen kuitenkin rajoittavat Venäjän mahdollisuuksia myydä päästöoikeuksiaan jatkossa. Toisaalta Venäjällä arvioidaan maan hyötyneen päästökaupasta tähänkin mennessä odotettua vähemmän heikon kysynnän vuoksi.

Kioton sopimus on vuodelta 1997 ja sen ensimmäinen vaihe kattaa vuodet 2008–2012. Siinä on määritelty sitovat tavoitteet lähes 40 maan vuotuisille kasvihuonekaasupäästöille. Eniten kasvihuonepäästöjä maailmassa tuottava Kiina on muiden kehittyvien maiden tavoin kieltäytynyt sitovista tavoitteista, vaikka yrittääkin vähentää päästöjään. Dohan kokous päätti, että vuoteen 2015 mennessä pyritään laatimaan uusi sopimus, joka astuu voimaan Kioton sopimuksen päättyessä vuonna 2020. Uudessa sopimuksessa on määrä velvoittaa myös kehittyvät maat sitoviin tavoitteisiin. Kehittyneistä maista eniten kasvihuonekaasuja tuottava Yhdysvallat ei ole ratifioinut Kioton sopimusta.

Eräiden maiden CO2-päästöt vuosina 2005 ja 2010 sekä Kioton sopimuksen tavoitteet vuosille 2008–12, mrd. tonnia

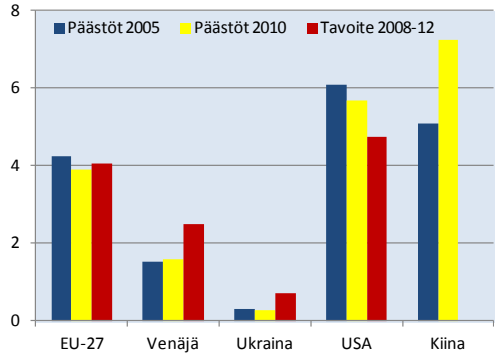

Lähteet: UNFCC, IEA.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
50 • 13.12.2012

Kiina

Investoinnit ja yksityinen kulutus kannattelevat Kiinan talouskasvua, vientimarkkinoilla vaikeaa. Syys-lokakuun piristymisen jälkeen Kiinan viennin vuosikasvu hiipui marraskuussa 3 prosenttiin, kun viennin lasku Euroopan markkinoille kiihtyi ja myös vienti Yhdysvaltoihin sekä Japaniin kääntyi miinukselle. Tuonnin arvo jäi viime vuoden tasolle, mikä osaltaan heijastaa viime vuotta halvempia raaka-aineita.

Kasvua kannattelee kotimainen kysyntä. Investoinnit olivat tammi-marraskuussa noin viidenneksen suuremmat kuin vuonna 2011. Vähittäiskaupan 13 prosentin reaalikasvu osoittaa yksityisen kysynnän lisääntyvän edelleen vahvasti. Ruuan kallistumisen takia 2 prosenttiin kiihtynyt inflaatio ei vielä vaaranna kuluttajien reaalista ostovoimaa.

Teollisuustuotannon kasvu kiihtyi marraskuussa 10 prosenttiin. Sähkön ja henkilöautojen tuotanto oli 8 % suurempi kuin vuosi sitten, kun taas metallien tuotannossa yllettiin selvästi keskimääräistä nopeampaan kasvuun. Vähittäiskaupan ohella palvelusektorin ostopäällikköindeksin vahvistuminen marraskuussa osoittaa palvelusektorin kehittyvän edelleen ripeästi.

Kiina ja Etelä-Korea tukevat kansallisten valuuttojen käyttöä maiden välisessä kaupassa. Etelä-Korea ja Kiina sopivat joulukuun alussa, että ne lisäävät kansallisten valuuttojen käyttöä niiden välisessä kaupassa. Välineenä tähän käytetään maiden keskuspankkien jo aikaisemmin kansallisissa valuutoissa tekemiä lähes 60 mrd. dollarin arvoon nousevia valuutanvaihtosopimuksia (swap). Vielä tämän vuoden puolella korealaispankeille on määrä avata pääsy Korean keskuspankin juanmääräiseen luottoon, jotta ne voivat rahoittaa korealaisyritysten Kiinaan suuntautuvia liiketoimia. Vastaavasti Kiinan keskuspankki myöntää wonmääräisiä luottoja kiinalaisyritysten Korea-toimintojen rahoittamiseen.

Päätöksen taustalla on se, että maiden välisen kaupan suuresta määrästä huolimatta wonin ja juanin käyttö on marginaalista. Yritysten valuuttariskien ja valuutanvaihtokustannusten pienentämiseksi sekä rahoitusjärjestelmän ulkoisen haavoittuvuuden vähentämiseksi molemmat maat haluavat nyt lisätä valuuttojensa kansainvälistä käyttöä. Alun perin Korea pyrki swap-sopimuksilla takaamaan rahoitusjärjestelmänsä likviditeetin kansainvälisen finanssikriisin myllerryksessä. Kauppakumppaneiden vakauden turvaamisen ohella Kiina on swap-järjestelyillä pyrkinyt juanin aseman vahvistamiseen ja oman viennin tukemiseen.

Kiinan asema korruptiovertailussa heikkeni. Transparency International (TI) julkaisi joulukuun alussa vuosittaisen korruptiovertailun, jossa on mukana jo 176 maata. TI arvioi korruption laajuutta julkisella sektorilla korruptioindeksillä, joka voi saada arvon välillä 0–100; mitä pienemmän arvon indeksi saa, sitä suurempi ongelma korruptio maassa on. TI:n mukaan kaksi kolmasosaa tutkituista maista sai alle 50 olevan arvon, mikä kertoo ongelman yleisyydestä. Vähiten korruptoituneiksi maiksi arvioitiin Pohjoismaiden ohella Uusi-Seelanti, kun taas suurimmat ongelmat löytyvät Afganistanista, Pohjois-Koreasta ja Somaliasta.

Kiinan sijoitus vertailussa heikkeni viisi sijaa verrattuna viime vuoden vertailuun. Kiinan indeksiluku 39 oikeuttaa tuoreimmassa maavertailussa sijalle 80. Sijoituksen huononemisesta huolimatta julkisen sektorin korruption arvioidaan Kiinassa olevan pienempi ongelma kuin Intiassa tai Venäjällä. Intia sijoituksessa (94.) ei tapahtunut juurikaan muutosta, kun taas Venäjän sijoitus 133. on kymmenen sijaa parempi kuin vuosi sitten.

TI on uusinut korruptioindeksin laskentatapaa, mikä vaikeuttaa yksittäisten maiden korruptiokehityksen vertaamista aikaisempiin vuosiin. Kiinassa huoli korruptiosta näyttää kuitenkin lisääntyneen viimeisen vuoden aikana. Amerikkalaisen Pew-tutkimuskeskuksen lokakuussa julkaiseman kyselyn mukaan puolet kiinalaisista piti korruptiota keskeisenä yhteiskunnallisena ongelmana, kun neljä vuotta sitten tätä mieltä oli 39 % kansalaisista. Viranomaisten ja poliitikkojen taloudelliset väärinkäytökset sekä korruptio ovat viimeisen puolen vuoden aikana olleet näkyvästi esillä kiinalaiskeskustelussa.

Korruptiota ruokkivat epäselvät ja monimutkaiset hallintokäytännöt, jotka haittaavat muutenkin yritysten toimintaa. Tämä näkyy oheisesta kuviosta, jossa pystyakseli kuvaa maan sijoitusta yritysten toimintaympäristöä koskevassa Maailmanpankin Doing Business -vertailussa ja vaaka-akselilla on maan sijoitus TI:n korruptiovertailussa. Tiedot kuvaavat tilannetta vuonna 2012.

Korruptio ja yritysten toimintaympäristö 2012, sijoitus

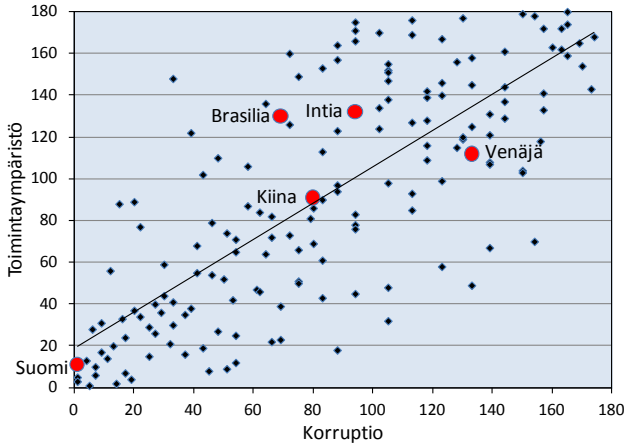

Lähteet: Doing Business, Transparency International ja BOFIT

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
51–52 • 20.12.2012

Venäjä

Yhdysvallat normalisoi kappasuhteensa Venäjän kanssa. Presidentti Barack Obama allekirjoitti 7.12. ns. Jackson-Vanik-päätöslauselman kumoavan lain. Kylmän sodan ajalta periytyvä päätöslauselma on kieltänyt Venäjältä ihmisoikeuskysymysten vuoksi ulkomaankaupan pysyvän suosituimmuuskohtelun, ja kauppaa on käyty vuosittaisten poikkeuslupien nojalla. Suosituimmuuskohtelun kieltäminen on WTO-säännösten vastaista, ja kielto oli peruutettava, jotta yhdysvaltalaiset yritykset voisivat täysimääräisesti hyötyä Venäjän WTO-sitoumuksista ja mm. käyttää kiistoissa Venäjän kanssa WTO:n riitojenratkaisumenettelyitä.

Samassa yhteydessä presidentti Obama allekirjoitti ns. Magnitski-lain, joka mm. kieltää Yhdysvaltojen viisumin viranomaisilta, jotka olivat osallisina juristi Sergei Magnitskin pidätykseen ja vankilakuolemaan vuonna 2009. Duuma on vastavetona käsittelemässä lakia, joka mm. kieltäisi viisumin saannin ja talousyhteydet Venäjän kanssa Yhdysvaltojen kansalaisilta, jotka ovat rikkoneet venäläisten oikeuksia.

Hallitus ohjelmoi lisää edullisia asuntoja. Hallituksen 30.11.2012 hyväksymä ohjelma asunnoista ja kunnallisteknisistä palveluista vuoteen 2020 asti tähtää mm. asuntotuotannon kasvuun puolella tästä vuodesta (63 milj. m^2) vuoteen 2020 (92 milj. m²), mikä merkitsee noin 5 prosentin vuotuista kasvua. Tavoitteet ovat maltillisia verrattuna kahden edellisen asunto-ohjelman tavoitteisiin (80 milj. m² vuonna 2010 ja 90 milj. m² vuonna 2015), joiden toteuttamista mm. lama häiritsi.

Ohjelman mukaan asuntotuotannon lisäys syntyy lähes kaksinkertaistamalla ns. säästöluokan asuntorakentaminen vuosina 2013–2020. Tarvittavat maa-alueet saadaan federaation omistamista maista. Tämän massarakentamisen avulla uusien asuntojen hintojen nousu pyritään hillitsemään ratkaisevasti hitaammaksi kuin taantumaa edeltäneinä nopean talouskasvun vuosina.

Venäjän nykyinen asuntokanta on noin 3,3 mrd. m² eli noin 23 m² asukasta kohden. Asunto-ohjelmalla tämä suhde pyritään nostamaan 28–35 neliömetriin vuoteen 2020 mennessä. Useimmissa Euroopan teollistuneissa maissa asuntopinta-alaa on 35–45 m² asukasta kohden.

Ohjelma arvioi aluebudjettien asunto- ja kunnallispalvelumenojen kasvavan nimellisesti puolella vuoteen 2020 mennessä. Ohjelman rahoitusarvio kattaa kuitenkin vain osan koko sektorin menoista. Esimerkiksi ensi vuonna ohjelman menoiksi arvioidaan 315 mrd. ruplaa (vajaa 8 mrd. euroa), kun vuonna 2011 asuntoinvestointien kokonaisarvo oli vajaat 1 600 mrd. ruplaa.

Väestön asuntorakentamisen tukemiseksi vuotuinen asuntoluottojen määrä yritetään nostaa kolmanneksella nykyisestä 650 000:sta. Tukena ovat valtion asuntokiinnitysluottolaitoksen takuut. Luottojen reaalikorkoja pyritään alentamaan nykyisestä 5–6 prosentista 2 prosenttiin vuoteen 2018 mennessä. Rakentajat ja remontoijat voivat saada tietyin ehdoin verohelpotuksia.

Valmistuneet asunnot 1993–2011, milj. m²

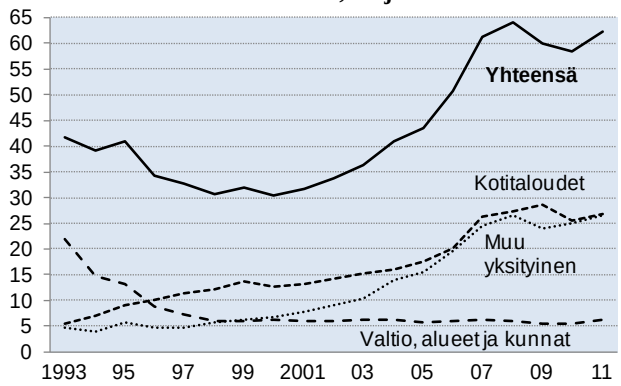

Lähde: Rosstat

Venäjällä uusia lakeja korruption kitkemiseksi. Vuoden 2013 alusta astuu voimaan laki, jonka mukaan valtion virkamiesten ja heidän perheenjäsentensä on ilmoitettava menonsa ja se, miten ne on rahoitettu, jos menot ylittävät virallisesti ilmoitetut tulot. Jo aiemmin virkamiesten on ollut ilmoitettava tulonsa. Lisäksi vireillä on lakialoite, joka kieltää virkamiehiltä ulkomaisen omaisuuden omistamisen. Lakien on määrä rajoittaa virkamiesten väärinkäytöksiä. Kyselyiden mukaan venäläiset näkevät korruption yhtenä maan tärkeimmistä ongelmista, mutta suuri osa pitää korruption kitkemistä maasta mahdottomana.

Korruptiotapauksia tutkiva Venäjän tutkintakomitea ilmoitti saaneensa tämän vuoden tammi-syyskuussa yli 30 000 ilmoitusta korruptiotapauksista, mikä oli viidenneksen enemmän kuin vuotta aiemmin. Noin puolet ilmoituksista on johtanut rikostutkintaan. Näistä tapauksista on komitean mukaan aiheutunut noin 8 mrd. ruplan (200 milj. euroa) tappio yhteiskunnalle. Venäläiset kansalaisjärjestöt Indem ja Venäläiset asianajajat ihmisoikeuksien puolesta arvioivat koko talouden korruption vastanneen viime vuosina jopa 30–50 prosenttia BKT:stä.

Suurimmat korruptiotapaukset liittyvät liike-elämään. Maailmanpankin mukaan esim. julkisiin hankintoihin osallistumiseksi joka viidenneltä yritykseltä vaaditaan lahjuksia. Lahjuksen arvo on keskimäärin 2,5 % tilauksen arvosta.

Myös kansalaiset törmäävät korruptioon arkielämässään. Indemin viime vuonna talousministeriölle tekemän tutkimuksen mukaan joka toinen venäläinen on kohdannut korruptiota viranomaisten kanssa asioidessaan. Suurin osa lahjuksia antaneista on maksanut viranomaisille näiden normaaleista palveluista ja osannut varautua maksuun etukäteen. Useimmin korruptiota kohdataan liikennepoliisissa, lastenhoidossa ja korkeakouluissa. Keskimääräinen lahjus oli vuonna 2010 runsaat 5 000 ruplaa (125 euroa).

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella. Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta. Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

BOFIT Viikkokatsaus
51–52 • 20.12.2012

Kiina

Talouspolitiikan kokous ei tarjonnut yllätyksiä. Joulukuun puolivälissä pidetty tulevan vuoden talouspolitiikkaa käsitellyt kaksipäiväinen työkonferenssi toisti jo aiemmin esillä olleita teemoja kasvumallin muuttamisen välttämättömyydestä, kaupungistumisen tärkeydestä ja reformien jatkamisen tarpeesta. Vientimarkkinoiden ongelmien takia Kiina joutuu tukeutumaan aikaisempaa enemmän kotimarkkinoiden kasvuun, mutta muutos investointivetoisesta kasvusta kulutusvetoiseen kasvuun on hidas. Koska kaupungistumisen tukeminen on tärkeä osa hallituksen kasvustrategiaa, tietää se suuria julkisia investointeja myös tulevaisuudessa.

Rakennemuutosten todellisena moottorina ovat uudistukset, jotka tähtäävät talouden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen valtionyritysten hallitsemilla sektoreilla. Tältä osin työkonferenssin viralliset linjaukset ovat jossain määrin lupaavia, sillä uutistoimisto Xinhuan mukaan konferenssi toivoi reformipolitiikkaan ”enemmän poliittista rohkeutta”. Koska kaupungistumisen tukeminen on hallitukselle tärkeää, Kansallinen kehitys- ja reformikomissio (NDRC) on jo ehtinyt kiirehtiä muutosta nykyiseen liikkumista rajoittavaan hukou-asumisoikeusjärjestelmään.

Konferenssin toteamus siitä, että ”proaktiivinen finanssipolitiikka ja järkevä rahapolitiikka jatkuvat vuonna 2013” kertoo korkeintaan, että päättäjät toimivat taloustilanteen ehdoilla. Uutislähteiden mukaan hallitus on asettanut tämän vuoden tapaan BKT:n kasvutavoitteeksi 7,5 % myös vuonna 2013. Useimmat asiantuntijat odottavat ensi vuodelle noin 8 prosentin kasvua. Ensi vuoden inflaatiotavoitetta on alennettu tämän vuoden 4 prosentista 3,5 prosenttiin. Marraskuussa inflaatio oli 2 %.

Kiinan hallitus julkistaa lähiaikoina keskuspankin uuden pääjohtajan nimen ja muita tärkeitä johtajavalintoja.

Yliopisto arvioi työttömyysasteen olevan 8 %. Guanghuan kaupungissa toimiva Southwestern University of Finance and Economics (SWUFE) -yliopisto julkisti joulukuun alussa tuloksia kesällä tekemästään kyselystä, joka kattoi lähes 5 000 kotitaloutta kaupungeissa ympäri Kiinaa. Kyselyn mukaan työttömyysaste oli 8 %. Sama yliopisto tuotti myös kesällä 2011 vastaavan kyselyn, jonka perusteella työttömyysasteeksi arvioitiin tuolloin 7,5 %. Kyselyn tulokset ovat samansuuntaisia kuin Kiinan yhteiskuntatieteiden akatemian (CASS) vuonna 2008 tekemässä kyselyssä, jonka perusteella työttömyysasteeksi arvioitiin 9 %.

Tuoreen kyselyn mukaan korkeakoulutetuilla on parhaat edellytykset työllistyä, sillä heistä vain alle 4 % on työttömänä. Eri ikäryhmistä työttömyys on vähäisintä 26–40 -vuotiailla (5–6 %) ja yleisintä se on yli 50-vuotiailla, joista peräti 16 % on työttömiä. Alle 26-vuotiaista työttömänä oli lähes 10 %, mutta kyselyn ajankohta saattaa liioitella nuorten työttömyyttä, sillä miljoonat opiskelijat valmistuvat kouluistaan juuri kesällä ja alkavat etsiä töitä.

Kyselyn tulokset ovat kiinnostavia, sillä viralliset tilastot työttömyydestä ovat kehnoja. Tilastovirasto julkaisee tilastoa vain rekisteröityneistä työttömistä, joita on 4,1 % työvoimasta. Osuus on pysynyt lähes samana jo kolme vuosikymmentä. Virallisten tilastojen ongelma on, että työttömillä ei ole riittäviä kannustimia rekisteröityä työttömäksi eikä siirtotyöläisiä huomioida tilastossa lainkaan.

SWUFE aikoo jatkossa tehdä kyselyn neljännesvuosittain. On kuitenkin epäselvää, miten kattavasti ja säännöllisesti epävirallisen tahon sallitaan julkistaa omia arvioitaan poliittisesti arasta aiheesta. Toisaalta epäviralliset arviot myös kannustavat tilastovirastoa parantamaan omaa tilastointiaan.

Kiinan patenttitoimistolle toimitettiin eniten hakemuksia vuonna 2011. YK:n alaisen tekijänoikeusorganisaation WIPOn keräämien tietojen mukaan Kiinan patenttitoimisto SIPO vastaanotti vuonna 2011 ensimmäistä kertaa eniten patenttihakemuksia maailmassa. Kiinan lisäksi vain Yhdysvallat, Japani ja Saksa ovat olleet tällä kärkipaikalla runsaan 100 vuoden aikana.

Talousvaikeuksista huolimatta patenttihakemusten määrä maailmalla kasvoi vuonna 2011 lähes 8 prosentilla yli 2 miljoonaan hakemukseen. Kiinassa jätettiin yli 526 000 patenttihakemusta, jossa kasvua on 35 %. SIPOn osuus kaikista patenttihakemuksista on noussut kolmessa vuodessa kymmenen prosenttiyksikköä nykyiseen 25 prosenttiin.

SIPOn patenttihakemuksista lähes 80 % tuli Kiinaan rekisteröidyiltä hakijoilta. Vaikka kiinalaisten patentointiaktiivisuus on lisääntynyt huomattavasti, hakemukset keskittyvät Kiinaan, eikä muista maista haeta patentteja vielä kovinkaan paljoa. Kun jokaisen maan patenttitoimiston vastaanottamat patenttihakemukset lasketaan yhteen, eniten hakemuksia jättävät edelleen japanilaiset toimijat.

Vuonna 2011 maailmassa myönnettiin noin miljoona patenttia, mikä on 12 % enemmän kuin edellisenä vuonna. SIPOn myöntämien patenttien määrä kasvoi selvästi keskimääräistä nopeammin, mutta myönnettyjen patenttien lukumäärällä mitaten se on vielä Japanin ja Yhdysvaltojen patenttitoimistojen perässä.

Vaikka patenttitilastojen tulkintaan liittyy ongelmia, kiinalaisyritysten aktivoituminen tekijänoikeuskysymyksissä on selvää. Kiinalaisten valpastumisen myötä järjestelmän toiminta vähitellen tehostuu ja ulkomaistenkin yritysten tekijänoikeuskysymyksiin liittyvät ongelmat tulevat pikkuhiljaa helpottumaan Kiinassa. Kiinan aktivoituminen kertoo myös kiinalaisyritysten teknologisen tietämyksen kasvusta. Jos katsotaan vain kansainvälisiä patenttihakemuksia vuonna 2011, eniten patenttihakemuksia jättäneiden yritysten listalla ensimmäisenä ja kolmantena olivat telealan kiinalaisjätit ZTE ja Huawei.

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 010 831 2268 • Web: www.bof.fi/bofit

Päätoimittaja Seija Lainela • Sähköposti: seija.lainela@bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
11.1.2012	31.8729	40.7591
12.1.2012	31.6886	40.4061
13.1.2012	31.6807	40.2852
14.1.2012	31.583	40.6189
17.1.2012	31.9344	40.3842
18.1.2012	31.5445	40.1688
19.1.2012	31.5428	40.2612
20.1.2012	31.4777	40.4772
21.1.2012	31.2879	40.5867
24.1.2012	31.3325	40.4064
25.1.2012	30.8752	40.1872
26.1.2012	30.667	39.9499
27.1.2012	30.36	39.8384
28.1.2012	30.3626	39.7841
31.1.2012	30.3647	39.9691
1.2.2012	30.3131	39.9678
2.2.2012	30.4067	39.6777
3.2.2012	30.1855	39.7664
4.2.2012	30.2385	39.7425
7.2.2012	30.2324	39.5137
8.2.2012	30.0871	39.4592
9.2.2012	29.693	39.4115
10.2.2012	29.6795	39.4767
11.2.2012	29.8923	39.6282
14.2.2012	29.8873	39.6037
15.2.2012	30.0868	39.5431
16.2.2012	29.944	39.4572
17.2.2012	30.2098	39.3181
18.2.2012	29.9982	39.3846
21.2.2012	29.7805	39.3311
22.2.2012	29.7796	39.5235
23.2.2012	29.7692	39.4114
25.2.2012	29.449	39.3645
28.2.2012	29.1264	39.1517
29.2.2012	28.9503	38.9121
1.3.2012	29.0253	39.1029
2.3.2012	29.2889	39.0714
3.3.2012	29.296	38.949
6.3.2012	29.2892	38.653
7.3.2012	29.4508	38.8721
8.3.2012	29.6621	38.9938
12.3.2012	29.5406	38.7691
13.3.2012	29.6666	38.8543
14.3.2012	29.5091	38.8517

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
15.3.2012	29.5125	38.4843
16.3.2012	29.5822	38.5781
17.3.2012	29.3578	38.4117
20.3.2012	29.2224	38.4801
21.3.2012	29.1652	38.6001
22.3.2012	29.2079	38.7589
23.3.2012	29.2447	38.7258
24.3.2012	29.4038	38.8189
27.3.2012	29.2311	38.7429
28.3.2012	28.9468	38.6266
29.3.2012	29.0845	38.7696
30.3.2012	29.2853	39.0402
31.3.2012	29.3282	39.1707
3.4.2012	29.3479	39.1677
4.4.2012	29.2944	39.0846
5.4.2012	29.4285	38.8368
6.4.2012	29.4303	38.7097
7.4.2012	29.4606	38.5138
10.4.2012	29.6358	38.7192
11.4.2012	29.6359	38.8349
12.4.2012	29.8033	39.0781
13.4.2012	29.569	38.8507
14.4.2012	29.4711	38.8134
17.4.2012	29.7614	38.7374
18.4.2012	29.6368	38.8509
19.4.2012	29.4978	38.6716
20.4.2012	29.5122	38.723
21.4.2012	29.5214	38.8118
24.4.2012	29.488	38.8386
25.4.2012	29.4549	38.795
26.4.2012	29.2962	38.6593
27.4.2012	29.277	38.7393
28.4.2012	29.4234	38.7477
29.4.2012	29.3627	38.9203
3.5.2012	29.3708	38.8223
4.5.2012	29.463	38.735
5.5.2012	29.5937	38.9157
6.5.2012	29.8075	39.0001
11.5.2012	30.1891	39.116
12.5.2012	30.2306	39.0458
13.5.2012	30.1793	38.9826
15.5.2012	30.2652	39.0088
16.5.2012	30.3299	38.983
17.5.2012	30.9758	39.33

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
18.5.2012	30.9417	39.3919
19.5.2012	31.3921	39.7518
22.5.2012	31.1582	39.8077
23.5.2012	31.0644	39.7376
24.5.2012	31.3803	39.7651
25.5.2012	31.6247	39.7681
26.5.2012	31.7572	39.8426
29.5.2012	31.827	40.1179
30.5.2012	32.086	40.2423
31.5.2012	32.4509	40.4598
1.6.2012	32.9173	40.8076
2.6.2012	33.7384	41.6804
5.6.2012	34.0395	42.2464
6.6.2012	33.2001	41.5068
7.6.2012	32.7889	40.9501
8.6.2012	32.1922	40.4205
9.6.2012	32.7358	40.9067
10.6.2012	32.5862	40.7914
14.6.2012	32.7331	40.9426
15.6.2012	32.5766	40.939
16.6.2012	32.3945	40.9078
19.6.2012	32.1315	40.8231
20.6.2012	32.5315	41.006
21.6.2012	32.5166	41.2441
22.6.2012	32.9054	41.7208
23.6.2012	33.5191	42.0464
26.6.2012	33.1693	41.4981
27.6.2012	33.1732	41.4964
28.6.2012	32.8384	41.0217
29.6.2012	32.9412	41.1963
30.6.2012	32.8169	41.323
3.7.2012	32.5287	41.0642
4.7.2012	32.4789	40.9332
5.7.2012	32.2065	40.5512
6.7.2012	32.4727	40.685
7.7.2012	32.624	40.3885
10.7.2012	32.9907	40.5522
11.7.2012	32.9754	40.5367
12.7.2012	32.8282	40.2638
13.7.2012	32.7177	40.0072
14.7.2012	32.659	39.8277
17.7.2012	32.6208	39.8985
18.7.2012	32.4955	39.924
19.7.2012	32.4041	39.802

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
20.7.2012	32.0764	39.4219
21.7.2012	31.9509	39.1686
24.7.2012	32.376	39.162
25.7.2012	32.6324	39.5374
26.7.2012	32.9657	39.839
27.7.2012	32.6224	39.6362
28.7.2012	32.2131	39.6028
31.7.2012	32.1881	39.5527
1.8.2012	32.2058	39.5101
2.8.2012	32.3322	39.8236
3.8.2012	32.4563	39.7525
4.8.2012	32.5361	39.6745
7.8.2012	31.9451	39.5353
8.8.2012	31.6644	39.2322
9.8.2012	31.6907	39.2299
10.8.2012	31.4807	38.9511
11.8.2012	31.8974	39.1923
14.8.2012	31.8707	39.1468
15.8.2012	31.7739	39.2916
16.8.2012	31.8532	39.2846
17.8.2012	31.9011	39.1395
18.8.2012	31.8469	39.366
21.8.2012	32.0165	39.5468
22.8.2012	31.9606	39.5449
23.8.2012	31.8056	39.6202
24.8.2012	31.683	39.7527
25.8.2012	31.8099	39.9087
28.8.2012	31.8703	39.8379
29.8.2012	32.0183	39.9748
30.8.2012	32.0942	40.2846
31.8.2012	32.2934	40.525
1.9.2012	32.5669	40.7249
4.9.2012	32.4171	40.758
5.9.2012	32.1995	40.6197
6.9.2012	32.4608	40.6669
7.9.2012	32.1998	40.6297
8.9.2012	32.0142	40.482
11.9.2012	31.7221	40.5694
12.9.2012	31.7768	40.6203
13.9.2012	31.478	40.509
14.9.2012	31.3992	40.5678
15.9.2012	30.8181	40.1868
18.9.2012	30.5867	40.1481
19.9.2012	30.8795	40.4367

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
20.9.2012	30.8634	40.3416
21.9.2012	31.5758	40.957
22.9.2012	31.1667	40.4918
25.9.2012	31.2513	40.4548
26.9.2012	31.1608	40.2099
27.9.2012	31.2221	40.1735
28.9.2012	31.1951	40.2074
29.9.2012	30.9169	39.9786
2.10.2012	31.2538	40.1455
3.10.2012	31.135	40.1673
4.10.2012	31.1944	40.2096
5.10.2012	31.121	40.2581
6.10.2012	30.9744	40.2822
9.10.2012	31.0777	40.3389
10.10.2012	31.0994	40.3577
11.10.2012	31.2017	40.1347
12.10.2012	31.1667	40.0679
13.10.2012	30.9738	40.0832
16.10.2012	31.0791	40.1355
17.10.2012	30.9493	40.197
18.10.2012	30.7964	40.3525
19.10.2012	30.7195	40.264
20.10.2012	30.7823	40.214
23.10.2012	30.9084	40.3416
24.10.2012	31.1171	40.5798
25.10.2012	31.3039	40.6544
26.10.2012	31.2499	40.6311
27.10.2012	31.478	40.6948
30.10.2012	31.4373	40.6233
31.10.2012	31.5252	40.7148
1.11.2012	31.3743	40.6548
2.11.2012	31.3666	40.6323
3.11.2012	31.3817	40.4918
7.11.2012	31.5195	40.3134
8.11.2012	31.3033	40.2748
9.11.2012	31.5146	40.2189
10.11.2012	31.4962	40.2238
13.11.2012	31.6053	40.2146
14.11.2012	31.7164	40.2323
15.11.2012	31.7267	40.35
16.11.2012	31.6919	40.3818
17.11.2012	31.7184	40.4759
20.11.2012	31.6677	40.4207
21.11.2012	31.4263	40.2037

Venäjän keskuspankki / Valuuttakursseja 2012

http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.aspx

Pvm	USD	EUR
22.11.2012	31.4218	40.0785
23.11.2012	31.1525	40.0278
24.11.2012	31.1325	40.136
27.11.2012	31.0201	40.1989
28.11.2012	30.941	40.1893
29.11.2012	31.1408	40.2339
30.11.2012	31.0565	40.2057
1.12.2012	30.811	40.0759
4.12.2012	30.8365	40.1769
5.12.2012	30.994	40.472
6.12.2012	30.8235	40.4127
7.12.2012	30.9107	40.357
8.12.2012	30.967	40.127
11.12.2012	30.8686	39.8359
12.12.2012	30.7506	39.8313
13.12.2012	30.7321	39.9579
14.12.2012	30.6034	40.0599
15.12.2012	30.6892	40.2182
18.12.2012	30.7696	40.4713
19.12.2012	30.9859	40.8084
20.12.2012	30.7606	40.7393
21.12.2012	30.7592	40.6544
22.12.2012	30.7194	40.5619
25.12.2012	30.8046	40.6251
26.12.2012	30.5926	40.3333
27.12.2012	30.615	40.3659
28.12.2012	30.4808	40.3505
29.12.2012	30.3727	40.2286
30.12.2012	30.3727	40.2286